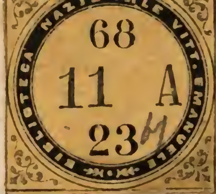

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
68
11 A
23

Secundus dyalogorum liber beati Gregorij pape de vita ac miraculis beatissimi Benedicti

Eiusdem Almi patris nostri Benedicti regula

Speculum Bernardi Abbatis casinensis de his ad que in professione obligatur monachus

Quę deus ad moysen sacro mãdata tulisti,
Monte: dedit populo sedulus illę tuo.
Spũs oĩpotẽs Benedicti ex ore loquutus:
Nos docuit christi subdere colla iugo.
Sed qa mortales sine te nil posse fatemur:
Quesumus: vre sacris corda sopita focis.
Hinc erit: vt patris nostri pcepta colentes:
Scandamus solij tecta decora tui,

¶ De approbatione regule beati Benedicti. D. Gregorius papa.

EGo Gregori⁹ scē romanę eccl'ię pſul ſcripſi vitā bti Bñdicti: ⁊ legi regulā: quā ipſę ſcūs manu ꝓpria ſcripſit. Laudaui eā ⁊ ꝯfirmaui in ſcā ſynodo: ⁊ ꝑ diuerſas ꝑtes italię: ⁊ vbicūq̧ latinę lr̄ę legerent̄ ꝑcepi vt diligētiſſimę obſeruarēt qcūq̧ ad ꝯūſiōis grāz acceſſuri eēnt vſq̧ in finē mūdi. Et ꝯfirmo. xij. monaſteria: quę ip̄ę ſcūs ꝯſtruxit. Hec Gregorius in q̄dā ꝑuilegio monaſterio ſublacenſi conceſſo.

¶ Ex chronicis ven̄. D. Antonini archiepi Florē. ꝑte. ij. ti. xv. c. xxiij. paragrapho. ſ

MOnachi nigri cuiuſmodi credūt̄ cluniacēſes: quū eſſent incraſſati ⁊ ipinguati dilatatiq̧ abbatijs innumeris: vbiq̧ terrarū vagātes ad libitum: reſtricti fuerūt aliqualiter per Cle. ne in agro in exteriorib⁹. Sed in interioribus nigri remanebāt. Deus aūt qui inueterata renouat: ⁊ carbones igne ſuccenſos lucidos facit: quoſdā nobiles ſm̄ ſeculuz: ⁊ mente nobiliores monachos inſpirauit ad Bñdicti p̄ris regulā ex integro adimplēdam cum quibuſdā conſtitutionibus ad regulam adiūctis. Initium

habuit circa ānos Dñi. M.cccc.i abbatia
quę dicit sanctę Iustinę paduę: cuius con-
gregationis: quę dicitur sanctę Iustinę fau
tor ꝛ multum ad eam affectus ꝛ promotor
fuit Eugenius. iiij. Quibus in breui multi-
plicatis dedit ipse idem multa magna mona
steria: ꝛ inter cętera sancti Pauli extra vr-
bem: ꝛ abbatiam Florentinam. Eos etiam
exemptauit a diocesanis ꝛ aliis plātis: ꝛ ma
gnis priuilegiis fulciuit: ex qua etiā religio
ne per ipsum pilcatus est rubro venerabilis
vir religionis zelator. D. Ioannes syculus
abbas sancti Pauli. Item in. iij. scdę summę
suę idem. D. Antoninus sic ait. Sub regu
la beati Benedicti militant multi ordines:
vt monachi nigri: de qbus in cle. ne in agro:
Qui quum essent relaxati: reformati sunt i
speciali congregatione: quę dicitur sanctę
Iustinę ꝛc. Cistercieñ. Camalduen. Uallis
vmbrosę. Humiliatorum. Cluniaceñ. Cele
stini. Oliuetani. Siluestrini. Oēs hi sub re
gula bti Benedicti. Differunt tamen consti
tutionibꝰ ꝛ aliqui habitu. Rec. D. Anto.
Beatissimus autem Benedictus colore ni
gro vsus est: sicut multę scripturę ꝛ monu-
menta plurima argumento sunt.

¶ Sacre Regule diui patris nostri Benedicti capitula quo facilius memorie tradantur: breui metro collecta.

1 2 3 4
monachorum qualis sit ad consilium boncrum opn̄
Quot gn̄a: hic abbas: q̇t fr̄es colligat: arma
5 6 7 8 9 10
nis estiuis
ad obedientiam humilitatis circa offā: ̄ps noctur
Sint agiles: taciti q₃: gd⁹: qd nocte: q̇t estas
11 12 13 14 15
vigilie matutine: dieb⁹ offā: fcōr: ̄ps erigat
H: nc dn̄i: laudes: p̄uatis: festa: qō alleluia
16 17 18 19 20 21
p diē offā: ̄ps psalmorum disciplinate orationis decani
Hnec: quoꝝ: ordib⁹: psallāt: reuerētia: p̄ce:
22 23 24 25 26 27 hos
quō dormiāt: excōio: excōi: ādi: d'pe: q se exco̅icat curā gēat
Sōn⁹: culpaꝝ: ratio: grauis: iscri:: Abbas:
28 29 30 31 32
menta
nō emēdātes: si iteꝝ recipif: quō corripif: de cellario ferra
Arguti: egrediens: infans: cellaria: ferrum
33 34 35 36 37
habeant necessaria de septimanariis: quō tractef:
Nil p̄priū: accipiāt q₃: cogna: ifirm⁹: ꝛ ifās
38 39 40 41
mense: ciborum potio reficiēdi
Atq₃ senex: lector: mēsura: potus quoq₃: ̄ps

42 43 44 45
nemo loquatur ad offã vel mẽsã: excõicatᵘ: in oratorio
Horis cõpletis: tardi: damnatus: ꝛ errans

46 47 48 49 50
ab oratorio.
delinquens. ad offã dei manuum: q̃dragesime: laborãs
Atq̧ vbiuis: sonitus: labor: obseruatio: lõge

51 52 53 54 55
fratribus.
oratorijs in labore: i q̃ hospes suscipit. d3 recipi: dan
Prope manẽs: chorᵘ: hospitiũ: si lr̃a: vestes:

56 57 58 59 60
suscipiatur.
ablatis in ꝯgregatiõe faciãt: veniẽs ad ꝯuersiõe3: q offert ꝓ
Mensa: qd artifices: nouit: puusq̧: sacerdos

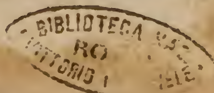
61 62 63
extraneus de ꝯgreg atione: ꝯgr egationis
Aduenies mõachᵘ: qd p̃sbr̃: ꝛ gregis ordo.

64 65 66 67
qñ ordinet: ordinãdus: qualis sit extra monasterium.
Abbas: p̃positus: portarius: ad loca pgens:

68 69 70 71
iponit vl ipossibile alte: nemo alte excõicet sibi
Si graue: defendẽs: cedat neq̧ dãnet: ꝛ ois

72 73 74
inuicem bonus qualem iustitiam.
Pareat: ꝛ zelus: iusti quid regula sentit.

¶ Incipit Tabula alphabetica.

ℭ Incipit scđs liber dia logoꝝ bti gregorij pape de vita ⁊ miraculis bti pr̄is nr̄i bn̄dicti. Incipit vita.

Uit vir vite venerabilis gr̄a benedictus ⁊ noīe ab ipso pueritię suę tēpore: cor gerens senile etatē quippe morib⁹ trāsiens nulli aīuz voluptati dedit Sed dū in hac terra adhuc esset quo tpaliter libe vti potuisset. despexit iam quasi aridū mūdū cū flore. Qui libiori genere ex

a

puĩncia nursię exortus: romę liberalibus lrarũ studijs traditus a parẽtibus fuerat. Sed cuȝ in eis multos ire per abruta vitiorũ cerneret. eũ quem quasi in ingressu mũdi posuerat retraxit pedẽ. ne siqd de sciẽtia eius attingeret. ipse quoqȝ postmoduȝ in immane pcipitium totus iret: Despectis itaqȝ litterarũ studijs: relicta domo rebusqȝ patris soli deo placere desiderãs sancte ꝯuersationis habitũ quesiuit: Recessit igit scienter nescius & sapiẽter indoctus. Huius ego & oĩa gesta non didici: sed pauca que narro quatuor discipulis illius referẽtibꝰ agnoui. constãtino. s. reuerẽdissimo valde viro. qui ei monasterij in regimine successit. Ualentiniano quoqȝ. qui annis multis lateranẽsi monasterio prefuit: Simplicio. qui cõgregationẽ illius post eum tertiꝰ rexit. Honorato etiã qui nũc adhuc celle eiꝰ in qua prius conuersatus fuerat preest. Hic itaqȝ cum iam relictis litterarũ studijs petere deserta decreuisset. nutrix que hũc artiꝰ amabat sola secuta est.

¶ Queãdmodũ ꝯtẽptis litterarũ studijs mundo renũciauit: ac de capisterij in duas

confracti integra restauratione. Capl'm. ij.
Unc ad locu venissent qui eff fide dr̃ multisq honestioribus viris charitate se illic detinentibus: in beati petri ecclia demorarent. pdicta nutrix illi' ad purgãdu triticu a vicinis mulieribus pstari sibi capisteriu petijt. Qd sup mẽsam incaute derelictu. casu accidẽte fractu est. sic vt in duas ptes inueniret diuisu: Qd mox vt rediẽs nutrix illius inuenit: vehemẽtissime flere cepit: q vas qd pstitum acceperat fractu videbat. Benedictus autẽ religiosus et pius puer cum nutricẽ sua flere ꝯspiceret eius dolori cõpassus. ablatis secu vtrisq fracti capisterij partibus. sese cum lachrymis in orõne dedit. Qui ab orone surgens ita iuxta se vas sanum repperit. vt in eo fracture vestigia nulla videri potuissent. Mox autem nutricem blãde consolatus. ei sanu capisteriu reddidit qd fractu tulerat. Que res in eode loco a cuctis est agnita atq in tãta admiratione habita vt hoc ipsu capisterium eius loci incole in ecclie ingressu suspẽderent: quatenus et presentes et futuri oẽs agnoscerent bñdictus puer ꝯuersatio-

nis gratiam a quãta pfectione cepisset. Nõ annis multis illic ante oculos omniũ fuit: et vsq3 ad hec lõgobardoꝝ tẽpora sup fores ecclesię pependit. Sed bñdictus plus appetẽs mala mundi pperi q̃3 laudes: pro deo labori bus fatigari q̃3 vite huius fauoribus extol li: nutricem suã occulte fugiens: deserti loci secessum petijt: cuius sublacus vocabulum est: qui a romana vrbe q̃draginta fere mi- libus distãs: frigidas atq3 perspicuas ema nat aquas. Quę illic videlicet aquarũ abũ dantia. in extenso prius lacu colligit̃ ad po- stremum ṽo in amnem deriuat̃. Quo dū fugiẽs pgeret: monachus qdam romanus noie hũc eũtem repperit: et quo tenderet re quisiuit. Cuius cum desideriũ cognouisset et secretū tenuit: et adiutoriũ impẽdit: eiq3 sancte conuersationis habitum tradidit: et inquãtum licuit ministrauit. Vir autē dei ad eũdẽ locũ pueniens: in arctissimo specu se tradidit: tribusq3 annis excepto romano monacho hominibus incognit⁹ mãsit. Qui videlicet romanus non longe in monaste- rio sub adeodati pris regula degebat. Sed pie eiusdē patris sui oculis furabatur ho-

ras ⁊ quem sibi ad mãducandũ surripere poterat diebus certis bñdicto panem fere/bat. Ad eũdem ṽo specum a romani cella iter nõ erat:q₂ excelsa desuper rupes emine bat:sed ex eadem rupe in lõgissimo fune re ligatum:romanus deponere panem ꝯsueue rat. In qua etiam resti paruum tintinabu/lum inseruit:vt ad sonũ tintinabuli:vir dei cognosceret quãdo romanus sibi panẽ pꝛe beret:quem exiens acciperet. Sed antiquus hostis vnius charitati inuidẽs:alterius re fectioni:cum quadã die submitti panẽ ꝯspi ceret:iactauit lapidẽ ⁊ tintinabulu₃ fregit. Romanus tamẽ hoꝛis ꝯgruentibus mini/strare nõ desiƚt. Cu₃ vero iam oꝑs deus ⁊ ro manu₃ vellet a laboꝛe quiescere ⁊ benedicti vitam in exẽplo hoĩbus demõstrare:vt posi ta suꝑ candelabꝛũ lucerna claresceret:qua/tenus omnib⁹ qui in domo dei sunt luceret: cuidam pꝛesbytero longius manẽti:qui re fectionem sibi in pascali festiuitate paraue/rat:per visum dominus apparere dignatus est dicens:Tu tibi delitias pꝛeparas:⁊ ser/uus meus illo in loco fame cruciatur. Qui ꝓtin⁹ surrexit:atq₃ in ipsa solẽnitate pascali

cum alimētis que sibi parauerat: ad locuz tetēdit: et virum dei per abzuta mōtiuz: per concaua vallium: per defossa terraruz quesiuit: eūqz latere in specu reppit. Cūqz orone facta: et bñdicētes dñm consedissent. post dulcia vite colloquia: is qui aduenerat presbyter dixit. Surge sumamus cibuz. qz hodie pasca est. Cui vir dñi rñdit dicēs. Scio qz pasca est: qz videre te merui: Lōge quippe ab hominibus positus. qz die eodē pascalis esset solēnitas ignorabat. Venerabilis autē presbyter rursus asseruit dicēs: Ueraciter hodie resurrectionis dominice pascalis dies est: abstinere tibi minime cōgruit: quia et ego ad hoc missus sum: vt dona omnipotentis dei pariter sumamus. Benedicentes igitur deum: sumpserunt cibuz. Expleta itaqz refectione et colloquio: ad ecclesiaz presbyter recessit: Eodem quoqz tempore: hunc in specu latitātem etiam pastores inuenerunt. Quē dum vestitū pellibus inter fruteta cernerēt: aliquā bestiā esse crediderūt: Sed cognoscētes dei seruū esse eorum multi ad pietatis grām a bestiali mēte mutati sunt. Nomen itaqz eius per vicina loca

cũctis innotuit. Factũq; est: vt ex illo iam tẽpore a multis frequẽtari cepisset. Qui cũ ei cibos deferrẽt corporis ab ei⁹ ore in suo pectore alimenta referebant vite.

¶ Quẽadmoduz Ales Merula ei circa faciẽ infesta fuit volitãs ex quo valida carnis postmodũ tẽptatio insecuta est. Cap. ij.

Quadam ꝟo die dum solus esset: temptator affuit: Nã nigra puaq; auis: que vulgo merula vocatur: circa eius faciem volitare cepit: eiusq; vultui iportune insistere: ita vt capi manu posset: si hanc vir sanctus tenere voluisset: Sed signo crucis edito: recessit auis: Tanta autem tẽptatio carnis aue eadem recedente secuta est: quã tam vir sanctus nunquã fuerat expertus. Quandam nãq; feminam aliquando viderat: quam malignus spiritus ante mentis eius oculos reduxit: tantoq; igne serui dei animum in speciem illius accendit: vt se in eius pectore amoris flamma vix caperet: et iam pene deserere heremũ voluptate victus deliberaret: cuz subito superna gratia respectus: ad semetipsum reuersus est: atq; vrticaruz et vepriũ iuxta densa succrescere fru-

tentati

cteta ꝯſpiciens. exutus indumēto: nudū ſe in illis ſpinarum aculeis: ⁊ vrticarū incen dijs ꝓiecit: ibiqꝫ diu volutatus: toto ex eis corpore vulneratus exijt: ⁊ per cutis vulnera eduxit a corpore vulnus mentis: q2 voluptatem traxit in dolorē. Cūqꝫ penaliter bene arderet foris: extīxit qđ illicite ardebat intus. Uicit itaqꝫ peccatū q2 mutauit incendium. Ex quo videlicet tēpore: ſicut poſt diſcipulis ſuis ipſe perhibebat: ita in illo eſt tēptatio voluptatis edomita. vt tale aliquid in ſe minime ſentiret: Ceperunt poſtmodū multi iam mundū relinquere: atqꝫ ad eius magiſteriū feſtinare: liber quippe a tēptationis vitio iam iure factus eſt virtutū magiſter. Unde ⁊ per moyſen p̄cipitur: vt leuite a vigintiquqꝫ annis ⁊ ſupra miniſtrare debeāt: ab anno vero quinquageſimo cuſtodes vaſorum fiant. ¶ Petrus.

Iam quidē prolati teſtimonij mihi aliquantū intellectus interlucet. ſed tamē hoc plenius poſtulo exponi. ¶ Gregorius.

Liquet petre ꝙ in iuuentute carnis tēptatio ferueat: ab anno autem quinquageſimo calor corporis frigeſcat. Uaſa

autem sacra: sunt fidelium mentes. Electi ergo cum adhuc in téptatione sunt: subesse eos ac seruire necesse est: et obsequijs laboribusq; fatigari. Cum vero iam mētis etate tranquilla: calor recesserit téptationis: custodes vasorum sunt: quia doctores animarum fiunt. ¶ Petrus.

Amator placet qd dicis. Sz q2 plati testimonij clausa reserasti: queso vt de vita viri debeas ea que sūt icboata pcurrē.

¶ Quomodo monachorum illic vicinorum pulsatus precibus in eorum abbatem est assumptus. Caplm. iij. ¶ Gregorius.

Recedēte igitur tētatione. vir dei quasi spinis exutis exculta terra de virtutū segete feracius fructum dedit. Preconio itaq; eximie conuersationis celebre nomē eius habebatur: Non longe autem monasterium fuit: cuius cōgregationis pater defunctus est: oisq; ex illo congregatio ad eūdem venerabilem benedictum venit: et magnis precibus vt eis preesse deberet petijt. Qui diu negando distulit: suos illorūq; fratrum mores conuenire non posse predixit: sed vict' quandoq; precibus assensuz dedit.

Cūq3 in eodem monasterio regularis vite custodiā teneret: nullicq3: vt prius: per actus illicitos in dexteraz leuācq3 partem deflectere a conuersationis itinere liceret: suscepti fratres insane seuientes. semetipsos prius accusare ceperūt. quia hunc sibi preesse poposcerant. Quoruz scilicet tortitudo in normam eius rectitudinis offendebat. Cūq3 sibi sub eo conspicerent illicita non liceret: et se dolerent assueta relinquere: durumq3 esset q in mente veteri cogebātur noua meditari: sicut prauis morib' semper grauis est vita bonoruz: tractare de eius morte aliquid conati sunt. Qui inito consilio: venenum vino miscuerūt. Et cum vas vitreuz: in quo ille pestifer potus habebatur: recūbenti patri ex more monasterij ad bñdicendum fuisset oblatuz: benedictus extēsa manu signum crucis edidit: et vas qd longius tenebatur: eodem signo rupit: Sicq3 cōfractum est: ac si in illo vase mortis pro cruce lapidē dedisset. Intellexit protinus vir dei: q potuz mortis habuerat: qd portare non potuit signum vite. Atq3 ilico surrexit: et vultu placido mente tranquilla cōuocatos

fratres allocutus est dicens. Misereatur ve
stri fratres oipotens deus: quare in me fa
cere ista voluistis? Nunqd non prius dixi
q: vestris ac meis moribus nō conueniret?
Ite et iuxta mores vestros vobis p̄rem que
rite: quia me post hec minime habere pote
stis. Tūc ad locū dilecte solitudinis rediit:
et solus in superni inspectatoris oculis ha
bitauit secum. ¶ Petrus.

Minus patenter intelligo quidnam
sit habitauit secum? ¶ Gregorius.

Si sciūs vir ꝯtra vnanimiter ꝯspiran
tes: sueqꝫ ꝯuersationi lōge dissimiles co
actos diu sustinere voluisset: fortasse sui vi
goris vsum: et moduꝫ tranqllitatis excede
ret: atqꝫ a ꝯtēplationis lumine mentis sue
oculū declinasset. dūqꝫ quotidie illoꝝ in cor
rectione fatigatus: minus curaret sua: et se
forsitan relinqret: et illos nō inueniret: Nā
quotiēs per cogitatiōis motū nimie ex̄ nos
ducimur: et nos sumus: et nobiscum non su
mus: q: nosmetipsos minime videntes: per
alia vagamur. An illū secū fuisse dicimus
qui in lōginquam regionē abiit: portionem
quā acceperat ꝯsumpsit: vni in ea ciuiū adhe

habita uit

fit: porcos pauit: quos ꝛ manducare siliq̃s videret ꝛ esuriret? Qui tamen cuꝫ postmodum cepit cogitare bona que perdidit scriptum de illo est: in se reuersus dixit: quanti mercenarij in domo patris mei abũdant panibus? Si igitur secum fuit: vnde ad se rediit? Hunc ergo venerabilem virum secum habitasse dixerim quia sua semper custodia circunspectus ante oculos conditoris se semper aspiciens: se semper examinans. extra mentis sue oculum non diuulgauit. ¶ Petrus.

Quid ergo q̄ de petro apostolo scriptũ est duꝫ de carcere ab angelo eductus fuisset quia ad se reuersus dixit. Nũc scio vere quia misit dñs angelum suũ: ꝛ eripuit me de manu herodis ꝛ de omni expectatione plebis iudeorum? ¶ Gregorius.

Duobus modis petre extra nos ducimur: quia aut per cogitatiõis lapsum sub nosmetipsos recedimus: aut per contẽplationis grãm sup nosmetipsos leuamur. Ille itaq̃ qui porcos pauit vagatione mentis ꝛ immunditie: sub semetipsum cecidit. Iste vero quẽ angelus soluit: eiusq̃ mẽtẽ in

extasi rapuit: extra se equidē: sed super se/
metipm fuit. Uterqꝫ ergo ad se rediit: quā
do ⁊ ille ab errore operis se collegit ad cor.
⁊ iste a ꝯtēplationis culmine ad hoc rediit:
ꝙ in intellectu cōmuni vt prius fuit. Uene/
rabilis igitur benedictus in illa solitudine
habitauit secum: inquātum se intra cogita/
tionis claustra custodiuit. Nā quotiēscūqꝫ
hunc ꝯtēplationis ardor in altuꝫ rapuit. se
proculdubio sub se reliquit. ¶ Petrus.

PLacet quod dicis: sed queso respon/
deas si deserere fratres debuit: quos
semel suscepit? ¶ Gregorius.

UT ego petre estimo: ibi adunati equa/
nimiter portandi sunt mali. vbi inue
niunt aliqui qui adiuuent boni. Nam vbi
oīmodo fructus de bonis deest. fit aliquan/
do de malis labor superuacuus. maxime si
e vicino cause suppetāt: que fructū deo vale
ant ferre meliorē. Uir itaqꝫ scūs ꝓpter quē
custodiēdū staret: qui oēs vnanimiter pse/
quētes cerneret? Et sepe agit in aīo pfecto/
rū: qđ silētio ꝑtercūdum nō est: q: cuꝫ labo
rē suū sine fructu esse ꝯsiderāt: in locū aliū
ad laborem cuꝫ fructu migrāt. Uñ ille qꝫ

ęgregius p̄dicator:qui dissolui cupit ⁊ cū christo eē.cui viuere christus est ⁊ mori lucrum.qui certamina passionum non solū ipse appetit:sed ad tolerāda hec alios etiam accendit:damasci psecutionē passus:vt potuisset euadere.murū.funem sportāq; quęsiuit:seq; latenter deponi voluit. Nunquid nam paulū mortē dicimus timuisse:quā se ipse pro iesu amore testatur appetere? Sed cum in eodē loco minorē sibi fructum adesse cspiceret ⁊ grauem laborem:ad laborē se alibi cum fructu seruauit. Fortis etenī preliator dei teneri itra claustra noluit certaminis:cāpum quęsiuit. Unde idē quoq; venerabilis benedictus si libenter audis:citius agnoscis:quia quot viuos ipse indociles deseruit: tot in locis alijs ab aie morte suscitauit. ¶ Petrus.

Ita esse vt doces ⁊ manifesta ratio:⁊ platum congruumq; testimonium declarat. Sed quęso:vt de vita tanti patris ad narrationis ordinem redeas.

¶ Quemadmodum construxit sanctus Benedictus duodecim cenobia: ⁊ de susceptione mauri:⁊ placidi puerorum illu-

striam. Capitulum. iiij. ¶ Gregorius.

Cum sanctus vir diu in eadem solitudine virtutibus signisq; succresceret: multi ab eo in eodem loco: ad omnipotentis dei sunt seruitium congregati. ita vt illic duodecim monasteria cum omnipotentis iesu christi domini opitulatione construeret: in quibus statutis patribus duodenos monachos deputauit. paucos vero secum retinuit: quos adhuc in sua presentia aptius erudiri iudicauit. Ceperunt etiam tunc ad eum romane vrbis nobiles et religiosi concurrere. suosq; ei filios omnipotenti domino nutriendos dare. Tunc quoq; bone spei suas soboles Euthitius maurum: Tertullus vero patricius placidū tradidit. Ex quibus maurus iunior. cū bonis polleret moribus. magistri adiutor cepit existere: placidus vero puerilis adhuc indolis annos gerebat.

¶ De monacho ab orone seducto cū nullo pacto posset orare. virga a sctō Bñdicto percusso sanata est illa puagatio mala. Ca. v.

In vno autem ex eis monasterijs que circūquaq; construxerat: quidam monachus erat qui ad orōnem stare non pote-

rat. Sed mox vt fratres se ad orationis stu
dium inclinarẽt ipse egrediebatur foras: ꝛ
mente vaga terrena aliqua ꝛ trãsitoria age
bat: cũq́ʒ ab abbate suo sepius fuisset ad-
monitus: ad virum dei deductus est. Qui
ipse quoq́ʒ eius stultitiam vehementer in-
crepauit: ꝛ ad monasterium reuersus. vix
duobus diebus viri dei admonitionem te-
nuit. Nam die tertio ad vsum proprium re
uersus vagari tẽpore oratiõis cepit. Quod
cum seruo dei ab eodem monasterij patre
quẽ ꝯstituerat nũciatũ fuisset. dixit. ego ve-
nio: cũq́ʒ per memetipsuʒ emẽdo. Cũq́ʒ vir
dei venisset in eodem monasterio: ꝛ cõstitu-
ta hora: expleta psalmodia: sese frẽs in ora-
tionem dedissent. aspexit quia eundem mo-
nachum qui manere in oratione non pote-
rat quidam niger puerulus per vestimenti
fimbriam foras trahebat. Tũc eidem patri
monasterij põpeiano nomine: ꝛ mauro dei
famulo secreto dixit. Nunquid non aspici
tis quis est qui istum monachũ foras tra-
hit? Qui respõdentes dixerunt non. Qui-
bus ait. Oremꝰ vt ꝛ vos etiaʒ videatis quẽ
iste monachus sequitur. Cũq́ʒ per biduuʒ
esset

esset oratū maurus monachus vidit. pōpe-
ianus autē eiusdē monasterij pater videre
nō potuit. Die igitur alia expleta orone vir
dei oratoriū egressus: stantē monachum fo-
ras repperit quē pro cecitate cordis sui vir-
ga percussit. Qui ex illo die nihil persuasio-
nis vlterius a nigro puerulo pertulit. sed ad
orationis studiū immobilis permansit. Sic
q̄ antiqu⁹ hostis dn̄ari non ausus est in ei⁹
cogitatōe: ac si ipe pcussus fuisset ex verbere.

¶ Quomodo ex mōtis rupe aquā eduxit ad monachorum preces. Cap. vj.

Ex his autē monasterijs que in eodem construxerat loco: tria sursum in rupibus montis erant: et valde erat fratribus laboriosū semper ad lacū descēdere vt aquā haurire debuissent. maxime quia ex deuexo montis latere erat grande descēdētib⁹ in itinere periculum. Tunc collecti fratres ex eisdem tribus monasterijs: ad dei famulum benedictū venerunt dicentes. Laboriosum nobis est propter aquā quotidie ad lacū descendere: et idcirco necesse est ex eodem loco monasteria mutari. Quos blande ꝯsolatos dimisit. et nocte eadem cum paruo puerulo

restan
6
aqua

nomine placido cuius superius memoriam feci:eiusdem montis ascendit rupem. ibiqꝫ diutius orauit. ⁊ oratione completa tres petras in loco eodem pro signo posuit. atqꝫ ad suum cunctis illic nescientibus monasteriū rediit. Cumqꝫ die alio ad euꝫ pro necessitate aque ꝑdicti fratres venissent dixit. Ite ⁊ rupem illam in qua tres super inuicem positas petras iueneritis. in modico cauate. Valet enim omnipotens deus etiam in illo mōtis cacumine aquam producere. vt vobis laborē tāti itineris dignetur auferre. Qui eū̄tes rupeꝫ montis quā benedict⁹ predixerat iaꝫ sudantem inuenerunt. Cumqꝫ in ea concauum locum fecissent. statiꝫ aqua repletus est. Que tam sufficienter emanauit. vt nunc vsqꝫ vbertim defluat. atqꝫ ab illo montis cacumine vsqꝫ ad inferiora deriuetur.

¶ Quemadmodum ferramentum coloni in aquam excussum ad propriuꝫ reuocauit manubrium. Capi.vij.

ALio quoqꝫ tēpore gothus qdam paup spiritu:ad ꝯuersionē vēit. quē vir dn̄i benedictus libentissime suscepit. Quadam vero die. ei ferramentum dari iussit. quod

ad falcis similitudinem falcastruз vocatur vt de loco quodam vepres absciderent: quatenus illic fieri ortus deberet. Locus autem ipse quē mundandū gothus susceperat: super ipsam laci ripam iacebat. Cumqз gothus idem densitatem vepriuз toto virtutis annisu succideret. ferruз de manubrio prosiliens in lacū cecidit: vbi. s. tanta erat aquarum profunditas: vt spes requirendi ferramenti nulla iam esset. Itaqз ferro perdito. tremebundus ad maurū monachū gothus cucurit. damnuз qđ fecerat nunciauit: ꝛ reatus sui egit penitentiā. Qđ maurus quoqз monachus mox benedicto dei famulo curauit indicare. Vir igitur dñi benedictus hec audiens: accessit ad locum. tulit de manu gothi manubriuз: ꝛ misit in lacū: ꝛ mox ferrū de profundo rediꝫt: atqз in manubrio intrauit. Qui statim ferramentū gotho reddidit dicens: ecce labora ꝛ noli contristari.

¶ Quonam pacto maurus iussu sancti benedicti super vndas perrexit atqз placiduз eduxit ex aquis. Capi. viij.

QUadam vero die dum idem venerabilis benedictus in cella consisteret

predictus placidus puer sancti viri mona-chus: ad hauriendū aquā de lacu egressus est. Qui vas qđ tenebat ī aquā incaute sub mittēs. ipse quoqꝫ cadēdo secutus est. Quē mox vnda rapuit: ꝛ pene ī vnius sagitte cur sum a terra introrsus traxit. Vir autem dei intra cellā positus hoc protinus agnouit: ꝛ maurum festine vocauit dicēs. Frater maure curre: q2 puer ille qui ad hauriēdā aquā perrexerat in lacum cecidit. iamqꝫ eum longius vnda traxit. Res mira ꝛ post petrum apostolum inusitata. Benedictione ꝛenim postulata atqꝫ percepta. ad patris sui imperiū concitus perrexit maurus. atqꝫ vsqꝫ ad eū locum quo ab vnda ducebatur puer: per terrā se ire existimās super aquas cucurrit. eumqꝫ per capillos tenuit. rapidoqꝫ cursu rediit. Qui mox vt terram tetigit. ad se reuersus post terga respexit: ꝛ quia super aquas cucurisset expauit. Et qđ ꝑsumere nō potuisset vt fieret: miratus extremuit factū. Reuersus ad patrem rem gestam retulit. Vir autem venerabilis benedictus hoc non suis meritis sed obedientię illius deputare cepit At contra maurus pro solo eius imperio

factum dicebat. Seq3 consciū in illa virtute non esse: quā nesciēs fecisset. Sed in hac hu militatis mutuę amica contentione accessit arbiter puer: qui ereptus est. Nam dicebat. Ego cum ex aqua traherer. super caput meum abbatis melotem videbam. atq3 ipsum me ex aquis educere considerabam.

¶ Petrus.

Magna sunt valde que narras & multorum edificationi profutura. Ego autē3 beati viri miracula quo plus bibo plus sitio.

¶ De florētij p̄sbyteri subito casu & morte. Ca. ix.

Gregorius

Cum iam loca eadē in amore dn̄i iesu christi longe lateq3 feruescerent ac secularem vitā multi relinquerent: & sub leui redemptoris iugo. ceruicem cordis edomarent: sicut mos prauorum est inuidere alterius virtutis bono qd̄ ipsi habere non appetunt: vicinę ecclesię presbyter florentius nomine huius nostri subdiaconi florentij auus: antiqui hostis malitia percussus sancti viri studijs cepit emulari. ci9 quoq3 conuersationi derogare: quosq3 etiam posset ab illius cōuersatione cōpescere. Cumq3 se iam cōspiceret eius profectibus obuiare

non posse. et conuersationis illius opinionem crescere. atq3 multos ad statum vite melioris: ipso quoq3 opinionis eius preconio idesinenter vocari. inuidie facibus magis magisq3 succensus deterior fiebat. Quia conuersationis illius habere appetebat laudem. s3 habere laudabilem vitam nolebat. Qui eiusdem inuidie tenebris cecatus: ad hoc vsq3 pductus est. vt seruo oipotentis dñi. infectum veneno panem. quasi pro benedictione transmitteret. quē vir dei cum gratiarumactione suscepit. sed cū que pestis lateret in pane nō latuit. Ad horam vero refectionis illius. ex vicina silua coruus venire consueuerat. et panem de manu eius accipere. Qui cum more solito venisset. panē quē pſbr trāsmiserat. vir dei ante coruum proiecit. eiq3 precepit dicēs. In nomine iesu xpi domini tolle hunc panē et tali eum in loco proijce. vbi a nullo homine possit inueniri. Tunc coruus aperto ore expansis alis circa eundem panem cepit discurrere. atq3 crucitare. ac si aperte diceret: obedire se velle: et tñ iussa implere nō posse. Cui vir domini iterum: atq3 iterū precipiebat dicēs. Leua leua secur⁹ atq3 ibi proijce vbi in

ueniri non possit. Quem diu demoratus qñ q corui momordit leuauit et recessit. Post trium vero horarum spacium abiecto pane rediit: et de manu hominis dei annonam quã consueuerat accepit. Venerabilis autem p̄sbyter contra vitam suam inardescere sacerdotis animum videns illi magis q̄ sibi doluit. Sed predictus florentius: qr magistri corpus necare non potuit, se ad extinguendas discipulorum animas accendit: ita vt in orto celle cui benedictus inerat: ante eorum oculos nudas septem puellas mitteret: que coram eis sibi inuicem manus tenentes et diutius ludentes: illorum mentes ad peruersitatem libidinis inflammarent. Quod sentiens vir dei de cella: lapsum adhuc conspiciẽs: tenerioribus discipulis pertimescẽs: idq pro sua solum fieri psecutõe ptractãs. inuidie locũ dedit: atq oratoria cuncta que ꝯstruxerat. substitutis prepositis adiunctis fratrib⁹ ordinauit. et paucis secũ monachis ablatis habitationem mutauit. Moxq vt vir dei eius odia humiliter declinauit: hũc ops de⁹ terribiliter pcussit. Nã cũ predict⁹ p̄sbyter stãs i solario bñdictũ discedisse co

gnosceret ꝛ exultaret perdurante imobiliter tota domus fabrica. hoc ipsum i quo stabat solarium cecidit. ꝛ bn̄dicti hostem cōterens extīxit. Quod vir dei discipulus maurus noīe. statim venerabili patri benedicto. qui adhuc a loco eodem vix decem milibus aberat estimauit esse nūciandum dicens: reuertere qꝛ p̄sbyter q te persequebatur extinctus est. Quod vir dei benedictus audiens sese in grauibus lamentis dedit. vel qꝛ inimic⁹ occubuit. vel quia de inimici morte discipulus exultauit. Qua de re factum est vt eidem quoq̄ discipulo penitentiam idiceret quod audiens talia. gaudere de inimici interitu p̄sumpsisset. ¶ Petrus

Mira sunt ꝛ multum stupenda que dicis. Nam in aqua ex̄ petram producta moysen. In ferro vero quod ex profūdo aque rediijt. helyseum. In aque itinere. petrum. In corui obedientia. helyam. In luctu autē mortis inimici: dauid video. ꝛ perpendo qꝛ vir iste spiritu iustorum omnium plenus fuit. Gregorius.

Vir dei benedictus petre vnius spiritū habuit. qui per concesse redemptionis grati

az electorum corda omniū impleuit. de quo ioannes dicit. Erat lux vera que illumiat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et de quo rursus scriptum est. De plenitudine eius nos omnes accepim⁹. Nā sancti dei homines potuerunt a domino virtutes habere: non etiā aliis tradere. Ille autē signa virtutis dedit subditis. qui se daturuz signum Jone promisit inimicis: vt coraz superbis mori dignaretur. coraz humilibus resurgere quatenus et illi viderent. qd contemnerent. et isti quod veneranter amare debuissent. Ex quo mysterio actū est. vt dū superbi despectum mortis. humiles contra mortez acciperēt glīaz potestatis ¶ Petr⁹

Quęso te post hec ad que loca migrauit vir sanctus vel si aliquas i eis virtutes ostenderit innotesce.

¶ Quemadmodū accedēs in Cassinuz mōtem: vniuersa illic idola confregit: Et ibidē erexit ecclesiam in honorē. S. Martini: ac Sāctissimi Joānis baptiste. Ca. x. Grego. 10

SAnctus vir ad alia demigrās loca. nō hostem mutauit. Naz tanto post grauiora prelia pertulit. quanto contra se aper-

le pugnātem ipsuz magr̄m malitię inuenit.
Castrum nāqȝ q̄ cassinuz dicitur. in excelsi
montis latere positū est. Qui. vȝ. mons di-
stento sinu hoc ideȝ castrū recipit. sed p̄ tria
miliaria in altū se eriges. velut ad aera cacu
men tendit: vbi vetustissimuz fanum fuit. in
quo ex antiquorū more gentilium a stulto
rusticorū populo appollo colebatur. Circun
quaqȝ etiā in cultu demonum luci succreue-
rāt. in quibus adhuc eodem tp̄e infidelium
insana multitudo sacrificijs sacrilegis insu
dabat. Ibi itaqȝ vir dei p̄ueniens. contriuit
ydolū. subuertit aram. succidit lucos. atqȝ ī
ipso templo apollinis. oraculuȝ b̄ti martini.
vbi vero ara eiusdem apollinis fuit. oracu-
lum sci ioānis construxit: Et commoranteȝ
circumquaque multitudinem p̄dicatione
continua ad fidem vocabat. Sed antiquus
hostis hec tacite non ferens. non occulte vel
p̄ somnium. sed ap̄ta visione eiusdeȝ patris
se oculis īgerebat. ⁊ magnis clamoribus se
vim perpeti conquerebatur. ita vt voces illi
us ēt fratres audirent. quāuis imaginem
minime cernerent. Vt eni discipulis suis ve
nerabilis pr̄ dicebat, corporalibus ei⁹ oculis

idem antiquus hostis teterrimus ⁊ succen/sus apparebat. qui in eu͂ ore oculisq͡ʒ flam/mantibus scuire videbat. Iam v͛o que dice/ret audiebant omnes. Prius eni͂ vocabat hu͂c ex noie. Cui cu͂ vir dei minime respon/deret ad eius mox co͂tumelias erumpebat. Nam eum clamabat dicens: benedicte bn͂/dicte. ⁊ cu͂ sibi nullo modo respondere con/spiceret. protinus adiungebat. Maledicte non benedicte. quid mecum habes? quid me persequeris? Sed iam vero spectanda sunt contra dei famulum antiqui hostis no/ua certamina. cui pugnam quidem volens intulit. sed occasiones victorię ministra/uit inuitus.

¶ Quomodo orando demonem lapidi insidenté ne moueret: exturbauit. Ca. xj

Quadam die dum fratres habitacula eiusdem cellę construerent. lapis in medio iacebat quem in edificium leuare de creuerant. Cumq͡ʒ eum duo vel tres mo/uere non possent. plures adiuncti sunt. Sed ita immobilis mansit: ac si in ter/ra radicitus teneretur: vt palam dare/tur intelligi. q͛ super eum ipse per se an/

tiquus hostis sederet quē tantorum viro-
rum manus mouere non possent. Difficul-
tate igitur facta. ad virum dei missum est. vt
veniret: orando hostem repelleret. vt lapidē
leuare potuissent. Qui mox venit. orationē
faciens. benedictionē dedit. et tanta lapis ce
leritate leuatus est. acsi prius nullum pon-
dus habuisset.

¶ Qualiter visum est monachis eius coq
nā totā igni cōflagrare arte sathane. Ca. xij

12 illusio

Tunc in conspectu viri dei placuit. vt in
eodem loco terram foderent. Quā dū
fodiēdo altius penetrarent: ereum illic ydo
lum fratres inuenerunt. Quod ad horam ca-
su i coquinam proiectum exire ignis repē-
ter visus est. atq; in cunctorum monachorum
oculis quod omne eiusdem edificium consu
meretur ostēdit. Cūq; iaciēdo aquā et ignē
quasi extinguendo perstreperent. pulsatus
eodem tumultu vir dn̄i aduenit. Qui eun-
dem ignem in oculis frūm esse. in suis vero
non esse considerans: caput protinus in ora
tionē flexit. et eos quos phātastico repperit
igne deludi: vocauit fratres ad oculos suos
vt et sanum illud coquine edificium assiste-

re cernerent ⁊ flammas quas antiquus ho-
stis finxerat non viderent.

¶ Quēadmoduȝ Elisum iunioreȝ mona-
chum sub muro prostrato ex suscitauit san-
ctus Benedictus. Capitulū. xiij.

Rursus vō fratres parietē. quia res ita
exigebat: paulo altius edificarent. vir dei in
orōnis studio. inter cellule sue claustra mo
rabatur. Cui antiquus hostis insultans ap
paruit. ⁊ quia ad laborantes fratres perge-
ret indicauit. Quod vir dei per nunciū celer
rime fratribus idicauit dicēs. Fratres vos
caute agite. quia ad vos hac hora malign⁹
spūs venit. His qui mādatū detulit. vix ver
ba compleuerat. ⁊ malignus spiritus eundē
parietem qui edificabatur euertit. atq3 vnū
puerulum monachum. cuiusdam curialis
filium opprimens ruina contriuit. Contri-
stati omnes ac vehementer afflicti non dam
no parietis: sed ɔtritione fratris. Quod ve-
nerabili patri benedicto studuerunt celeri
ter cum luctu graui nunciare. Tunc isdem
pater ad se dilaceratum puerum deferri iu
bet. Quē portare non nisi i sago potuerunt
quia collapsi saxa parietis eius nō solū mē

bra sed ossa cōtriuerāt. Cūq3 vir dei pcepit statim in cella in strato quo orare ɔsueuerat pijci: missisq3 foras fratribus: cellā clausit: q orationi instātius q̄ solebat icubuit. Mira res eadem hora hunc incolumem. atq3 vt prius valentē ad eundē itez laborē misit: vt ipse quoq3 parietē cū fratribus pficeret: de cuius se interitu antiquus hostis benedicto insultare credidisset. Cepit vero īter ista vir dei etiam prophetie spiritu pollere: ventura predicere: presentia nunciare.

¶ Prout imputauit monachis noscēs vbi & quantum comedissent extra monasteriuz sine eius licentia. Ca.xiiij.

14 Mos &enim celle fuit. vt quotiens ad responsum aliquod egrederentur fratres. cibum potūq3 extra cellam minime sumerent. Cumq3 hoc de vsu regule seruaret: quadā die ad responsuz fratres egressi sunt: in quo tardiori compulsi sunt hora demorari. Qui manere iuxta religiosam feminam nouerant: cuius ingressi habitaculum sumpserunt cibum. Cūq3 iam tardius ad cellaz redissent: benedictionem patris ex more pecierunt. Quos ille protinus percunctatus est.

dicens vbi comedistis? Qui responderunt dicentes nusquã. Quibus ille ait: quare ita mentimini? Nunquid illius femine habitaculum non intrastis? Nunquid hos atq illos cibos non accepistis? nũquid tot calices non bibistis? Cũq eis venerabilis pater: & hospicium mulieris & genera ciborum & numerũ potionum diceret: recognoscentes cuncta que egerant ad eius pedes tremefacti ceciderunt: se deliquisse confessi sunt. Ipse autem protinus culpam pepercit: perpendens q in eius absentia vltra non facerent: quem presentem sibi esse in spiritu scirent

¶ Quomodo leniter & modeste prodidit fratri germano valentiniani monachi q ad se venerat de eo q a comite ter inuitatus: tã dem comedit in via. Ca. xv.

Frater quoq valẽtiniani ei᷒ monachi: cui᷒ memoriã supius feci: vir erat laicus s3 religiosus. Qui vt serui dei orõnẽ pcipere & germanũ frẽ3 videret: ãnis singulis loco suo ad cellã ieiunus venire ɔsueuerat. Quadã igit̃ die dum iter ad monasterium faceret: sese illi alter viator adiunxit: qui sumendos in itinere portabat cibos. Cumq

iam hora tardior excreuisset dixit. Veni frater sumamus cibum: ne lassemur in via. Cui ille respondit. Absit frater non facio. quia ad venerabilem patrem benedictum ieiunus semper venire consueui. Quo responso percepto: ad horam conuiator conticuit. Sed post hec: cum aliquantulum itineris spacium egissent. rursus admonuit vt manducarent. Consentire noluit: qui ieiunus peruenire decreuerat. Tacuit qui ad manducandum inuitauerat: et cum eo ieiunus adhuc pergere modicum consensit. Cumque et iter longius agerent: et eos tardior hora fatigaret ambulantes inuenerunt in itinere pratum et fontem: et queque poterant ad reficiendum corpus delectabilia videri: Tunc conuiator ait. Ecce aqua ecce pratum. ecce amenus locus. in quo possimus refici et parum quiescere vt valeamus iter nostrum postmodum incolumes explere. Cum igitur et verba auribus: et loca oculis blandirentur hac tertia admonitione psuasus. consensit. et comedit. Vespertina vero hora peruenit ad cellam Presentatus autem venerabili patri benedicto sibi orationem petiit. Sed mox ei vir dei hoc quod
nomine

in via egerat improperauit dicens: Quid est frater? malignus hostis. qui tibi per con uiatorem tuum locutus est: semel tibi persuadere non potuit: secundo non potuit: ad tertium suasit: et te ad hoc qd voluit superauit. Tūc ille reatū sue infirme mētis agnoscens eius pedibus prouolutus: tantomagis cepit culpam deflere et erubescere: quanto se cognouit etiam absentem in benedicti patris oculis deliquisse. ¶ Petrus.

Ego scti viri pcordijs. helysei spūs video inesse q absēti discipulo pñs fuit.

¶ Quomodo Rex Totila submisso vno ex suis iuuenculis cum ornamentis regijs voluit experiri si prophetice quid posset dicere. Capitulum. xvj. ¶ Gregorius.

Oportet petre vt interim sileas: quatinus adhuc maiora cognoscas. Gottorum nāqȝ temporibus cum rex eorum totila sanctum virum prophetie habere spiritum audisset: ad eius monasteriū pergens: paulo longius substitit: eiqȝ se venturum esse nunciauit. Cui dum protinus mandatum de monasterio fuisset vt veniret ipse: sicut perfide mentis fuit. an vir domini pro-

phetię spiritu; haberet explorare conatus ē
Quidam vero eius spatarius.riggo diceba
tur: cui calciamenta sua prębuit: eumq; in
dui regalib⁹ vestibus fecit: quē quasi in per
sona sua pergere ad dei hominem pręcepit
In cuius obsequio tres q sibi pręceteris ad
herere ɔsueuerant comites misit. Scilicet
Uult Ruderith ⁊ Blidin vt añ sui dei ocu
los.ipsu; esse regem totilam simulantes ei⁹
lateri obambularent. Cui quoq; alia obse
quia atq; spatarios prębuit.vt tam ex eisdē
obsequijs q̄ ex purpureis vestibus rex esse
putaretur. Cumq; idem riggo decoratus ve
stibus obsequentium frequentia comita
tus: monasterium fuisset ingressus: vir dei
eminus sedebat. Quē venientē conspiciens
cū iā ab eo audiri potuisset: clamauit dicēs
Pone fili.pone hoc quod portas. nō est tu
um qui riggo protinus in terrā cecidit ⁊ q̄
tanto viro illudere pręsumpsisset expauit.
Omnesq; qui cu; eo ad dei hominem venie
bant terrę consternati sunt. Surgentes autē
ad eu; propinquare minime pręsumpserūt
sed ad suum regem reuersi. nunciauerunt
trepidi in quāta velocitate fuerūt deprehēsi

¶ Qualiter Totila Rex Gottorū supplex ꝛ maxima cum reuerentia ad sanctum benedictum accessit visendum: Ca.xvij.

Tunc per se idem totila ad dei hominē accessit. quē cū longe sedentē cerneret: non ausus accedere. sese in terram dedit. Cui cum vir dei.bis terq; diceret.surge sed ipse ante eum erigi de terra non auderet:benedictus iesu christi domini famulus per se metipsum accedere dignatus est ad regem prostratum. Quē de terra leuauit:de suis actibus increpauit: atq; in paucis sermonibus cuncta quę erant illi ventura pręnunciauit dicens: Multa mala facis .multa mala fecisti.iā aliqñ ab iniquitate compescere. Et quidē romam ingressurus es. mare transiturus:nouē annis regnabis decimo morieris. Quib⁹ auditis rex vehemēter territus. oꝛone petita recessit.atq; ex illo iam tpe minus crudelis fuit. Cum nō multū post romam adijt ad siciliam perrexit. anno autem regni sui decimo omnipotētis dei iudicio regnum cum vita perdidit.

¶ Quomodo pronosticatus ē de vrbe Roma in sese corruenda. Capi.xviij.

Totila venit ad eum

Roma predi

PReterea antistes canusinę ecclię ad eundem domini famulū venire con sueuerat:quem vir dei pro vitę suę merito valde diligebat. Is itaq3 dum cum illo de ingressu regis totilę ꝛ romanę vrbis perdi tione colloquium haberet dixit. Per hūc regem ciuitas ista destruetur: vt iam am= plius non inhabitetur. Cui vir domini re= spondit. Roma a gentibus non extermina bitur:sed tempestatibus coruscis turbini= bus ac terremotu fatigata marcescet in se= metipsa : Cuius prophetię mysteria nobis iam facta sunt lucę clariora : qui hac vrbe dissoluta menia:euersas domꝰ : destructas ecclesias turbine cernimus:eiusq3 ędificia longo senio lassata.quia ruinis crebrescē ti bus prosternantur videmus . Quāuis hoc honoratus eius discipulus cuiꝰ mihi reue= latione compertum est:nequaq3 ex ore eius audisse perhibet: sed quia hoc dixerit: dictū sibi a fratribus fuisse testatur.

¶ Quemadmodum demonium a clerico effugauit. Capitulum.xix.

EOdem quoq3 tempore quidam agla nēsis ecclesię clericꝰ a demonio vexa=

batur: qui a venerabili viro constātio eiusdez ecclesie antistite: per multa fuerat martyruz loca transmissus vt sanari potuisset. Sed sancti dei martyres noluerūt ei sanitatis bonum tribuere: vt quanta esset in benedicto grā demonstraretur. Ductus itaqꝫ est ad omnipotentis dei famulū benedictū. Qui iesu christo domino preces fundens: antiquuz hostem de obsesso homine ꝓtinus expulit. cui sanato precepit dicens. Uade & post hec carnez non comedas. ad sacrū vero ordinem nunqꝫ accedere presumas. Quacūqꝫ autem die sacruz ordinem temerarie presumpseris. statim iuri i diaboli iterū mācipaberis. Discessit igitur clericus sanus. Sicut terrere solet animum pena recens: ea que vir domini perceperat interim custodiuit. Cum vero post annos multos omnes priores illius de hac luce migrassent: & minores suos sibimet superponi in sacris ordinibus cerneret: verba viri dei quasi ex longo tēpore oblitus: postposuit: atqꝫ ad sacrum ordinē accessit. Quē mox is qui relinquerat diabolus tenuit. eūqꝫ vexare quousqꝫ aiaz ei⁹ excuteret nō cessauit. ¶ Petrus.

ISte vir dei: diuinitatis vt video etiam secreta penetrauit qui perspexit hunc clericum idcirco diabolo traditum: ne ad sacrum ordinē accedere auderet. ¶ Greg.

QUare diuinitatis secreta nō nosceret q diuinitatis p̄cepta seruaret. cuꝫ scriptū sit. q adheret dño vn⁹ spūs ē? ¶ Petr⁹

SI vnus spiritus sit cum domino: qui domino adheserit: quid est quod iterum egregius idem p̄dicator dicit. Quis nouit sensum domini. aut quis consiliarius eius fuit? Ualde enim esse inconueniens videretur eius sensum cum quo vnus fact⁹ fuerit ignorare. Gregorius.

SAncti viri in quantum vnū cuꝫ domino sunt sensum domini non ignorant. Nam ideꝫ quoq apostolus dicit. Quis enim scit hominuꝫ: que sunt hominis nisi spiritus hominis qui in ipso est? Ita ꝛ que dei sunt: nemo cognouit nisi spirit⁹ dei. Qui vt se ostēderet nosce que dei sunt adiunxit. Nos aūt non spiritum huius mundi accepimus. sed spiritum qui ex deo est. Hinc iterum dicit. Quod oculus non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hominis ascendit: que p̄parauit

deus diligentibus se. nobis autem reuelauit per spiritum suum. ¶ Petrus

Si ergo eidem apostolo ea que dei sunt per dei spiritum fuerant reuelata quomodo super hoc quod proposui premisit dicens. o altitudo diuitiarum sapientie dei q̃ȝ incomprehensibilia sunt iudicia eius ⁊ inuestigabiles vie eius: Sed rursū mihi hec dicenti alia suboritur questio. Nam dauid propheta domino loquitur dicens. in labijs meis ꝓnunciaui omnia iuditia oris tui. Et cuȝ minus sit nosce q̄ etiā pronūciare quid est ꝙ paulus incomprehensibilia esse dei iudicia asserit: dauid auteȝ hec se oīa nō solū nosce sȝ ēt ī labijs ꝓnūciasse testaẜ? Gre.

Ad vtraq̃ȝ hec tibi superius sub breuitate respondi dicens: ꝙ sancti viri inquantum cum deo vnum sunt: sensum dn̄i non ignorant. Om̄es enim q deuote dn̄m sequūtur etiā deuotiōe cū deo sunt ⁊ adhuc carnis corruptibilis pōdere grauati: cū deo nō sūt. Occl'ta itaq̃ȝ dei iudicia ī quātū coniūcti sūt sciūt. ī quātū disiūcti sūt nesciunt. Qr enim secreta ei⁹ adhuc pfecte non penetrant incōphēsibilia ei⁹ iudicia esse testanẜ

Quia vero et mente inherent: atq; inherendo vel scripture eloqu s vel occultis reuelationibus inquantum accipiunt: agnoscūt hec et nouerunt et pronunciant. Judicia igitur que deus tacet nesciunt: et que deus loquitur sciunt. Unde et dauid propheta cuz dixisset. In labijs meis ꝓnunciaui omnia iudicia, ptinus addidit oris tui. Ac si aperte dicat. Illa ego iudicia et nosse et pronunciasse potui: que te dixisse cognoui. Naz ea que ipse non loqueris: nostris proculdubio cogitationibus abscondis. Concordat ergo prophetica apostolicaq; sentētia: quia et incōprehensibilia sunt dei iudicia: et tamē que de ore eius prolata fuerint humanis labijs pronunciantur. Quoniam sciri ab hominibus et prolata per deum possunt: et occulta non possunt. ¶ Petrus.

IN obiectione mee questiuncule patuit cā rōnis. Sed queso te si qua sunt adhuc de hui⁹ virtutib⁹ subiūge. ¶ Gregori⁹.

¶ Quomodo plāxit super monasterij sui destructione a barbaris. Capitulum.xx.

VIr quidaz nobilis theoprobus nomine eiusdē benedicti patris fuerat ad

monitione conuersus: qui pro vite sue merito magnā apud eum familiaritatis gratiā habebat. Hic cū quadam die eius cellulā fuisset ingressus hunc amarissime flentem reppit. Cūq3 diu subsisteret eiusq3 lachrymas nō finiri videret: nec tamen vt vir dei consueuerat orando plangeret sed merēdo quenam causa tanti luctus existeret inquisiuit. Cui vir dei ilico respōdit. Omne hoc monasteriū qd construxi: et cuncta que fratribus preparaui omnipotentis dei iudicio gentibus tradita sunt. Uix autem obtinere potui: vt mihi ex hoc loco anime concederētur. Cuius vocem theoprobus audiuit: nos autē cernimus qui destructum modo a lōgobardorum gente eius monasterium scimus. Nocturno enim tēpore et quiescētibus fratribus nuper illuc lōgobardi ingressi sunt. Qui diripientes oīa nec vnum quidem hominem illic tenere potuerunt: sed impleuit oīpotens deus qd fideli famulo suo benedicto premiserat: vt si res gentibus traderet: animas custodiret. Qua in re pauli vicem video tenuisse bīdictū: cuius dū nauis rerum oium ptulit iacturā: ipse in ɔsolatione

vitaz oium qui eum comitabantur accepit.

¶ Quomodo de vasculo vini occultato in via admonuit delatorem ne biberet. C.xxj.

Quodam quoq; tempore exhilaratus nr̄ quē ipse ꝯuersuz nosti trāsmissus a dn̄o suo fuerat vt dei viro i mōasterio vino plena duo lignea vascula q̄ vulgo flascones dicuntur deferret. Qui vnum detulit: alterum vero pergens in itinere abscondit. Vir autez domini: quez facta absentia latere nō poterant. vnum cum gratiarum actione suscepit ⁊ discedentem puerum monuit dicēs Vide fili ne de illo flascone quē abscondisti iam non bibas sed inclina illum caute: ⁊ inuenies quid intus habet. Qui cōfusus valde a dei homine exiuit ⁊ reuersus volens ad hoc probare qd audierat cum flasconem inclinasset de eo protinus serpens egressus est Tunc predictus exhilaratus puer per hoc quod i vino repperit expauit malū qd fecit.

¶ Prout admonuit suuz monachum qui a sacris feminis mapulas acceperat ⁊ celauerat: Capitu.xxij.

Non longe autem a monasterio vicus erat in quo non minima multitudo ho-

minum ad fidem dei ab idolorum cultu benedicti fuerat exhortatione conuersa. Ibi quoq; quedam sanctimoniales femine erant: et crebro illic pro exhortādis animabus fratres suos mittere benedictus dei famulus curabat. Quadam vero die misit ex more sed is qui missus fuerat monachus post admonitionem factam a sanctimonialibus feminis rogat⁹ mappulas accepit sibiq; eas abscondit in sinu. Qui mox vt reuersus est: eum vir dei vehemētissima amaritudine cepit increpare dicens. Quomodo ingressa iniquitas in sinum tuum est? At ille obstupuit: et qd egisset oblit⁹. vnde corripiebatur ignorabat. Cui ait. Nunquid ego illic non presens eram: quando ab ancillis dei mappulas accepisti tibiq; eas i sinu misisti? Qui mox eius vestigijs prouolutus stulte se egisse penituit: et eas quas in sinu absconderat mappulas proiecit.

¶ Quomodo cognouit animi elationem monachi qui ante se lumen pretendebat. Capitulum. xxiij

Quadam quoq; die dum venerabilis pater vespertina iam hora corporis alimē-

ta perciperet: eius monachus cuiusdam de/
fensoris filius fuerat. qui ei ante mensam
lucernam tenebat. Cumq3 vir dei ederet: ip/
se autem cum lucerne ministerio astaret:
cepit per superbie spiritum in mente sua ta
cite voluere: & per cogitationē dicere. Quis
est hic cui ego manducanti assisto. lucernā
teneo. seruitiū impendo. qui sum ego vt isti
seruiam? ad quem vir dei statim conuersus
vehementer cepit increpare & dicere Signa
cor tuū frater: quid est q loqueris? Signa
cor tuum. Vocatisq3 statim fratribus. pre/
cepit ei lucernā de manibus tolli: ipsu3 vo
iussit a ministerio recedere: & sibi hora ea/
dem quietū sedere. Qui requisitus a frībus
qd habuerit in corde: per ordinē narrauit.
quāto supbie spiritu intumuerat: & que cō
tra virum dei verba per cogitationē tacitus
dicebat. Tūc liquido oibus patuit q vene/
rabilē bn̄dictu3 latere nihil posset. in cuius
aure etiam cogitationis verba sonuissent.
¶ Quemadmodum pre foribus monaste
rij ducēta modia farine comperta sunt mi/
raculose prouenta. Caplm. xxiiij.
Alio quoq3 tempore in eadem cam/

panię regionę fames incubuerat magna: quę omnes alimentorum indigentia coangustabat. Jāq; in benedicti monasterio triticum deerat. Panes vo omnes pene consumpti sunt. vt non plusquā quinq; ad refectionis horam fratribus inueniri potuissent. Cūq; eos venerabilis pater contristatos cerneret: eorū pusillanimitatē studuit modesta increpatione corrigere: & rursus promissione subleuare dicens. Quare de panis inopia vester animus contristatur? Hodie quidem minus est: sed die crastina abundanter habebitis. Sequenti autem die ducenti farinę modij ante fores cellę in saccis inuēti sunt. Quos ops de⁹ qbus deferētibus trāsmisisset nūc vsq; manet icognitum. Quod cū fratres cernerent dn̄o gratias referentes: didicerunt iam de abundātia in egestate nō dubitare. ¶ Petrus.

DIc queso te nunqdnā credēdum est huic dei famulo semp pphetię spūm adesse potuisse: an per interualla tēpoꝝ eius mētē pphetię spūs implebat? ¶ Gregori⁹.

PRophetię spiritus petre prophetarū mentes non semper irradiat, quia si-

cut de spiritu sancto scriptuz est: vbi vult spi
rat: Ita sciendū est: q2 et quando vult aspi
rat. Hinc est enim q nathā a rege requisi
tus: si construere templum debuisset: prius
consensit: et postmoduz prohibuit. Hinc est
q helyseus cuz flentē mulierē cerneret: cau
samq nesciret: ad prohibentez hanc pueruz
dicit. Dimitte eam quia anima eius i ama
ritudine est: et dñs celauit a me: et non indi
cauit mihi. Quod omnipotēs deus ex ma
gne pietatis dispensatione disponit: quia dñi
prophetię spiritū aliquando dat et aliquando
subtrahit: prophetantiū mentes: et eleuat in
celsitudinē: et custodit in humilitate: vt et ac
cipientes spiritū inueniant quid de deo sint: et
rursus prophetię spiritū non habentes. cogno
scant quid sint de semetipsis. ¶ Petrus.

ITa hoc esse vt asseris magna ratio cla
mat. Sed queso de venerabili patre be
nedicto qcqd adhuc aio occurrerit exeqre.

¶ Quomodo monachis ad monasterium
construendum missis in visione apparuit:
et modum et formam quomodo ↄstrui op9
esset designauit. Capi. xxv. Grego.

ALio quoq tpe a quodam fideli viro

rogatus fuerat:vt eius pꝛedio iuxta terra cinensem vꝛbē missis discipulis suis ꝯstrue re monasteriū debuisset. Qui roganti cōsen tiens. deputatis fratribus: patrē ꝯstituit ⁊ quis ei secundus esset oꝛdinauit. Quibus euntibus spopondit dicēs. ite ⁊ die illo ego venio: ⁊ ostendā vobis quo in loco oꝛatoꝛiū: in quo loco refectoꝛiū fratrū: in quo suscep tionē hospitū: vel queqꝫ sunt necessaria ędi ficare debeatis. Qui benedictione percepta illico perrexerūt: Et ꝯstitutū diem magno pere pręstolantes: parauerunt oia quę his qui cū tanto patre venire potuissent videbā tur esse necessaria. Nocte vero eadem qua promissus illucescebat dies: eidem seruo dei quē illic patrem ꝯstituerat: atqꝫ eius prępo sito: vir dn̄i i somnis apparuit: ⁊ loca singu la vbi quid ędificare debuissent subtiliter designauit. Cumqꝫ vtriqꝫ a sōno surgerent: sibi inuicem qđ viderant retulerunt. Non tamen visioni illi fidem omnino dantes: vi rum dei sicut se venire promiserat expecta bant. Cumqꝫ vir dei constituta die minime venisset: ad eum cū meroꝛe reuersi sunt di centes expectauimus pater vt venires sicut

promiseras: et nobis ostenderes vbi quid edificare deberemus: et nō venisti. Quibus ipse ait: quare fratres: quare ista dicitis? Nunquid sicut promisi non veni? cui cum ipsi dicerent: quādo venisti? respōdit. Nunquid vtrisque vobis dormientibus non apparui: et loca singula designaui? Ite et sicut per visionem audistis omne habitaculum monasterij ita construite. Qui hec audientes vehemēter admirati: ad pdictū pdium sunt reuersi: et cūcta habitacula sicut ex reuelatiōe didicerāt ɔstruxerūt. ¶ Petrus

Doceri velim quo fieri ordine potuit: vt longe iret: responsum dormientib' diceret: quod ipsi per reuelationē audirent et cognoscerent. ¶ Gregorius.

Quid est q perscrutans rei geste ordinem ambigis petre? Liquet profecto quia mobilioris nature est spiritus: q corpus. Et certe scriptura testante nouimus: q propheta ex iudea subleuatus: repente est cum prādio in chaldea depositus. Quo videlicet prandio prophetam refecit: seque repente in iudea iterum inuenit. Si igitur tam longe abachuc potuit sub momento corpalr

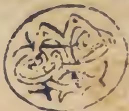
to corporaliter ire: et prandium deferre. quid mirum si benedictus pater obtinuit: quatinus iret per spiritum: et fratrum quiescentium spiritibus necessaria narraret? Et sicut ille ad cibum corporis corporaliter perrexit: ita iste ad institutionem spiritalis vitę spiritaliter pergeret. ❡ Petrus.

Manus tuę locutionis tersit a me fate or dubietatē mentis. Sed velim nosse in cōmuni locutione qualis iste vir fuerit.

❡ Quomodo sub anathemate comminatus est duabus religiosis feminis nisi continuissent linguam maledictam.

Capitulum. xxvj. ❡ Gregorius.

Vix ipsa petre cōmunis eius locutio a virtutis erat pondere vacua: quia cuius cor sese in alta suspenderat: nequaq̃ verba de ore illius incassum cadebant. Si quid vero vnq̃ non iam decernendo: sed minando diceret: tātas vires sermo illius habebat: ac si hoc non dubie atq̃ suspense: sed iam per sentētiam protulisset. Nam nō longe ab eius monasterio duę quędam sanctimoniales feminę. nobiliori genere exorte: in loco proprio conuersabantur: quibus q̃dam

religiosus vir ad exteriozis vitę vsum prę-
bebat obsequiuz. Sicut nonnullis solet no
bilitas generis parere ignobilitatem men
tis: vt minus se in hoc mundo despiciant: q
plus se ceteris aliquid fuisse meminerunt
nec dum predictę sanctimoniales feminę
pfecte liguā sub habitus sui freno restrin-
xerant ⁊ eundem religiosum virum qui ad
exterioza ministeria necessaria eis obsega
pzębebat: incautis sepe sermonibus ad ira
cundiam pzouocabāt. Quod cuz diu ista
toleraret: perrexit ad dei hominem quan-
tasq; pateretur verbozū contumelias enar
rauit. Vir autez dei hec de illis audiēs eis
pzotinus mandauit dicens cozrigite linguā
vestram: quia si non emendaueritis ex-
communico vos. Quam videlicet excōmu-
nicationis sententiam non pzoferendo intu
lit: sed intentando. Ille autē a pzistinis mo
ribus nihil mutāte intra paucos dies de-
functę sunt atq; in ecclesia sepultę Cunq;
in eadem ecclesia missarum solemnia cele-
bzarētur: atq; ex moze diaconus clamarēt
siquis non cōmunicat det locum: nutrix ea
rum que pzo eis oblationem domino offer

re consueuerat: eas de sepulchris suis pro/gredi et exire ecclesiam videbat. Quod dum sepius cerneret: quia ad vocem diaconi clamātis exibant foras atque intra ecclesiā permanere non poterant ad memoriā rediit. que vir dei illis adhuc viuentibus mādauit. Eas quippe se communione priuare dixerat: nisi mores suos et verba corrigerent. Tūc seruo dei cum graui merore indicatum est: Qui protinus manu sua oblationem dedit dicens. Ite et hanc oblationem pro eis offer/ri domino facite et vlterius excōmunicate nō erunt. Que dum oblatio pro eis fuisset immolata: et a diacone iuxta morem clamatum est vt non cōmunicantes ab ecclesia exirent: ille exire ab ecclesia vlterius vise non sunt. Qua ex re indubitanter patuit quia dum inter eos qui cōmunione priuati sunt mi/nime recederent cōmunionem a domino per seruum domini recepissent. Petrus.

Mirum valde quamuis venerabilem et sanctissimum virum adhuc tamen in hac corruptibili carne degentem potuisse animas soluere in illo iam iudicio inuisibili constitutas. Gregor.

NUnquid nam petre in hac adhuc car ne nō erat:qui audiebat.q̄dcūq̧ liga ueris sup terram:erit ligatum ꝛ in celis:ꝛ quę solueris sup terram soluta erunt ꝛ in celis? Cuius nūc vicem ꝛ ligando ꝛ soluē do optinent:qui locum sancti regiminis fi de ꝛ moribus tenent: Sed vt tāta valeat ho mo de terra:celi ꝛ terre conditor in terram venit e celo:atq̧ vt iudicare caro etiā de spi ritibus possit:hoc ei largiri dignat⁹ est pro hoibus deus caro fact⁹:q2 inde surrexit vl tra se infirmitas nr̄a. vnde sub se infirma ta est firmitas dei. ¶ Petrus.

CUm virtute signorum concorditer lo quitur ratio verborum.

¶ Qualiter apportari precepit sacrosan ctuz domini corpus ꝛ imponi super corpus monachi defuncti quod terra ipsa non su stinebat. Capitulum.xxvij. ¶ Gregorius.

27 QUadam quoq̧ die dum quidā eius puerulus monachus parentes suos vltra quam debebat diligens:atq̧ ad eoruz habitaculum tendens sine benedictione de monasterio exisset.eo die vt ad eos perue nit defunctus est. Cūq3 eēt sepultus die al

tero: proiectum foras corpus eius inuētum est. Quod rursus tradere sepulturę curauerunt: sed sequenti die iterum proiectum exterius: atq; exhumatum sicut prius inuenerūt. Tunc concite ad benedicti patris vestigia currentes: cum magno fletu petierunt: vt ei suam gratiam largiri dignaretur. Quibus vir dei manu sua protinus cō munionem dominici corporis dedit dicens. ite atq; hoc dominicuȝ corpus super pectus eius cum magna reuerentia ponite: eumq; sepulturę tradite. Quod cum factum fuisset susceptum corpus eius terra tenuit: nec vltra proiecit. Perpendis petre apud iesum christum dominum cuius meriti iste vir fuerit: vt eius corpus etiam terra proijceret. ¶ Petrus.

PErpēdo plane & vehementer stupeo.

¶ De monacho eius: qui dū fugeret de monasterio: draco teterrimus in medio vię se ei opposuit. Capitulum. xxviij.

QUidam autem eius monachus mobilitati mentem dederat: & permanere in monasterio nolebat. Cūq; euȝ vir dei assidue corriperet: frequenter admoneret

proijci corp9

ipse vero nullo modo consentiret in ꝯgrega
tione persistere atqꝫ importunis precibus
vt relaxaretur immineret quadā die idem
venerabilis pater nimietatis eius tedio af-
fectus: iratus iussit vt discederet. Qui mox
vt monasterium exijt contra se assistere ap
to ore draconem in itinere inuenit: Cumqꝫ
eum idem draco qui apparuerat deuorare
vellet cepit ipse tremēs & palpitans magnis
vocibus clamare dicens Currite currite qꝛ
draco iste me deuorare vult. Currentes au-
tem fratres draconem minime viderunt sꝫ
trementē atqꝫ palpitantem monachum ad
monasterium eduxerunt. Qui statim pro
misit nunqꝫ se esse iam de monasterio re-
cessurum: atqꝫ ex hora eadē in sua promissi
one permansit. Quippe qui sancti viri ora-
tionibus contra se asistere draconem vide
rat quem prius non videndo sequebatur.

¶ Quemadmodum infantem elefantino
laborantem morbo sanauit. Ca. xxix.

SEd neqꝫ hoc silendum puto. quod il-
lustri viro abdonio narrāte cognoui. Qui
aiebat patris sui. puerum morbo elefantio
fuisse correptum ita vt iam pilis cadentib⁹

cutis intumesceret atq3 increscēte sanie oc/
cultari non posset Qui ad virum dei ab eo
dem patre eius missus est. ⁊ saluti pristinę
sub omni celeritate restitutus est.

Quō iuēta miraculose pecunia honestū quēdā a debitoris exactōe leuauit. Ca. xxx.

Neq3 illud taceam qđ eius discipul⁹ peregrin⁹ noie narrare ꝯsueuerat q2 die quadam necessitate debiti compulsus: vnum sibi fore remedium credidit: si ad virum dei pergeret: ⁊ que eum vrgeret debiti necessitas indicaret. venit itaq3 ad monasterium: omnipotentis dei famulu3 repperit: quia a creditore suo pro duodecim solidis grauiter affligeretur indicauit Cui venerabilis pater nequaq̄3 se habere duodeci3 solidos respondit sed tamen eius inopia3 blāda locutione consolatus ait. Vade ⁊ post biduum reuertere quia deest hodie qđ tibi debeam dare. In ipso autē biduo more suo in oratiōe fuit occupatus Cū die tertio is q necessitate debiti affligebat redijt: sup arcā vero monasterij quę erat frumēto plena subito tredeci solidi sunt inuenti. Quos vir dei deferri iussit. et afflicto pectori

sanat

30

Pecunia inuenit

tribuit dices: vt duodecim redderet: et vnū in expensis proprijs haberet. Sed ad ea nūc redeam: que eius discipulis in libri huius exordio predictis referentibus agnoui.

¶ Quonā pacto quēdā qui venenū ebiberat sanū et liberū reddit. Ca.xxxj. ¶ Greg.

31 Quidā vir grauissima aduersarij sui emulatione laborabat. Cuius ad hoc vsq; odium prorūpit vt ei nescienti in potum venenum daret. Qui quāuis vitā auferre non valuit: cutis tamen colorem mutauit: ita vt diffusa in corpore eius varietas lepre morē imitari videretur. Sed ad dei hominem deductus: salutem pristinam citius recepit. Nam mox vt eum contigit: omnem cutis illius varietatem fugauit.

¶ Quomodo vitreum oleo plenum per fenestram precipitari iussit: et illesū est cōmpertum. Capitulum.xxxij.

32 Eo quoq; tēpore quo alimentorū inopia cāpaniam grauiter affligebat: vir dei diuersis indigētibus monasterij sui cūcta tribuerat: vt pene nihil in cellario nisi parum qd olei in vitreo vase remaneret. Tunc quidā subdiaconus agapitus noīe

aduenit:magnope postulans vt sibi aliquā tulū oleum dare debuisset. Vir aūt dñi qui cūcta decreuerat in terra tribuere: vt in celo oia reseruaret. hoc ipsum parū qd remāserat olei iussit petēti dari. Monachus vo qui cellariū tenebat: audiuit quidem iubētis verba: sed iplere distulit. Cūq3 post paululū si id qd iusserat datū esset inquireret: rñdit monachus se minime dedisse: q2 si illud ei tribueret oino fratribus nihil remaneret. Tūc iratus aliis precepit: vt hoc ipm vas vitreū in quo parū olei remansisse videbatur per fenestras piicerent: ne in cella aliquid per inobediētiam remaneret. Factum est ita. Sub fenestra autem eadē ingens precipitium patebat, saxorū molibus aspersum. Proiectum itaq3 vas vitreū venit in saxis: sed sic māsit incolume: ac si proiectum minime fuisset: ita vt neq3 frangi neq3 oleū effundi potuisset. Quod vir dei precepit leuari: atq3 vt erat integrum petenti tribuit. Tunc collectis fratribus inobedientem monachū de infidelitate sua et superbia coram omnibus increpauit.

¶ Quēadmodū ex vase vacuo fecit orādo

proijcit

33 vt exuberaret oleuz abundāter. Ca.xxxiij.

Qua increpatione completa.sese cum hisdem fratribus in orationem dedit In eo autem loco vbi cū fratribus orabat: vacuum erat ab oleo doliū & coopertū. Cuz qꝫ sanctus vir in oratōe persisteret: cepit operimentum eiusdē dolij oleo excrescente sub leuari. Quo cōmoto atqꝫ subleuato oleum qđ excreuerat ora dolei trāsiens: pauimētū loci in quo incubuerant inundabat. Qđ benedictus dei famulus vt aspexit: ꝓtinus orationem compleuit: atqꝫ in pauimentū oleuz fluere cessauit. Tunc diffidentē inobedientemqꝫ fratrem latius admonuit: vt fidem habere disceret & humilitatem. Idem vero frater salubriter correptus erubuit: qꝛ venerabilis pater virtutem oipotentis dñi quaz admonitione intimauerat: miraculis ostēdebat. Nec erat iā vt quisqꝫ de eius promissionibus dubitare posset: qꝛ in vno eodēqꝫ momento pro vitreo vase pene vacuo: plenū oleo dolium reddidisset.

34 ¶ Quo pacto monachū a demone possessū

vgulti [illegible] sanū reddidit. C.xxxiiij.

Quadā die cū ad bti iohānis oratoriū

qd in ipsa montis celsitudine positū est per
geret: ei antiqu⁹ hostis in mulo medici spe
cie obuiā factus est: cornu ⁊ tripediā ferēs.
Quem cū eū requisisset dicens. quo vadis?
ille respondit. Ecce ad fratres vado: potio
nem eis dare. Itaqꝫ perrexit venerabilis be
nedictus ad orationē: qua completa conci
tus rediјt. Malignus vero spūs vnū senio
rem monachū inuenit aquā haurientē: in
quem statim ingressus est: eumqꝫ in terraꝫ
proiecit ⁊ vehementissime vexauit. Quē cū
vir dei ab oratione rediens tam crudeliter
vexari conspiceret: ei solummodo alapam
dedit: ⁊ malignū ab eo spiritū protinus ex
cussit: ita vt ad eum redire vlterius non au
deret.

¶ Petrus

Velim nosce si hec tanta miracula vir
tute semper orationis impetrabat: an
aliqn̄ etiā solo voluntatis exhibebat nutu
¶ Qualr rusticū victū miserabilit̄ aspiciē
do solū ei⁹ vincula dissoluit. C. xxxv. ¶ Gre.

Qui deuota mente deo adherēt: cū rerꝫ
necessitas exposcit. exhibere signa mō
vtroqꝫ solēt: vt mira q̄qꝫ aliqn̄ ex pce faciāt
aliqn̄ ex potestate. Cū eni ioānes dicat quot

liberat
35

quot aũt receperunt eu3:dedit eis potestatẽ fi
lios dei fieri:qui filij dei ex ptāte sunt:quid
mirũ si signa facere ex ptāte valent? Quia
eni vtroqꝫ modo miracula exhibeāt:testat
petrus:qui tabitā mortuā orādo suscitauit
ananiā vo ꝛ saphyrā mētiētes morti incre
pādo tradidit. Neqꝫ enim eũ orasse in eoꝝ
extinctõe legit.sed solũmodo culpā quā ꝑ
petrauerāt increpasse. Cõstat ergo qꝛ aliqñ
hec ex potestate:aliqñ vo exhibent ex postu
latione.du3 ꝛ istis vitā increpādo abstulit:
ꝛ illi reddidit orādo. ¶ Miraculum.

Nam duo quoqꝫ fidelis dei famuli be
nedicti facta nũc replico:in qbus ap
te clareat aliud hũc accepta diuinit⁹ ex po
testate:aliud ex oratione potuisse. Gothoꝝ
quidam Zalla noie perfidie fuit arriane.
Qui totile regis coꝝ tēporibus ꝯtra catho
licos ecclesie religiosos viros ardore imma
nissime crudelitatis exarsit: ita vt quisqs
ei clericus monachusue ante faciem venis
set:ab eius manib⁹ viuus nullo modo exi
ret. Quadam vo die auaritie sue estu suc
census in rapinā reru3 inhians:dum quē
dam rusticum tormentis crudelibus affli

geret: eu̅q3 per supplicia diuersa laniaret
victus penis rusticus sese res suas benedi
cto dei famulo co̅mendasse professus est: vt
dum hoc a torque̅te creditur: suspensa inte-
rim crudelitate: ad vita̅ horę rapperentur.
Tu̅c idem Zalla cessauit rusticum tormen
tis affligere: sed eius brachia Loris forti-
bus astringens. ante equum suu̅ cepit impel
lere: vt qs esset bn̄dictus qui eius res susce
perat demo̅straret. Quęm ligatis brachiis
rusticus antecede̅s: duxit ad sancti viri mo
nasterium: eu̅q3 ante ingressum cellę soluz
sedente̅ reppit et lege̅tem. Eidem au̅t sub-
seque̅ti et seuienti Zallę rusticus dixit. Ec
ce iste est de quo dixeram bn̄dictus pater.
Que̅ dum feruido spiritu cum puersę me̅
tis insania fuisset intuitus: eo terrore quo
consueuerat acturum se existimans: magnis
cepit vocibus clamare dicens. Surge sur-
ge et res istius rustici redde quas accepi-
sti: ad cuius vocem vir dei protinus oculos
leuauit a lectione: eu̅q3 intuitus mox etiam
rusticum qui ligatus tenebatur attendit.
Ad cuius brachia dum oculos deflexisset:
miro modo tanta celeritate ceperu̅t illiga-

Quadā die cū fratribus ad agri ope-
ra fuerat egressus: quidā vero rusti
cus defuncti filij corpus in vlnis ferens or-
bitatis luctu estuans: ad monasteriū venit:
benedictū patrem quesiuit. Cui cum dictū
esset: q2 idem pater cum fratribus in agro
moraretur: protin⁹ ante monasterij ianuā
corpus extincti filij proiecit: 7 dolore turba
tus ad inueniendum venerabilem patrē:
se ɔcitus in cursum dedit. Eadem vero ho
ra vir dei ab agri opere iam cū fratribus re
uertebatur: quem mox vt orbatus rusticus
aspexit: clamare cepit. redde filium meum
redde filium meū. Uir autē dei in hac vo
ce substitit dicens. Nunquid ego tibi filiū
tuū abstuli? Cui ille rñdit Mortu⁹ ē veni re
suscita eū. Qd mox vt dei famul⁹ audiuit:
valde ɔtristat⁹ ē dicēs. Recedite frēs rece
dite: hec nrā ñ sūt s3 scōꝝ aplōꝝ sūt. Quid
nobis onera vultis imponere: que nō possu
mus portare? At ille quē nimi⁹ cogebat do
lor in sua petitiōe ɔstitit: iurās q3 nō recede
ret nisi eius filiū resuscitaret. Quē mox dei
famulus inquisiuit dicens vbi est? Cui ille
rñdit. Ecce corpus ei⁹ ad ianuā monasterij

iacet. Ubi dum vir dei cum fr̄ibus venisset flexit genua: et super corpusculum infantis incubuit: seseq; erigens ad celum palmas tetendit dicens. Dn̄e non aspicias peccata mea: sed fidē hōis huius: qui resuscitari filium suū rogat: et redde in hoc corpusculo aīaʒ quā abstulisti. Vix in orōne verba cōpleuerat: et regrediēte aīa sua corpusculum pueri omne contremuit: vt sub oculis omniū qui aderāt apparuerit: percussione mirifica: tremēdo palpitasse. Cuius mox manuʒ tenuit et eum patri viuentē atq; incolumē reddit. Liquet petre quia hoc miraculū in potestate nō habuit. qd̄ prostratus petijt: vt exhibere potuisset. ¶ Petrus.

Sic cuncta esse vt asseris constat patēter qz verba que proposueras rebus probas. Sed queso te indices: si sancti viri oīa que volunt possunt: et cūcta impetrant que desiderant obtinere. ¶ Gregorius.

Quisnam erit petre in hac vita paulo sublimior qui de carnis sue stimulo ter dn̄m rogauit: et tn̄ qd̄ voluit obtinē non valuit? Ex qua re necesse est. vt tibi de venerabili patre bn̄dicto narrem: qz fuit qddā qd̄ voluit

resuscitatur

quod voluit sed non valuit implere.

¶ Hic incipit vita ⁊ transitus sanctę Scolasticę virginis. scilicet sororis suę ⁊ quomodo oratu intētissimo largissimas induxit pluuias. Cap.xxxvij.

Soror namq; beatissimi benedicti scolastica nomine: omnipotenti domino ab ipso infantię tempore dedicata. ad eum semel per annū venire consueuerat ad quā vir dei non longe extra ianuam ī possessione monasterij descendebat. Quadam vero die venit ex more atq; ad eam cum discipulis venerabilis eius descendit frater. Qui totum diem in dei laudibus sacrisq; colloquijs ducētes incumbentibus iam noctis tenebris simul acceperunt cibos. Cunq; adhuc ad mēsam sederent: ⁊ inter sacra colloquia tardior se hora protraheret eadem sanctimonialis femina soror eius eum rogauit dicens. Queso te frater vt ista nocte me nō deseras vt vsq; mane aliquid de celestis vitę gaudijs loquamur. Cui ille respondit. Quid est ꝙ loqueris soror? manere extra cellam nullatenus possū. Tanta vero erat cęli serenitas vt nulla in aere nubes appareret. Sāctimo

nialis autem femina cum verba fratris ne
gantis audisset: insertas digitis manus sup
mensam posuit: et caput in manibus omni-
potentem dnm rogatura declinauit. Cum-
que leuaret de mensa caput: tāta coruscatio
nis et tonitrui virtus tantaque inundatio plu
uię erupit. vt neque venerabilis benedictus
neque fratres qui cū eo aderant. extra loci li
men quo consederant: pedem mouere potuis
sent. Sanctimonialis quippe femina. caput
in manibus declinans: lachrymarum flu-
uium in mensam fuderat: per quas sereni-
tatem aeris ad pluuiam traxit. Nec paulo
tardius post orationem inundatio illa secu
ta est. Sed tanta fuit conueniētia orationis
et inundationis: vt de mensa iam caput cum
tonitruo leuaret quatenus vnū idemque esset
momentum: et leuare caput et pluuiam depo
nere. Tunc vir dei inter coruscatōes et toni
trua: atque ingentis pluuie inundationem: vi-
dens se ad monasterium non posse remeare
cepit conqueri contristatus dicens: parcat
tibi omnipotens deus soror: quid est qd fe-
cisti? Cui illa respondit. Ecce rogaui te: et
exaudire me noluisti, rogaui deum meum et

exaudiuit me. Modo ergo si potes egrede
re: ⁊ me dimissa ad mon asteriū recede. Ip
se autem exire extra tectum non valens: qui
remanere sponte noluit in loco: mãsit inui
tus. Sicqȝ factum est. vt totam noctem per
uigilem ducerent: atqȝ per sacra spiritalis
vitę colloquia. sese vicaria relatiōe saciarēt:
Qua de re dixi euȝ voluisse aliquid: sed mi
nime potuisse. qꝛ si venerabilis viri menteȝ
aspicimus: dubiū non est: ꝙ eandem sereni
tatem voluerit in qua descenderat: perma
nere. Sed cōtra hoc qđ voluit in virtute om
nipotentis dei ex feminę pectore miraculū
venit. Nec mirum ꝙ plus illo femina que
diu fratrem videre cupiebat in eodē tēpore
valuit. Quia enim iuxta iohannis vocē de⁹
caritas est. iusto valde iudicio illa plus po
tuit. que amplius amauit. ❡ Petrus.

RAteor multum placere quod dicis.

❡ De eo ꝙ sororis eius scolasticę ani
mam vidit in modū columbę in celum ten
dentem. Ca. xxxviij. ❡ Grego.

CUmqȝ die altero eadem venerabilis
femina ad cellam propriam recessisset:
vir dei ad monasterium rediit. Cū ecce post

triduū in cella ꝯsistēs:eleuatis i aere oculis vidit eiusdem sororis sue animam de eius corpore egressā in columbe specie celi secreta penetrare. Qui tante eius glorie congaudens:omnipotēti deo in hymnis ꝛ laudibꝰ gratias reddidit eiusqꝫ obitū fratribus denunciauit. Quos etiā protinus misit vt eiꝰ corpus ad monasteriū deferrēt atqꝫ in sepulchro quod sibi ipsi preparauerat ponerent. Quo facto cōtigit: vt quorum mens vna sēper in deo fuerat eorum quoqꝫ corpora nec sepultura separaret.

¶ Explicit de sancta scolastica. ¶ Quomodo mundum vniuersum in vnius solaris radij splendore conspexit. Cap.xxxix.

39 Alio quoqꝫ tēpore seruā. ¶ Gregorius. dus diaconus atqꝫ abbas eius monasterij qđ in campanie partibus a liberio quondam patricio fuerat constructū ad eū visitationis gratia ex more conuenerat. Eiꝰ quippe monasterium frequentabat vt quia idem quoqꝫ vir doctrina gratie celestis affluebat:dulcia sibi inuicem vite verba transfunderent: ꝛ suauem cibum celestis patrie quia adhuc perfecte gaudendo non poterāt

saltim suspirando gustarent. Cum vero ho
ra iaȝ quietis exigeret vt membra sopori da
ri debuissent in cuiusdā turris superiorib⁹
se venerabilis benedictus: in eius quoqȝ in-
ferioribus se seruandus diaconus colloca
uit: quo.vȝ.i. loco iferiora superioribus par
uus continuabat ascensus. Ante eandem ve
ro turrem: largius erat habitaculuȝ in quo
vtriusqȝ discipuli quiescebant. Cūqȝ vir do
mini benedictus adhuc quiescentibus fra-
tribus instans vigilijs nocturne orationis
tépora preuenisset: ad fenestram stans: ꝛ om
nipotenté dominum deprecans subito in tē-
pesta noctis hora respiciens: vidit fusam lu
cem desuper cunctas noctis tenebras exfu-
gasse tantoqȝ splendore clarescere: vt dieȝ vi
ceret lux illa que in tenebris radiasset. Mi
ra auteȝ valde res speculatione secuta est: qꝛ
sicut post ipse narrauit: omnis etiam mū-
dus velut sub vno solis radio collectus an-
te oculos eius adductus est. Qui venerabi-
lis pater dum intentam oculorum aciem in
hoc splendore corusce lucis infigeret vidit
germani capuani episcopi animam in spera
ignea ab angelis in celum deferri. Tunc tā-

ti sibi testē volens adhibere miraculi: seruā dum diaconem iterato bis terq; eius noīe cuz clamoris magnitudine vocauit. Cunq; ille fuisset insolito tanti viri clamore turbatus: ascendit respexit partēq; iam lucis exiguam vidit. Cui tanto hoc obstupescenti miraculo: vir dei per ordinem quę fuerant gesta narrauit. Statimq; in casinum castruz religioso viro theoprobo mandauit vt ad capuanā vrbē sub eadē nocte trāsmitteret & qd de germāo epo ageret agnosceret & idicaret. Factūq; est & reuerendissimū virū germanuz epm is qui missus fuerat iam defunctū reperiret & requirens subtiliter agnouit eodē momēto fuisse illius obitum quo vir dñi ci⁹ agnouit ascensuz ¶ Petrus

Mira res valde & vehemētrr stupenda Sz hoc qđ dictū est. q? añ oculos ipsius q̄si sub vno solis radio. collectus oīs mūdus adduct⁹ ē: sicut nunq; expertus suz. ita nec cōiicere scio quo ordine fieri potest vt mūd⁹ oīs ab hoīe vno videaī. ¶ Gre.

Mirū tene petre qđ loquor: quia anime vidēti creatorē angusta ē oīs creatura. Quātulibz eni pap de luce creatoris aspe-

xerit breue fit ei oẽ qđ creatũ ẽ. qr ipa luce visiõis itimę mẽtis laxať sin⁹ tmq3 expãdiť in deo vt superior existat mũdo. Fit vero ipsius vidẽtis aia etiã sup semetipam. Cumq3 i dei lumine rapiť sup se i interiorib⁹ amplia tur τ cũ sub se ꝯspicit exaltata cõphendit ꝙ̃ breue sit. q̃ cõphẽdere humiliata non poterat. Uir ergo q intueri globũ igneũ: an gelos quoq3 ad celos redeũtes videbat. hec ꝓculdubio cernere nõ nisi in đi lumie pote rat. Quid itaq3 mirũ si mũdũ añ se collectu3 vidit q sublevatus i mẽtis lumie extra mũ dũ fuit? Quod aũt collectus mũdus añ ei⁹ oculos dr̃: nõ cęlũ τ terra ꝯcta sunt sed vidẽ tis aius dilatatus: q i đo raptus videre sine difficultate potuit oẽ qđ infra deum est. In illa ergo luce q̃ exterioribus oc̃lis fulxit lux interior in mẽte fuit q̃ videntis aium qr ad superiora rapuit ei ꝙ̃ angusta essent oĩa in feriora monstrauit. ℭ Petrus.

Ideo mihi vtiliter non intellexisse q̃ dixeras: quando ex tarditate mea tan tu3 creuit expositio tua. Sed quia hec liquĩ de meis sensibus infudisti. quęso vt ad nar rationis ordinẽ redeas.

¶ Quemadmodum regulam monachorũ di pcipuã scitate pscripsit. Ca. xl. ¶ Greg.

Libet petre adhuc de hoc venerabili patre multa narrare: sed quedã eius studiose pretereo. quia ad aliorum gesta voluẽda festino. Hoc autem nolo te lateat q vir dei inter tot miracula quibus in mũdo claruit: doctrine quoqꝫ verbo non mediocriter fulsit. Nam scripsit monachorum regulam discretione precipuam: sermone luculentam Cuiꝰ siquis velit subtilius mores vitamqꝫ cognoscere: potest in eadẽ institutione regule omnis magisterij illius actus inuenire: quia sanctus vir nullo modo potuit aliter docere: qꝫ vixit.

¶ Quomodo mortis sue diẽ prenunciauit pñtibus ꝛ absentibus discipulis. Ca. xlj.

Eodez vero anno quo de hac vita erat exiturus. quibusdam discipulis secũ conuersantibus: quibusdam longe manentibus sanctissimi sui obitus denunciauit diẽ. Presentibus indicens: vt audita per silentiũ tegerent: absentibus idicans qd vel qualé signum eis fieret: quando eius anima de corpore exiret. Ante sextum sui vero exitus

diez aperiri sibi sepulturã iubet. Qui mox correptus febribus: acri cepit ardore fatigari. Cunctis per dies singulos languor ingra uesceret. sexto die portari se in oratoriũ a discipulis fecit. ibique exitum suum dñici corporis et sanguinis perceptiõe muniuit: atque inter discipulorum manus imbecilla membra sustentans: erectis in celuz manibus stetit: et vltimum spiritum inter verba orationis efflauit. Qua. s. die duobus de eo fratribus vni in cella commoranti. alteri autem longius posito reuelatio vni⁹ atque indissimilis visionis apparuit. Viderũt namque quia strata pallijs: atque innumeris corrusca lampadibus via recto orientis tramite ab eius cella in cęlum vsque tendebatur. Cui venerãdo habitu vir desuper clarus assistẽs: cui⁹ esset via quã cernerent inquisiuit. Illi autẽ se nescire ꝓfessi sunt. Quibus ipse ait. Hęc est via qua dilectus dño cęlum benedictus ascẽdit. Tunc itaqz sci viri obituz sicut pñtes discipuli viderunt: ita absentes ex signo qđ eis ꝑdictũ fuerat agnouerũt. Sepult⁹ vero ẽ in oratorio bti ioãnis baptiste qđ destructa ara appollinis ipe ꝯstruxit. Qui et in eo

specu in quo prius sublatus habitauit nūc vs
q3 si petētiū fides exigat. miraculis coruscat
¶ Qualiter quędam vesana & mēte capta
mulier in specu sancti benedicti per noctē
quiescens restituta ē mēti integrę. Ca.xlij.

Nuper namq3 est res gesta quam narro. quia quędam mulier mente capta: dum sensu3 funditus perdidisset: per mōtes & valles & siluas & campos die noctuq3 vagabatur ibiq3 tantummodo quiescebat vbi hanc quiescere lassitudo coegisset.

Quadam vero die du3 insana femina vaga nimiu3 erraret: ad beati viri benedicti patris specu3 deuenit. ibiq3 nesciēs ingressa mansit: Facto autē mane. ita sanato sensu egressa est. ac si eam nunq̄ insania capitis vlla tenuisset. Quę omni vitę suę tempore in eadem quam acceperat sanitate permansit. ¶ Petrus.

Quid namq3 esse dicimus qđ plerūq3 in ipsis quoq3 patrocinijs martyru3 sic esse sentimus vt non tanta per sua corpora quanta beneficia per reliquias ostendant atq3 illic maiora signa faciant vbi minime per semetipsos iacent. ¶ Gregorius.

VBi in suis corporibus sancti martyres iacent dubium petre non est q̄ multa valeant signa mõstrare: sicut ꝛ faciũt ꝛ pura mente querentibus innumera miracula ostendunt. Sed quia ab infirmis potest mentibus dubitari: vtrum ne ad exaudiendum ibi presentes sint vbi constat quia in suis corporibus non sint. ibi eos necesse ē maiora signa ostendere vbi de corꝫ presentia potest mens infirma dubitare. Quorum vero mens in deo fixa est. tanto magis habet fidei meritum: quanto illic eos nouit ꝛ non iacere corpore: ꝛ tamen non deesse ab exauditione. Unde ipsa quoqꝫ veritas. vt fidem discipulis augeret dixit: si nõ abiero. paraclitus nõ veniet ad vos. Cũ enim constet quia paraclitus spiritus ex patre semper procedat ꝛ filio cur se fili⁹ recessurum dicit vt ille veniat. qui a filio nunq̄ꝫ recedit? Sed quia discipuli ĩ carne dominũ cernentes: corporeis hunc semper oculis videre sitiebant. recte eis dicitur nisi ego abiero paraclitus non veniet: ac si aperte diceretur. Si corpus non subtraho: qui sit amor spiritus non ostendo. Et nisi me desierit[illegible]

corporaliter cernere: nunquam me discitis spiritualiter amare. ¶ Petrus

¶ Placet quod dicis. ¶ Grego.

ALiquantum iam a locutione cessandum est: vt si ad aliorum miracula enarranda tendimus loquendi vires interim per silentium reparemus.

¶ Explicit secundus liber Dyalogorum beati Gregorij pape de vita et miraculis beatissimi patris benedicti abbatis.

✝ a e i o u

dominus iesus

·S· PLACIDVS
S·BENE DICTVS
S MAVRVS
AVS CVL TA
FILI PRE CEP

¶ In nomine domini no-
stri Jesu christi. incipit
prologus regule sanctissi-
mi patris nostri Benedi
cti abbatis eximij confes-
soris patris monachorū.

Ausculta o
fili pcepta
magistri: ꝛ
inclina au-
rem cordis
tui ꝛ admo
nitionem pij patris liben
ter excipe: ꝛ efficaciter cō
ple: vt ad eum per obedi-
entie laborem redeas: a
quo per inobedientie de
sidiaz recesseras. Ad tecr

go nūc meus sermo dirigitur: quisquis ab renuncians proprijs voluntatibus domino christo vero regi militaturus obedientie fortissima atqꝫ preclara arma assumis. In primis vt quicquid agenduz inchoas boni ab eo perfici instantissima oratiōe deposcas. Ut qui nos iam in filiorum dignatus est numero computare non debeat aliquando de malis actibus nostris contristari. Ita enim ei omni tempore de bonis suis in nobis parēduz est vt non soluz vt iratus pater suos nō aliquando filios exheredet: sed nec vt metuendus dominus irritatus malis nostris vt nequissimos seruos ꝑpetuā tradat ad pęnam qui eum noluerint sequi ad gloriam

Exsurgamus ergo tandem aliquando excitante nos scriptura ac dicēte. Hora est iam nos de somno surgere Et apertis oculis nostris ad deificum lumen attonitis aurib' audiamus diuina quotidie clamans quid nos amoneat vox dicēs. Hodie si vocem eius audieritis nolite obdurare corda vestra. Et iterū. Qui habet aures audiendi audiat quid spiritus dicat ecclesijs. Et quid dicit: Uenite filij audite me timorem

domini docebo vos. Currite dum lumen vi-
te habetis ne tenebre mortis vos comprehē
dant. Et querens dominus in multitudine
populi sui cui hec clamat operarium suum
iterum dicit. Quis est homo qui vult vitã
et cupit dies videre bonos: Quod si tu audi
ens respōdeas: ego: dicit tibi deus. Si vis ha-
bere verã et perpetuam vitam prohibe lin-
guam tuam a malo. et labia tua ne loquan-
tur dolum: diuerte a malo et fac bonum: in-
quire pacem et sequere eam. Et cum hec fe-
ceritis oculi mei super vos: et aures mee ad
preces vestras. Et antequam me inuocetis dicã
ecce adsum. Quid dulcius nobis hac voce do
mini iuitantis nos fratres charissimi? Ec-
ce pietate sua demonstrat nobis dominus
viam vite.

Succinctis ergo fide vel obseruantia
bonorum actuum lumbis nostris: et cal-
ciatis in preparatione euangelij pacis pedi-
bus pergamus itinera eius vt mereamur
eum qui nos vocauit in regno suo videre. In
cuius regni tabernaculo si volumus habi-
tare nisi illuc bonis actibus currendo mini
me peruenitur. Sed interrogemus cum pro

pheta dominum dicentes ei. Domine quis
habitabit in tabernaculo tuo: aut quis re
quiescet in monte sancto tuo? Post hanc in
terrogationem fratres audiamus dominum
respondentem et ostendentem nobis viam ip
sius tabernaculi; et dicentem. Qui ingredit
sine macula et operatur iustitiam. Qui lo-
quitur veritatem in corde suo: qui non egit
dolum in lingua sua: qui non fecit proximo
suo malum. et obprobrium nō accipit aduer
sus proximum suum. Qui malignum dia-
bolum aliqua suadentē sibi cum ipsa suasio
ne sua a conspectibus cordis sui respuens de
duxit ad nihilum: et paruulos cogitatus eius
tenuit et allisit ad Christum.
Qui timēt dominum de bona obseruan
tia sua non se reddunt elatos sed ipsa in se
bona non a se posse sed a domino fieri existi
mantes: operantem in se dominum magnifi
cant: illud cum propheta dicentes. Non
nobis domine non nobis: sed nomini tuo da
gloriam. Sicut nec paulus apostolus de pre
dicatione sua sibi aliquid imputauit dicens
Gratia dei sum id quod sum. Et iterum ip
se dicit: qui gloriatur in domino glorietur:

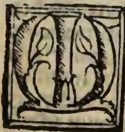
Unde et dominus in euangelio ait: qui audit verba mea hec et facit ea similabo eum viro sapienti: qui edificauit domum supra petram. Venerunt flumina: flauerunt venti et impegerunt in domum illam et non cecidit: quia fundata erat supra petram. Hec cōplens domin⁹ expectat quotidie his suis sāctis monitis factis nos respondere debere. Ideo nobis propter emendationē malorum huius vite dies ad inducias relaxantur: dicente apostolo: An nescis quia patientia dei ad penitentiam te adducit? Nam pius dominus dicit. Nolo mortem peccatoris sed vt magis conuertatur et viuat. Cum ergo interrogassemus dominum fratres de habitatore tabernaculi eius audiuimus habitandi preceptum: Sed si compleamus habitatoris officium erimus heredes regni celorum.

Ergo preparanda sunt corda nostra et corpora sancte preceptorum obedientie militatura: et quod minus habet in nobis natura possibile rogemus dominum vt gratie sue iubeat nobis adiutorium ministrare. Et si fugientes gehenne penas ad vitam volumus peruenire perpetuam: dum adhuc

vacat ⁊ in hoc corpore sumus: ⁊ hec omnia per hanc lucis vitam vacat implere: currendum ⁊ agendum est modo quod in perpetuum nobis expediat. Constituenda est ergo a nobis dominici scola seruitij. in qua institutione nihil asperum nihilq̄ʒ graue nos cōstituturos speramus. Sed ⁊ siquid paululum restrictius dicente equitatis ratione ꝓpter emendationē vitiorum vel conseruationē caritatis processerit: nō illico pauore perteritus refugias viaʒ salutis: que non est nisi angusto initio incipienda. Processu vero conuersationis ⁊ fidei dilatato corde inenarrabili dilectionis dulcedie curritur via mādatoꝝ dei. Ut ab ipsiꝰ nūq̄ꝫ magisterio discedētes i eiꝰ doctrīa vsq̄ʒ ad mortē i mōasterio ꝑseuerātes passiōibꝰ xp̄i ꝑ patiētiā pticipemꝰ vt r̄gni eiꝰ mereamur eē ꝯsortes. Am̄

Incipit regula eiusdē

De generibꝰ vel vita monachoꝝ. Ca. j.

Monachoruʒ quattuor genera eē manifestū est. Primū cenobitarū: hoc ē monasteriale militās sub regula vel abbate Deide scdm genꝰ ē anachori

tarū.i.heremitarū Hoꝝ qui non conuersio nis feruore nouitio sed monasterij probatio ne diuturna didicerunt contra diabolū mul torum solatio iam docti pugnare. ꝛ bene in structi fraterna ex acie ad singularē pugnā heremi. securi iam sine consolatione alteriꝰ sola manu vel brachio contra vitia carnis: vel cogitationū3 deo auxiliante pugnare suf ficiunt. Tertium vero monachorum teterri mum genus est sarabaitarum. qui nulla re gula approbati. experientia magistra sicut aurum fornacis: sed in plumbi natura mol liti adhuc operibus seruantes seculo fidem mentiri deo per tonsuram noscuntur. Qui bini aut terni aut certe singuli sine pastore. non dominicis sed suis inclusi ouilibus ꝓ lege eis est desideriorum voluptas. Cum quicquid putauerint vel elegerint hoc di cūt sanctum: ꝛ qđ noluerint. hoc putant non licere. Quartum vero genus est monacho rum: qđ nominatur gyrouagum: qui tota vita sua per diuersas prouincias: ternis aut quaternis diebus per diuersorum cel las hospitantur. Semper vagi ꝛ nunq̄ʒ sta biles: ꝛ proprijs voluptatibus et gule il

lecebris seruiētes: et per omnia deteriores sarabaitis. De quorum omnium horū miserrima conuersatiōe melius est silere ꝙ loqui. His ergo omissis ad cenobitarum fortissimum genus disponendum adiuuante domino veniamus.

¶ Qualis debeat esse abbas. Capi. ij.

Abbas qui preesse dignus est monasterio semper meminisse debet quod dicitur: et nomē maioris: factis iplere. Christi enim agere vices in monasterio creditur quādo ipsius vocatur prenomine. Dicente apostolo. accepistis spiritū adoptionis filiorū. in quo clamamus abba pater. Ideoq3 abbas nihil extra preceptum domini quod absit debet docere aut constituere aut iubere. Sed iussio eius vel doctrina fermentū diuine iustitie in discipulorum mentibus conspergatur: Memor sit semper abbas quia doctrine sue vel discipulorū obedientie vtrarumq; rerum in tremendo iudicio dei facienda erit discussio. Sciatq3 abbas culpe pastoris incumbere quicquid i ouibus pater familias vtilitatis minus potuerit inuenire. Tantum iterum liber erit, si inquieto vel

inobedienti gregi pastoris fuerit omnis di/
ligentia attributa. et morbidis earum acti/
bus vniuersa fuerit cura exhibita: pastor eas
in iudicio domini absolutus. dicat cum pro/
pheta domino. Justitiam tuam non abscon/
di in corde meo veritatem tuam et salutare
tuum dixi ipsi aūt contemnentes spreuerūt
me. Et tunc demum inobedientibus cure
sue ouibus pena sit eis preualēs ipsa mors
Cum ergo aliquis suscipit nomen ab/
batis duplici debet doctrina suis prees/
se discipulis. idest omnia bona et sancta fa/
ctis amplius quam verbis ostendere. Ut capaci
bus discipulis mandata domini verbis pro
ponat. Duris vero corde et simplicioribus fa/
ctis diuina precepta demonstret. Omnia ve/
ro que discipulis docuerit esse contraria in
suis factis indicet non agenda: ne alijs pre/
dicans ipse reprobus inueniatur. Ne quā/
do illi dicat deus peccāti: quare tu enarras
iustitias meas: et assumis testamentum me
um per os tuum? Tu vero odisti disciplinas
et proiecisti sermōes meos post te. Et qui in fra
tris tui oculo festucam videbas in tuo tra/
bem non vidisti. Non ab eo persona in mo/

nasterio discernatur Non vnus plus amet q̄ alius. nisi quē in bonis actibus. aut obedientia inuenerit meliorem. Non preponatur ingenuus ex seruitio conuertenti nisi aliqua ratiōabilis causa existat Quod si ita iustitia dictante abbati visum fuerit de cuiuslibet ordine id faciat: sin alias propria teneāt loca. Quia siue seruus siue liber oēs in xp̄o vnū sumus: et sub vno dn̄o equalem seruitutis militiā baiulamus. Quia nō est apud deum personarum acceptio: solummodo in hac parte apud ipsū discernimur. si meliores ab aliis in operibus bonis et humiles inueniamur.

Ergo equalis sit omnibus ab eo caritas: vna prebeatur omnibus secundū merita disciplina. In doctrina namq̄ sua abbas apostolicā debet illā semper formā seruare in qua dicit. argue obsecra increpa .i. miscens tēporibus tēpora terroribus blādimenta dirū magistri piū patris ostēdat affectū. i. indisciplinatos et inquietos debet durius arguere Obedientes autē et mites et patientes vt in melius proficiant obsecrare. Negligentes autē et contemnentes vt in-

crepet ⁊ corripiat ammonemus. Neq3 dissi
mulet peccata delinquentium: sed mox vt ce
perint oriri radicitus ea vt preualet ampu
tet memor periculi hely sacerdotis de sylo.
Et honestiores quidem atq3 intelligibiles
animos prima vel secũda ammonitione ver
bis corripiat. Improbos autem ⁊ duros ac
superbos vel inobedientes verberũ vel corpo
ris castigatione: in ipso initio peccati coer
ceat: Sciẽs scriptu3. stultus verbis non cor
rigitur. Et iterum: percute filium tuum vir
ga: ⁊ liberabis animam eius a morte.
Meminisse debet semp abbas qđ ẽ me-
minisse qđ dicitur ⁊ scire quia cui plus cõ-
mittitur plus ab eo exigitur Sciatq3 q̃3 dif
ficilem ⁊ arduam rem suscepit regere ani-
mas ⁊ multorum seruire moribus. Et aliũ
quidem blandimentis. Aliu3 vero increpa-
tionibus. Aliũ suasionibus ⁊ secundu3 vni
u scuiusq3 qualitatem vel intelligentiam. ita
se oĩbus conformet ⁊ aptet: vt non solũ detri
menta gregis sibi commissi non patiatur: ve
rum etiam in augmentatione boni gregis
gaudeat. Ante omnia ne dissimulans aut
paruipendẽs salutem animarũ sibi ꝯmissa

rum plus gerat sollicitudinē de rebus trāsi
torijs atq3 terrenis ꝛ caducis sed semper co
gitet quia animas suscepit regendas: de qui
bus ꝛ rationem redditurus est. Et ne cause
tur de minori forte substātia meminerit scri
ptū. Primum querite regnū dei ꝛ iusti-
tiā eius ꝛ hec omnia adijcientur vobis. Et
iterum: nihil deest timentibus eu3. Sciatq3
quia qui suscipit animas regēdas preparet
se ad rationē reddēdam. Et quantū sub cu
ra sua fratrū se habere scierit numerū agno
scat pro certo quia in die iudicij ipsarū om
nium animarum est redditurus dño ratio-
nē sine dubio addita ꝛ sue anime. Et ita ti-
mens semper futuram discussionē pastoris
de creditis sibi ouibus, cum de alienis ratio
cinijs cauet redditur de suis sollicitus. Et
cum de admonitionibus suis emendationē
alijs subministrat: ipse efficit a vitijs emēdat9

De adhibēdis ad ꝯsiliū fratrib9 C. iij.

Quotiens aliqua precipua agēda sunt in monasterio. conuocet abbas omne3 ꝯgregationem: ꝛ dicat ipse vnde agitur. Et audiens consiliu3 fratrū tractet apud se pru dēter ꝛ qđ vtilius iudicauerit faciat. Ideo

autē omnes ad consilium vocari diximus: quia sepe iuniori dn̄s reuelat: qđ melius est. Sic autē dent fratres consilium cū omni humilitatis subiectione vt non presumant procaciter defendere qđ eis visuȝ fuerit. sed magis in abbatis pēdeat arbitrio. ⁊ qđ salubrius esse iudicauerit ei cūcti obediant: Sȝ sicut discipulis conuenit obedire magistro: ita ⁊ ipsum prouidē ⁊ iuste ꝯdecet cuncta disponere. In omnibus igitur omnes magistram sequantur regulam. neqȝ ab ea temere declinetur a quoꝗ. Nullus in monasterio proprij sequatur cordis voluntateȝ. Neqȝ presumat quisquā cuȝ abbate suo proterue intus aut foris monasterium cōtendere Quod si presumpserit regulari discipline subiaceat. Ipse tamen abbas cū timore dei ⁊ obseruatione regulę omnia faciat. Sciēs se proculdubio de oībus iudiciis suis equissimo iudici deo rationē reddituruȝ Si qua vero minora agenda sunt in monasterij vtilitatibus senioꝝ tantum vtatur consilio: Sicut scriptum est. Omnia fac cum consilio ⁊ post factum non penitebis.

¶ Que sunt istrumēta bonoꝝ operū. C. iiii

IN primis dñm deum diligere ex toto corde tota anima tota virtute. Deinde proximum tanq̄ȝ seipsum Deinde non occi dere. non adulterare non facere furtum nō concupiscere non falsum testimonium dice re. Honorare omnes homines ꝛ quod sibi fieri quis non vult alij ne faciat. Abnegare semetipsum sibi vt sequatur christum· Cor pus castigare Delitias non amplecti. Jeiu nium amare. Pauperes recreare. Nuduȝ vestire. infirmum visitare. mortuuȝ sepelire Jn tribulatione subuenire Dolentem con solari. A seculi actibus se facere alienū Ni hil amori christi preponere. Jram non per ficere. Jracūdie tempus nō reseruare. Do lum i corde non tenere. Pacem . falsam nō dare. Caritatem non derelinquere. Nō iura re omnino ne forte periuret. veritateȝ ex cor de ꝛ ore proferre. Malū pro malo non red dere. Jniuriam non facere: sed ꝛ factam pa tienter sufferre. Jnimicos diligere. Male dicentes se non remaledicere: sed magis be nedicere. Persecutionem propter iustitiaȝ sustinere. Non esse superbum. Non vinolē tum Non multum edacem. Non somnolē

tum. Non pigrum non murmurosum. Nõ detractorez Spem suam deo committere bonum aliquod in se cum viderit deo applicet non sibi Malum vero semper a se factum sciat et sibi reputet Diem iudicij timere gehennam expauescere. Vitam eternam omni cõcupiscentia spirituali desiderare. Mortem quotidie ante oculos suspectam habere. Act⁹ vite sue oi hora custodire In oi loco deum se respicere pro certo scire. Cogitationes malas cordi suo aduenientes mox ad xp̄m allidere et seniori spirituali patefacere. Os suum a malo vel prauo eloquio custodire. Multum loqui non amare Verba vana aut risui apta non loqui Risũ multum aut excussum non amare Lectiones sanctas libenter audire. Oratiõi frequẽter incumbere. Mala preterita cũ lachrymis vel gemitu quotidie in oratione deo cõfiteri. De ipsis malis de cetero emẽdare Desideria carnis non perficere. Voluntatem propriam odire Preceptis abbatis in omnibus obedire etiam si ipse quod absit aliter agat. Memor illius dominici precepti. Que dicunt facite que autem faciunt facere

nolite. Non velle dici sanctum antequam sit sed pri⁹ esse quo verius dicatur. Precepta dei factis quotidie adimplere. Castitatez amare. Nullum odire: Zelum et inuidiam non habere. Contentionem non amare. Elationez fugere: seniores venerari. Juniores diligere in christi amore. Pro inimicis orare. Cum discordantibus ante solis occasum in pacem redire. Et de dei misericordia nunquam desperare. Ecce hec sunt instrumenta artis spiritualis. Que cum fuerit a nobis die noctuque incessabiliter adimpleta: et in die iudicij recōsignata. illa merces nobis a domino recompensabitur. quā ipse promisit. Quod oculus non vidit nec auris audiuit. nec i cor hominis ascēdit que preparauit deus his q diligunt eum. officina vero vbi hec omnia diligenter operemur claustra sunt monasterij et stabilitas in congregatione.

¶ De obedientia discipulorum. Cap. v.

PRimus humilitatis gradus est obedientia sine mora. Hec conuenit his q nihil sibi christo carius existimant propter seruitium sanctuz quod professi sunt seu propter metum gehenne vel gloriam vite eterne: mox vt aliqd iperatū a maiore fue-

rit ac si diuinitus imperetur moras pati ne
sciunt in faciendo. De quibus dominus di
cit. Obauditu auris obediuit mihi. Et ites
dicit doctorib⁹. Qui vos audit me audit. Er
go hi tales relinquentes statis que sua sunt
et voluntatem propriam deserentes. mox
ex ocupatis manibus et qd agebant imper-
fectus relinquentes vicino obedientie pede
iubentis vocem factis sequuntur. Et velut
vno momento pdicta magistri iussio et per
fecta discipli opera in velocitate timoris dei
ambe res conim uniter citius explicantur.
quibus ad vitam eternam gradiendi amor
incumbit. Ideo angustas viam arripiūt vn
de dominus dicit. Angusta via est que du-
cit ad vitam vt non suo arbitrio viuētes vel
desiderijs suis et voluptatib⁹ obedientes. s3
ambulantes alieno iudicio et iperio. in ceno
bijs degentes abbates sibi preesse desiderāt
Sine dubio hi tales illam domini imitan-
tur sententiam qua dicit. Non veni facere
voluntatem meam sed eius qui misit me.
Sed hec ipsa obedientia tunc acceptabilis
erit deo et dulcis hominibus si qd iubet nō
trepide non tarde nō tepide aut cum mur-

mure vel cū respōso nolētis efficiat. Quia obediētia que maioꝛib⁹ pbetur deo exhibet. Ipse eni dixit. Qui vos audit me audit. Et cum bono animo a discipulis pꝛeberi opor- tet qꝛ hilaré datoꝛem diligit deus. Ná cum malo aio si obedit discipulus. ꝛ nō solū oꝛe verū etiaꝫ in coꝛde si murmurauerit. ꝛ si i- pleat iussionem tamē acceptū iam non erit deo q̄ coꝛ respicit murmurantis. Et pꝛo tali facto nullam consequitur gratiaꝫ immo pe- nam murmurantium incurrit si non cuꝫ sa- tisfactione emendauerit.

¶ De taciturnitate. Capl'm. vj.

Faciamus qđ ait ꝓpheta. Dixi custo- diam vias meas: vt non delinquá i lin- gua mea. Posui oꝛi meo custodiā. Obmu- tui ꝛ humiliatus sum: ꝛ silui a bonis. Hic ostēdit ꝓpheta si a bonis eloquijs iterdū ꝓ- pter taciturnitaté debet taceri quāto magis a malis verbis pp penā peccati debet cessari: Ergo q̄uis de bonis ꝛ scis ꝛ edificationuꝫ elogis: pfectis discipulis pp taciturnitatis grauitaté rara loquēdi ꝯcedat licētia: quia scriptū ē. In multilogo nō effugies pecca- tū. Et alibi. Moꝛs ꝛ vita i manib⁹ lingue.

Nā loq̄ ꝛ docere magr̄m condecet: tacere ꝛ audire discipulo cōuenit. Et ideo siqua req̄rēda sunt a priore cuȝ oī humilitate ꝛ subiectiōe: ꝛ reuerētia requirant̄: ne videat̄ plus loq̄ q̄ȝ expedit. Scurrilitates vero vel verba ociosa ꝛ risum mouētia ęterna clausura i oībus locis dānamus: ꝛ ad tale eloquiūȝ discipulum aperire os non permittimus.

¶ De humilitate. Capitulum. vij.

Clamat nobis scriptura diuina fratres dicens. Omnis qui se exaltat humiliabit̄: ꝛ qui se humiliat exaltabit̄. Cum hęc ergo dicit ōndit nobis omnem exaltatiōnē genus esse supbię. Q̄d se cauere ,pphta indicat dicens. Domine nō est exaltatū cor meū: Neqȝ elati sunt oculi mei. Neqȝ ambulaui in magnis neqȝ in mirabilibus super me. Sed quid? Si non humiliter sentiebam: sed exaltaui animam meam. Sicut ablactatus super matrem suam: ita retribues in animam meam. Unde fratres si summe humilitatis culmē volumus attingere: ꝛ ad exaltationē illam celestem ad quā p p̄sentis vitę humilitatē ascēdit̄ volumus velociter puenire actib⁹ nr̄is ascendentib⁹ scala il-

la erigenda est q̄ in somno iacob apparuit: per quā ei descendentes angeli ꝛ ascēdentes monstrabant. Non aliud sine dubio descē sus ille ꝛ ascensus a nobis intelligit: nisi ex altatione descendere: ꝛ humilitate ascēdere. Scala vero ipsa erecta nr̄a est vita i seculo que humiliato corde a domino erigitur ad celū. Latera enim eiusdē scale dicimus nostrum eē corpus ꝛ animā in quibus diuersos gradus hūilitatis vel discipline vocatio diuina ascendendos inseruit.

¶ Gradus primus humilitatis.

PRimus itaqꝫ gradus hūilitatis est si timorē dei sibi ante oculos semp ponens obliuiones omnino fugiat. Et semp sit memor omniū que precepit deus: Et qualiter contēnentes deum i gehennā pro peccatis incidūt ꝛ vitam eternā que timentibus deū preparata est animo suo semp reuoluat. Et custodiens se omni hora a pctis ꝛ vicijs. i. cogitationū lingue oculorum manuum pedū vel volūtatis proprie sed ꝛ desideria carnis amputare festiet. Estimet se homo de celis a deo semper respici oī hora ꝛ facta sua in oī loco ab aspectu diuinitatis videri ꝛ ab

angelis omni hora deo nũciari. Demõstrat nobis hoc propheta: Cum in cogitationibus nostris ita deum semper presentem ostendit dicens. Scrutans corda ꝛ renes deꝰ. Et item. Dñs nouit cogitationes hominũ qm vane sũt. Et itẽ dicit. Intellexisti cogitatiões meas a longe: Et qꝛ cogitatio hominis confitebit tibi. Naz vt sollicitus sit circa cogitationes suas peruersas dicat semp hũilis frater in corde suo. Tũc ero immaculatus corã eo si obseruauero me ab iniquitate mea. Voluntatem vero propriã ita facere ꝓhibemur cuz dicit scriptura nobis. ꝛ a voluntatibus tuis auertere. Et item. rogamꝰ deũ i orone vt fiat illius volũtas in nobis.

Docemur ergo merito nostrã non facere volũtatem cum cauemus illud qđ dicit scriptura. Sunt vie que videntur hominibus recte quarũ finis vsqꝫ ad profundũ inferni demergit. Et cum cauemus illud qđ de negligẽtibus dictum est. Corrupti sunt ꝛ abomiabiles facti sunt i voluptatibus suis. In desiderijs vero carnis ita nobis deum credamus semp eẽ presentem: cũ dicit propheta dño. Ante te omne desideriũ

meū. Cauendū ergo ē ideo malum desiderium: qꝛ mors secus introitū delectatiōis posita est. Unde scriptura pcipit dicēs. post ↄcupiscētias tuas non eas. Ergo si oculi dñi speculanť bonos ⁊ malos: ⁊ dñs de celo semper respicit sup filios hoīum: vt videat si est intelligens: aut requirens deū: Et ab angelis deputatis nob quotidie die noctuqꝫ dño factori nr̄o opa nr̄a nūcianť. Cauēdum est ergo oi hora fratres sicut dicit in psalmo propheta. Ne nos declinantes i malū: ⁊ inutiles factos aliqua hora aspiciat deus. Et parcēdo nob i hoc tpe: qꝛ pi⁹ ē: ⁊ expectat nos cōuerti i meli⁹ ne dicat nob in futuro. hec fecisti ⁊ tacui.

SEcundus humilitatis gradus est: si ppriam qs non amans volūtatem desideria sua non delectetur implere: Sed vocem illam domini imiteť dicentis. Non veni facere voluntatem meaꝫ: sed eius qui me misit. Itē dicit scriptura. Uoluntas habet penam: ⁊ necessitas parit coronam.

TErtius humilitatis gradus est: vt qs pro dei amore oī obedientia se subdat maiori imitans dominum. de quo dicit apostolus: factus obediens vsqꝫ ad mortem.

Quartus humilitatis gradus est: si in ipsa obedientia duris et contrariis reb9 vel etiaz quibuslibet irrogatis iniurijs tacita conscia patientiam amplectatur: et sustinens non lassescat vel discedat dicente scriptura: q perseuerauerit vsq3 in finē: hic saluus erit. Itē. confortetur cor tuū: et sustine dn̄m. Et ostendens fideles pro domino vniuersa etiā contraria sustinere debere dicit ex psona sufferrētiū: pp te morte afficimur tota die estimati sumus sicut oues occisionis. Et securi de spe retributionis diuine subsequuntur gaudētes et dicentes: sed in his oibus superamus pp eū qui dilexit nos. Et item alio loco scriptura. Probasti nos inqt deus igne nos examinasti sicut examiatur argētū. Induxisti nos i laqueum posuisti tribulationes i dorso nr̄o. Et vt ostēdat sub priore debere nos esse sub sequitur dicens. Imposuisti hoies sup capita nostra. Sed et pceptū dn̄i in aduersis: et i iniurijs p patientiaz adiplentes. q percussi i maxillā pbēt et aliā: auferenti tunicā dimittūt et palliū: Angariati mille passus vadunt et duo: et cū paulo aplo falsos frēs sustinēt: et persecutiōes sustinēt: et maledicētes se bn̄dicūt

Quintus humilitatis gradus est si oēs cogitationes malas cordi suo aduenientes vel mala a se abscōse ɔmissa per humilē confessionē abbati nō celauerit suo hortatur nos de hac re scriptura dicēs: Reuela dño viam tuam ⁊ spera in eo. Et item dicit. Confitemini dño qm̄ bonus qm̄ in seculū misericordia eius. Et itē propheta. Delictū meū cognitū tibi feci ⁊ iniustitias meas non operui. Dixi pronunciabo aduersum me iniustitias meas dño: ⁊ tu remisisti impietatem cordis mei.

Sextus humilitatis gradus est. si omni vilitate vel extremitate ɔtentus sit monachus ⁊ ad omnia que sibi iniungūtur velut operarium se malū iudicet ⁊ indignū Dicens cum propheta. Ad nihilum redactus sum ⁊ nesciui vt iumentum factus sū apud te ⁊ ego semper tecum.

Septimus humilitatis gradus est si omnibus se in inferiorē ⁊ viliorē nō solum sua lingua pronunciet sed etiam intimo cordis credat affectu humilians se ⁊ dicens cū propheta. Ego autē sum vermis ⁊ non homo opprobriū hoium ⁊ abiectio ple-

vis. Exaltatus sum ꝛ humiliatus ꝛ ꝯfusus
Et item Bonū mihi quod humiliasti me:
vt discam mandata tua.

OCtauus humilitatis gradus est: si nihil agat monachus nisi quod cōis monasterij regula vel maioꝝ cohortant exēpla.

NOnus humilitatis gradus est: si linguam ad loquendum prohibeat monachus: ꝛ taciturnitatem habēs vsqꝫ ad interrogationem non loquatur: Monstrante scriptura qꝛ in multiloquio non effugiet peccatum: ꝛ quia vir linguosus non diriget super terram.

DEcimus humilitatis gradus est si nō sit facilis ac promptus in risu. Quia scriptū est: Stultus in risu exaltat vocē suā.

VNdecimus humilitatis gradus est. si cū loquitur monachus leniter ꝛ sine risu: Humiliter cū grauitate. vel pauca verba ꝛ rationabilia loquatur: ꝛ non sit clamosus in voce sicut scriptum est. Sapiens verbis innotescit paucis.

DVodecimus humilitatis gradus est si non solū corde monachus sed etiaꝫ corpore humilitatē videntibus se semper in

dicet. i. in opere: i monasterio: i oratorio: i orto: in via: in agro vel vbicunq3 sedēs ambulans vel stans iclinato sit semp capite. Defixis in terraz aspectibus reū se oi hora de peccatis suis existimās: iam se tremendo iudicio dei p̄sentari existimet. Dicens sibi semper illud quod publicanus ille euangelicus fixis in terram oculis dixit: Domine nō sum dignus ego peccator leuare oculos meos ad cęlum. Et iterum cum propheta. Incuruatus sum: et humiliatus sum vsq3quaq3. Ergo his omnibus humilitatis gradibus ascēsis monachus mox ad charitatē dei pueniet illā quę pfectā foras mittit timorē: per quaz vniuersa quę prius nō sine formidine obseruabat: absq3 vllo labore vel vt naturalit̄ ex consuetudine incipiet custodire. Non iaz timore gehēnę: sed amore xp̄i et consuetudine ipsa bona: et delectatione virtutum quę dn̄s iā in operariū suū mūdū a vitijs et peccatis spiritu sancto dignabitur demonstrare.

¶ De officijs diuinis i noctib⁹. Cap. viij.

Hyemis tpe: idest a kalendis nouembris vsq3 ad pascha iuxta ꝯsiderationē rationis octaua hora noctis surgendum est.

vt modice amplius de media nocte pausen et iaz digesti surgant. Quod vero restat post vigilias a fratrib' q psalterij vel lectionu aliquid idiget meditationi iseruiat: A pascha aut vsqz ad supradictas kalēdas nouēbris: sic tēperet hora vigiliarū agēda: vt paruissimo interuallo quo fratres ad necessaria nature exeāt custodito mox matutini qui incipiente luce agendi sunt subsequantur.

¶ Quot psalmi dicendi sunt in nocturnis horis. Capitulum. ix.

Hyemis tēpore pręmisso in primis versu. Deus in adiutorium meum intende: dñe ad adiuuandum me festina: in scdo o ter dicendum est: dñe labia mea aperies: et os meum annunciabit laudē tuaz. Cui subiungēdus ē tertius psalmus et gloria. Post hunc psalmus nonagesimus quartus: cum aña aut certe decantandus. Inde sequatur ambrosianum. Deinde sex psalmi cum antiphonis. Quibus dictis dicto versu: bñdicat abbas. Et sedētibus oibus in scānis legant vicissim a fribus in codice sup analogiū tres lectiones iter quas tria rñsoria canantur: duo respōsoria sine gloria dicantur.

Post tertiā vero lectionez qui cantat dicat gloriā. Quam dū incipit cantor dicere mox omnes de sedilibus surgant ob honorē τ reuerentiā sancte trinitatis: Codices autē legantur in vigilijs diuine auctoritatis taz veteris testamenti ꝙ̄ noui: Sed τ expositiōes earū que a nominatissimis τ orthodoxis catholicisq̄ patribus facte sunt. Post has vero tres lectiones cū responsorijs suis sequātur reliqui sex psalmi cū all'a canēdi. Post hos lectio apostoli sequatur: ex corde recitāda τ versus τ supplicatio letanie.i.kyriel': τ sic finiantur vigilię nocturnę.

Qualiter estatis tempore nocturna laus agatur. Capitulum.x.

A Pasca aūt vsq̄ ad kalendas nouembris omnis vt supra dictuz est psalmodie quātitas teneatur: excepto ꝙ lectiones in codice propter breuitatem noctiuz minime legantur: sed pro ipsis tribus lectionib' vna de veteri testamento memoriter dicatur quā breue responsorium subsequatur. τ reliqua omnia vt supra dictum est impleantur.i.vt nunquam minus a duodecim psalmoꝝ quātitate ad vigilias nocturnas dicatur exce-

ptis tertio ꝛ nonagesimoquarto psalmo.

¶ Qualr dñicis dieb⁹ vigilię agant. C.xj.

Dominico die téperius surgatur ad vigilias. in qbus vigilijs teneatur mésura.i. modulatis vt supra disposuim⁹ sex psalmis ꝛ versu residentib⁹ cunctis disposite ꝛ p ordiné in subselijs legant in codice vt supra diximus quatuor lectiones cũ responsorijs suis. vbi tantũ in responsorio quarto dicatur a cantante. gloria. Quã dũ icipit mox omnes cum reuerentia surgát. Post quas lectiones sequãtur ex ordine alij sex psalmi cũ antiphonis sicut anteriores ꝛ versus. post quas iterũ legantur alie quatuor lectiones cũ respósorijs suis ordine quo supra. Post quas iterũ dicãtur tria cantica de prophetis quę instituerit abbas: quę cãtica cũ alleluia psallantur. Dicto etiã versu ꝛ benedicente abbate legantur alie quatuor lectiões de nouo testaméto ordine quo supra. Post quartũ vero responsoriũ incipiat abbas hymnũ Te deum laudamus Quo dicto legat abbas lectioné de euangelio cum honore ꝛ tremore stantibus oibus: Qua perlecta respondeant omnes Amen Et subsequatur mox abbas

Hym̄. Te decet laus. Et data bn̄dictione in cipiāt matutinos: Qui ordo vigiliarū oī tē pore tā estatis q̄ȝ hyemis eq̄liter in die dn̄i co teneat: nisi forte (qd̄ absit) tardi⁹ surgat: q2 tūc aliqd de lectionib⁹ breuiādū est: aut rn̄sorijs: qd̄ tn̄ oīno caueat ne ꝓueniat. Qd̄ si ꝯtigerit: digne inde satisfaciat in oratorio: per cuius euenerit neglectum.

Quō matutinoꝝ solēnitas agat. Ca. xij.

In matutinis dominico die in primis di catur sexagesimussextus ꝑs sine antipho na indirectuȝ. Post quē dicat quinquage simus psalmus cum alla. Post queȝ dicat centesimus septimus decimus: ⁊ sexagesi mus secūdus: deinde benedictiones ⁊ lau des. lectio de apocalipsi vna ex corde: ⁊ rn̄so riū: ⁊ ambrosianum: ⁊ versus: ⁊ canticum de euangelio letanie: ⁊ completum est.

Qualiter priuatis diebus matutini agā tur. Capitulum. xiij.

Diebus aūt priuatis matutinorum so lēnitas ita agatur. Idest sexagesim⁹ sextus ꝑs dicatur sine aāa: indirectuȝ sub trahendo modice sicut dn̄ica: vt oēs occur rant ad quinquagesimū qui cū aā. dicatur.

Post quē aliȷ̃ duo psalmi dicantur ſm con ſuetudinē.i.ſecūda feria qntus ⁊ trigeſim⁹ qntus. Tertia feria q̄dragesimus ſecūdus: ⁊ quinquageſimus ſextus. Quarta feria ſe xageſimus tertius:⁊ ſexageſimus quartus. Quinta feria octuageſimus ſeptimus ⁊ oc tuageſimus nonus. Sexta feria ſeptuageſi mus qntus ⁊ nonageſimus pͥmus. Sab bato aūt cēteſimus q̄drageſimus ſecūdus: ⁊ canticū deutronomiȷ̃:qđ diuidat̄ in duas glorias. Nā ceteris dieb⁹ cāticū vnumqđq3 die ſuo ex ꝓphetis ſicut pſallit eccleſia ro mana dicat̄. Post hec ſequant̄ laudes:deīn de lectio vna apl̄i memoriter recitāda. Rñ ſoriū ambroſianū:v̄ſus:cāticū de euāgelio: letanię:⁊ cōpletū eſt. Plane agēda matuti na vel veſpertina nō trāſeat aliqñ niſi in vlti mo per ordinē orō dñica oibus audiētibus dicatur a priore propter ſcandalorū ſpinas quę oriri ſolent:vt cōuenti ꝑ ipſius orōnis ſponſionē q̄ dicunt dimitte nobis debita no ſtra ſicut ⁊ nos dimittimus debitoribus no ſtris purgent ſe ab huiuſmodi vitio. Ce teris vero agendis vltima pars eius ora tionis dicatur vt ab omnibus reſpondea

tur: sed libera nos a malo.

¶ In natalitijs sanctorum qualiter vigilie agantur. Capitulum.xiiij.

In sanctoꝝ vero festiuitatibus vel omnibus solemnitatibus sicut diximus dominico die agendum ita agatur: Excepto ꝙ psalmi aut antiphone vel lectiones ad ipsuꝫ diem pertinentes dicantur: modus autem supradictus teneatur.

¶ Alleluia quibus tēpibus dicatur. ca.xv.

A Sancto pasca vsqꝫ ad penthecosten sine intermissione dicatur alleluia: taꝫ in psalmis quam in responsorijs. A penthecoste autē vsqꝫ ad caput quadragesime omnibus noctibus cuꝫ sex posterioribus psalmis tantum ad nocturnos dicatur: Omni vero dominica extra quadragesimam cantica matutini prima tertia sexta nonaqꝫ cum alleluia dicantur. vespera vero cuꝫ antiphonis. Respōsoria vero nunqꝫ dicantur cum alleluia nisi a pasca vsqꝫ ad penthecosten.

¶ Qualiter diuina opera per diem agantur. Capitulum.xvj.

Ut ait propheta septies in die laudem dixi tibi: Qui septenarius sacratus numerus a

rus a nobis sic implebitur: si matutini pri-
me tertie sexte none vesperi cōpletoriiq̃ tē-
pore nostre seruitutis officia persoluamus
quia de his horis dixit propheta: Septies i
die laudem dixi tibi. Nam de nocturnis vi
giliis idē ipse propheta ait: Media nocte
surgebam ad confitendum tibi: Ergo his
tēporibus referamus laudes creatori no-
stro super iudicia iustitie sue. i. matutinis
prima tertia sexta nona vespera cōpletorio:
& Nocte surgamus ad confitendum ei.

¶ Quot psalmi per easdem horas dicendi
sunt. Capitulum. xvii.

IAm de nocturnis vel matutinis digest
simus ordinē psalmodie nūc de sequentib⁹
horis videamus: Prima hora dicant psal-
mi tres sigillatī & non sub vna gloria. hym
nus eiusdem hore post versū: Deus in ad
iutorium meū intende Dñe ad adiuuandū
me festina anteq̄ psalmi incipiātur: Post
expletionem vero trium psalmorum reci-
tet lectio vna: versus: & kyriel. & misse sint:
Tertia vero sexta nona eodem ordine cele-
bretur. i. versus hymni earundem horarū
Terni psalmi lectio & versus kyrieleison &

misse sint: Si maior congregatio fuerit cuȝ antiphonis: si vero minor in directo psallantur: Vespertina aūt sinaxis quattuor psalmis cū antiphonis terminetur. Post quos psalmos lectio recitanda est: Inde rñsoriuȝ ambrosianū: vsus: canticū de euāgelio letania ⁊ oro dñica: ⁊ fiant misse: Cōpletorium aūt triū psalmoruȝ dictione terminet: Qui psalmi directanei sine antiphona dicēdi sūt. Post quos hymn⁹ eiusdē hore: lectio vna: vsus kyriel. ⁊ benedictio ⁊ misse fiant.

¶ Quo ordie ipi psalmi dicēdi sūt. C. xviij

In primis semp diurnis horis dicatur versus. Deus in adiutoriū meū intēde. Dñe ad adiuuādū me festina: ⁊ gloria: Inde hymnus vniuscuiusqȝ hore. Deinde pma hora dñica dicēda qttuor capitula psalmi cētesimi octaui decimi. Reliqs vero horis. i. tertia sexta ⁊ nona: terna capitula supradicti psalmi centesimi octauidecimi dicantur. Ad primā aūt secūde ferie. dicantur tres psalmi. i. primus secūdus ⁊ sextus: et ita per singulos dies ad primam vsqȝ ad dominicā dicantur per ordinē terni psalmi vsqȝ ad nonū decimū psalmū. Ita sane vt no-

nus psalmus ꝛ septimus decimus partian-tur in binas glorias: ꝛ sic fiat vt ad vigilias dñica semper a vigesimo icipiatur: Ad ter-tiam vero sextam ꝛ nonā secūde ferię nouez capitula quę residua sunt de cētesimo octa-uo decimo psalmo: ipsa terna capitula p eas-dē horas dicant: Expēso ergo psalmo cēte-simo octauo decimo duob⁹ dieb⁹. i. dñico: ꝛ secūda feria. Tertia feria iā ad tertiā sextaꝫ vel nonā psallant terni psalmi a cētesimo no no decimo vsqꝫ ad cētesimū vigesimū septi-mū. i. psalmi nouē. Quiqꝫ psalmi semper vsqꝫ ad dñicā p easdeꝫ horas indē repetan-tur: Hymnoꝝ nihilominus lectionum vel versuū dispositione vniformi cūctis diebus seruata: ꝛ ita. s. vt semper dominica a centesi-mo octauo decimo incipiatur.

VEspera auteꝫ quotidie quattuor psal morūꝫ modulatione canant: Qui psal-mi incipiant a cētesimo nono vsqꝫ ad cētesi mū q̄dragesimū septimū: exceptis his qui diuersis horis ex eis sequestrant. i. a cente-simo decimoseptimo vsqꝫ ad centesimuꝫ vi gesimum septimum ꝛ centesimo trigesimo tertio: ꝛ cētesimo q̄dragesimo secūdo: Re-

liqui ces in vespera dicendi sunt. Et quia minus veniunt tres psalmi. ideo diuidendi sunt qui in numero supradicto fortiores inueniuntur. idest centesimus trigesimus octauus et centesimus quadragesimus terti⁹ centesimus quadragesimus quartus. Centesimus vero sextus decimus quia paruus est cum centesimo quinto decimo coniungatur: Digesto ergo ordine psalmorum vespertinorum. reliqua: idest lectiones rñsoria hymni versus vel cantica sicut supra taxauimus impleantur: Ad completorium vero quotidie idem psalmi repetantur. s. quart⁹ nonagesimus et cẽtesim⁹ trigesim⁹ tertius

Disposito ordie psalmodie diurne reliqui omnes psalmi qui supersunt eq̃liter diuidantur in septem noctium vigilias partiẽdo. s. qui ĩter eos prolixiores sunt psalmi. et duodecim per vnamquãq; constituantur noctem: Hoc precipue commouẽtes vt si cui forte hec distributio psalmorũ displicuerit ordinet si melius aliter iudicauerit dum modo oĩmodis id attẽdatur: vt omni hebdomada psalterium ex integro numero centum quinquaginta psalmorũ psal

latur. Et dñico die semper a capite repetat ad vigilias qr nimis iners deuotionis sue seruitiū ondunt monachi qui minus psalterio cum canticis consuetudinarijs per septimane circulū psallunt: cum legamus sanctos patres nostros vno die hoc strenue implesse: qd nos tepidi vtinam septimana integra persoluamus.

¶ De disciplina psallendi. Ca.xix.

Ubiq credimus diuinam esse presentiam: et oculos dñi in omni loco speculari bonos et malos: Maxime tamē hoc sine aliq dubitatione credimus cum ad opus diuinū assistimus: Ideo semper memores simus qd ait propheta. Seruite domino in timore: et iterū. psallite sapiēter. et. i ɔspectu angelorum psallam tibi: Ergo consideremus qualiter oporteat nos in ɔspectu diuinitatis et angelorum esse et sic stemus ad psallendum vt mēs nostra concordet voci nostre.

¶ De reuerentia orationis. Cap.xx.

Si cum hoibus potētibus volumus aliqua suggerere. non psumimus nisi cū humilitate et reuerētia quāto magis dño deo vniuersorum cum oi humilitate et puritatis deuo-

tione supplicādū est: ⁊ nō in multiloquio: sed in puritate cordis: ⁊ cōpunctione lachrimarum nos exaudiri sciamus. Et iō breuis dꝫ esse ⁊ pura orō nisi forte ex affectu īspirationis diuine grē ꝓtendatur. In ꝯuentu tñ oīno breuietur oratio. Et facto signo a priore omnes pariter surgant.

¶ De decanis monasterij. Caplm̄. xxj.

SI maior fuerit ꝯgregatio eligantur de ipsis frēs boni testimonij ⁊ scē ꝯuersationis: ⁊ ꝯstituanť decani q sollicitudinē gerāt sup decanias suas in oibus sm̄ mādata dei ꝑcepta abbatis sui. Qui decani tales eligantur i qbus securus abbas ptiať onera sua. Et nō eliganť p ordinē: sed sm̄ vite meritū: ⁊ sapientie doctrinā. Qð siquis ex eis aliq̄ forte iflatus superbia reptus fuerit reꝑhensibilis correptus semel: ⁊ iterum: ⁊ tertio si emēdare noluerit deijciatur: ⁊ alter in loco eius qui dignus est subrogetur. Et de preposito eadem constituimus.

¶ Quō dormiant monachi. Caplm̄. xxij.

SInguli p singulos lectos dormiāt. Lecisternia pro mō ꝯuersationis sm̄ dispēsationē abbatis sui accipiant. Si pōt fie-

ri oēs i vno loco dormiant. Si autem multi tudo non sinit: deni aut viceni cum seniori-bus suis q sup eos solliciti sint pausent. Cā dela iugiter i eadem cella ardeat vsq3 ma-ne. Vestiti dormiant ⁊ cincti cingulis aut fu nibus ⁊ cultellos ad latus non habeant dū3 dormiunt ne forte per somnium vulnerentur dormientes: ⁊ vt parati sint monachi semper: ⁊ facto signo absq3 mora surgentes festinent inuicem se preuenire ad opus dei: cum omni tamen grauitate ⁊ modestia ado lescentiores fratres iuxta se non habeāt lectos: sed permixti cum senioribus. Sur-gentes vero ad opus dei inuicem se mode-rate cohortentur propter somnolentorum excusationes.

¶ De excōicatione capitularū. Cap. xxiij.

SI quis frater cōtumax: aut inobediens: aut superbus: aut murmurans vel in aliquo contrarius existens sancte regule: ⁊ preceptis seniorum suorum contemptor repertus fuerit hic ſm domini nostri preceptum admoneatur semel: ⁊ secūdo secrete a senioribus suis. si non emendauerit obiurgetur publice corā omnibus: si vero neq3 sic cor-

rexerit si intelligit qualis pena sit excõmunicationi subiaceat Si autem improbus est vindicte corporali subdatur.

¶ Qualis debeat esse modus excõmunicationis. Cap xxiiij.

SEcundũ modum culpe excõicationis vel disciplinę debz extendi mensura Qui culpaꝝ modus in abbatis pendeat iudicio. Si quis tñ frater in leuiorib⁹ culpis inueniť tñ a mensę participatione priuetur. Priuatus aũt a mensę ꝯsortio ista erit ratio vt in oratorio psalmum aut antiphonã nõ iponat neqꝫ lectionem recitet vsqꝫ ad satisfactionez: Refectionem aũt cibi post fratrum refectionez solus accipiat mensura vel hora qua preuiderit abbas ei cõpetere vt si verbigratia fratres reficiunt sexta hora ille frater nona: si fratres nona: ille vespertina. vsqꝫ dum satisfactione congrua veniam consequatur.

¶ De grauioribus culpis. Cap.xxv.

IS aũt frater qui grauioris culpę noxa teneť suspendať a mensa simul ⁊ ab oratorio: nullus ei fratrũ in vllo iungatur ꝯsortio neqꝫ i colloquio solus. sit ad opus sibi iũctum persistens in penitentię luctu. sciens il

lam terribilez apostoli sententiam dicentis Traditu3 huiusmodi hoiem sathane in interitum carnis: vt spūs saluus sit in die dñi. Cibi aūt refectionem solus pcipiat mensura vel hora q̄ puiderit ei abbas cōpetere nec a quoq3 bñdicat trāseūte nec cib9 q ei.dat.

¶ De his qui sine iussione abbatis iūgunt excōmunicatis. Cap.xxvi.

SI quis frater presumpserit sine iussione abbatis fratri excōicato quolibet mō se iungere aut loqui cū eo vel mandatum ei dirigere. similē sortiat ex cōicatōis vidictā.

¶ Qualiter debeat abbas sollicitus esse circa excōicatos. Cap.xxvii.

OMni sollicitudine curā gerat abbas circa delinquentes fratres q2 nō est opus sanis medicus sed male habentibus. Et ideo vti d3 omni mō vt sapiens medicus imittere quasi occultos 9solatores senipetas.i.seniores sapientes fratres: qui quasi secrete 9solent frēm fluctuantem: 7 prouocēt eū ad humilitatis satisfactionē. Et 9solent eu3 ne habundātiori tristitia absorbeatur: Sed sicut ait apostolus confirmet in eo caritas 7 oretur pro eo ab oibus. Magnopere eni d3 sol

licitudinē gerere abbas: ꝛ oī sagacitate ꝛ i-
dustria curarē ne aliquā de ouib⁹ sibi credi
tis perdat. Nouerit eni se ifirmaꝝ curā su-
scepisse aiaꝝ nō sup sanas tyrānidē: Et me
tuat ꝓphete cōminationē p quē dicit ds qd
crassuz videbatis assumebatis: ꝛ qd debile
erat ꝓijciebatis. Et pastoris boni pium imi
tetur exemplū q relictis nonagita nouē oui
bus i mōtibus abijt vnā ouē que erraverat
q̄rere: Cuius ifirmitati itm̄ cōpassus est:
vt eam in sacris humeris suis dignaretur
iponere: ꝛ sic reportare ad gregem.

¶ De his qui sepius correpti non emen-
dauerint. Capitulum. xxviij.

SI quis frat̄ freqnēter corrept⁹ ꝓ q̄lbet
culpa: si ēt excōicat⁹ non emēdauerit:
acrior ei accedat correptio. i. vt dberū vidt-
cta i eū ꝓcedat. Qd si nec ita correxerit: aut
forte (qd absit) i supbiā elatus ēt defendē vo
luerit opa sua: tunc abbas faciat qd sapiens
medicus. Si exhibuit somēta: si vnguenta
adhortationū: si medicamia scripturaꝝ diui
naꝝ: si ad vltimū vstionē excōicatiōis vl pla
gas virgarū. Et si viderit: nihil suā ꝓuale-
re industriā: adhibeat ēt qd maius est suaꝫ

ꝛ oium fratrū ꝓ eo orōnē: vt dñs q oia pōt opereꝫ salutē circa infirmū fratrē. Quod si nec isto mō sanatus fuerit: tūc iā vtaꝫ abbas ferro abscisiōis: vt ait apl's. Auferte malū ex vob. Et iteꝝ. Infidelis si discedit discedat: ne vna ouis morbida oēm gregē ꝯtaminet.

¶ Si debeant recipi fratres exeuntes de monasterio. Capitulum. xxix.

FRater q proprio vitio egreditur: aut proijcitur de mōasterio si reuerti volue rit spōdeat prius oēm emēdationē vitij pro quo egressus est: ꝛ sic in vltimo gradu reci piatur: vt ex hoc eius humilitas comprobe tur. Qḋ si denuo exierit vsqꝫ tertio ita reci piatur. Iaꝫ vero postea sciat omnem sibi re uersionis aditum denegari.

¶ De pueris minori etate qualiter corri piantur. Capitulum. xxx.

OMnis etas vel itellectus proprias de bet habere mensuras. Ideoqꝫ quo tiens pueri vel adolescentiores etate: aut q minus intelligere pñt quāta pena sit excōi cationis. Hi tales dum delinquunt: aut ie iunijs nimijs affligantur: aut acris verberi bus coherceantur: vt sanentur.

¶ Qualis debeat esse cellerari⁹ monasterij.

Cellerarius monasterij Capi.xxxj. eligatur de congregatione sapiens: maturus moribus: sobrius: non multum edax: non elatus: nõ turbulentus: non iniuriosus: non tardus. non prodigus: sed timens deū: qui omni cõgregationi sit sicut pater: Curã gerat de omnibus: sine iussiõe abbatis nihil faciat: quę iubentur custodiat: fratres nõ cõtristet: Si quis aũt frater ab eo aliqua forte irrationabiliter postulat nõ spernendo eũ contristet: sed rationabiliter cum humilitate male petenti deneget: animam suã custodiat: memor semper illius apostolici pręcepti. quia qui bene ministrauerit: gradũ bonum sibi acquirit: Infirmoꝝ: infantiũ: hospitũ: pauperumq; cũ omni sollicitudine curam gerat: Sciẽs sine dubio: q: pro his omnibus i die iudicij rationẽ redditurus est.

Omnia vasa monasterij. cunctáq; substantiã ac si altaris vasa sacrata cõspiciat: Nihil ducat negligendũ neq; auaritie studeat: neq; ꝓdigus sit aut extirpator substantie monasterij. Sed oĩa mensurate faciat ⁊ secundũ iussionẽ abbatis sui. Humili-

tatez ante omnia habeat z cui substantia nō
est quę tribuatur: sermo responsionis porri
gatur bonus quia scriptuz est. sermo bonus
super datū optimū. Oia quę ei iniūxerit ab
bas ipse habeat sub cura sua: a quibus cum
prohibuerit nō pręsumat. Fratribus consti
tutam annonā sine aliquo typo vel mora of-
ferat vt nō scandalizentur: Memor diuini
eloquij quid mereatur; qui scandalizauerit
vnuz de pusillis. Si ɔgregatio maior fuerit
solatia ei dentur a qbus adiutus z ipse ęquo
animo impleat officiū sibi cōmissuz. Horis
competentibus dentur quę danda sunt: z pe-
tantur quę petenda sunt: vt nemo perturbet
neq; contristetur in domo dei.

De ferramentis monasterij: Ca. xxxij.

Substantie monasterij in ferramentis
vel vestibus: seu quibuslibet rebus ꝓ
uideat abbas fratres de quoꝝ vita vel mori
bus securus sit: z eis singula vt vtile iudica
uerit consignet custodienda atq; recolligen-
da: Ex quibus abbas breuem teneat vt dū
sibi in ipsa assignata: fratres vicissim succe-
dunt: sciat quid dat: aut quid recipit. Si qs
aūt sordide aut negligenter res monasterij

tractauerit: corripiatur: Si non emendauerit: disciplinę subiaceat.

¶ Si quid debeant monachi proprium habere. Capitulum. xxxiij.

PRecipue hoc vitium radicitus amputetur de monasterio ne quis pręsumat aliqd dare: aut accipere sine iussione abbatis: neq; aliqd habere propriũ: nullaz oino rem neq; codicẽ: neq; tabulas: neq; grafiũ: sed nihil oino: quippe quibus nec corpora sua: nec volũtates licet habere in propria potestate. Oia vero necessaria a patre monasterij sperare: nec quicq; liceat habere qd abbas nõ dederit: aut pmiserit. Oiaq; omnib⁹ sint cõia: vt scriptũ est: nec quisq; suum esse aliqd dicat vel psumat. Qd si quisquam huic nequissimo vitio deprehensus fuerit delectari admoneatur semel: et iterum: si non emendauerit correptioni subiaceat.

¶ Si omnes ęqualiter debeant necessaria accipere. Capitulum. xxxiiij.

SIcut scriptũ est diuidebatur singulis: put cuiq; opus erat: Ubi non dicim⁹ vt personaruz: qd absit: acceptio sit: sed isirmitatũ psideratio. Ubi qui minus indiget:

agat deo gratias: et non contristetur. Qui ve
ro plus indiget humilietur pro infirmitate
et nō extollatur pro misericordia: et ita om-
nia membra erunt in pace: Ante omnia
ne murmurationis malum pro qualicun-
q3 causa in aliquo qualicunq3 verbo: vel si
gnificatione appareat. Quod si depre-
hensus fuerit quis: districtioni discipli-
ne subdatur.

¶ De septimanariis coquinę. Cap. xxxv.

Fratres sic sibi inuicē seruiant vt nul
lus excusetur a coquinę officio nisi aut
ęgritudine: aut in causa grauis vtilitatis
quis occupatus fuerit: quia ex inde ma-
ior merces acquiritur. Imbecillibus au-
tem procurentur solacia: vt non cum tristi-
tia hoc faciant: sed habeant omnes solatia
sm modum congregationis: aut positionez
loci. Si maior congregatio fuerit: cellera-
rius excusetur a coquina: vel si qui vt dixi-
mus maioribus vtilitatibus occupantur
Ceteri vero sibi sub charitate inuicem ser-
uiant. Egressurus de septimana: sabba-
to mundicias faciat. Linteamina cum qui
bus sibi fratres manus ac pedes tergunt

auet. Pedes vero tam ipse qui egreditur quā ille qui intraturus est oibus lauēt. Uasa ministerij sui mund a et sana cellerario reconsignet qui cellerarius item intranti cō signet: vt sciat quid dat aut quid recipit.

Septimanarij aūt ante vnam horā refectionis accipiant sup statutam annonam singulos biberes et panē: vt hora refectionis sine murmuratione et graui labore seruiant fratribus suis. In diebus tñ solēnibus: vsq ad missas sustineant: Intrantes autē et exeuntes hebdomadarij: in oratorio mox matutinis finitis dominica oium genibus prouoluantur: postulantes pro se orari. Egrediens aūt de septimana dicat hūc versum. Benedictus es dñe deus: qui adiuuisti me: et ɔsolatus es me. Quo dicto tertio accipiat benedictionē egrediens: Subsequat ingrediēs et dicat: Deus in adiutoriū meū intende: dñe ad adiuuandū me festina: Et hoc idem tertio repetatur ab omnibus. et accepta benedictione ingrediatur.

¶ De infirmis fratribus. Cap. xxxvi.

Infirmorum cura ante omnia et super omnia adhibēda est vt sicut re vera xpo

ita eius

ta eis seruiatur qz ipse dixit. Infirmus fui
ꝛ visitastis me. Et qd fecistis vni de his mi
nimis meis mihi fecistis: Sed ꝛ ipsi infir-
mi ꝯsiderent in honoꝛē dei sibi seruiri ꝛ non
supfluitate sua ꝯtristet fratres suos seruien
tes sibi: Qui tn̄ patienter poꝛtandi sunt qz
de talibus copiosioꝛ merces acquiritur: Er
go cura maxima sit abbati: ne aliquā negli-
gentiam patianꝰ: Quibus fratribus infir-
mis sit cella sup se deputata: ꝛ seruitoꝛ timēs
deū: ꝛ diligēs ac sollicitus: Balneaꝝ vsus
infirmis quotiens expedit offeraꝰ Sanis āt
ꝛ maxime iuuenibus tardius ꝯcedatur: Sz
ꝛ carniū esus infirmis oīnoqꝫ debilibus ꝑ
reparatione ꝯcedatur: At vbi melioꝛati fue
rint: a carnibus moꝛe solito oēs abstineant.
curam aūt maximā habeat abbas ne a celle
rarijs aut seruitoꝛibus negligātur infirmi:
qz ad ipsum respicit quicquid a discipulis
delinquitur.

¶ De senibus vel infantibus. Cap. xxxvij.

Licet ipsa natura humana trahatur:
ad misericoꝛdiam in his etatibus: se-
num videlicet: ꝛ infantum: tamen ꝛ regule
auctoꝛitas eis pꝛospiciat: Consideretur sem

per in eis imbecillitas: ꝛ nullatenus eis di/
strictio regulę teneatur in alimentis: sed sit
in eis pia consideratio: ꝛ preueniant horas
canonicas.

¶ De hebdōario lectore. Capl'm. xxxviij.

Mensis fratrum edentium lectio deesse
nō debet nec fortuito casu qui arripue
rit codicem legere audeat ibi: sed lecturus
tota hebdomada: dominica ingrediat. Qui
ingrediens post missas ꝛ cōmunionem: pe/
tat ab omnib⁹ pro se orari. vt auertat ab eo
deus spiritum elationis. Et dicatur hic ver
sus in oratorio tertio ab omnibus: ipso tamē
incipiente: domine labia mea apies: ꝛ os me
um annunciabit laudem tuam: Et sic acce/
pta benedictione: ingrediatur ad legendū.
Summumq3 fiat silentium ad mensam: vt
nullius musitatio vel vox nisi solius legen/
tis ibi audiatur. Quę vero necessaria sunt
comedentibus ꝛ bibentibus: sic sibi inui//
cem ministrent fratres; vt nullus indigeat
petere aliquid. Si quid tamen opus fuerit:
sonitu cuiuscūq3 signi potius petatur: q̄3 vo/
ce. Nec presumat ibi aliquis de ipsa lectio/
ne; aut aliunde quicquā requirere ne de/

tur occasio: nisi forte prior pro edificatione voluerit aliquid breuiter dicere: Frater autem hebdomadarius accipiat mixtum prius q̄ incipiat legere: propter cōmunionem sanctam: et ne forte graue sit ei ieiunium sustinere. Postea autem cum coquine hebdomadarijs: et seruitoribus reficiat. Fratres autem non per ordinem legant aut cantent: sed qui edificent audientes.

¶ De mensura ciborum. Cap. xxxix.

Sufficere credimus ad refectionē quotidianā tam sexte q̄ none oībus mensis cocta duo pulmentaria: ꝓpter diūsoꝝ infirmitates. Ut forte qui ex vno nō potuerit edere: ex alio reficiat. Ergo duo pulmentaria cocta fribus sufficiant. Et si fuerint inde poma aut nascentia leguminum: addatur et tertium. Panis libra vna pro pensa sufficiat in die siue vna sit refectio: siue prandij et cene. Quod si cenaturi sunt de eadem libra tertia pars a cellerario reseruet: reddenda cenaturis. Quod si labor forte factus fuerit maior in arbitrio et potestate abbatis erit: si expediat aliqd augere. Remota pre omnibus crapula: vt nunq̄ surripiat

monacho indigeries. Quia nihil sic contra
rium est omni xpiano quó crapula: Sicut
ait dominus noster: Uidete ne grauētur cor
da vestra in crapula: et ebrietate. Pueris ve
ro minori etate non eadem seruetur quanti
tas: sed minor q̄ maioribus: seruata in om
nibus parcitate. Carnium vero quadrupe/
dum omnino ab omnibus abstineatur co/
mestio: preter omnino debiles et egrotos.

De mensura potus. Cap.xl.

Unusquisq; proprium habet donum ex
deo: alius sic: alius vero s.c. Et ideo cū
aliqua scrupulositate a nobis mēsura victus
aliorum constituitur: tamen infirmoꝝ con/
tuentes imbecillitatem credimus eminam
vini per singulos sufficere per diem. Qui/
bus autem donat deus tollerantiam abstinē
tie propriam se habituros mercedez sciant.
Quod si aut loci necessitas: vel labor aut ar
dor estatis amplius poposcerit: in arbitrio
prioris consistat: Considerans in omnibus
ne surrepat satietas aut ebrietas: lz lega/
mus vinum omnino monachorum non eē.
Sed qz nostris temporibus id monachis p
suaderi non potest: saltem vel hoc consentia/

mus: vt non vsq̧ ad satietatem bibamus: sȝ parcius: Quia vinum apostatare facit etiā sapientes. Ubi autem necessitas loci exposcit: vt nec supra scripta mēsura inueniri possit: sed multo minus aut ex toto nihil benedicant deum qui ibi habitant ⁊ nō murmurent. Hoc ante omnia admonētes: vt absq̧ murmurationibus sint.

¶ Quibus horis oporteat reficere fratres. Capitulum. xlj.

A Sancto pasca vsq̧ ad penthecosten: ad sextam reficiant fratres: ⁊ ad seram cenent. A penthecoste autem tota estate: si labores agrorum nō habent monachi aut nimietas estatis non perturbat quarta ⁊ sexta feria ieiunent, vsq̧ ad nonam. Reliquis vero diebus ad sextam prandeant. Que prandij sexta si opera in agris habuerit: aut estatis feruor nimius fuerit continuanda erit: ⁊ in abbatis sit prouidētia: Et sic omnia temperet: atq̧ disponat qualiter anime saluentur. Et quod faciunt fratres absq̧ vlla murmuratione faciāt. Ab Idibus autem septembris vsq̧ ad caput quadragesime, ad nonā semper reficiant fratres. In quadragesima ve-

ro vsqȝ ad pasca ad vesperam reficiant. Ip/sa tamen vespera sic agatur vt lumine lucer/nę non indigeant reficiẽtes: sed luce adhuc diei omnia consumentur. Sed ꝛ omni tem/pore siue cenę siue refectionis hora sic tempe/retur: vt cum luce fiant omnia.

¶ Et post cõpletoriũ nemo loquat̃. C. xlij.

Omni tempore silentium debent stu/dere monachi: maxime tamen noctur/nis horis. Et ideo omni tempore siue ieiu/nij siue prandij: si tempus fuerit prandij: mox vt surrexerint a cena: sedeant omnes in vnum: ꝛ legat vnus collationes vel vitas patrum: aut certe aliquid quod ędificet au/dientes. Non autem eptaticum aut regum: quia infirmis intellectibus non erit vtile il/la hora hanc scripturam audire: alijs vo ho/ris legantur. Si autem ieiunij dies fuerit: dicta vespera paruo interuallo: mox accedãt ad lectionem collationum vt diximus ꝛ le/ctis quatuor aut quinqȝ folijs: vel quantum hora permittit. omnibus in vnum occurren/tibus per hanc moram lectionis: si quis for/te in assignato sibi commisso fuerit occupa/tus occurrat. Omnes ergo in vnum positi

compleant. Et exeuntes a completorio nul/
la sit licentia denuo cuiquã loqui aliquid.
Quod si inuentus fuerit quisquaz preuari
cari hanc taciturnitatis regulam: grauiori
vindicte subiaceat. Excepto si necessitas ho
spitum superuenerit: aut forte abbas alicui
aliquid iusserit. Quod tamen et ipsum cum
summa grauitate et moderatione honestissi
me fiat.

¶ De his qui ad opus dei vel ad mensam
tarde occurrunt. Capitulum. xliij.

Ad horam diuini officij: mox vt audi/
tum fuerit signum: relictis oibus que
libet fuerint in manibus: sũma cum festina
tione curratur. cum grauitate tñ: vt nõ scurri
litas inueniat fomitẽ. Ergo nihil operi dei
pponatur. Quod si qs ad nocturnas vigilias
post gliam psalmi nonagesimiquarti. quez
pp hoc oino protrahendo et morose volumus
dici occurrerit nõ stet in ordine suo in cho/
ro: sed vltimus oium stet: aut in loco quem
talibus negligentibus seorsum constituerit
abbas: vt videatur ab ipso vel ab omnibus:
vsqz dum completo opere dei publica satisfa
ctione peniteat. Ideo aũt eos in vltimo aut

seorsum iudicauimus debere stare vt visi ab omnibus vel pro ipsa verecundia sua emendentur. Nam si foris oratorium remaneāt. erit forte talis qui se aut collocet: et dormiat: aut certe sedeat foris vel fabulis vacet: et detur occasio maligno. Sed ingrediatur itro: vt nec totum perdat et de reliquo emendetur.

DJurnis autem horis qui ad opus dei post versum et gloriam primi psalmi: qui post versuz dicitur occurrerit lege qua supra diximus: in vltimo stet: nec presumat sociari choro psallentium vsq3 ad satisfactionem: nisi forte abbas licentiam dederit permissione sua: ita tamen vt satisfaciat reus ex hoc. Ad horam vero refectionis qui ante versum non occurrerit vt simul oēs dicant versum et orent: et sub vno omnes accedāt ad mensam: qui per negligentiam suam. aut vitium non occurrerit vsq3 ad secundam vicē pro hoc corripiatur. Si denuo non emendauerit non permittatur ad mensę communis participationem: sed sequestratus a consortio omnium reficiat solus sublata ei portione sua vini vsq3 ad satisfactionem et emendationem. Similiter autem patiatur qui et ad

illum versum non fuerit presens q post cibũ dicitur. Nec quisquã presumat ante statu/tam horaz vel postea quicquã cibi vel potus percipere. Sed ⁊ si cui offertur aliqd a prio/re: ⁊ accipere renuerit: hora qua desiderauerit. hoc quod prius recusauit aut aliud oĩno non percipiat. vsq3 ad emendationẽ ꝯgruaz.

¶ De his qui excõmunicantur quomodo satisfaciant. Cap. xliiij.

Qui pro grauioribus culpis ab orato/rio ⁊ a mensa excõmunicatꝰ: hora qua opus dei in oratorio percelebratur ante fores oratorij prostratus iaceat. nihil dicens: nisi tantum posito in terra capite ⁊ ꝓstratus pro nus omniuz de oratorio exeuntiuz pedibꝰ se ꝓijciat. Et hoc tãdiu faciat vsq3 dũ abbas iu dicauerit satisfactũ esse. Qui dum iussus ab abbate venerit prouoluat se ipsius abbatis pedibus. deinde omnium vestigijs fratrum vt orent pro eo. Et tunc si iusserit abbas re/cipiatur in choro vel in ordine quo abbas de creuerit. ita sane vt psalmum aut lectionem. vel aliud quid non presumat in oratorio im ponere. nisi iterum abbas iubeat. Et omni bus horis duz completur opus dei proijciat

se in terram in loco in quo stat: et sic satisfaciat. usque dum ei iubeat iterum abbas vt gescat iam ab hac satisfactione. Qui vero pro leuibus culpis excõmunicantur tantũ a mẽsa in oratorio satisfaciant vsque ad iussionem abbatis. Et hoc semper faciant vsque dum benedicat et dicat. sufficit.

De his q fallunt in oratorio. Capi. xlv.

Siquis dum pronunciat psalmum responsorium: aut añt. vel lectionem fallitur nisi cum satisfactione ibi coram omnibus humiliatus fuerit: maiori vindicte subiaceat quippe qui noluit humilitate corrigere: quod negligentia deliquit. Infantes vero pro tali culpa vapulent.

De his qui in aliquibus rebus leuib⁹ delinquunt. Capitulum. xlvi.

Siquis dum in labore quouis in cogna: in cellerario: in ministerio: i pistrino: in orto: in arte aliqua dum laborat: vel in quocunque loco aliquid deliquerit: aut fregerit quippiam: aut perdiderit: vel aliud quid excesserit vbiubi: et non veniens cõtinuo ante abbatem vel congregationem ipse vltro satisfecerit et prodiderit delictum suum: dum

per alium cognitum fuerit maiori subiaceat emendatiōi: Si animę vero peccati causa latens fuerit: tantū abbati aut spiritualibus senioribus patefaciat: qui sciant curare sua ⁊ aliena vulnera nō detegere: ac publicare.

¶ De significanda hora opis dei. Ca. xlvij.

Nunciāda hora operis dei die noctuq͂ sit cura abbati: aut ipse nūciare aut tali sollicito fratri iniungat hanc curam: vt omnia horis competentibus compleantur: Psalmos autem vel antiphonas: post abbatem ordine suo quibus iussum fuerit imponāt: Cātare aūt ⁊ legere non p̄sumat nisi q pōt ipsum officium implere: vt ędificentur audientes. Quod cū humilitate ⁊ grauitate ⁊ tremore faciat: ⁊ cui iusserit abbas.

¶ De opere manuū quotidiano. Ca. xlviij.

Ociositas inimica est animę: ⁊ ideo certis tēporibus occupari debēt frēs in labore manuū: certis iterum horis in lectione diuina. Ideoq͂ hac dispositione credimus vtraq͂ tempora ordinari: idest vt a pascha vsq͂ ad kal. octobris mane exeūtes a prima vsq͂ ad horam pene quartam laborent: qđ necessarium fuerit: ab hora autem quar//

ta vsq ad horam quasi sextã lectioni vacent. Post sextam autez surgentes a mensa pausent in lectis suis cum omni silentio: aut forte qui voluerit sibi legere sic legat vt alium nõ inquietet. Agatur nona tẽperius mediãte octaua hora: et iterum quod faciendum est operentur vsq ad vesperam. Si autez necessitas loci aut pauptas exegerit: vt ad fruges colligendas per se occupentur. non contristẽtur: qr tũc vere monachi sunt si de labore manuum suarum viuunt: sicut et patres nostri et apostoli. Omnia tamen mẽsurate fiant ꝓpter pusillanimes.

A Kl. autem octobris vsq ad caput quadragesime vsq ad horam secundã plenã lectioni vacent: hora secunda agatur tertia: et vsq ad nonam omnes in opus suuz laborent quod eis iniungitur. facto autem primo signo hore none disiungãt ab ope suo singuli: et sint parati dũ scdm signum pulsauerit. Post refectionem autem vacent lectionibus suis aut psalmis.

IN quadragesime vero diebus a mane vsq ad tertiam plenam lectioni vacent et vsq ad decimam plenam operentur quod

tis iniungitur. In quibus diebus quadra-
gesime accipiant oēs singulos codices de by-
bliotecha. quos per ordinē ex integro legant
qui codices in capite quadragesime dandi
sunt. Ante omnia sane deputētur vnus aut
duo seniores qui circumeant monasterium
horis quibus vacant fratres lectioni: et vide
ant ne forte ueniatur frater accidiosus qui
vacet ocio aut fabulis: et non sit intentus le-
ctioni: et non solum sibi inutilis sit: sed etiaʒ
alios extollit. Hic talis si (quod absit) reper-
tus fuerit corripiatur semel et secūdo: si non
emēdauerit correptioni regulari subiaceat:
taliter vt ceteri metum habeāt. Neqȝ frater
ad fratrem iūgatur horis incompetētibus.
Dominico die lectioni vacent omnes: exce-
ptis his qui varijs officijs deputati sunt. Si
quis vero ita negligens et desidiosus fuerit:
vt non velit aut non possit meditari aut lege
re: iniungatur ei opus quod faciat vt nō va
cet. Fratrib⁹ īfirmis aut delicatis talis opa
aut ars iniungat: vt nec ociosi sint nec violen
tia laboris opprimant vt effugentur. Quoꝝ
imbecillitas ab abbate consideranda est.

¶ De quadragesime obseruatiōe. C. xlix.

LIcet omni tempore vita monachi qua/
dragesime debeat obseruationem ha/
bere: tamē quia paucoꝝ est ista virtus: ideo
suademus istis diebus quadragesime om/
ni puritate vitam suam custodire oēs pari/
ter negligētias alioꝝ tēporū his diebus san
ctis diluere. Quod tunc digne fit si ab om/
nibus vitijs nos tēperemus orationi cū fleti
bus lectioni ꝛ compunctioni cordis atqꝫ ab
stinentie operā demus. Ergo his diebus au
geamus nobis aliquid ad solitum pensum
seruitutis nostre: orationes peculiares cibo/
rum ꝛ potus abstinētiam: ꝛ vnusquisqꝫ sup
mensuram sibi indictam aliquid ꝓpria vo/
luntate cum gaudio sancti spiritus offerat
deo. i. subtrahat corpori suo de cibo: de potu: de
somno: de loquacitate: de scurilitate: ꝛ cū spi
ritualis desiderij gaudio sanctum pasca ex/
pectet. Hoc ipsum tamen qđ vnusquisqꝫ of/
fert abbati suo suggerat: ꝛ cum eius fiat ora
tione ꝛ volūtate. Quia quod sine permissiōe
patris spiritualis fit: presumptioni deputa/
bitur et vane glorie: non mercedis. Ergo
cum voluntate abbatis omnia agēda sunt.
¶ De fratribus qui longe ab oratorio la-

borant aut in via sunt. Capitulum.l.

FRatres qui omnino longe sunt in labore: ⁊ non possunt occurrere hora competenti ad oratorium: et abbas hoc perpendit quia ita est: agant ibidem opus dei vbi operantur: cuȝ tremore diuino flectentes genua. Similiter qui in itinere directi sunt nō eos pręteriant horę constitutę sed vt possunt agant sibi: et seruitutis pensum non negligant reddere.

¶ De fratribus qui non satis longe proficiscuntur. Capitulum.lj.

FRatres qui pro quouis responso proficiscuntur ⁊ ea die sperant reuerti ad monasterium non pręsumant foris manducare: etiam si a quouis rogētur nisi forte eis ab abbate suo pręcipiatur. Quod si aliter fecerint excōmunicentur.

¶ De oratorio monasterij. Capitulum.lij.

ORatorium hoc sit ꝙ dicitur nec ibi geꝗ̄ aliud geratur: aut condatur. Expleto opere dei: oēs cū summo silentio exeant ⁊ agatur reuerentia deo: vt frater qui forte sibi peculiariter vult orare nō impediatur alteri⁹ improbitate. Sȝ si alter vult sibi forte

secretius orare: simpliciter intret et oret non in clamosa voce sed in lachrymis et intentione cordis. Ergo qui simile opus non facit: non permittatur expleto opere dei remorari in oratorio: sicut dictum est: ne alius impedimentum patiatur.

De hospitibus suscipiendis. Cap. liij.

Omnes supervenientes hospites tanquã xp̃s suscipiantur: q: ipse dicturus est. Hospes fui et suscepistis me. Et omnibus congruus honor exhibeatur. maxime tamẽ domesticis fidei et peregrinis. Ut ergo nunciatus fuerit hospes. occurrat ei a priore vel a fratribus cũ omni officio caritatis: et primitus orent pariter et sic sibi socientur in pace quod pacis osculum non prius offeratur nisi oratione premissa propter illusiones diabolicas. In ipsa autem salutatione omnis exhibeatur humilitas. Omnibus venientibus sive discedentibus hospitibus inclinato capite: vel ꝓstrato omni corpore in terra christus in eis adoretur qui et suscipitur. Suscepti autem hospites ducantur ad orationẽ et postea sedeat cum eis prior aut cui iusserit ipse: Legatur coram hospite lex divina ut

edificetur. et

edificetur. ⁊ post hec omnis ei exhibeatur humanitas. Jeiunium a priore frangatur ppter hospitem: nisi forte precipuus sit dies ieiunij qui non possit violari. Fratres autem cōsuetudines ieiuniorum prosequantur. Aquam in manibus abbas hospitibus det: pedes hospitibus omnibus tam abbas quam cuncta congregatio lauet: quibus lotis hunc versū dicant. Suscepimus deus misericordiam tuam in medio templi tui. Pauperum autem ⁊ peregrinorum maxime susceptio oī cura sollicite exhibeatur qr in ipsis christus magis suscipitur. Nam diuitum terror ipse sibi exigit honorem.

Coquina abbatis ⁊ hospitum per se sit. vt incertis horis superuenientes hospites: qui nunq̄ desunt monasterio non inquietent fratres: in quā coquinam ingrediātur duo fratres ad annum: qui ipsum officium bene impleant. Quibus vt indigent solacia administrent: vt absq̄ murmuratione seruiant. Et iterum qn̄ occupationem minorem habent exeant vbi eis imperatur in opera: ⁊ non solum in ipsis: sed ⁊ in omnibus officijs monasterij ista sit consideratio

vt quādo indigent solatia accōmodētur eis. Et iterum quādo vacant obediant imparati. Item & cellā hospitum habeat assignataz frater cuius animā timor dei possideat: vbi sint lecti strati sufficienter: & domus dei a sapientibus sapienter administretur. Hospitibus autem cui non pcipitur nullatenus societur neqꝫ colloquatur. Sed si obuiauerit aut videri ... salutaris humiliter vt dictum est & petita benedictione pertranseat: dicens sibi non licere colloqui cum hospite.

¶ Si debeat monachus litteras vel eulogia suscipere. Capitulum. liiij.

Nullatenus liceat monacho nec a parētibus suis: nec a quoqꝫ hominum: nec sibi inuicē lr̄as aut eulogia vel quelibet munuscula accipere aut dare: sine pcepto abbatis sui. Quod si etiam a parentibus suis ei quicqꝫ directum fuerit non psumat suscipere illud nisi prius indicatum fuerit abbati. Quod si iusserit suscipi in abbatis sit potestate cui illud iubeat dari: & nō contristetur frater cui forte directuz fuerat vt non detur occasio diabolo. Qui autem aliter presumpserit discipline regulari subiaceat.

¶ De vestiũtis vel calciamẽtis frũz. C.lv.
Vestimẽtã fribus ſm locorũ qualitatem vbi habitãt vel aerum temperiem dent: qz in frigidis regionibus amplius indiget: in calidis vo minus. hec ergo ↄſideratio penes abbatem est. Nos tamẽ mediocribus locis sufficere credimus monachis per singulos cucullam ⁊ tunicam. Cucullam in hyeme vilosam: in estate puram aut vetustã ⁊ scapulare propter opera. Indumenta pedum pedules ⁊ caligas. De quarum rerũ omnium colore aut grossitudine nõ causent monachi: sed quales inueniri possunt in ꝓuincia in qua habitant: aut qđ vilius comparari potest. Abbas autem de mensura prouideat vt non sit curta ipsa vestimenta vtentibus eis: sed mensurata. Accipientes noua: vetera semper reddant in presenti deponẽda in vestiario propter pauperes. Sufficit enĩz monacho duas tunicas ⁊ duas cucullas habere propter noctes ⁊ propter lauare ipsas res. Jam qđ supra fuerit superfluum est ⁊ amputari debet. Et pedules ⁊ quodcunqȝ est vetustum reddant cum accipiunt nouum. Femoralia hi qui in via dirigũtur de

vestiario accipiāt qui revertētes: lota ibi restituant. Et cucullę ꝛ tunicę sint aliquanto his quas habere soliti sunt modice meliores: quas exeuntes in viam accipiant de vestiario: ꝛ revertentes restituant.

Stramenta autem lectorum sufficiant matta: sagum: lena: ꝛ capitale. Que tamen lecta frequenter ab abbate scrutanda sunt propter opus peculiare ne inveniatur. ꝛ si cui inventum fuerit quod ab abbate non acceperit: gravissime disciplię subiaceat. Et ut hoc vitium peculiare radicitus amputetur dētur ab abbate oia que sunt necessaria: i. cuculla: tunica: pedules: caligę: bracilę: cultellus: grafium: acus: mappula: tabulę: ut omnis auferat necessitatis excusatio: a quo tñ abbate semper consideretur illa sententia actuum apostoloꝝ Qz dabatur singulis prout cuiqꝫ opus erat. Ita ergo ꝛ abbas consideret infirmitates indigentium: non malaꝫ voluntateꝫ invidentium. In omnibus tñ iudiciis suis dei retributionem cogitet.

¶ De mensa abbatis. Cap. lvi.

Mensa abbatis cum hospitibus ꝛ peregrinis sit semper. Quotiens tñ minus

sunt hospites: quos vult de fratribus vocare in ipsius sit ptāte. Seniorem vnum tñ aut duos semper cum fratribus dimittendum procuret propter disciplinam.

¶ De artificibus monasterij. Cap. lvij.

Artifices si sunt in monasterio cum oī humilitate et reuerentia faciant ipsas artes: si tñ iusserit abbas. Quod si aliquis ex eis extollitur pro scientia artis sue: eo qḋ videatur aliqd ꝯferre monasterio: hic talis euellatur ab ipsā arte et denuo per eam non transeat: nisi forte humiliato ei iteꝝ abbas iubeat. Si qd vero ex operibus artificum de nundandum est videant ipsi per quoꝝ ma-nus transigenda sunt: ne aliquā fraudē pre-sumant inferre. Memorentur ananie et sa phire: ne forte mortem quā illi in corpore ꝑ tulerunt: hanc isti vel oēs qui aliquā fraudē de rebus monasterij fecerint in aīa patiant. In ipsis aūt preciis: non surripiat auaritie malum: sed sꝑ aliquātulum vilius deṫ q̄ꝫ ab aliis secularib⁹ daṫ vt in oib⁹ glorificeṫ de⁹.

¶ De disciplia suscipiēdoꝝ fratrū. C. lviij

Nouiter veniens qs ad ꝯuersioneꝫ nō ei facilis tribuaṫ ingressus: Sed sicut

nit ap̄ls ꝓbate ſpūs ſi ex deo ſūt. Ergo ſi ve niens pſeuerauerit pulſans: ⁊ illatas ſibi in iurias ⁊ difficultatē ingreſſus poſt quatuor aut qnqꝫ dies viſus fuerit patiēter portare: ⁊ pſiſtere petitioni ſue: annuat̄ ei ingreſſus: ⁊ ſit in cella hoſpitū paucis diebus. Poſtea aūt ſit in cella nouitioꝝ: vbi meditet̄ ⁊ man ducet ⁊ dormiat. Et ſenior ei talis deputetur qui aptus ſit ad lucrādas aīas: qui ſuꝑ eū oīno curioſe intēdat: ⁊ ſollicit⁹ ſit ſi vere deū querit: ⁊ ſi ſollicitus eſt ad opus dei ad obe dientiā: ad opprobria. Predicent̄ ei dura ⁊ aſpera per que itur ad deū: ⁊ ſi ꝓmiſerit de ſtabilitatis ſue pſeuerātia poſt duoꝝ mēſiū circulū legat̄ ei hec regula per ordinē ⁊ di catur ei. Ecce lex ſub qua militare vis ſi po tes obſuare ingredere: ſi vo nō potes: liber diſcede. Si adhuc ſteterit tunc ducat̄ in ſu pradictā cellā nouitioꝝ: ⁊ iterū ꝓbet̄ in om ni patiētia. Et poſt ſex menſiū circulū rele gat̄ ei regula: vt ſciat ad qḋ ingredit̄. Et ſi adhuc ſtat poſt q̄tuor mēſes iterū relegat̄ ei eadē regula. Et ſi habita ſecū delibatiōe ꝓ miſerit ſe oia cuſtodire: ⁊ cūcta ſibi impata ſeruare tūc ſuſcipiat̄ in cōgregatiōe: ſciēs ſe

sub lege regulę ↄstitutū: q̄ ei ex illa die non liceat egredi de monasterio nec collū excutē de subiugo regulę quā sub tam morosa deli beratione licuit ei excusare aut suscipere.

Suscipiēdus aūt in oratorio coram oībus ꝓmittat de stabilitate sua: ⁊ ↄuersione moꝝ suoꝝ ⁊ obedientia corā deo ⁊ sanctis ei⁹: vt si aliqn̄ aliter fecerit ab eo se dānādum sciat quē irridet. De qua ꝓmissione sua faciat petitionē ad nomē sctōꝝ quoꝝ reliqę ibi sunt: ⁊ abbatis pn̄tis. Quā petitionē manu sua scribat: aut certe si nō scit lr̄as alter ab eo rogatus scribat: ⁊ illę nouitius signū faciat ⁊ manu sua eā sup altare ponat. Quā dū posuerit: icipiat ipsę nouiti⁹ mox hūc ꝟsum. Suscipe me dn̄e ſm elogiū tuū ⁊ viuam: ⁊ nō ↄfundas me ab expectatione mea. Quē versū oīs ↄgregatio tertio rn̄deat: adiūgentes glia patri. Tūc ipsę frater nouitius ꝓsternat̄ singuloꝝ pedibus vt orent pro eo: ⁊ iam ex illa hora in ↄgregatiōe reputet̄. Res si quas habet aut eroget ꝑus pauperib⁹ aut facta solēniter donatiōe ↄferat monasterio: nihil sibi reseruans ex oib⁹. Quippe qui ex illo die: nec ꝓprij corpis potestatē

se habiturum sciat. ¶ Hox ergo in oratorio exuat rebus proprijs qbus vestitus est: τ induat rebus monasterij. Illa autez vestimēta qbus exutus est reponantur in vestiario ꝯseruanda: vt si aliqñ suadente diabolo: cōsenserit vt egrediatur de monasterio: qđ absit: tunc exutus rebus monasterij proijciatur. Illā tñ petitionez quā desuper altare abbas tulit: nō recipiat sȝ in mōasterio refueř.

¶ De filijs nobilium: vel pauperꝫ qui offeruntur. Cap. lix.

SI quis forte de nobilibus offert filiuȝ suum deo in monasterio: si ipse puer minori etate est parentes eius faciant petitionē quā supra diximus: τ cū oblatione ipsam petitionem τ manum pueri inuoluant in palla altaris τ sic eum offerant. De rebus aūt suis aut in presenti petitione promittant sub iureiurando: qꝛ nunq̄ꝫ ꝑ se nunq̄ꝫ ꝑ suspectaȝ ꝑsonam: nec quolibet: modo ei aliqñ aliqd dent: aut tribuant occasionez habendi. Uel certe si hoc facere noluerit: τ aliqd offerre voluerit in elemosinā monasterio pro mercede sua faciant ex rebus quas dare volunt monasterio donationem: reseruato sibi si ita

voluerit vsufructuario. Atq ita omnia ob-
struantur: vt nulla suspitio remaneat pue-
ro: per quā deceptus perire possit: quod ab-
sit: quod experimento didicimus. Simili-
ter autē ꝛ pauperiores faciant. Qui vero ex
toto nihil habēt simpliciē petitionē faciāt ꝛ
cū oblatione offerant filiū suū corā testib⁹.

¶ De sacerdotibus qui noluerint in mo-
nasterio habitare. Cap.lx.

SI quis de ordine sacerdotum in mona
sterio se suscipi rogauerit: non quidē
ei citius assentiatur. Tamen si oīno perstite
rit in hac supplicatione: sciat se oēm regulę
disciplinam seruaturū: nec aliquid ei relaxa-
bitur: vt sit sicut scriptum est. Amice ad quid
venisti? Concedatur ei tñ post abbatem sta-
re ꝛ benedicere: aut missas tenere: si tñ iusse
rit ei abbas. Sin alias nullatenus aliq̄ pręs
sumat sciens se discipline regulari subditū:
ꝛ magis humilitatis exempla oībus det. Si
forte ordinatiōis: aut alicuius rei causa fue
rit in monasterio: illum locum attendat qñ
ingressus est monasterium non illū qui ei
pro reuerentia sacerdotij ꝑcessus est. Cleri-
corum aūt si quis eodem desiderio monaste

rio sociari voluerit: loco mediocri collocet̃
Et ipse tamen si promittit de obseruatōe re
gule vel propria stabilitate.

De monachis peregrinis qualiter susci
piantur. Capitulum. lxj.

Si quis monachus peregrinus de lōginquis puincijs superuenerit si p hospite voluerit habitare in monasterio & contentus fuerit consuetudine loci quā inuenerit & nō forte superfluitate sua pturbat monasterium: sz simpliciter ꝯtentus est qđ inuenerit suscipiatur quāto tēpore cupit. Si qua sane rationabiliter & cum humilitate charitatis rephendit aut ostendit: tractet abbas prudenter ne forte pter eum hoc ipsum dominus direxerit. Si vero postea voluerit stabilitatē suam firmare: nō renuat̃ talis volūtas: & maxime qz tempore hospitalitatis potuit eius vita dignosci. Quod si superfluus aut vitiosus inuentus fuerit tempore hospitalitatis: non solū nō debet sociari corpori monasterij: verū etiā dicat̃ ei honeste vt discedat: ne eius miseria etiā alij vitientur. Qđ si nō fuerit talis q mereatur pjici: non solum si petierit suscipiatur congregationi sociandus: verū etiam

suadeatur vt stet: vt eius exẽplo alij erudiantur: ⁊ q̄z in oī loco vni dn̄o seruitur: vni regi militat. Quē si etiā talē eē ꝑspexerit abbas liceat eū in superiori aliquātulū ꝯstituere loco. Nō solū aūt monachū sed ēt de supradictis gradibus sacerdotū vel clericoꝝ: stabilire pōt abbas in maiori q̄ ingreditur loco si eius talem prospexerit esse vitam. Caueat autem abbas ne aliq̄n de alio noto monasterio: monachum ad habitandū suscipiat: sine consensu abbatis eius: aut litteris cōmendaticijs: quia scriptum est. Quod tibi non vis fieri alteri ne feceris.

¶ De sacerdotibus monasterij. Cap. lxij.

Si quis abbas sibi p̄sbyterū vel diaconē ordinari petierit de suis elligat qui dignus sit sacerdotio fungi. Ordinatus autē caueat elationem aut superbiam nec quicq̄ p̄sumat: nisi quod ei ab abbate p̄cipitur: sciēs se multo magis disciplinę regulari subditum. Nec occasionē sacerdotij obliuiscatur regulę obedientiam ⁊ disciplinā sed magis ac magis in deū ꝓficiat. Locū vo illum semꝑ attēdat quo igressus ē monasteriū: p̄ter offm̄ altaris. Et si forte electio ꝯgregatio

nisi et voluntas abbatis: pro vite merito eum promouere voluerit. Qui tñ regulam a decanis vel prepositis constitutam sibi seruandam sciat. Quod si aliter presumpserit nõ sacerdos: sed rebellio iudicetur. Et sepe ammonitus si non correxerit: etiam eps adhibeatur in testimonium. Qd si nec sic emendauerit: clarescentibus culpis proijciatur de monasterio si tamen talis fuerit eius contumacia: vt subdi aut obedire regule nolit.

De ordine congregationis. Cap. lxiij.

ORdines suos in monasterio ita cõseruet: vt conuersionis tempus et vite meritũ discernit: vel vt abbas ↄstituerit. Qui abbas non ↄturbet gregẽ sibi cõmissũ: nec quasi libera vtens ptãte iniuste disponat aliquid sed cogitet semper qz d oibus iudicijs et operibus suis redditurus est deo rõnem. Ergo fm ordines quos ↄstituerit vel quos habuerint ipsi fratres sic accedant ad pacẽ: ad cõionem: ad psalmum imponendum: in choro stãdum: et in oibus omnino locis etas non discernatur in ordine nec preiudicet: qz samuel et daniel pueri presbyteros iudicauerunt. Ergo exceptis his quos vt diximꝰ

sctiori ꝯsilio abbas pretulerit vel degradaue rit certis ex causis: reliqui oēs vt ꝯuertunt ita sint: vt verbigratia: qui secunda diei ho ra venerit in monasterio iuniorem se noue rit esse illo qui prima hora diei venit cuiusli bet etatis aut dignitatis sit.

PUeris vero per oia ab omnibus disci plina teneatur. Juniores ergo priores suos honorent: priores iuniores suos diligāt. In ipsa aūt appellatione nominum: nulli li ceat alium puro appellare nomine: sed prio res iuniores suos fratres nominent: iunio res aūt priores suos nomnos vocāt quod in telligitur paterna reuerentia. Abbas autem qz vices xp̄i agere videt: dōnus et abbas vo cetur: non sua assumptione: sz honore et amo re xp̄i. Ipse aūt cogitet: et sic se exhibeat: vt dignus sit tali honore. Ubicūqz aūt sibi ob uiāt frēs iunior a p̄ore bn̄dictionē petat: trā seūte maiore iunior surgat et det ei locū sedē di: nec p̄sumat iunior ꝯsedere nisi ei p̄cipiat senior su⁹: vt. fiat qd̄ scriptū ē. Honore inui cē p̄uenientes. Pueri. pui vel adolescentes in oratorio vel ad mēsam cum disciplina or dines suos ꝯsequantur: foris aūt vel vbiubi

dōnus
et abbas

custodiam habeant ꝛ disciplinã vsq; dũ ad intelligibilem etatem perueniant.

¶ De ordinãdo abbate. Capitulum.lxiiij.

IN abbatis ordinatione illa semꝑ ꝯside ret rõ vt hic ꝯstituatur quez sibi omnis concors ꝯgregatio ſm timorem dei: siue etiã pars q̃uis parua ꝯgregatiõis seniori consi lio elegerit vite autez merito ꝛ sapientie do ctrina eligatur qui ordinandus est etiam si vltimus fuerit in ordine congregatiõis: q̃d si etiaz omnis congregatio vitijs suis: quod quidem absit: consentientem personam pari consilio elegerit ꝛ vitia ipsa aliquatenus in noticiam epi ad cuius diocesim pertinet lo cus ipse vel abbatibus aut xp̄ianis vicinis claruerint prohibeant prauorum preualere consensum sed domui dei dignuz constituãt dispẽsatorem scientes pro hoc se recepturos mercedem bonam si illud caste ꝛ zelo dei fa ciant: sicut econtrario peccatum si negligãt.

ORdinatus autem abbas cogitet semꝑ quale onus suscepit: ꝛ cui redditurus est rationẽ villicationis sue: sciatq; sibi opor tere prodesse magis q̃ȝ preesse: Oportet ergo eum esse doctum lege diuina: vt sciat vnde ꝓ

ferat noua ꝛ vetera: castum: sobꝛium: miseri
cordē: ꝛ semp̄ superaltet misericoꝛdiā iudi-
cio: vt idē ipse ꝯsequat̄: Oderit vitia diliga
frēs. In ipsa aūt coꝛreptiōe pꝛudenter agat:
ꝛ nequid nimis: ne dum nimis cupit erade
re eruginem frangatur vas: Suamq; fragi
litatem semp̄ suspectus sit: memineritq; cala
mum quassatū nō ꝯterendū. In quibus nō
dicimus vt permittat nutriri vitia sed pꝛu-
denter ꝛ cum charitate ea amputet pꝛout vi
derit cuiq; expedire: sicut iā diximus: ꝛ stu
deat plus amari quā timeri: Non sit turbu
lentus ꝛ anxius: non sit nimius ꝛ obstinat⁹:
non sit celotipus ꝛ nimis suspiciosus: q: nū
q̄ requiescet. In ipsis imp̄ijs suis sit pꝛui-
dus: ꝛ consideratus: siue ſm deum: siue ſm
seculum sit. Opera que iniungit discernat ꝛ
temp̄ret: cogitās discretionē sancti Jacob
dicentis. Si greges meos plus in ambulan
do fecero laboꝛare: moꝛient̄ cuncti vno die:
Hec ergo aliaq; testimonia discretiōis ma
tris virtutū sumens sic omnia tēp̄ret: vt ꝛ
foꝛtes sint quod cupiunt: ꝛ infirmi nō refu-
giāt. Et p̄cipue vt p̄sentē regulā in oibus cō
seruet: vt dū bn̄ ministrauerit audiat a dn̄o

quod seruus bonus qui errogauit triticum
pseruis suis in tpe suo. Amē dico vobis ait
super oīa bona sua pstituet eum.

¶ De prepositio monasterij. Cap.lxv.

SEpius quidem pringit vt per ordinationem prepositi scandala grauia i monasterijs oriantur: dum sint aliqui maligno spū superbie inflati: existimantes se secūdos abbates esse assumentes sibi tyrānidem scādala nutriunt τ dissensiones in pgregatione faciunt: τ maxime in illis locis: vbi ab eodē sacerdote vel ab eisdem abbatibus qui abbatem ordinant ab ipsis etiam τ prepositus ordinatur. Quod quā sit absurdum. facile aduertitur: qz ab ipso initio ordinatōis materia ei datur superbiendi. dum ei suggerit a cogitationibus suis exutum eum esse a potestate abbatis sui: qz ab ipsis est ordinatus a quibus τ abbas. Hinc suscitant inuidie: rixe: detractiones: emulatiōes: dissensiones: τ inordinationes: τ dum contraria sibi inuicem abbas prepositusqz sentiunt τ ipsorum necesse est sub hac dissensiōe animas periclitari: τ hi qui sub ipsis sunt dum adulantur partibus erunt in perditionem. Cuius periculi malum

culi malū illos respicit i capite: q talibus in ordinatione se fecerunt auctores.

I Deoq3 nos puidemus expedire pp pacis caritatisq3 custodiā i abbatis pēdē arbitrio ordinationē mōasterij sui: ⁊ si pt fieri p decanos ordinet: vt antea disposuim⁹ ois vtilitas mōasterij: prout abbas disposuerit: vt dū plurib⁹ cōmittit: vn⁹ nō supbiat. Qđ si aut locus expetit aut ꝯgregatio petierit rōnabilit cū hūilitate ⁊ abbas iudicauerit expedire quēcūq3 elegerit abbas cū ꝯsilio fratrū timētiū deū ordiet ipe sibi ppositū. Qui tm̄ ppositꝰ illa agat cū reuerētia: q̄ ab abbate suo ei iniūcta fuerint: nihil ꝯ abbatis volūtatē: aut ordinationē faciēs: q: quātū plat⁹ ē ceteris tātū eū oz sollicite obsuare pcepta regule. Qui pposit⁹ si reptus fuerit vitiosus: aut elatione decept⁹ supbie: aut ꝯtēptor sācte regule fuerit cōprobat⁹: admoneat verbis vsq3 q̄ter: si nō emēdauerit: adhibeat ei correptio disciplinę regularis. Qđ si neq3 sic correxerit: tūc deiciat de ordine ppositure: ⁊ ali⁹ qui dignus ē i loco ei⁹ subroget. Qđ ⁊ si postea in cōgregatiōe qet⁹ ⁊ obediēs nō fuerit: ēt de mōasterio expellat. Cogitet tm̄ ab

bas se de oib⁹ iudicijs suis deo redditurũ rõ
nē: ne forte iuidie: aut ςeli flāma vrat aiam.

¶ De ostiarijs monasterij. Capl'm. lxvj.

Ad portaz monasterij ponat senex sapi
ens qui sciat accipe rñsuz ⁊ reddē: cu
ius maturitas eũ nõ sinat vagari. Qui por
tarius cellā dz hĩe iuxta portā: vt venientes
semp p̄ñtē iueniāt: a quo rñsuz accipiāt. Et
mox vt aliqs pulsauerit aut paup clamaue
rit: deo grās rñdeat aut bñdicat: ⁊ cũ oi mā
suetudine timoris dei reddat rñsuz festinan
ter cũ feruore charitatis. Qui portari⁹ si idi
get solatio: iuniorē frēz accipiat. Monaste
riũ autē si possit fieri ita dz ꝯstrui: vt oia ne
cessaria. i. aq̄: molēdinũ: ort⁹: pistrinũ: vł ar
tes diũsę itra mōasteriũ exerceant. vt nõ sit
necessitas monachis vagandi foras: q̄z oino
nõ expedit aiabus coꝝ. Hanc aũt regulam
sepius volumus in congregatione legi: neq̄
fratrum se de ignorantia excuset.

¶ De frib⁹ in via directis. Ca. lxvij.

Dirigēdi frēs in via: oiũz fratꝝ vel ab
batis oroni se comēdēt: ⁊ semp ad orōnē vl
timā opis dei cõmemoratio oiũz absentiũ fi
at. Reuertētes aũt de via frēs ipso die quo

redeunt per oēs canonicas horas dū explet op⁹ dei, pstrati solo oratorij ab oib⁹ petāt oōnē pp excessus neqd forte surripuerit in via visus aut audit⁹ male rei aut ociosi s̄monis Nec p̄sumat q̄sq̄ alijs referre: q̄cūq; foris monasteriuz viderit: aut audierit: qr plima destructio est. Qd si qs p̄sumpserit vindicte regulari subiaceat. Silr z q p̄sumpserit claustra monasterij egredi: vel q̄cūq; ire. vel qppiā q̄uis puū sine abbatis iussione facere.

Si fratri ipossibilia iniūgunt. C. lxviij.

Si cui f̄ri aliq̄ forte grauia: aut ipossibilia iniūgunt: suscipiat qdē iubentis impium cuz omni mā suetudine z obedientia. Qd si oino virium suarū mensurā viderit pōdus excedere: impossibilitatis sue causas ei qui sibi p̄est patiēter z opportune suggerat: nō superbiēdo: aut resistēdo vel ɔtradicēdo. Qd si post suggōnez suā in sua snia prioris iperiū pdurauerit: sciat iunior ita sibi expedire: z ex charitate ɔfidēs de adiutorio dei obediat.

Ut i mōasterio nō p̄sumat alter alterū defendere. Capitlm. lxix.

Summope p̄cauēdū est: ne quauis occasione p̄sumat alius aliū defendere mona

chū i mōasterio: aut q̄si tueri: ēt si q̄lꝫ ꝯsanguitatꝭ ꝓpinquitate iūgant. Nec quolibet mō id a mōachis ꝑsumat: q2 ex ide ḡuissima occasio scādaloꝝ oriri pōt. Qd si qs hec transgressus fuerit acrius coerceatur.

¶ Ut nō ꝑsūat q̄s aliquē passim cedē aut excōicare. C.lxx.

Uetet i mōasterio ois ꝑsūptiōis occasio. Ordinam⁹ atqꝫ ꝯstituim⁹: vt nulli liceat quēquā fratrū suorū excōicare aut cedē: nisi cui ptās ab abbate data fuerit. Peccātes āt corā oib⁹ arguātur vt ceteri metū hēant. Infantib⁹ vo vsqꝫ ad qntūdecimū annū etatꝭ disciplinę dilig ētia sit ꝛ custodia adhibeat ab oib⁹: sꝫ ꝛ hoc cū oi mēsura ꝛ rōne. Nā i fortiori etate: q ꝑsumpserit aliq̄tenus sine ꝑcepto abbatꝭ vel i ipsis īfantib⁹ sine discretiōe exarsit disciplinę regulari subiaceat: q2 scriptū ē. Qd tibi nō vis fieri: alij ne feceris.

¶ Ut obediētes sint sibi frēs iuicē. C.lxxi

Obediētię bonū: nō solū abbati exhibēdū ē: sꝫ ēt sibi iuicē obediāt frēs sciētes p hāc obedientię viā: se ituros ad deum. Premisso ergo abbatꝭ: aut ꝑpositor̄ q ab eo ꝯstituunt iperio cui nō pmittimus ꝑuata i-

peria pponi: de cetero oes iuniores prioribus suis oi caritate et sollicitudine obediat qd si qs ptetiosus repit corripiat. Si qs aut frater p quis minima cā ab abbate vel a quocunqs priore suo corripit quolibet mō: vel si leuiter sentit aium prioris cuiuscūqs ꝯ se iratum vel pmotū q̄uis modice: mox sine mora tā diu pstrat' i tra añ pedes ei' iaceat satisfaciēs: vsqs dū bñdictionē sanet illa pmotio. Qd si qs ptēpserit facē aut corpali vidicte sb iaceat aut si ptumax fuerit de monasterio expellat.

¶ De çelo bono que debēt monachi hēre. C.lxxij.

Sicut ē çelus amaritudinis malus q separat a deo: et ducit ad iferna ita est et çelus bonus q separat a vitijs: et ducit ad deū: et ad vitā eternā. Hūc ergo çelū feruētissimo amore exerceāt mōachi.i. vt bonore se iuicem pueniāt. Infirmitates suas siue corporū siue morū patiētissime tolerent obedientiā sibi certatim ipendant. Nullus qd sibi vtile iudicat sequatur: sz qd magis alij. Caritatem fraternitatis: casto ipendāt amore deum timeant: abbatem suū sincera et humili caritate diligant xpo oino nihil prepo nāt: q nos pariter ad vitā eternam pducat.

¶ De eo qd non ois obseruatio iustitię in hac sit regula constituta. Capitulum.lxxiij.

REgulā aūt hāc descripsim⁹ vt eā obseruātes in monasterijs aliq̄tenus vel honestatē moꝝ aut initiū ꝯuersationis nos demōstremus hēe. Ceterū ad pfectionē ꝯuersationis qui festinant sunt doctrinę sctōꝝ patruꝫ quaꝝ obseruatio pducit hoiem ad celsitudinē pfectionis. Quę enīꝫ pagina: aut qs sermo diuinę auctoritatis veteris ac noui testamēti nō est rectissima norma vitę humanę? Aut qs liber scōꝝ catholicoꝝ patrū hoc non resonat: vt recto cursu perueniamus ad creatorē nr̄m? Necnō ꝛ collationes patrū ꝛ instituta ꝛ vitę eoꝝ: sed ꝛ regula sancti pr̄is nr̄i Basilij: qd aliud sunt nisi bene viuentiū ꝛ obedientiū monachoꝝ exēpla ꝛ instrumēta virtutū? Nobis aūt desidiosis ꝛ male viuētibus atqꝫ neglīgētibus rubor ꝯfusiōis est. Quisqs ergo ad patriā celestē festinas: hāc minimā inchoationis regulā descriptaꝫ: adiuuāte christo pfice:, ꝛ tūc demū ad maiora quę supra cōmemorauimus: doctrinę virtutūqꝫ culmina deo protegente peruenies.

A M E N

¶ Devotissima forma profitendi sub eadez Beatissimi. P. Benedicti regula iuxta optimam consuetudinez congregationis Casinēsis. als. S. Justine de Padua.

¶ Quādo novitius ꝓfiteri debet pater monasterij ꝑparet se missam celebraturus aut alius assistente patre. Et post offertorium accedat novitius professurus ante altare et erectus legat petitionem suam dicens.

¶ Forma petitionis.

In nomine domini nostri iesu xpi Amen. Anno a nativitate eiusdē. M. ccccc. Die mēsis. Ego do. N. de tali loco ꝛ dioceli ꝓmitto stabilitatem meā ꝛ ꝯversionē mor͞u meorū: ꝛ obedientiā ꝫm Regulā sancti Benedicti. Corā deo ꝛ omnibus sanctis: quoꝝ reliquie habent in hoc monasterio. N. diocesis

N. In p̄sentia Do. B. abbatis eiusdē monasterij sub ꝯgregatiōe. S. Iu. ad cuius rei fidē hāc petitionē manu propria scripsi die quo supra. Quā perfectā offerat super altare illud osculando: ac signum crucis in ea manu propria imprimendo. Postea stante eo genib⁹ flexis pater monasterij dicat hāc orationem absolute.

Oremus fratres charissimi: vt q̄d frater iste ore ꝓfessus est: opere feliciter cōpleat: auxiliante domino nostro Jesu christo: q cū patre ꝛ spiritusācto viuit ꝛ regnat deus p omnia secula seculorū Amē. Tunc iste nouitius dicat ter hunc versuz faciēdo tres genuflexiones in modū psallendi. Suscipe me dn̄e secundū eloquiū tuū ꝛ viuā: ꝛ nō ꝯfundas me ab expectatione mea. Et chorus similiter ter r̄ndeat eūdez versum cum Glia p̄i. Nouitio igit̄ stante genib⁹ flexis capite aliquātulū inclinato caputiū ꝓfunde in capite tenēte. Pater monasterij mediocri voce cantādo hos dicat versus sequētes cum suis orōnibus. Kyriel. Chorus r̄ndet Christel. Kyriel. Pater nr̄. ℣ Et ne nos. ℟ Sed libera. ℣. Saluū fac seruū tuū. ℟. Deus

meus sperantē in te. ℣. Ostēde ei dñe miseri-
cordiā tuā. ℟. Et salutare tuū da ei. ℣. Esto ei
dñe turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣.
Nihil pficiat inimicus i eo. ℟. Et filius iniqta
tis nō apponat nocere ei. ℣. Mitte ei dñe auxi
liū de sancto. ℟. Et de syon tuere eum. ℣. Do-
mine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor
meus ad te veniat. ℣. Dominus vobiscum. ℟.
Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

Deus idulgētie pr̄ q seueritatē tuę di-
strictionis tēperans: indulsisti: ne filius
portet iniqtatē pr̄is: ꝛ q mira dispēsatiōe ēt
malis bene vtens: tuę dignatiōis grāz p eos
frequenter oparis: q̄sumus clementiā tuā:
vt huic famulo tuo nō obsistat ꝙ habitū re
ligiōis p nos tāta ac tali re idignos accipit:
sed ministeriuz qd per nos exterius exhibet:
tu interius p donū sancti spiritus exequaris.
Per. in vnitate eiusdem. Oremus. Oro.

Deus q p coeternū filiū tuum cuncta
creasti: quiqz mūdū peccatis iuetera-
tū: p mysteriū icarnatiōis eius renouare di
gnatus es: te suppliciter exoramus: vt eiusdez
dñi nr̄i gratia sup hunc famulū tuū abrenū
ciationez seculi profitentez clementer respi-

cere dignetur: per quā in spiritu mentis sue renouatus veterē hoiem cum actibus suis exuat ꝛ nouum q̄ ẜm deū creatꝰ ē induere mereat̄. Per eūdē xp̄m dn̄m nr̄m. Oremꝰ.

Domine Jesu xp̄e qui es via Oro. sine qua nemo venit ad patrē: q̄s benignissimā clemētiā tuā: vt hūc famulū tuū a carnalibus desiderijs abstractū per iter disciplinȩ regularis deducas vt qui peccatores vocare dignatꝰ es dicēs: venite ad me oēs q̄ laboratis ꝛ onerati estis: ꝛ ego reficiā vos: p̄sta vt hec vox inuitatiōis tuȩ ita in eo ꝯualescat q̄tenꝰ onera pctōꝝ deponēs: ꝛ q̄ȝ dulcis es gustās: tua refectiōe sustentari mereat̄: ꝛ sicut attestari de ouibꝰ tuis dignatꝰ es. agnosce eū inter oues tuas: ꝛ ipsȩ te agnoscat: vt alienū nō sequat̄ sȝ te: neq̄ȝ audiat vocē alienoꝝ sȝ tuā q̄ dicis: q̄ mihi ministrat me seq̄tur. Qui viuis ꝛ regnas i sc̄la sc̄loꝝ. Oremꝰ.

Sancte spūs q̄ te deuȝ ac dn̄m Oro. reuelare dignatus es mortalibus imēsam tuȩ pietatis grām postulamus: vt sicut vbi vis spiras: sic ꝛ huic famulo tuo affectū deuotiōis indulgeas: ꝛ q̄m̄ tua sapiā est ꝯditus tua quoq̄ȝ ꝓuidentia gubernet̄: quē lux

ta tibi consuetā grãz vnctio tua de omnibus doceat: et per intercessionē beatissimi patris nri Bñdicti: quē pręcipuū huius scē institutionis legislatorē dedisti necnō et alioꝝ sanctoꝝ ad quoꝝ noia petitionē facit: fac eum a vanitate seculi veraciter conuerti. et sicut eo oium pctōꝝ remissio: deprimentes impietatis obligatiões in eo dissoluet: et ad obseruantiā huius sancti propositi fac eū certatī seruere: vt in tribulatióibus et angustijs tua indeficienti consolatione valeat respirare: et iuste et pie p verā humilitatē atq obediētiā in fraterna charitate fundatus: qd te donāte hodie pmittit felici pseuerātia compleat. Qui cū deo patre sanctoq vnigenito filio eius domino nostro Jesu christo viuis et gloriaris deus per infinita secula seculoꝝ. ℟. Amē.

His cōpletis vertit se ad benedicendū indumenta monachalia absolute incipiēs oȝonē.

Domine Jesu christe qui tegumen nostre mortalitatis induere dignatus es: obsecramus immensam tuę largitatis abundantiam vt hoc genus vestimenti: quod sancti patres ad innocentię vel humilitatis indicium abrenunciantes seculo ferre sanxe

runt: tu ita bene ✠ dicere ⁊ sanctificare di-
gneris vt hic famulus tuus qui hoc indu-
tus fuerit indumento te quoqȝ induere me-
reatur. Qui viuis ⁊ regnas in secula secu-
lorum. ℞. Amen. Oremus. Oratio.

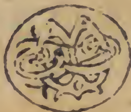
DEus eternoꝝ bonoꝝ fidelissime ꝓmis-
sor ⁊ certissime ꝑsolutor q̄ vestimentū
salutis ⁊ idumētū iocūditatis tuis fidelibꝰ
ꝓmisisti: clementiā tuā humiliter exposci-
mus: vt hec indumenta humilitatē cordis ⁊
cōtemptū mūdi significātia qbus famulus
tuus sancto visibili est īformādus ꝓposito
ꝓpitius bene ✠ dicas: vt beate abnegatōis
habitū queȝ te aspirante suscipit te ꝓtegen-
te custodiat: ⁊ quem vestibus venerāde re-
ligionis iduis tpaliter: beata facias imorta-
litate vestiri. Per christū. Oremus. Orō.

DOmine deus bonarum virtutum da-
tor ⁊ omniū benedictionū largus in-
fusor te subnixis precibus deprecamur: vt
has vestes benedicere ⁊ sanctificare digne-
ris quas famulus tuus pro indicio agnoscē-
de religionis inducere vult vt inter reliquos
fratres tibi cognoscatur dicatus. Per do.

¶ [illegible] copertis [illegible] ac indu[illegible]

ta prefata adoleant incenso et aqua benedicta aspergant. Postea pater genuflectens in medio ante altare incipit cantare hymnum.

VEni creator spus mentes tuorum visita: imple superna gratia que tu creasti pectora. Qui paraclytus diceris donum dei altissimi: fons vivus: ignis charitas et spiritalis unctio. Tu septiformis munere: dextre dei tu digitus: tu rite promissum patris: sermone ditans guttura. Accende lumen sensibus: infunde amorem cordibus infirma nostri corporis: virtute firmans perpetim. Hostem repellas longius pacemque dones protinus: ductore sic te previo: vitemus omne noxium. Per te sciamus da patrem noscamus atque filium: te utriusque spiritum credamus omni tempore. Gloria patri domino: natoque qui a mortuis: surrexit ac paraclyto: in seculorum secula. R. Amen. Chorus vero in finem prosequitur. Interim pater exuat novitium habitum novitialem dicendo hunc versum. Exuat te dominus veterem hominem cum actibus suis. Subsequenter induat eum vestibus benedictis: dicens hunc versum. Induat te dominus novum hominem qui secundum deum creatus est in iustitia

⁊ sanctitate veritatis. ¶ Quo induto pa/ter absolute incipit orationem.

O Mnipotēs sempiterne deus cui⁹ cha/ritatis ardore succensus hic famulus tuus stabilitatem suam tibi in hac congregatione promittendo: tuo iugo collum summittit: cō cede ꝓpitius: vt in vltimo tui examinis die in dextera tua collocatus: cuncta deuotionis sue ꝓmissa se adimplesse letetur. Per christum dominum nostrum. Oratio.

D Eus qui beatissimum Benedictum abstractum a mūdi turbinibus tibi soli militare iussisti: tribue quesumus huic famulo tuo sub eius magisterio ad tuū seruitium festinanti: perseuerandi instantiā: ⁊ ꝑfectā vsqꝫ in finē victoriam. Per xp̄m. Oremus.

P Resta domine famulo tuo renūcianti secularibus pompis grē tue ianuas aperiri: qui despecto diabolo confugit sub titulū xp̄i: iube eum venientē ad te sereno vultu suscipi: ne de eo valeat inimicus triūphare tribue ei brachiū infatigabile auxiliȷ̄ tui: ⁊ mentem eius fidei lorica circunda: vt pericula cuncta ⁊ diaboli tentamenta se gaudeat euasisse. Per eundem dominum nostrum.

¶ Quibus completis: pater det ei osculum pacis: et sic successiue omnes fratres a choro venientes. Postea surgens de loco illo iaceat super vnum latus ante altare honeste super pallio nigro ad hoc preparato: facie manibus cum pedibus de cuculla coopertis positis duobus cereis vno ad caput et altero ad pedes: in signum vt viuat mortuus et moriatur viuens. Completa vero postcommunione sacerdos siue diaconus vertens se ad ipsum mediocri voce dicat. Surge qui dormis: et exurge a mortuis: et illuminabit te christus. Tunc ipse frater surgat ad communionem. Demum pater benedicat eum dicens. Benedictio dei patris omnipotentis et filij et spiritus sancti descendat super te et maneat semper. Amen. Postea assignetur sibi locus in vltimo professorum gradu.

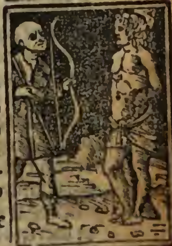

¶ Incipit Speculuꝫ. D
Bernardi abbatis casi-
nẽsis de his ad que in pro
fessiõe obligatur monachus
Et que sint in regula que
habeant vim precepti que
mandati ⁊ que consilij.

Prologus eiusdem.

Recordia-
lissimis fra
tribus Jo-
anni decano
Thomacio
vice decano
sacroqꝫ conuentui casinẽ
si beatissimi bñdicti: Ber
nardus successor indign⁹
in rore celi ⁊ pinguedine

m

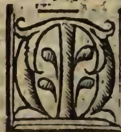

terre benedictionē: que fratribus in vnum habitātibus ꝓmittitur ⁊ debetur. Frequenter pulsatus ⁊ a multis tēporibus maxime modernis quādo missus eram de mandato sedis apostolice: vt agerem quedaꝫ negocia ipsius sedis in partibus gallicanis de iuribus regule beatissimi patris nostri benedicti. An oīa que continēt in regula ipsa: sint merito dicenda ꝓcepta: ⁊ per consequens ad culpā mortaleꝫ obligent non seruantes professores: an etiam sint ꝯsilia: vt nō sint transgressores ad culpam aliquā obligati. Meditatus sum in corde meo: breuē quidē esse verboꝝ materiaꝫ qōnis sed difficultate grauidam ad soluēdum. Que questio quantā discussionem regrat: videre poterit liquide prudēs meditatio ꝑquirentis. Et lꝫ ego cor rigiam istā soluere sim ignarus: cōfisus tñ de largissima misericordia saluatoris: q nō improperat sed dat oībus affluēter. Nec nō ⁊ in meritis beati patris nostri ⁊ magistri fiduciā meam ponens: diuersa sacre scripture: iurisq; canonici ac doctoꝝ exemplaria lectitāti. Ex quibus ipsoꝝ nō meas sentētias ꝯferendo ꝯfiteor nō mihi attribui debere

si aliqd ad legentis: in hoc opusculo edifica tionem ministeriorũ est digestum. ¶ Hoc ergo speculum vobis fratres charissimi decreui tradẽdum: in quo de monastice pfessionis obseruantijs et respõsione qõnis pfa te: cum explanatione ipsoꝝ que coram deo et sanctis eius professi sumus aliqua sunt inserta. Utile iudicans simplices vultum sue natiuitatis in ipso aliqtiens speculari. Maioribus enim qui exercitatos habent sensus multo maiora debentur. Et qũuis ijdem de mensa sacre scripture comedant panem filioꝝ: non tamẽ debent despicere micas catellis largitas vel ipsas petentem humiliter cananeam. ¶ Quia vo pfata questio vix eno dari posset: nisi professionis nostre forma: cum suoꝝ declaratione verboꝝ: in hoc pmitteretur tractatu diuisi opusculũ in tres partes. Prima forma monastice professionis declarabit. Scda temere pfitẽtes et male viuẽtes redarguẽdo mõstrabit. Tertia negligẽtiaꝫ pfessoꝝ scripture stimulis excitabit.

PRimo ponitur forma pfessionis et explanant tria que in pfessione ptinent. ¶ Secũdo agitur de stabilitate et alijs que

ad stabilitatẽ faciunt seu valere noscuntur.
¶ Tertio remissus descensus stabilitati ad uersari monstratur.
¶ Quarto reditus monachorum ad seculum damnabilis probatur.
¶ Quinto de transitu monasterij ad monasterium tractatur.
¶ Sexto vagus et curiosus discursus reprehenditur.
¶ Septio quę sit vera morꝫ ꝯũsio ostendit.
¶ Octauo eius impedimenta numerãtur et vitanda probantur.
¶ Nono q viuũt sub obediẽtia cõmẽdant
¶ Decimo q̃stio ponit disputat et soluit.
¶ Capl̃m p̃mũ i quo et ꝓfessiõis forma: et tria q̃ i professiõe ꝑtinẽt explanant i genere

Onachus inquã ꝓfitetur sꝫ ꝙ ex capitulo regulę de disciplina suscipiendorꝫ fratrꝫ colligit his verbis. Suscipiẽdus aũt in oratorio corã oib⁹ ꝓmittat de stabilitate sua: et morũ cõuersiõe et obedientia corã deo et scis eius. Unde hęc est professionis forma. Ego frater talis ꝓmitto stabilitatem et morꝫ con

uersionē: ⁊ obediētiam coram deo ⁊ sanctis eius. ſm regulam beati benedicti in hoc monasterio casinēsi in pñtia domini talis abbatis. ¶ Ad quorum explanationem sciendū ꝙ tria ponūtur in ꝓfessione cenobitarū: per que distinguunt ab alijs tribus generibus monachorum. Nam stabilitate ijdem monachi cenobite distinguūtur a girouagis. Cōuersione morum a sarabaitis. Obediētia vero ab anachoritis. ¶ Circa hoc notādum est: ꝙ dicit beatus Bernardus. Stabilitas ꝓducit viam remisso descēsui: ꝯtentioso discessui: vago ⁊ curioso discursui. ¶ Ex eo vero ꝙ cenobite ꝯuersionem morum ꝓfitentur: debent mutare trāseundo de seculo ad religionem locū ⁊ habitum: ⁊ nihilominus viuēdi modum. Ut ſm regulam ꝓfitens: mores suos corrigat: ⁊ deinceps suam ꝯuersionem dirigat: vt exterius ostēdat eum verum esse cōuersum. sanctorum locus: religionis habitus: ⁊ his concordet religiose viuendi modus. ¶ In hoc etiam ꝙ obediētia ſm regulam ꝓmittitur: ꝓprio sensui ⁊ ꝓprijs volūtatibus renunciatur. Obediētia vero quam ſm regulam monachus pollicetur, respicit imperium. regula

ꝯsilium ꝑtinet. Et non vacuum intelligatur illud ſm regulaꝫ. Regula nāq; est illud stabile ꝯsilium: qꝺ debet ꝑcedere oēm actum: de quo ecclesiasticus. Ante oēm actum p̄cedat te ꝯsilium stabile. Potest etiam intelligi de regula mōastica: quod Gen͂. ait. Unaꝫ semel ad quā viuas regulā ꝓhende: ad quā cōmunem vitam tuam exequa. Et quoniaꝫ hec quasi lucerna vitaꝫ monasticā p̄cedere debet: oēs subsequi eam debēt: ꝑlatus p̄cipiendo: ⁊ subditi obediēdo. Unde ait beatus benedictus. In oibus omnes magistrā sequātur regulam: nec ab ea temere declinetur a quoq;. Hinc beatus bernardus ꝯcludit: ergo nec ab ipso abbate. Idē: non est abbas ſup regulam: cui semel ⁊ ipse spōtanea volūtate se submisit. Ideꝫ. Esto vt interdū regule littera cedat pro tēpore charitati. cuꝫ ratio necessitatis exegerit: absit tamē vt cuiusq; hominis subdatur voluntati. Idem. Sup fratrum trāsgressiones: nō super patrum traditiones ꝯstituitur: qui abbas eligitur: cultor mandatorum vltor vitiorum. ¶ Stabilitas nāq; vt extimo idcirco in ꝓfessione ponitur: q2 est solidum fundamen-

tum: in quo religio fundata non cõcutitur: nec ad iniquitates temere inclinatur. Unde in psalmo dicitur. Qui fundasti terraꝫ sup stabilitatem suam: nõ inclinabitur in secu/lum seculi. Religio enim in stabilitate fun datur: lꝫ aliquãdo pluuijs malaruꝫ cogita/tionum: que sunt causa natiuitatis vitiorũꝫ grauiter madidetur: vel fluminibus carna lium voluptatuꝫ impellatur: vel vẽtis diuer sarum tẽptationum ꝯcuti timeatur: immo/bilis tamẽ erit nec cadere in grauem trans/gressionem sentẽtialiter permittet. Est eniꝫ illa firma: ⁊ habet illud imobile fundamẽ/tum: de quo dicit dñs in mattheo. Descẽdit pluuia: flauerunt venti: venerunt flumina: ⁊ nõ cecidit: fundata enim erat supra firmam petram. Et notãdum ꝙ locus vbi stabilitas tutius obseruatur: est monasteriuꝫ bene or dinatum: ⁊ bonoꝝ congregatio socioꝝ. Un/de beatus bñdictus enũciatis bonoꝝ operum istrumẽtis sic subiũgit. Officina vo vbi hec oia diligenter operentur: claustra sunt mona sterij: ⁊ stabilitas in cõgregatione. De quo beatus Bernardus ait. Omnium bonoꝝ ope/rum officina cella est: ⁊ stabilis pseuerãtia.

Et post pauca subiũgit. Impossibile est homines fideliter figere in vno aium suũ: qui non prius in aliquo loco pseueranter affixerint corpus suũ. Nam qui egritudinẽ animi de loco ad locum migrãdo effugere nitit sic est: sicut qui fugit vmbram corporis sui: Seipsum fugit: seipsum circũfert: locũ mutat: nõ animum. eũdem vbiqз se inuenit: nisi ꝙ deteriorem facit ipsa mobilitas: sicut, ledere solet ęgrum qui eum circũferẽdo concutit. Unde beatus Bernardus. Celũ nõ animum mutãt: qui trãsmare currũt. Qui enim est sue sensualitati subiectus: ꝛ vbi desiderat libere vadit: se esse vento agitatã arũdinem ostendit. Quod de Joãne qui de primis religiosis fuit: dominus negauit: dicẽs in mattheo. Quid existis in desertuз videre arũdinem vẽto agitatam? Ab hac agitatione intẽdit nos apostolus reuocare: dicẽs ad Cor. Frẽs mei dilecti stabiles estote. ꝛ imobiles. ¶ Ad mo2 autem ꝯuersionem attinet veterem hominem exuere: ꝛ nouũ induere. sicut fit ad lr̃am monacho quãdo ꝓfitet: quia veste nõ benedicta exuitur ab abbate: ꝛ induitur benedicta: dicẽte abbate. Exuet

te dñs veterem hominem cum actibus suis
& induat te nouum. &c. Unde apostolus ad
ephesios ait, Deponite vos ſm pristinam cō
uersatiōnē veterem hominē: qui corrūpitur
ſm desiderium carnis: renouamini spiritu
mētis vestre: & induite nouum hominē: qui
ſm deum creatus est in sanctitate & iustitia
veritatis. Alia enim que sequūtur de veri
tate cōuersionis mores sunt: & ad monachum
vere cōuersum ptinere possunt vsq3 ibi. Sub
iecti inuicem in timore christi. In hac autē
mor cōuersione debet cauere monachus:
ne forma seculi sibi remaneat: & attēdere vt
sensus nouos induat: & sic nouus totus quo
dāmodo reformetur. sicut ait apostolus ad
Romanos. Nolite conformari huic seculo:
sed reformamini in nouitate sensus vestri.
¶ Obediētiam vo monachus pmittēs si
bi pponit hominem: quē quasi deu3 audiat.
cui quasi deo obediat. cui se totū vt deo ostē
dat: a quo beneplacitu3 dei intelligat. Abba
tē debet habere monachus & audire vt deū.
sicut ait dñs in luca. Qui vos audit me audit
& qui vos spnit me spnit. Abbati o3 obedi
re monachus sicut deo, Unde btūs Bñdi

Obedientia que maioribus pbetur: deo exhibetur. Item monachus se totū debet ostēdere abbati suo in foro spirituali maxime: sicut deo. Unde beatus Bñdictus: Quintus humilitatis gradus est si omnes cogitationes malas cordi suo aduenientes: vel mala a se absconse cōmissa per humilē cōfessionem abbati suo nō celauerit. Unde beatus Bernñ. Quicqd habēs vicem dei pcipit homo: qd nō sit tamē certū displicere deo hoc sic oino accipiēdum est quomodo si pciplat deus. Quid enim interest vtrū per se an per ministros suos siue angelos siue hoies: hominibus innotescat suū beneplacitū deus? Idem. Ipsuz quē pro deo habemus: tanq̄ deum: in his que non sunt aperte cōtra deum: audire debemus.

¶ Cap. ij. in quo agit de stabilitate in specie: et de septem causis que ad eam obseruādam valere noscuntur.

Dicto quoq̧ de trib⁹ partibus pfessionis in genere: ac earuz explanatione: dicēdum est de stabilitate in specie: et de his que ad ipsam possunt valere. ¶ Stabilitatem enim intelligere possumus: put eā hic

accipimus:quandā mētis pseuerātē cōstan-
tiā:qua soli deo inherere nitimur:psperitates
et aduersitates:vt in medio eap positi equa
liter cōtēnentes. ¶ Ad stabilitatē vo obser
uādā multū valere pñt:dei grā:sana cōscien
tia discretio:vel sapiētia:diuin⁹ amor:ordi-
natus timor:spes fixa:occupatio honesta.
¶ Circa pmū notandū q diuina grā:que
facit stabilē monachū:est quasi ros pulue-
ri supueniēs:ipmq pulverē colligādo sta
biliēs:ne possit a vēto moueri. Ille vo qui
sine rore grē:pseuerat cū ligamentū nō ha-
beat:a terra religionis,pijcit:qm a vēto mo
uet:sicut ait Ps sal. Non sic impij nō sic:sed
tanq puluis:quē,pijcit vētus a facie terre.
Gra vo cor stabile efficit:sicut apls ad He
breos ait. Optimū ē grā stabilire cor. Hoc
est etiaz sicut spūs in hoie:sine quo negt hō
vitā hēre. Unde eo sublato:opz eū deficere:et
sic reuertitur i primo puluere.ps. Auferes
spūm eop et deficiēt:et in puluerē suū reuer
tent. ¶ Scdm est sana cōsciētia:que stabilē
mētē suā facit:stabilēq fouet et nutrit. Nā
ad hoc q qs habeat mētē stabilitate firme-
tam:necessariū est cōsciam hēre ab iniquitate

purgatā: vnde legit in Job. Si iniquitatē que est in manu tua: abstulerit a te: ꝛ nō ꝑmāserit in tabernaculo tuo iniustitia: tunc leuare poteris faciem tuā absq; macula: ꝛ eris stabilis. Cōsciētia nāq; immūda: ꝛ peccatis sordidata: instabilitatē ꝓcurat: nec ꝑmittit ꝙ ipij cor quiescat: sicut legit in Ysaia. Cor impij quasi mare feruēs: qd̄ quiescere nō pōt. Multitudinē enim iniqtatis ꝛ conscientiam plenā peccatis: ꝯcomitat ingētudo īstabilitatis: vt legit in Trenis. Peccatum peccauit hierusalē: ꝓpea instabilis facta est.
¶ Tertiū est discretio seu sapiētia: que est quedā stabilitatis soliditas: que reqrit in eo qui regit: ꝛ in eo qui regit: subdito. vz. ꝛ ꝓlato. Sensat⁹ enī ꝓlat⁹ nō est mobilis: sed fixus: ꝛ ideo est stabilis eius ꝓncipat⁹: sicut legit in Ecclesiastico. Principat⁹ sensati stabilis. Subditi etiā qui sunt viri celestes in celis per ꝯtēplationē ꝯuersantes: opꝫ ꝙ sint discreti: ꝛ prudētia stabiles. vt legit in prouerbijs. Dn̄s sapientia fundauit terrā: stabiliuit celos ꝛc. Sapiens ꝟo siue regat siue regat: subditis cēsibus impans: rex merito appellat. Et sbdit⁹ vel s̄uus sub eius re-

gimine ꝯstitut⁹:cũ discreta stabilitate regi
tur: ꝛ stabilis efficit: iuxta illud Sapiẽtie.
Rex sapiẽs stabilimẽtũ populi. Nec est mi
rũ qꝛ discretio sapiẽtis:eligit virtutes: ꝛ vi
tia reprobare nouit. Cãs etiã tẽptationum
discutit: ꝛ vitioꝝ bella anteq̃ꝫ veniãt vẽtura
ꝓuidet. Unde Greg. in pastorali. Naso odo
res fetoresq̃ꝫ discernimus. Recte enim per
nasum discretio exprimit: per quã virtutes
eligimus: ꝛ vitia reprobamus. Uñ in lau-
de spõse dr̃ in cãticis cãticoꝝ. Nasus tuus
sicut turris: quę est in libano. Quia nimirũ
sctã ecclia quę in causis singulis tẽptamen
ta ꝓuidet: per discretionẽ ꝯspicit: ꝛ ventura
vitiorũ bella: ex alto deꝓ̃hendit. Uerũ sicut
sapiẽtia fixa est: ꝛ imobilis: vt nõ eleuet in
ꝓspis: nec deijciat in aduũsis: mala cũ bonis
ꝛ bona cum malis: discrete tẽperans: vt iux
ta doctrinã Eccl. In die bonoꝝ nõ imemor
sit maloꝝ: ꝛ in die maloꝝ: nõ imemor sit bo
norũ. ſm q̃ dicit Señ. Quid est sapientia?
Semp idẽ velle: ꝛ semp idẽ nolle. Ita econ-
tra discretione carẽs: stultus est: ꝛ mutabi-
lis. vt legit in li. Sap. Stultus vt luna mu-
tatur. Uñ Señ. Stultus est cui nihil placet

diu: vel cui nihil diu cõstat. Sit ergo sensati religiosi stabilis pncipat⁹: ꝛ discretione sua stabilitatē ꝯseruet: que mater est ꝛ auriga virtutū. ¶ Quartū qḋ valet ad stabilitatē est ꝙ sit in monacho diuinus amor. In illo enim dꝫ monachus radicari: per animi firmitatē: ꝛ fundari per imobilē stabilitatē. sicut apl's ait ad Eph. In charitate radicati ꝛ fundati ꝛc. Uera enim charitas nec excidit: ꝛ per ꝯñs sibi adherētē cadere nō pmittit. Idē apl's ad Cor. Charitas nunq̃ʒ excidit. Firmi aūt ꝛ stabiles ei adherēt inseparabiliter nō excordes. In ecclastico. Nō permanebit in ea excors. Nec mirum qꝛ excordes: ꝛ mobiles sunt adulterine plātatiões: ꝛ ideo nō hñt altas radices: nec mētis stabilimētū: cum nō habeāt stabile fundamētū. Uñ in li. Sapiētie. Spina vitularia vel ẜm aliā lrām adulterine plātationes: nō dabūt radices altas: nec stabile fundamētū collocabūt. Quātū sit autem vtilis charitas siue amor ꝛ cõmēdabilis: pulchre ꝓsper in li. de ꝯtēplatiua vita declarat per hec verba. Charitas est vt mihi videt recta volūtas: ab oibus terrenis; ac pñtib⁹ ꝓrsus auersa. Iūcta

do deo inseparabilr: et ignita quodã igne spũs sancti: a quo est et ad quẽ incẽsa refert. Jngnamẽti ois extranea corruptõis nescia: nulli vitio mutabilitatis obnoxia sup oia que carnalr diligũtur excelsa: affectionũ omniũ potẽtissima: diuine cõtemplationis auida: in oib⁹ semp inuicta: sũma actionũ bonarũ salus mor: finis celestiũ pceptor. Mors criminũ vita virtutũ: virtus pugnãtiũ: palma victor: aia scãrũ mẽtiũ: cã meritor bonor: pmiũ pfector: sine qua nullus placuit deo: cum qua nec aliqs potuit peccare: nec poterit. Fructuosa in penitẽtibus: leta in pficiẽtibus: gliosa in perseuerãtibus: victoriosa i martyrib⁹: operosa in oibus fidelib⁹: ex qua qcqd est boni opis viuit. Vñ nota q nostra charitas: siue amor dz esse tota in deũ: qr pmo dilecti sumus per ipm. Joã. Nos ergo diligamus deũ: qm ipse prior dilexit nos. O amor dñicus ad pctõres: quẽ pro pctõribus mortuũ: sepulchrũ tenere nõ potuit: clauus amoris viuẽtem: magis q ferreus in cruce vsqz ad mortez affixũ retinuit. Teneat ergo amor crucis religionis monachũ stabilez et affixũ: qui xpm pro eo vsqz ad mortẽ tenuit

crucifixũ. ¶ Quintũ ꝙ valeat ad stabilitatē dicimus esse timorē. Nā sicut clau⁹ amoris: aiu; diligētis in cruce religionis fixum tenet: ita clauus timoris in monasterio corpus timētis retinet. quē clauũ desiderabat psalmista dicēs. Cōfige timore tuo carnes meas: a iudiciis enim tuis timui. In timore eniȝ dȝ stare: qui in religione intēdit pseuerare. sicut Ecclīasticus. Fili accedēs ad seruitutē dei: sta in iustitia ꝛ timore. Timor nāqȝ ꝯstantiā religiosi: ita reddit stabilē: ꝙ sine ipsa expectat sbuersionē: sicut dicit Ecclesiasticus. Si nō in timore dñi ꝯstanter te tenueris cito sbuertet domus tua. Amor. n. dei ꝛ timor: mētē monachi: ne a via dei lassescat stimulāt: ꝛ in altum ꝯtēplationis desigēdo sublimāt. Et hic vt amet per scē scripture pmissiōes: ꝛ timeat per terrores. Ad qd pōt induci illud qd dicit Ecclesiasticus. Verba sapiētuȝ: quasi stimuli claui in altũ defixi. Sunt. n. hec duo vt pactum est duo claui: nō tam ferrei: ꝙ̄ aurei: laminas aureas spūaliter affigētes: ꝛ ipm edificiũ imobiliter retinētes: sicut legit̄ in tertio Regũ. Domũ aũt ante oraculũ opuit auro purissimo: ꝛ

ſimo: ⁊ affixit laminas clauis aureis. Timor.n. dñi gñat ſpem. que reddit monachũ ſtabilẽ. Et corroborat fortitudinẽ: q2 ipm facit pſeuerãtẽ. De pmo dr̃ in puerbijs. Eſto in timore dñi quotidie: ⁊ hẽbis ſpem in nouiſſimo. De ſcdo legit in codẽ. In timore domini fiducia fortitudinis. ¶ Sũt aũt qnqȝ que in timorez dñi pñt incurrẽ: ⁊ per ↄñs in clauſtrũ monachũ retinere. Primũ eſt periculi ↄſideratio. Scdm iudicij cõminatio. Tertiũ peccati iuſta punitio. Quartũ nulla iudicis imutatio. Quintuȝ pene in dãnatis eterna duratio. ¶ Circa pmũ.ſ. piculi cõſiderationẽ: poſſumus attẽdere: qꝑ niſi eẽt inextimabile periculũ nr̃e infirmitatis nunqȝ effudiſſet dñs ſue lachrymas compaſſiõis: nec ſuſtinuiſſet pro nobis anguſtias paſſionis. Certũ nãqȝ eſt piculoſuȝ eſſe valde illũ ſtatũ: qui ſaluatorẽ nr̃m mouit ad fletuȝ: vt dr̃ in Luca. Uidẽs ieſus ciuitatẽ fleuit ſup illã dicẽs. Quia ſi cognouiſſes ⁊ tu: ſubaudi fleres. De remedio paſſionis pulchre dixit btũs Berñ. Ex ↄſideratione remedij: periculi mei extimo q̃titatẽ: filiꝰ enim cedi iubet: vt vulneribꝰ meis ꝓcioſo ſanguinis bal

samo medereť. Agnosce homo q̃ grauia sũt illa vulnera: pro qb⁹ necesse fuit xp̃s dñs vulnerari. Sic ⁊ medicinę estimatio: doloris ⁊ timoris est exaggeratio. ¶ Circa scdm qđ est iudicij cõminatio põt attendi qđ dicit in Deuteř. Si arripuerit iudiciũ manus mea reddã vltionẽ hostibus meis: ⁊ his qui oderunt me retribuã. Inebriabo sagittas meas sanguine. ⁊c̃. Iudicij. n. diez ⁊ suã isufficiẽtem rñsionẽ: valde iob timebat: qñ dicebat. Quid n. faciã cũ surrexerit ad iudicãdũ deus: ⁊ cuz qeuerit: qd rñdebo ei? Durũ erit iudiciũ illud: ⁊ valde timendũ qđ illa terribilia signa pręcedũt. De qbus dicit dñs in Luc. Erũt signa in sole ⁊ luna ⁊ stellis: ⁊ in terris p̃ssura gẽtiũ pre ↄfusione sonitus maris ⁊ fluctuũ: arescẽtib⁹ hoibus pre timore ⁊ expectatiõe: quę supueniẽt vniuerso orbi. Nam virtutes celoꝝ mouebunť: ⁊ tũc videbũt filiũ hois venientẽ cum ptãte magna. De qbus signis dicit Greg. Multa debẽt mala pcurrere: vt malũ valeãt siue fine nunciare. ¶ Circa tertiũ qđ est iusta pctoꝝ punitio possumus ↄsiderare: q̃ ibi accusatores ⁊ testes cessabũt: qz ibi libri ↄsciaꝝ apti erunt.

Et ideo neutri recipient: q2 iidē libri apientur: de qbus, dī in Apoc. Sedit iudiciū & libri apti sunt. Et ipse iudex nō solū habebit offm iudicis: sed ēt & verissimi testis. Ut hī in malach. Ero testis velox maleficis adulteris: & piuris. Ité iudicādi sunt mortui: ex his que scripta sunt in libris ħm opa eorū.
¶ De q̄rto q iudex erit imutabilis: iflexibilis: & incorruptibilis: pōt itelligi qd dī in puerb. Furor viri non pcet in die vindicte: nec acqescet cuiusq̃ pcib⁹. Criso. Tunc vo diuitie diuitib⁹ nec parētes itēdēt: nec angeli sicut solēt: faciēt pro hoib⁹ verbū: q2 nā iudicij: nō respicit mīficordias. Terribile erit valde talē iudicē sustinere: & in tāto celo furoris: inflexibilē videre: q2 vt legit in li. sap. Accipiet armaturā celus eius: & armabit creaturā ad vltionē inimicoꝝ. Tunc aūt ait Augustin⁹ mallēt reprobi oē tormentū sustinere: q̃ faciem irati iudicis videre. Erit igit terribilis visui: & auditui: sicut legit in Job. Quis poterit tonitruū magnitudinis ei⁹ intueri. Tonitruū erit illud qn̄ dicet iratus dānatis. Ite maledicti in ignē eternū
¶ Ad qntū qd ē pene dānatoꝝ eterna du

ratio. facit qḋ de dānatis dr̄ in matth. Ibūt
hi in suppliciū eternū. Diūsitates aūt pena
rū enumerat gregori⁹ terribil'r dicēs. O q̄
angustę erunt reprobis vię: supi⁹ erit iudex
irat⁹. subtus horrēdum chaos īferni. a dex-
tris pctā accusantia. a sinistris demonia ifi-
nita ad suppliciū trahētia. Int⁹ ꝯscia vrēs:
foris mūdus ardēs. Miser pctōr sic dep̄ę
hēsus quo effugiet: latere erit īpossibile: ap-
parere itolerabile. Itē nec resistēdi erit nec
fugiēdi facultas: nec penitētię locus: nec sa-
tisfaciēdi tp̄s. Horrēdo mō. Tūc erūt iniu
stis dolor cū formidine: flāma cū obscuri-
tate. Et in eoꝝ interitu: ipsa a suis q̄litatib⁹
tormēta discordabūt: q: a sui ꝯditoris volū
tate: dū viuerēt: discreparūt. Et erit mise-
ris mors sine morte: finis sine fine: defect⁹ si
ne defectu. q: mors semp viuit: ⁊ finis semp
incipit: ⁊ defectus deficere nescit. Mors pu
nit: ⁊ nō extinguit. Dolor cruciat ⁊ pauorez
nō fugat: flāma cōburit: ⁊ tenebras nō excu
tit. Hoꝝ igit̃ timor nos adijciat ad amādū:
qui nos tātis terrorib⁹ ꝯcutit ad viuēduz: ⁊
pseuerātiā: ac immobilitatē inducat: ad pe-
nas religionis sustinēdū: ⁊ in ipsa pseuerā-

dū. Est.n. dulcis pena quelibet tpalis: si ↄsideretur asperitas: ⁊ durabilitas eternalis.
¶ Sexto loco subiūgit de spe. Valet eni ad stabilitatē spes fixa: que inter ceteras stabilitatis cās: iūcta cū silētio imobiles facit regulares: ⁊ fortes sicut dr i Ysaia. In silētio: ⁊ i spe erit fortitudo vestra. Edificat.n. spes cōsciētiā religiosi: qꝫ sit domus ⁊ ihabitatio dei: dūmodo sit pseuerās ⁊ firma: ſm qꝫ ait apls ad Heb. Filius nāqꝫ in domo: que domus sumus nos: si fiduciā ⁊ gliā spei vsqꝫ ad finē firma spe teneamus. Spes est qdaꝫ certiꝰ religiōis clauus que sicut in portu anchora tenet nauem: ita tenet stabilē religiosi mētē. Unde apls ad Heb. Fortissimū solatiū habemus: qui ↄfugimus ad firmā speꝫ tenendā: quā sicut anchorā aie tenemus tutā ⁊ firmā. Augꝰ. Noli rūpi ab anchora antequā portū intres. Spes aūt illa pōt valere: ⁊ imobilē monachum retinere: que surgit ex meritis ⁊ euāgelij pmissis. Vñ apls. Exhibete vos scōs ⁊ imaculatos: ⁊ irrephensibiles corā ipso. si tamē pmaneatis in fide fundati: stabiles ⁊ immobiles a spe euāgelij pacis: qd audistis. Hanc spem si tenuerimus

ea introducēte: pximi deo erimus: sicut di-
cit apl's ad Eph. Introductio melioris spei
per quā pximamus ad eum. ¶ Circa septi
mū et vltimū: qd multū facit ad stabilitatē
s. occupatio honesta: possumus videre ex eo:
φ boni operarij inuitant et remunerant. ociosi
do reprehendunt: maledicunt: et puniunt. Vo
cationē aūt et remunerationē operiorum pos-
sumus colligere: ex verbis dñi in Matth.
dicētis. Sile est regnū celorum homini patri-
familias: qui exijt pmo mane operarios cōdu-
cere in vineā suā. vsqz ibi. Voca operarios: et
redde illis mercedem suā. Et in Luc. Di
gnus est operarius mercede sua. Ociosi autē
repħendunt a dño in Matth. Inuenit ali-
os stantes in foro ociosos: et dixit eis. Quid
hic statis tota die ociosi? Itē ociosi sicut fi-
cus sterilis qui maledicunt. qz fruct⁹ in eis
nō inuenit sicut in marco habet: dicēte dño
Iaz nō amplius qsqz fructū ex te comedat
sequit Rabbi. Ecce ficus cui maledixisti
aruit. Nec solū ociosus maledicit: sed et pu
nit: qz qñ iustus operarius de fructu manuū
suarum replebit: ociosus egestate cruciabitur.
Unde in pverb. Qui sectat ocium: replebit

egestate. Nec mireris: si ociositas est insta/bilitatis cā: qz est toti⁹ mali magistra. sicut dicit Ecclia͞sticus. Qui sectat ociuz stultis/simus est: ꝛ qz stultus vt luna mutat: sequi tur ꝙ stulticia mutabilitatis ꝓueniat ex vi/tio ociositatis. Vñ apl's ad Thimo. Ociosi discūt circuire domos: non solū ociose: sed ēt verbose. ꝛ curiose loquētes quę nō oportet. Quid plura? Ociū incētiuū est vitioꝝ. Vñ btūs Bernā. Diuz tēptationū malaꝝ: ꝛ in/utiliū est incētiuū ociū. Ociuz enim mona/chū desiderijs occidit: dum se occupare ne/gligit. Et ideo fatua desiderat ꝛ cōcupiscit. Unde in ꝓuer. Desideria occidūt pigrum: noluerūt gcꝙ̃ manus eius opari: quotidie ꝯcupiscit ꝛ desiderat. Ociū igit est fugiēdū ꝛ occupationib⁹ insistēdū: sicut dicit Sene. Tractatione bonaꝝ artiū occupādi sumus. Quicꝙ̃ enim mali hꝫ inertia impatiēs sui. Occupet igit monachus ꝭm ꝯsiliū hierony mi dicētis. Semꝑ aliquid opis facito: vt te diabolus inueniat occupatuz. Sublato igi/tur ocio: subtrahit malę cupiditatis occa/sio: sicut dicit Ouidius. Ocia si tollas perie re cupidinis arma.

¶ Cap. iij. in quo agit de remisso descensu diffiniēs eū: τ de penis sibi debitis τ de quatuor eiusdem gradibus.

Dicto de stabilitate: τ de his que possūt valere ad ipsam sequit videre de his que opponunt ei: vel īpediunt eam. Interea pmo tractat de remisso descēsu. ¶ Et notādū q remissio sm q hic accipit est quedaz
11. mētis pigritia: siue segnities aut tepiditas: quā qs bonū inchoatū paulatim dimittit τ demū a culmine virtutū corruēs in profundū descēdit. ¶ Huius aūt remissionis siue remissi descēsus: etiam religioso cā vtplurimū est: q idē in ppria virtutū fortitudine: vel stabilitate ɔfidēs: τ de se nimis ɔfidēter psumēs remissius custodie sue inuigilat τ delitijs carnalibus vacat. Quod figuratum est in li. Mach. de habitātibus capsiu. que interptat imolans ori: vel calici imminens: vbi scribit per hūc modū. Hi vo qui intus erāt ɔfidētes in stabilitate muroꝝ: τ apparatu alimoniaꝝ: remissius agebāt. maledictis lacescētes iudā: ac blasphemātes τ dicētes: qd phas nō est. Hanc aūt segnitiē deponere τ circa nos sollicitudinez hēe hortatur

nos apl's dicés ad Heb. Cupimus autem vnūquéq; vestrū eādem ostēdere sollicitudiné ad expletiōem spei vsq; in finez. z vt nō segnes efficiamini. Remissionez.n.istā rep̄hendit ecclesiasticus dicens. Noli citius eē in lingua tua: z remissus in oibus opib⁹ tuis. Nec rep̄hendit eos min⁹ salomon in ꝓuerb. dicens. Vsq; quo piger dormis.i. pigritiā excute: z ab exiguo aiali: tanq̄ a magistra per ꝯsiderationis doctrinā quere. Et nūc ꝓpter futurū tp̄s: nos hortatur laborare in ꝓuerb. Vade ad formicā o piger: z considera vias eius z disce sapiam suaz: tanq̄ a magistra. Que lз nō habeat ducem: cuius exéplū sequat: nec p̄ceptorez a quo.s. inducat vel admoneat: neq; p̄ncipem suū a quo puniatur: que oia: tu piger religiose habes: parat sibi cibum estate: z ꝯgregat in messe que comedat in futuro z estiui téporis hyeme in quo nullus pōt opari vel ꝯgregare. Attēde etiā ꝙ pigritiā seu tepiditaté: ꝯcomitat instabilitas: per volūtatis incōstantiā. Sicut idem Salomō dicit in ꝓuerb. Vult z nō vult piger. ¶ Peccatū ꝰo tepiditatis incōstātie z fatue remissionis hз ꝓprias snias digne

punitionis. Punit. n. ꝑpetua egestate: labo
riosa seruitute: opprobriosa vapulatiōe: dā-
nosa ꝑcipitatione: ꝓsumptuosa suę sapien-
tię deceptione. ¶ Punit egestate. Unde sa
lomon in ꝓuerb. Egestatē opata est manus
remissa. Idē in eodem. Opationes robusti
semꝑ in abūdantia: oīs aūt piger in egesta-
te semꝑ est. Idez. ꝓꝑ frigus piger arare no
luit: ergo mendicabit estate: nec dabitur ei.
¶ Punit. n. laboriosa seruitute: vñ in pro
uerb. Manus. n. fortiū dn̄abit: quę aūt re
missa est: tributis seruiet. Et dn̄s pigrum
seu remissum appellat malū seruū in matth.
Serue male: ꝛ piger sciebas quia hō auste
rus sum ꝛc. ¶ Dignus est etiā opprobrio-
sa vapulatione: iuxta illud Eccl. De sterco
re bouū lapidabit piger. ¶ Punit insuꝑ
damnosa ꝑcipitatione: vnde in Ecclesiastico.
Equus indomit' euadit durus: ꝛ filius re-
missus euadet ꝑceps. Precipitat autē siue
deijcit remissus ꝛ tepidus: qꝛ vitā eius dn̄s
abhoiatur: ꝛ ideo ab eo euomit: iuxta illud
apo. Utinā frigidus esses: aut calidus: s3 qꝛ
tepidus es: incipiā te euomere ex ore meo.
¶ Punit etiā ꝓsumptuosa suę sapię dece-

pcione: vñ in pverb. Sapiẽtior sibi videt pi
ger. vij. viris loqntib' sniãs. ¶ Et nota q
remissus monachus est morat illa statua:
quã nabuchodonosor vidisse phibet in da-
niele. Caput. n. statue erat ex auro purissi-
mo: pect' aũt et brachia de argento: porro vẽ
ter et femora ex ere: tybie aũt ferree: pedu
quedã pars erat ferrea: quedã fictilis. Cõ
sidera pncipia attẽde media: vide extrema
respice metalla: attende pciũ metallor. Sta
tua ista vt ptactũ est mystica remissi mona-
chi est vita. Aurũ porro optimũ in capitis
pte in magna pfectione incipientis: sed eius
pciũ diminuit dum subito: circa pect' in ar-
gento ptũrit. Sed minus pciũ noscit deficiẽ
do hẽ: dũ venter et femora eius sunt ex ere
et puertit in obstinationẽ miserie: dum fer-
ree efficiunt tybie. Sed est miser et misabi
lis: dum quedã pars pedũ est ferrea: et que
dã fictilis. Nõ sic bonus monachus: sz ecõ-
tra pcedit qui per iustitie semitas ad virtu
tũ culmina tendit. Qui lz incipiat paulatĩ
vt vix de luce aurore aliqd hẽ videat: in vi-
rum tñ pfectũ crescẽdo assumit: et dies cla-
ra efficit: ita vt multi suis exẽplis edificent

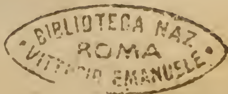
ꝛ illuminent sicut in ꝓuerb. iiij. Pastoꝝ se-
mita quasi lux ꝓcedit splēdēs: ꝛ crescit vsq͂
ad pfectū diem. ¶ Suos.n.gradus hꝫ bo-
nus religiosus in ascendendo: ꝛ suos hꝫ re-
missus: tepidus: ꝛ piger monachus: a virtu
tuꝫ culmine descendēdo. Primus gradus
descendēs est: ad desertuꝫ sterilitatis. Scḋs
ad lacum siue ꝓfundū fluxibilitatis ꝛ volu
ptatis. Terti⁹ ad egyptuꝫ spūalis cecitatis.
Quartus ad infernū ppetuę mortalitatis ꝛ
penalitatis ¶ Ille nāq͂ qui videbat aliq̄n
manu fortis per arduoꝝ aggregationeꝫ: vel
aspectu desiderabilis per supnoꝝ ꝯtēplatio-
nē: seu ꝯstructiōem: duꝫ psecutionē patit tē-
ptationū: eum ad moduꝫ corone cingentiū:
q͛ viderat sterilitatē bonoꝝ opum: cum de-
buit de deo ꝯfidere tēptatiōes ipsas timens
incipit desparare: sicut legit in li. Regū de da
uid. Descēdit ad petrā: ꝛ versabat in deserto
maon. Et post pauca. Porro dauid despa-
bat se posse euadere a facie saul. Itaq͂ saul
ꝛ viri ei⁹ ad modū coronę cingebant dauid
ꝛ viros eius: vt capent eos. Sed q͛ crux pe-
nitētię: ꝛ regularis obſuātię est horribilis
intuentib⁹: ꝛ dura sustinentib⁹: in hac cru-

ce posit⁹ h3 diuersos psecutores:⁊ vt ad cō/
munē vitā huius descendat psuasores dicen
tes eidē. Per ɔtēplatiuā vitā paucis vtile
futurū:sed per actiuā plurimis psuturum.
Tales psecutores ⁊ psuasores habuit dn̄i
nus in matth. Xp̄s rex israel descendat nūc
de cruce ⁊ credimus ei. ¶ Wis credit mi/
ser psuasionib⁹:⁊ sumptis in eis occasioni/
bus:descēdit de cruce religionis ad mi̇̄siaȝ
mūdanę voluptatis:qui est lacus multę p/
funditatis. Hic lacus iste descensus ēst in
Ezech.notat⁹. Ubi cum quedā eēnt posita
quę ptinent ad laudeȝ ɔtēplationis sbiūgit
de miseria descendētis. Oēs traditi sunt ad
mortē:ad terrā vltimā in medio filiorū ho/
minū ad eos:qui descendūt ad lacū. A quo
lacu gaudet se psalmista saluatuȝ. Saluasti
me ait a descēdētib⁹ in lacū. ¶ Descēdit ēt
in tenebrosam egyptū spūalis descensus ce/
citatis:qui est facilis descensus:a lacu mun
dane voluptatis:vt seipsum ignoret viāq3 sa
lutis suę nō ɔsideret. Et ideo cum prius di
xisset. Posuerūt me in lacu inferiori:qua/
si de ɔtiguo loco sbiūgit in tenebris:⁊ in vm
bra mortis. Hūc descensuȝ dehortat dn̄s in

Gen̄.ad ysaac dicēs. Nō descendas ad egy
ptū:sed quiesce in terram quā tibi dixero.
Sed destor scitatis:a deo ꝯsiliū in oꝛone nō
regrens:quasi pctā pctis adiūgendo:quasi
telā oꝛdiens:per ꝓpria desideria discurrit:⁊
in tenebris ignorantie descendit. a diabolo ⁊
ei⁹ ministris:auxiliū iploꝛādo. In reb⁹ mū
danis:que sunt vmbra bonoꝝ fiduciā suā
ponendo. Et ita nō veris bonis:sed vmbris
bonoꝝ solūmodo inherendo. Cui ⁊ sibi sili/
bus dꝛ in ysa. Veh filij desertores dixit dn̄s
vt faceretis ꝯsiliū:⁊ nō ex me:⁊ oꝛdiremini
telā:⁊ nō per spūm meū:vt adderetis pecca
tū sup pctm̄. Qui ambulatis vt descendatis
in egyptū ⁊ os meū nō interrogastis speran
tes auxiliū in fortitudine pharaonis:⁊ hn̄/
tes fiduciā in vmbra egypti. ¶ Irruit igit
infelix per gradus desiderioꝝ suoꝝ:⁊ ꝑcipi/
tat ad vltimum descensum:que nō hȝ min⁹
facilitatis ꝙ̄ celeritatis. Dicit.n.ille gētilis
Facilis descensus auerni. Et in Job ducūt
in bonis dies suos:⁊ in pūcto:ad inferna de
scendūt. Horribilis est iste descensus:dum
terrena de qbus ꝯfidebāt miseri.qua disru
pta eis deficiunt ⁊ vniuersa in qb⁹ delectati

fuerint: Quantum ad ipsos perierint: et ipsi in pe/
nis viuentes in infernum descendunt: et sue mi/
serie exemplum: et pene aliis derelinquunt: sicut
legitur in li. Numeri. Confestim igitur vt cessa
uit loq disrupta est terra sub pedibus eorum
et aperiens os suum deglutiuit eos: cum tabernaculis
culis suis: et vniuersa substantia sua: descenderuntque
viuentes in infernum: operti humo: et perierunt de
medio multitudinis. At vero omnis israel qui sta
bat per gyrum: fugit a clamore pereuntium: dicens
ne forte et nos terra deglutiat. Inuigilet igi
tur in sui custodiam: ab ipsis principiis sue con
uersionis monachus: et ne in remissionem:
vel tepiditatem: segnitiem: seu pigritiam incidat
sit assidue circumspectus: et quanto est perfectior
tanto sit timidior et timorosior. Iuxta doctri
nam apostoli ad Cor. dicentis. Qui stat videat ne
cadat. His ascensionibus in hac valle lachry
marum insistat: et eas in corde suo per regula
res obseruantias disponat: iuxta illud psal. di/
centis. Ascensiones in corde suo disposuit in
valle lachrymarum: in loco quem posuit
eis. Etenim benedictionem dabit qui legem de/
dit: ambulabunt de virtute ad virtutem: vide/
bitur deus deorum in syon. Tali.n. de humili lo/

co: & mente diceret ille verus amicus: vt ascendat in mōtem & gaudijs pfruat vite eterne iuxta illud Luc. Amice ascende supius: & erit tibi glia coram simul discumbentibus.
¶ Cap. iiij. in quo de dānabili monachorū ad seculum reditu probans huiusmodi inutiles abhominabiles & desperatos.
I Ncōstans aūt pusillanimitas & misera istabilitas: vt supra tactuz est: infelicem monachuz & remissum facit descendē in pfundū vitiorum: & discedere a culmine btutū. Et ex quo in monasterio se pcipitari permisit ne diabolo suggerente caderet: & spūalez feruorem desereret: iam idē diabolus ipsuz vt suū captiuuz ligat: vt de ipso sicut de suo iumēto faciat. Nihilqz aliud restat: nisi qp sicut deseruit mentis stabilitatē: ita deserat loci habitationē: & scōrum societatē. Et exterior hō interiori pformet: vt qui mente in mūdo cōuersat corpe ad sclm reuertat. Et qui aīo se negauit monachū: relinquat exteriorem habitū. Sicqz ipse exeat ad sclm, ppria leuitate: vel expellat de monasterio sua iniqtate: ac ipotabilitate. Miser est talis: & valde repbensibilis. Elegerat. n. religionez: sibi in vxorē

in vxorē sensatam vtiqȝ mulierē:quā interiore deo sortit⁹ fuerat:ꝛ ei tanqȝ bone adhe rebat. Ab hac ecclesiasticus discedere dissua det dicens. Noli discedere a muliere sensata ꝛ bona:quā sortit⁹ es in timore dei. Et qꝛ est verecūdia sancte religionis qȝdā initiū: ꝛ ꝯuersatio pfectionis:ꝯñter adiungit̄ꝑcio sitas hui⁹ vxoris dum subiūgit. Gr̄a.n. verecūdie illius sup aurū. Uerū dum monachus fuit in monasterio:pseuerauit in certa minis cāpo:ꝛ spes poterat esse de ipsi⁹ salutis remedio:qꝛ victorē a victo supari sepe vi demus. Sed ex quo dimisit locū certantis: amisit honorē coronā ꝛ gl̄iam triūphantis. ¶ Et hec apostasia reddit euȝ multiplr̄ vi lem. Primo.n. vt virtutib⁹ ꝛ bonis oīb⁹ debilitatū reddit eum inutilē. Scd̄o vt a deo euomitū reddit abhōiabilem. Tertio vt hominē despatū sibiipsi dānabilem. ¶ Est.n. inutilis ad omne bonum:ꝛ per ꝯñs habilis ad omne malū. Ipse nāqȝ puertit̄ ꝛ in vultu ꝛ in nutu.pedes hꝫ incōstātes digitos im minentes:ꝛ fatuitatē ei⁹ mōstrantes. Interi⁹,nō cogitat nisi malū ꝛ semp ꝓcurat iurgium. Uñ salomon in ꝓuerb.talem optime

describit dicēs. Uir apostata vir inutilis ꝑ/
uerso ore gradit: annuit oculis: terit pede di
gito loqtur: prauo corde machinat malū: ⁊
omni tpe iurgia seminat. Testor me oia ista
vidisse in apostata per effectus ⁊ signa. Sed
que pena sequat apostasiā: ex hoc poteris vi
dere: qđ ibidē dī. Huic extēplo veniet ꝑdi
tio sua ⁊ subito ꝯteret. nec habebit vltra me
dicinā. qꝛ ꝟo apostatare est idē q̄ deū ⁊ re/
ligionē delinq̄re in dereliq̄ndo deū ⁊ mo/
nachatū incipit supbia: que est ꝑncipiū ad
omne peccatū. Unde in Ecclesiastico. Initiū
supbie apostatare a deo: qm̄ ab illo qui fecit
eum: recessit cor eius. qm̄ initiū ois peccati
est superbia. Apostata est inutilis qꝛ deserit
viam vtilitatis ⁊ dānosus est per oia: qꝛ facit
vtilitati ꝯtria. Ut et ⁊ filiibus cōueniat qđ in
li. Judicū dī. Cito deseruerūt viā: per quā
ingressi fuerūt pr̄es eoꝝ: ⁊ audiētes manda
ta dñi oia facere ꝯtria. Talis etiā qui viā re
ligionis deseruit: omne malum suggerit: ⁊
oēm malā doctrinam suscipit: vt sumat acti
ue qđ legit in ꝓuerb. Doctrina mala dese/
renti viam vite. Nō est mirū qꝛ derelinquē
do deū ⁊ religionē: qui hꝫ in religione locū

ppriū deserit omne bonuz. Deus.n.est omne bonum: qui in exodo dixit moysi de se. Ostendā tibi omne bonū. Istud bonuz apostata deijcit: vt de ipso qd legit in Osee: itelligi possit. Proiecit israel bonū. Nō est bonum aliqd cum deserētis: ꝛ mors est parata ab eo exeunti. Ad eū redire est vitā recupare. Vita est in ipso habitare. Et qui cum relīqt eoipso pit. Vñ Aug'. Tale bonū est de' vt nemini eū deserēti bene sit. Idē. Deus a quo exire mori est: in quo reuiuiscere est redire: in quo habitare viuere est: quem relinquere idē est qd pire. ¶ Est etiā mūdo horribilis exiens claustrū: ꝛ abhoiabilis valde. Nāq; abhoiabile esse posset pticipare ꝛ habitare cum hoie: qui diu mortu' fuisset ꝛ in monumēto cum mortuis habitasset. Monachi aūt mortui sunt mundo: quoꝝ monumētum ppriū est in claustro. Ibi n.est proprīū talib' habitare: ꝛ nō cum hoib' mundo viuētib' pticipare. Sed qñ tales per apostasiā dimissa ꝯstātia mentis exeunt de hmōi monumētis: seui nimis ad līaz efficiunt: ꝛ exēplo abhoiabiles sunt cause ipediētes per viā pnie ad piam trāsitū facientes. Et ta-

les sunt hospitia demonioꝝ nō habitationes scōꝝ. De talibꝰ legit in matth. Occurrūt ei duo viri leprosi hñtes demonia: ⁊ de monumentis exeūtes seui nimis: ita vt nemo posset trāsire per viam illā. Ut aūt p̄dixi spūales viri mortui sunt mūdo: viuunt aūt deo: vt dicit apl's ad Colo. Mortui.n. estis ⁊ vita vestra abscōdita est cum xp̄o in deo. Cuz illo aūt mūdo morimur cū pniaꝫ vel baptismū accipimus: ⁊ nr̃e sepulture monimentū: sicut dicit apl's ad Roṁ. Cōsepulti.n. sumus cum illo per baptismuꝫ in morte. Sed apostata decoreꝫ: quē accepat in monumento religionis deduxit ad horribilitatē abhominatiōis: ⁊ fornicationibꝰ multiplicatis se vniuersis vitijs exponit ⁊ ꝓstituit ad modū meretricis. De quo pōt intelligi qđ legit in Ezech. Abhoiabilem fecisti decorē tuū: diuisisti pedes tuos omni trāseūti: ⁊ multiplicastiꝰ fornicationes tuas. Et ideo dignꝰ est omni ꝯfusione: qꝛ reliqt venā spūalis vite: sicut legit in Jeremia. Dñe oēs qui te derelinquent ꝯfundant: recedentes a te in terra scribent: qm̄ dereliquerūt venā aquaꝝ viuētiū dñs. Hec vita nunq̄ miserū dereliqsset

nisi miser ipse eaȝ ꝑmitus dimisisset. Unde Aug⁹. Dn̄e nemo te amittit nisi qui te dimittit. ¶ Ultimo apostata ꝛ monasteriū dimittens: qui fuerat inutilis ꝛ abhoiabilis efficit dānabilis. Per suá.n. malitiá monasteriū egredit: sed per seipm̄ nullo tp̄e reuertet. Ideo sup talem miserū debēt pfecti facere planctū magnum. sicut legit in Jerem̄. Plágite eum qui egredit: qm̄ nō reuertet vltra ad terraȝ natiuitatis suę. Idem. Iste qui egressus est de loco isto: nō reuertet huc amplius. Sed in loco ad quē trāstulerūt euȝ ibi morieť. Qd aūt exitus iste sit dānabilis ad seculum trāseundo: ꝛ contra votuȝ pfessionis dominum irridendo. Dicit beatus Benedictus. his verbis. Suscipiendus aūt in oratorio promittat de stabilitate sua: ꝛ alijs interpositis sequit: vt si aliqn̄ aliter fecerit: a dn̄o se dānādū sciat quē irridet Nec sine causa rebus monasterij exuit. Sȝ ꝛ ꝑmissio quā fecit sibi non reddet: vn̄ ideȝ pi dixit. vt si aliqn̄ suadēte diabolo ꝯsenserit vt egrediat de monasterio: qd absit: tūc exutus rebus monasterij proijciat. Illā tn̄ petitionē eius quā desuper altare posuit nō reci

platis3 i monasterio seruet. Cōsilio igit meo q̄ntūcūq3 diabolus monachū tēptationibus impellat: locu3 religionē ⁊ habitū nō dimittat. fm illud Ecclesiastes. Si spiritus potestatem habentis super te ascenderit: locum tuum ne dimiseris.

¶ Cap. v. in quo agit de monachorū monasterij ad monasterium transitu.

Postq̄ vero actu3 est de reddit u monachi ad seculū ⁊ q̄ sit periculosus ostensum: sequit de trāsitu monasterij ad monasterium: qui q̄nq3 cā fit necessitatis q̄nq3 cā vtilitatis ⁊ nōnunq̄3 cā mobilitatis ⁊ instabilitatis. Primi duo transit⁹ non phibētur imo pcedunt. Ultimus vo reprobat. Inter hec. n. q̄n aliqs auctē supioris de vno monasterio ad aliud transfert: vt ibidē psit ⁊ psit: hic est transit⁹ necessitatis. Et q̄n monachus ipedimēto male societatis vel alias ppriç salutis: q2 seips nō pōt saluare ⁊ ad aliū locū transeūdo credit salutem inuenire: pōt esse trāsit⁹ cā vtilitatis. Q̄n aūt nec superioris auctoritate mouet: nec pdicta vtilitate inducit: sed ppa temeritate ⁊ leuitate deducitur: tūc est trāsit⁹ leuitatis. Primus vero

trāsitus qui cā necessitatis concedit vt huic opi impunens pternittit. Sed de alijs duo bus tractat⁹ subijcitur. ¶ Cum autē trāsit monachus cā vtilitatis ꝛ ppriē salutis de bet ꝯsiderare ꝙ se in pprio monasterio non pōt saluare vt pretactū est: ꝛ in alio coadiuuantia ad suā salutē valeat inuenire. Nō potest aūt de facili saluari: vbi spes nō est de ordinatione ꝛ reformatione monasterij. ꝛ vbi sballa regulē ꝯtingit ab oibus preuaricari. Tūc.n. monachus sic exeat ꝙ alibi suam salutem attēdat: ꝛ nō monasteriū pestilēs eligat. Sanus.n. aer ꝛ nō pestilens dꝫ eligi qui dꝫ ab egritudine pestilentiē saluari. Unde Sen. Nō tm̄ corpibus eligere salubrē locū debemus. De hoc btūs Berū. ingt. Si qs in loco in quo pfessus est pro iprobitate vel irreligiositate habitantiū moꝝ ꝯuersionē ꝛ obedientiā sm regulā obtinere forte nequerit: duce spiritu libertatis trā sire indubitāter suadeo: ad locum aliū in quo nō ipediat hō reddere vota sua quē distinxerunt labia sua. Et qdem cuꝫ scō scūs erit: ꝛ cum puerso puertet. Uinū.n. putredine mixtum: aut in vase corrupto depositū ꝯhꝫ corruptioneꝫ.

ꝛ delectabilē amittit saporem. Vñ sapiens. Sincerū nisi sit vas: qðcūqꝫ īfundis acescit. Et ꝓm apl'm ad Cor. Modicū fermēti totā massam corrūpit: qd erit si modice massę multū fermētū cōmiscuerit. Sen. Initiū morbi est: ęgris sana miscere. Item. quō ad salutē revocari possunt: quos nemo retinet pbl's in pell'. Sicut. n. vix cum cibis ꝛ socijs delicatis potest quis propositum tenere in abstinentijs obseruandis: ita poterit vix homo conseruare munditiam cordis ꝛ corporis cum immundis. Item Sen. Conuictor delicatus paulatim eneruat ꝛ emollit. Malignus comes q̄uis candido ꝛ simplici vultu: rubiginē suam affricuit. Ecclesiasticus. Qui cōicat superbo induceт superbiā. Malignorū ergo cohabitatio ꝛ in malis cōicatio est fugienda: Et bonorū societas ꝛ cū illis assiduitas est eligēda. Ecclesiastic⁹. Discede ab iniquo ꝛ effugiēt mala a te. Idē. Cuꝫ viro iusto assiduus esto quēcunqꝫ cognoueris obseruātē timorem dei cuius aia ē ꝓm aiam tuam. Nā cōuersatio nostra dꝫ esse vel cum illis q nos faciūt meliores vel cuꝫ illis quos facere possumus emendatiores. Sen. Cum

illis cõuersare qui te meliores facturi sunt. Illos etiã admitte quos tu meliores facere potes. Locus enim in quo sibi nec aliis mo nachus põt ꝓficere ꝛ se in illo videt deficere nõ est amplectẽdus sꝫ fugiendus. Si autẽ ꝓpter vnũ irascitur toti cõgregatiõi deus quãto magis vbi oẽs sunt mali poterit deus irasci vni personę malę ꝯuersanti vel cohabitãti. Qd aũt hoc ꝯtingat dr̃ in Josue. Nõ ero vltra vobiscũ donec ꝯteratis eũ q huius sceleris reus ẽ. Exeat ergo a societate cui offensus ẽ deus ne in multoꝝ pctis: ꝛ pęnis inuoluat innocẽs vnus sicut dr̃ ꝑ angelos ad loth in Gen̄. Surge: ne ꝛ tu pariter pereas in scelere ciuitatis. Et in libro numeri. Recedite a tabernaculis pctõꝝ ꝛ nolite tãgere: quę ad eos ptinent: ne inuoluamini in pctis eoꝝ. Qui eniꝫ terrã in carnalibus desiderijs lingit se ꝯtinentes corrũpit. Et discedenduꝫ est ab eius societate q nõ hꝫ curã salutis pro prie sicut de amalech (q interpretat̃ populus lingẽs) dr̃ in li. Regũ. Discede ab amalech ne inuoluaris cũ eo. Iste tñ transitus dꝫ esse discretus: cũ ꝯsilij maturitate cũ prīs licentia ꝛ auctẽ ꝛ si nõ obtenta saltẽ petita. Nam

in terra hus Job aliqñ inuenit. Et in cant. legit. Sicut liliũ inter spinas: sic amica inter filias. Et talis qñqꝫ multũ meret: qui in apocalipsi dicẽte dño ꝯmẽdat. Scio vbi habitas: vbi sedes est sathanę et tenes nomen meũ ⁊ nõ negasti fidẽ tuam. ¶ Et qꝛ non semp ẽ transitus maturus: vt sit causa vtilitatis subijcit hic de trãsitu qui fit causa leuitatis. Ad hũc trãsituꝫ ex pusillanimitate ꝓcedit: quẽ multa dispẽdia comitant. vñ sic trãseũtes paruuli appellant. sicut de ipsis in ꝓuer. dr̃. Paruuli trãseuntes sustinuerunt dispẽdia. Cũ aũt monachus qui dꝫ eẽ sicut terra stabilis ⁊ fixus ac firmus mouetur de loco suo: vt homo leuissim⁹: ẽ qdam terribilis terremot⁹ ⁊ montiũ qdaꝫ ꝯcussus. sicut dr̃ in ysai. mouet terra de loco suo ꝓpter indignationẽ dñi exercituũ. Et in Jere. vidi mõtes ⁊ ecce mouebant: ⁊ colles conturbati sunt. Iste mot⁹ leuitatis causat etiã a vento tẽptationis: ⁊ facit cadẽ stellas a firmamento religionis. sicut legit in Apoc. Stelle celi ceciderũt sup terraꝫ sicut mittit ficus grossos suos cum a vẽto mouet. Et ideo nõ suadeo monacho: ꝙ etiã se obtẽtu arctandi ad

aliā religionem vel monasteriū se trāsferat. dūmodo in pimo saluari valeat. fm ꝯsilium beati Berñ. dicētis. Sanę de religiosis ⁊ biñ ordinatis monasterijs nullus ꝓfessus meo ꝯsilio nec arctioris qdē desiderio vitę sine licentia sui supioris egredief. Et subdit. Forte vult aliqs de cluniacēf. institutis venire ad nr̄am pauptatē: eligens nimirū prę illis consuetudinibus magis regulę puritatem. Si me ꝯsulit nō ꝯsulo: si nō sane vsurpauerit abbatis id assensu. Primo pp scandalū ipsoꝝ quos deserit. Deīde q: relinquere certa ꝓ dubijs tutū nō erit. Forsitan hoc tenere pōt illud nō poterit. Tertio suspectaȝ habeo leuitateȝ: q: id sepe qd̄ facere volumus: antequā ꝓbemus: experti iaȝ nolumus. Uno qppe momento idipm ⁊ cupiētes ⁊ respuentes: tam leuiter q̄ȝ etiā irrōnabiliter. Idem. Scio nōnullos de alijs ꝯgregationib⁹ ⁊ institutionib⁹ ad nr̄m ordinē puolasse: pulsasse: intrasse. Qui hoc agētes ⁊ suis scandala reliquerūt ⁊ nobis nihilominus attulerunt dum q̄ȝtū illos sua temeraria discessio: tātū nos conturbat sua misera ꝯuersatio. Et qm̄ supbe spreuerūt qd̄ tenebāt: ⁊ temere psum

pserũt qđ nõ volebãt: digno deus eorum exitu patefecit ignauiã: qꝛ ipudenter deseruerũt: qđ iprudenter arripuerunt. Et turpiter ad id redierunt qđ leuiter deseruerunt.

¶ Capl'z: vj. in quo agit de vago ꝛ curioso discursu ipsum redarguens.

TRãsitu' nãq; qui est de monasterio ad seculũ dãnabili. Et alio trãsitu qui est de monasterio ad monasterium: qñq; vtili qñq; inutili pte supiori pmissis ꝛ eorum particulis explicatis: vidẽdũ est de alio trãsitu q hic subijcit: qꝛ stabilitati ɔdictorie aduersatur: expsse ɔtra votũ emissum cõmittit: quãdo est discursus vagus ꝛ curiosus: ¶ Intelligo. n. vagũ discursum: quẽ nulla necessitas: nulla obediẽtia: nulla loci certitudo metit. Curiosũ aũt q vel vt delectabilia vel oculis placẽtia videat: aut sue cure voluptuose deseruiat: aut fabulis intẽdat: abhorret monasteriũ ꝛ hac cura illectus discurrit p mũduz. ¶ Vag⁹ igit ꝛ curiosus discursus hic oñdet mortalis: ꝛ detestatõe dign⁹: Nã pr ꝛ magister noster cenobitarum regulã instituẽdo ꝛ q̃tuor monachorum genera distinguẽdo de duobus generibus malis breuiter se

expediuit τ de ipsis sic ait. Tertiũ vero teter-rimũ genus sarabaitarũ est: q nulla regula probati vel experientia magistra sicut auruz fornacis sz in plumbi natura molliti adhuc seruantes operib⁹ seculo fidez: mentiri deo per tonsurã noscunt. Qui bini aut terni aut certe singuli nõ dñicis sed suis inclusi ouili bus ꝓ lege est eis suoꝝ desderioꝝ voluptas cũ qcqd putauerit vel elegerit hoc dicũt san ctuz τ qđ noluerit hoc putãt non licere. At tende cenobita vt nõ tuis sz dñicis ouilibus includaris τ non tua desideria sed pastoris imperia τ monita regularia ꝓsequaris. Nõ ad loca singularia: sz ad scõꝝ cetum habita cula sint tua: ne plũbũ non auruz efficiaris ne sarabaita nõ monachus sis. ¶ Sed cer te quãticũqz istud genus monachoꝝ sit te-terrimũ subdit beatus Bene. aliud deteri⁹ turpissimũ τ nephãdũ dicẽs. Quartũ vero genus est monachoꝝ qđ noiatur girouagũ. q tota vita sua ꝑ diuersas prouincias ternis aut q̃ternis dieb⁹: ꝑ diuersoꝝ: cellulas hospi tant ꝑ vagi: τ nunq̃ꝫ stabiles: τ ꝓpriis volup tatib⁹: τ gulę illecebris seruiẽtes: τ ꝑ oia dete riores sarabaitis. De quoꝝ oiuz miserrima

ↄuersatōe melı⁹ ē silere q̄ꝫ loq. Idē vero beatus bñ. periculū aiarū attēdens ꝙ in tali discursu incurrit: ⁊ cōsiderās materiā per quā discursus huiusmodi remouet dicit. Monasteriū si pōt fieri ita dꝫ istitui: vt oia necessaria: idest aqua molēdinū ort⁹ pistrinuꝫ ⁊ artes diuerse intra monasteriū exerceātur: vt nō sit necessitas monachis vagandi foras q̄ oino nō expedit aiabus eoꝝ. ¶ Nota ꝙ nunq̄ꝫ est secuꝝ religioso maxime iuueni ⁊ in monasterio nō ꝓbato: ⁊ p suos seniores ꝓmitus nō approbato vagādo discurrere materiāq̄ꝫ discurrēdi prestare. Accedit adhuc ↄsiliū sapiētis. Sen̄. dicētis. Subducendus ē populo tener anim⁹ ⁊ paꝝ tenax recti. Est igit in mūdo qui paruꝫ de rectitudine tenet subducēdus q̄uo tenelli: ⁊ iuuenis animus insoluendus. vagatio enim ē maledicta ⁊ in maledictionē ↄtra chaym p dn̄ꝫ dat i Gen̄. dicentē. Eris vagus ⁊ ꝓfugus sup terram. Recepit in se dn̄icam dānationis sn̄iam qn̄ de seipso dixit. Ero vagus ⁊ ꝓfugus in terra: Igit qui iuenerit me occidet me. Displicet nāq̄ꝫ dn̄o vagatio: ⁊ per ↄsequēs placet quietudo: vt dꝫ in Iere. Dilexit mouere pe

des suos: et dn̄o nō placuit. Qn̄ pastor pre/
stat cām curiose vagationi eqparat pessime
seductioni et pditiōi. sicut dr̄ in I Iere. Grex
pditus factus est ppl's meus: pastores sedu
xerūt eos: fecerūtq3 vagari in mōtibus. Est
aūt qn̄q3 religiosoꝝ indigētia vagatiōis oc/
casio vel causa: vt dr̄ in Iob. Qui preparat
coruo escam suā: qn̄ pulli eius ad deum cla/
mant vagātes: eo q nō habeant cibos. Va/
gātib' ꝑterea monachis adheret lepra: que
appellaf volatilis: cui debetur pena inferna
lis. sicut legif in Leuitico. Que si vltra ap/
paruerit i his locis: que ꝑus maculata erāt
lepra volatilis et vaga debet igne cremari.
¶ Et nota q vagus et curiosus discursus
nō est monasticus sed meretricius act'. Et
ideo ꝑpter instabilitatē imūditiā3 meretri/
cis incurrit et vilitatē. sicut legif in ꝑuerb.
de meretrice. Nouissima illius amara qua/
si absynthiū: et acuta quasi gladius biceps
pedes eius descendūt in mortē: et ad inferos
eius egressus penetrant: per semitā vite non
ambulāt. Vagi. n. sunt gressus eius: et inue/
stigabiles. Idē. Et ecce mulier occurrit illi
obuiā ornatu meretricio: ꝑparata ad capiē/

das aias: garrula & vaga quietis impatiēs: nec valens in domo cōsistere pedibus suis: nūc foris: nūc in plateis: nūc iuxta angulos insidiās. Signū aūt est a deo abiectionis in monacho volūtas vagationis. sicut legit in Osee. Abijciet eos deus: q2 nō audierūt eū & erūt vagi in nationib9. ¶ Ut nāq3 cognoscere possis que bona sunt in ordinata religione: & que mala in vagatione & discursione possum dicere tibi: q monasteriū bū ordinatum cōparat orto deliciar pp fructuū delectabilitatē. Cōparat hierusalē ciuitati scōr pp bonor ciuiū habitationē. Et cōparat firmamento celesti pp stellaruz in eo infixionē. Cōparatur etiā aque bonū saporem hñti. pp piscium spūalium pseruatione. Religio est ortus non solū muris mālibus clausus: sed etiā regularibus instōnib9 pclusus: & deo germanitate per obedientiaz pximus: vt in Cant. di. Ort9 pclusus soror mea. ortus pclusus fons signatus. Appellat vt iam dixi religionē sororē: pp obediētie imitationē. Sed appellat signatū fontē pp silentij pseruationē. Ad hūc qdē ortum venit xps frequenter: & vt desiderat9 recipit ibi

cipit ibi libenter: ꝛ vt veniat inuocatur: ꝛ vt fruct⁹ eius comedat inuitatur. sicut in Cant. legit. Ueniat dilectus meus in ortū meum: vt comedat fructus pomoꝝ suoꝝ. In hoc orto psallitur sapienter: ꝛ christus cum sanctis voces psallentium audit delectabiliter vt in Cantic. legitur. Qui habitas in ortis amici asculta͂t te fac me audire vocē tuā. Et in eisdem canticis. Sonet vox tua i auribus meis. vox enim tua dulcis: ꝛ facies tua decora. Tm̄ aūt ortū istū diligit xp̄s: qꝛ ibi sacramentaliter ꝓ nostra salute patit: ibi corpus eius spiritualiter sepelit: ꝛ ortulanus ipsius esse creditur: sicut de his oibus legit in Joanne. Erat aūt in loco vbi crucifixus est ortus. Et sequit. in orto monumētū nouum. Et post pauca. ibi enim posuerunt iesuz. Et de magdalēa i Joāne. Jlla existimās q2 ee͂t ꝛc. Alios aūt ortos hūc deserētes incolunt: vnde folijs ꝛ fructib⁹ in qbus delectati fuerant priuati sunt: carētes aqua gratie digni erubescētia: ꝛ ꝯfusione sicut legitur in ysai. Cōfundent ab ydolis qbus sacrificauerūt ꝛ erubescetis sup ortis: quos elegeratis cum fueritis velut querc⁹ defluētibus folijs: ꝛ ve

lut ortus absq aqua, ¶ Itē religio hieru
salē scē ciuitati cōparat: q ibi domus dei spi
ritualiter edificat: sicut in paralipo. legitur.
Ipse pcepit mihi vt edificarem ei domū in
hierl'z q̄ ē i iudea: hec hierl'z terrestris ē pp
illaz gliosaz q̄ ē celestis getis sigdē: z nō va
gis z ppterea regei. s. sabbati hz iter sicut le
git i actibus Tunc reuersi sunt in hierl'm: a
monte q vocatur oliueti qui ē iuxta hierusa
lē sabbati hn̄s iter. Sz ab hac hierusalē va
gus in hierico. i. in mūdū descēdit in latro-
nes. i in demones icidit virtutibusq signis
eundē spoliātes: pctis eū mortalibus vulne-
rantes. Et eū nō solū semiuiuū sz etiā mor
tuū relinquētes sicut legit in Luc. Hō qui
dā descendebat de hierusalē in iherico: z in-
cidit in latrones qui etiā dispoliauerūt eum
z plagis impositis: abierūt semiuiuo relicto
hanc hierusalē dū semel manet per verā sta
bilitatē vitā meret z hz. Sed qn̄ egreditur
mortis snīa in eo fertur. vn̄ ei per salo. in li-
Regū pcipitur. Edifica tibi domū in hiee
rusalem z habita ibi: z nō egrediaris inde
huc atq illuc. Quacūq āt die egressus fue
ris z trāsieris torrētē cedron: scito te intersi

ciendū. Et sequit. Quare ergo nō custodiuisti iusiurādū dñi? 7c. Et subiungitur post pauca. Jussit itaq3 rex banaie filio ioiade q ingressus pcussit eū 7 mortu9 ē: vides q̄ bonū: q̄ securū: q̄ iocūdū ē: hāc hierusalē habitare: videas q̄ piculosum: 7 morte dignū est: hanc vagando exire. Corrūpit enim aiam simplicis claustralis concupiscibilia mūdi curiose ꝯsiderātis. Et aduertēdū q nō licz monasteriū exeūti vt legit in Gen. Egressa est dina filia lye: vt mulieres videret regionis illius: quā cu3 vidisset sichem filius amorrei princeps terre illius adamauit eā 7 rapuit 7 dormiuit cum illa vi opp̄mēs virginē. Nō igit egrediaris vage non egrediaris curiose hierusalē scām celestis patrie ꝓximā: ꝯsortium scōꝝ: vitam btōꝝ. Nec cum semel moriaris nec cu3 dina corrūparis: ne in maculis pedice diaboli capiaris. de quibus legit in Job. Immisit rethe pedē suū 7 in maculis illius ambulat. Et in li. sapiētie. Creature dei in odiū facte sunt: 7 in tēptationem aie hoium 7 in muscipula3 pedibus insipientiū. ¶ Cōparat etiā religio firmamento celi: in quo sunt vt stelle fulgētes

religiosi: inter quos repiunt miserabiles & vagi: qui sydera errantia nūcupant: & tales pcellis tenebrap in ppetuū reseruant. De qbus in canonica iude dī. Sydera errātia qb⁹ pcella tenebrap in eternū suata est &c.
¶ Postremo ppter piscium cōseruationē aque munde cōparo religionē. Ibi.n.effusio sermonū dei abūdat: que boni monachi cōscientiam mundat. sicut legit in Joā. Uos mūdi estis ppter sermonē meum quē locutus sum vobis. Et in Ezech. Effundā sup vos aquā mūdam: & mūdabimini ab omnibus inquinamentis vestris. Sine aqua piscis nescit viuere: nec monachus sine claustro. Hūt.n. sitim spūalem: & ideo putrefactiōes incurrunt mortalē. vt legit in ysa. Computruerunt pisces sine aqua & morient in siti. Nā que fuerat in religione aqua sapida vitecp cōseruatiua & munda: exeunti ab ea conuertit & fit sanguinolēta & mortis causa. ps. Cōuertit aquam eop in sanguinē: & occidit pisces eop. ¶ Uerūtamē si cōtingat obediētie cā monachum ad seculū descēdere: & per ipm necessariū trāsitum facere non dz monasticā cōuersionem deserere: sed interius ac

exterius vitam monasticã ꝯseruare: ac se ve
rum esse monachũ intuentibus monstrare.
Et hoc vt nõ discurrat nec multum loquat
ꝛ qñ poterit sedẽdo monachus inueniatur.
Nam vt dicit Hieronymus. Monachuꝫ
se esse non loquẽdo ꝛ discurrẽdo: sed seden-
do ꝛ tacendo qſqs nouerit. Opꝫ enim neces
sario: quñqꝫ monachũ exire: ꝛ impiũ ꝓlati cõ
plere Sꝫ tũc ad eius impiũ vadat: ꝛ tabna
culũ suuꝫ figat. sicut in li. Numeri filij isrl
fecisse noscuntur. Et quãdo possunt ad clau
strũ redire ꝛ vitaꝫ quietã agere semp hoc in
desiderio habeãt: ꝛ quietẽ aio nõ relinquãt:
Mentẽqꝫ habeãt firmã sursum: ꝛ in patiẽ
tia iniunctũ discursum. vt vox in aurib⁹ eo-
rũ sonet: q̃ arsenio facta ẽ: dũ a palatio disce
deret: vt monachus fieret dicẽs. Arseni fu-
ge: tace: quiesce: hę sunt radices nõ peccãdi.
Est enim cõposite mentis signũ eẽ in stabi-
litate: ꝛ morari secum. sicut dicit Señ. Pri
mũ argumẽtum mẽtis cõposite extimo: pos
se cõsistere ꝛ secũ morari. Itẽ circuncidẽda
est ꝯuersatio qualis est magnę parti homi-
nũ: domos: ꝛ theatra: ꝛ fora per errãtiũ alie-
nis se negocijs offerunt. Et post pauca. Si

aliquē exeūtē de domo interrogaueris: quo tendis: qd cogitas? Respōdebit tibi. Nescio Sed aliquos videbo aliqd agam: sine ppo- sito vagant: incōsultus illis vanusq; cursus ē: qualis formicis p arbusta repētibus que in summū cacumē tendētes deinde in iniuz inanes aguntur. his plerisq; similē vitaz habent: et agūt quoz merito qs ingetā dixerit.

Capl'm. vij. in quo ostenditur que sit vera morum conuersio.

IAm insq; superius dicto de stabilitate q̄ monachuz interius et exterius: ad verā cōuersionē morū ordinat et disponit: et preteritis illis ex quib' impeditus stabilitatē miser relinquit: et a sublimibus ad īferiora descendit: nūc de vera moz ꝯuersione subijcit rubrica: que stabilitate mētis: et corporis iuuat nutritur regit et causat. Est aūt cō- uersio q̄dam q̄ est pctōris qn̄ ꝯuertit a peccatis. Et est alia spēs ꝯuersionis: q̄ ē moruz p ingressum religionis. Et nō minora videtur mihi requiri ad ꝯuersionē morū: q̄z ad ꝯuersionez requirant pctōrum. Quid vero in vtraq; ꝯuersiōe requirat: per ipsius ethimologiā vocabuli exprimit. Scilicet vt cor

ex omni parte versetur: sm q magister gratia nus super illo verbo: conuertimini ad me: et ego conuertar ad vos: dicit. Conuersio enim est vndiqz cordis versio. Si vero cor nostrum vndiqz a malo ad dominum conuertatur: mox sue conuersionis fructum meretur: vt deus ab ira ad misericordiam conuersus: peccatori prestet: idulgentiam: cui primo preparabat vindictam. vndiqz ergo exigitur cordis versio: et quando fit peccatorum conuersio: et quando fit morum emendatio: vt sicut fuit vndiqz versus et conuersus a peccatis: ita conuertatur: et vndiqz vertatur a vite actibus secularis: vt deo auctore semel a peccatis conuersus: in suis moribus sit iterum totus conuersus. Sicut in libro regum helyas dixisse legitur. Tu conuertisti cor iterum: et tunc fons lachrymarum qui paruus est in conuersione morum et per veram contemplationem in lucem conuertitur et solem. sicut in Hester. dicitur. Paruus fons crescit in fluuium. et in lucem sol: quia conuersus est. Nam ista conuersio ad statum contemplationis vere lucis et solis conuersum illuminat subtracto velamine secularis conuersationis. vt dicit apostolus ad Corinth. Cum autem conuersus fuerit ad dominum auferetur velamen. Dominus autem spiritus est:

vbi aũt spũs dñi ibi libertas. Et sequitur. Nos vo oẽs reuelata facie gliam dñi specu-lantes in candẽ imaginez trãsformamur in claritate: ad claritatem tanq̃ a dñi spiritu. De fructu vtriusq̧ ꝯuersionis: ꝛ sublimita te ꝯtẽplationis. legit in Iere. Si cõuerteris ꝯuertam te: ꝛ ante faciẽ meam stabis. Et si cut in ꝑncipio tactũ fuit ad hanc ꝯuersionẽ que est de moribus: monacho nõ sufficit mu tasse locũ assumpsisse habituz altam deferre tõsuraz latãq̧ coronã: nisi mores seculares abijciat: ꝛ in religiosis oĩno conuertat. Illa eniz nõ veritas sed signa sunt: ꝛ vmbra quedam religionis existũt. Unde btũs Berñ. Corpis conuersio si sola fuerit erit nulla. Forma siqdem ꝯuersionis est ista: non veri tas vacua virtute gerens speciem pietatis. ¶ Sane ad veraz ꝯuersionẽ moꝝ credo eẽ necessariũ: vt ipsa ꝯuersio sit mẽtalis in cor de: verbalis in ore: exẽplaris in ope. ¶ Cõ uersio monachalis debet eẽ mẽtalis: ꝛ quã tuz ad intellectũ: ꝛ quantũ ad effectũ. Quã tum ad intellectũ vt cogitationes male: que a deo separant auferant: ꝛ studia bona ꝛ scã ꝑ ꝯñs acgrant: ꝛ sic vere a via mala mona-

chus ꝯuertitur. De his in li. Sapientie le/
git. Peruerse cogitationes separant a deo.
Et in ysa. Auferte malum cogitationũ ve/
straꝝ ab oculis meis: quiescite agere puerse:
discite bñfacere. Et in Jere. Conuertimini
vnusquisqꝫ a via sua mala ꝛ pessima: bona fa/
cite studia vestra. Sed qui non ꝯuertit ve/
re: nõ vult intellectum ad cogitandũ de deo
dare. vt dicitur in Osee. Nõ dabunt cogita
tiones suas: vt ꝯuertantur ad dñm. Qui au
tem non intelligit: nec per ꝯsequẽs recte di/
ligit. Et qui se deo non ꝯiũgit ꝯuertendo ꝛ
diligendo: nec dilectũ recipit vt ad ipm con
uertatur amãdo. Unde in Cañ. Dilectus
meus mihi ꝛ ego illi. Ergo ipse mihi: quia
ego sibi. Et iteꝝ. Ego dilecto meo ꝛ ad me
ꝯuẽsio ei⁹. Ac si dicẽt. Ego ad dilectũ meuꝫ
itelligẽdũ ꝛ diligẽdum sum ꝯsus: ꝛ ipse ad
me diligendo ẽ ꝯuersus. Et ideo debet a pu
ritate intellectus descẽdere in teneritudineꝫ
diligentis affectus: Et tũc sequitur ꝙ nihil
aliud diliget nisi deum: ꝛ ꝓximũ ꝺm eũ. Et
iuxta hoc dicit Señ. Metuat tristet: ꝛ gau
deat. Uñ beatus Ber. Attẽde solerter qd
diligas quid metuas: vnde gaudeas aut tri

steris. Idem. Cóuertatur amor tuus: vt nihil oino diligas nisi deū: aut certe ppt deū. Cóuertatur etiā ad ipsum timor tuus: q perversus est timor ois: quo metuis aliquē preter deū et nō ppter eū: sic gaudiū et tristitia cōque cōuertant ad ipsum. Hoc aūt pncipaliter fit dei ministerio: vt cōuertamur mentaliter. Nam si vere cōuertimur p puritatis affectuz: ad statū innocētię innouamur. sicut in Treñ. legit. Cōuerte nos dñe ad te: et cōuertemur: innoua dies nostros sicut a principio. Deputatus nāqz ad cognoscendū intellect9 et tener ad diligendū ipsum affectus de facili illuminat: vt defectus pprios cognoscat: vnde abhominatiōes ezechieli pmo ostēdūtur: et ei multotiens inculcat: adhuc conuersus videbis abhominationes maiores. Ingressus enim ad interiorem hoiem: et pgressus ad eius cōsiderationem et si introitu videat quasdā abhominationes semp se considerando inuenit in se maiores: et magis cognoscit pprios defectus pteritos et pñtes: sicut idem ezechiel primo. vidit introitu templi ydolum zeli: sz postea dictuz est sibi. adhuc cōuersus videbis abhoiatiōes maiores.

Et sequitur q vidit. lxx. viros de seniorib⁹ israel. Et post pauca sequit: vnusquisq3 habebat turribulū in manu sua. Iterumq3 dictū est ei. adhuc cōuersus videbis abhomi nationes maiores: ⁊ sequit. Ecce vidi mulieres sedētes: plāgentes adonidē. Postremo dictū est ei adhuc cōuersus. videbis abhomi nationes maiores his. Post pauca. Et ecce in ostio templi dñi inter vestibulum ⁊ altare quasi. xxiiij. viri dorsa habētes contra templū ⁊c. Ita pdicto mō dispositio intellectu ⁊ ordinato pro posse affectu qd credebat in se boni veritatem: inuenit solam esse similitudinē: ⁊ idcirco in pma cōsideratiōe sui: occurrit ydolum çeli. Nec enim in via pōt haberi illius amoris certitudo de quo in patria habebit plenitudo. In scda vero sui consideratiōe. defectum eē cōsiderabat: vbi virtutē esse credebat. Quia inani glorie thurificando attribuitur: qd soli deo cuius ē gloria. debebat. Et ideo quēlibet seniorē inuenit turrificantem: dū de virtutibus reperit psumentem: Verū adhuc magis defectus suos cōsiderat dum magis cōmiscēdo in interioribus intrat. Dū se aliqd credit forti

tudinis habuisse: ꝛ de illa fortiter dño non seruisse: adonidez plãgentes inuenit mulieres. Adonidem qppe seruiens eius: vel fortitudo eoꝝ iterptatur. Hic quippe a mulieribus plangit: dum virtutis fortitudinẽ inaniter ꝯsumptã dolendo ꝯquerunt. Unde lamentãdo in Job querit. Ubi est fortitudo tua. Ipse nõ se iustificando: sed amissionez sue fortitudinis lamentãdo. Respõdet cuz ysa. In vacuum laboraui sine cã ꝛ vane fortitudinẽ meam ꝯsumpsi. Postremo dorsuz qs ꝯtra tẽplum se habere repit: dum nõ virtutibus alioꝝ: sed diuitijs ꝛ honoribus intẽdit. Qui qdem ad orientẽ adorat: duz generis nobilitatẽ: aut mũdanã potentiã plusq̃ꝫ expedit ꝛ dꝫ honorat. Hac igitur ꝯuersione pacta in mente; opꝫ q ꝯuertatur in verbo ꝛ opꝫ. Nam cum dixisset dñs in Johel. Conuertimini ad me in toto corde vestro: sic interiore hoīe ꝯuerso ꝓcedit ad exteriorez debitis adaptationibus ꝯuertendũ: ꝛ ad conuersionẽ debitam exterius ordinandũ. Unde subiũgitur. in ieiunio fletu ꝛ plãctu. Nec ꝓpter exteriorẽ est interior diminuẽdus. vel in aliquo relaxãdus. Unde seqtur. Scindi

te corda vestra: et non vestiméta vestra. Demum subdit pmium puersionis: qd est benignitas diuine miserationis dum dixit. Et puertimini ad dñm deum vestrũ: qz multus est ad ignoscendũ: et qz benignus et misericors est. ¶ Plane pma côuersio iterior est cordis: quã seqtur exterior que est in vbis: et pficitur in opibus bonis. Ut pmo sit mentalis. Scdo verbalis. Tertio ope pbabilis. Dictum est de prima: subiũgitur de secũda. Quia nisi puersus refrenando linguam habeat labia circũcisa: erit puersio religiõe vacua. Unde dicit btũs Jacobus. Siquis putat se religiosum esse nõ refrenans linguam suã: sed seducens cor suũ: huius vana est religio. Pro eodẽ. n. accipio puersionem et circũcisionem: qz nõ est vere interius et exterius côuersus: qui non est in vtroqz hoie circũcisus. Nam de interiori apls ad Colossenses ait. Circũcisi estis circũcisione nõ manufacta. Ad quã mouet in Deutero. Circũcidite pputia cordium vestrorum. Dictum est de prima et potiori. sed in Josue dr de secunda posteriori et exteriori. Circũcidite secũdo filios israel. Et nota q inter illa que nõ modi

cum manifestant verã ɔuersionẽ: vel dissolu ti irreligiositatẽ est bona vel fatua loquela. Unde dĩ in Matth. Galileus es: nam ꝛ lo quela tua manifestum te facit. Igitur circũ cisus in mẽte circũcidatur in oꝛe. Hanc ean dem circũcisionez celebꝛari solẽniter voluit noster magister: dum linguę viciũ dãnauit terribiliter dicens. Scurrilitates vel verba otiosa aut risuȝ mouẽtia eterna clausura in oibus locis dãnamus. vides charissime nõ vnius diei sed ęternitate tpis appositam mẽ suram. Nõ in vno loco sȝ in omnibus mira bilem datã clausuram. Imitatus ẽ paulus apostolũ pater ꝛ magister monachoꝛũ. Naȝ apostolus dixerat ad Ephe. Ois sermo ma lus de oꝛe tuo nõ ꝓcedat. Nihil autẽ excipit qui dicit ois. Sȝ cũ expedit vt quis loquat: qualis debeat esse sermo subiũgitur dicẽs. Sed si quis est bonus sermo ad ędificatio nem fidei vt det gratiam audiẽtibus. Dis suadet igit sermo malus: ꝑmittit aliqũ ser mo bonus nec simpliciter ois bonus. Sed ędificatiuus ꝛ gratię operatiuus. Nam in terdũ silendũ ẽ monacho ꝛ maxime subdi to ꝛ sepe ꝓlato vnde de taciturnitate ꝓmisso

verbo psalmiste. Dixi custodiam vias meas vsq ibi. silui a bonis. Dicit beatus Bene. Hic ostendit ppheta si a bonis eloquijs interdu ppter taciturnitate3 debet taceri: quanto magis a malis verbis ppter pena pcti o3 cessari. Et pcludedo subiungit. Ergo quis de bonis & scis & edificationum eloquijs pfectis discipulis propter taciturnitatis grauitate raro loquedi cocedat licetia. Quia scriptu est. In multiloquio no deest peccatu Et iteru mors & vita in manibus lingue. Naz vt post subdit. Loqui & docere magistru co decet: tacere & audire discipulum conuenit.
¶ Circa hoc est notandu q qn op3 religiosum aliqd dicere: multu o3 curare vt sit circucisus in suo sermone. Debet enim prelati & subditi locutio ee discreta sana cauta ponderosa: vera no ociosa no maledicta no detractoria no adulatoria. Qd debeat ee discreta dicit Greg. in pastorali. Sit rector discret⁹ in siletio: rectus in verbo. & vtilis. Et beat⁹. Joan. Quoties loqmur aut no in opportuno loco: aut no vt puenit audietibus: totiens smo mal⁹ pcedit de ore nro: ad destructione coz q audiut. Cosideremus itaq qd loqu

mur:qꝛ ꝑ'oi verbo ocioso reddituri sum'ra tionē in die iudicij. Qd debeat eē sana. dicit anacletus papa in decreto. Sane pcussor ille doctor dr:qui sermone inutili ꝯsciam percu tit infirmoꝝ. Jō tenere vos:ꝛ oēs fideles oꝫ eū qui ƀm doctrinā ꝛ fidelem ƀmonem est: vt potēs sit ꝯsolari in doctrina scā:ꝛ ꝯtradi centes redarguere:ꝛ recte viuētes atqꝫ fidē tenentes ꝯsolidare. Jtē de cautela verboꝛum dicit beatus Greg. Cum rector se ad loquē dum pꝛꝑparat sub cautelę studio vt loqua tur attendat. Ne si inoꝛdinatę' ad loquen dū rapiꝭ erroꝛis vulnere audiētiū coꝛda fe riant. De pōderatione verboꝝ in decreto ca lixtus papa loqtur dicens. Pōderet vnus quisqꝫ sermones suos:ꝛ qd sibi nō vult loq alteri non loquatur. De veritate sermonis Criſ. ait. Jdeo dñs inter iuramentuꝫ ꝛ lo quelā nullaꝫ vult esse distātiā:qꝛ sicut in iu ramento nullā ꝯuenit esse pfidiā:ita quoqꝫ in nr̄is verbis nullum ꝯuenit esse mēdaciū. Quia vtrūqꝫ piurium ꝛ mēdacium diuini iudicij pena dānaꝭ:dicēte scriptura. Os qd mentiꝭ occidit aiam. Jteꝫ ꝙ sermo non de beat esse ociosus:satis est ostēsum superius

vbi dictū

vbi dictū est eum esse debere discretuz. Itez nec maledictus. Sermo.n.maledictus frequenter in maledictionē loquētis reuertit. sicut dicit btūs Aug⁹. Sicut auis in ventū volans: aut passer quolibet vadēs: sic maledictū frustra platum venit supra illum qui misit illō. Et Hiero. ait. Qui negligūt oris maledicti ɔsuetudinē resecare: etiā si nō cor de maledicant: tñ imūditiam labiorum fm ysaie verbū: ⁊ inquinamēta oris incurrunt. Nec detractorius fmo dȝ esse. Unde auteri us papa referēs nicenę synodi inter cetera dixit. Caueat vnusqsqȝ ne aut linguam aut aures habeat prurientes.i.ne ipsę aut alijs detrahat: aut alios detrahentes audiat. Et post pauca. Parcāt singuli detractorijs linguę custodiātqȝ sermones suos: ⁊ discant ⁊ sciāt: qꝛ cūcta quę de alijs loquenf: sua etiā snia iudicabuntur. De adulatione pulchre btūs Greg. dixit sup illo verbo. Ipse ędificabat parietē: ipsi aūt liniebant eum. Parietis qppe noīe peccati duritia designaf. Edificare qdem parietē est ɔtra se quēpiam peccati obstacula ɔstruere. Sed parietez liniūt qui peccata ppetrantib⁹ adulanf. Ut qȝ illi

puer se agētes edificant: isti adulātes quasi nitidū reddant. Itē de adulatione et adulationis malo. Aug'. ait. Nemo piorum et prudētium putet q minus sit piculū in verbis lingua mētiēdo: q̄ manibus sanguinē fundendo. Melius est. n. ppter veritatem pati supplicium: q̄ pro adulatione bñficiū. ¶ Ultimū quidem qd̄ reqrit ad cōuersionis verbum est q non sit murmuratorium Unde beatus Benedictus ait sic. Hoc ante omnia admonentes: et absque murmurationibus sint. Idē. Nam cū malo animo si obedit discipulus: et non solū ore: sed etiā in corde si murmurauerit: et si impleat iussionē tñ iam acceptū nō erit deo: qui cor respicit murmurantis. Et pro tali facto nullā cōsequit gratiam imo penā murmurātiū incurrit si nō tñ satisfactione emēdauerit. Murmuratio enim in corde et in ore grauissimam habet culpā: et ideo ad grauem obligat penā sicut dicit apl's ad Corin. Neq3 murmurauerītis sicut quidā illorū murmurauerūt: et perierunt ab exterminatore. Murmur enim nō est solūmodo cōtra officialē vel prelatum s3 est expresse: ac specialiter cōtra deum, sicut

moyses de se dixit ad aaron in exodo. Nos enim qd sumus qr murmurastis ɔtra nos nec cõtra nos est murmur vestrum: sed ɔtra deũ. verũ ẽ murmuratio signũ corporis voluptuose nutriti: ⁊ cordis indisciplinati. De corpore nutrito voluptuose ⁊ idcirco in religionis abstinẽtia murmurãte põt intelligi qḋ legit̃ in exodo. Murmurauit oĩs cõgregatio populi israel ɔtra moysen ⁊ aaron in solitudine: dixerũtqꝫ ad eos. vtinam mortui essemus in manu dñi in terra egypti: qñ sedebamus sup ollas carniũ: ⁊ comedebamꝰ in saturitate. Signũ indisciplinati cordis ẽ ɔtra corrigentẽ murmurare: qr disciplinatꝰ nõ murmurat correctus. sicut dr̃ in Ecclesiastico. Seruo sensato liberi seruiũt: ⁊ vir prudẽs ⁊ disciplinatus nõ murmurabit correptus. Nam disciplinatus tribulationem sustinet patient̃: ⁊ in timore stat dñi pseuerant̃er. Ac q̃rulosus improperiuꝫ suę murmurationis ⁊ impatiẽtię ꝓfert ɔtra deũ: ⁊ diabolus ptãtem accipit sup eũ: sicut ex libro iuditũ colligit̃. Oẽs q placuerunt deo p multas tribulatiões placuerũt fideles. Illi aũt qui tribulatiões nõ susceperũt cũ timore dñi: et

impatiētiā suā ⁊ improperiū suę murmurationis ꝯtra deū ꝓtulerūt exterminati sunt ab exterminatore: ⁊ a serpētib⁹ perierūt. His ergo cōsideratis ⁊ plene inspectis si linguaȝ laxādi licentiā habeas: circūcisuȝ te ac vtilem loquēdo demōstres: in quo nō sis insipiēs supfluus vel dānosus: ⁊ in oībus sis rationabilis nō verbosus: sicut btūs pr̄ nr̄ dicit. Undecim⁹ humilitatis gradus est: si qn̄ loquit̄ monachus leniter ⁊ sine risu humiliter ⁊ cum grauitate vel pauca verba ⁊ rōnabilia loquat̄. Et nō sit clamosus in voce sic̄ scriptū est. Sapiens verbis innotescit paucis: Taciturnitateȝ igit̄ te frater charissime habere cōsulo: ⁊ tūc nō peccabis in verbo sicut magister nr̄ ait. Non⁹ humilitatis gradus est si linguā ad loquendū ꝓhibeat monachus: ⁊ taciturnitatē hn̄s vsqȝ ad interrogationē non loquat̄. ¶ Ad exteriorē auteȝ ꝯuersionem: ⁊ si sit vtilis linguę cohertio: ⁊ verboꝝ moderatio: est tamē necessaria sensuū ordinatio. Est aūt ordinatio in sensib⁹ optima: qꝫ non permittant̄ dn̄ari vitia: sicut instruimur in Tobia. Supbiā auteȝ nunqȝ in tuo sensu: aut in tuo verbo dn̄ari permit-

tas. In ipsa initiū sumpsit ois pditio. Sen
sus.n.prudenter gubernat ostēdunt inha/
bitare virtutes in mēte sensati. sicut dicitur
in Ecclia. Ciuitates inhabitant per sensuz
prudentiū. Nota q magna dz esse differen/
tia inter seculariter viuētis sensum: et regu
lariter conuersantes. Quia non dz ambulare
in suoꝝ sensuum vanitate: quasi intellectus
obscuratus tenebrositate. Necꝫ viuat laica/
liter. Nam et laicus viuit quodāmodo gen
tiliter. Et caueat ab imūditijs pctóꝝ: vt nō
videat esse de numero despatoꝝ. De his pōt
intelligi monitio apli ad Eph. dicētis. Hec
dico et testificor in dño: vt iam non ambule/
tis sicut et gentes ambulant in vanitate sen/
sus tenebris obscuratū habentes intellectū:
alienatę a via dei per ignorātiā quę est in il/
lis: et ppter cecitatē cordis ipsoꝝ: qui despan
tes tradiderunt semetipsos impudicitię in
opationem ois imūditię. Est hō exterior co
hibēdus: vt sit habitus honestus: nō notabi
lis: pciositate: supfluitate: vel singularitate.
Risus clausus aut sit rarus et modestus.
Et incessus valde maturus. Nam ista enū
ciāt de eo qd est in monacho siue de bono si/

ne de malo vt dr in Ecclesiastico. Ex risu co-
gnoscit vir: et ab incursu faciei cognoscitur
sensatus. Amictus corporis et risus dentiu: et
gressus hois enunciant de illo. Si.n.membra
vestra ante puersioné fuerunt minus bñ co-
hibita: post puersioné debet ostendi munda
et iustificata. sicut dicit apls ad Roma. Si
cut exhibuistis mébra vestra seruire iniqta
ti et imüditie ad iniqtatem: ita nüc exhibe-
te seruire iustitie in scificationé. Hác doctri-
ná exterioris puersionis pulchre: nec min⁹
vtilr ministrat monacho btüs pr nr dicens.
Duodecimus hüilitatis gradus est si nö so
lü corde monachus: sz et corpe humilitaté
videtibus se semp indicet. i. in ope in orato
rio: in ministerio: in orto: in via: in agro: vel
vbicunq sedens ambulás vel stás inclina-
to sit semp capite: defixis ad terram oculis
reum se oi hora de peccatis suis existimans:
iá se repsentari tremédo iudicio existimet.
Exterior enim ostésio moderatiöis est argu
mentum scé puersionis et est vie pclusio de-
tractionis sicut dicit btüs Pet. Conuersa
tioné vestrá inter gentes habétes bonam: vt
in eo qd detractát de vobis tanq de malefa.

ctoribus ex bonis operibus vos cōsiderātes glorificēt deū in die visitatiōis. Nam in scā ꝯuersatiōe pseuerās monachus est nō tantū deo: sȝ etiā hōibus acceptus valde. De quo comēdatur thobias his verbis. In bona vita ꝛ ꝯuersatiōe scā pmāsit: vt acceptus esset tam deo ꝗ̃ cunctis hominibus terre.

¶ Capl'm. viij. in quo vere morum conuersionis impedimenta numerantur: ꝛ euitanda comprobantur.

Dicto de aliquibus que ad morū conuersionē faciūt: ꝯsequēter subiungit de illis ꝗ̄ scām ꝯuersionem ipediunt. Sunt aūt ꝯsuetudinū prauitas: mōasterij laxitas: pdicatiōis raritas: exemplaris corruptibilitas: ꝯuersi imo melius peruersi mala voluntas. ¶ Ad primū pōt dici ꝙ bonas: et malas impssiones recipit animus maxime in ꝯuersatione tenellus. Vñ. ver. Qd̄ noua testa capit inueterata sapit. Qñ enim incipit ad euellendū monachus viciuȝ laborare dū est tener satis erit facile: qd̄ in iam indurato eēt difficile. vñ refert hilarius a relatenū. de beato honorato ꝙ qñ seculū dimittere deliberabat sibi ipsi deliberando dicebat. Erue

mur ab his laqueis dñi minus tenemur. Fa cilius eni est tenella euellere: q̃ robusta sub scindere. Que enim in iuuẽtute apprehẽdũ tur in senectute nõ facile dimittunt. sicut di cit salomon in Prouer. Adolescens iuxta viam suam etiã cum senuerit: nõ recedet ab ea. Ecclesiastes. Peruersi difficile corrigũ tur. Ber. Dũs malus animus p̃usq̃ indu rescat malitia illius molliri põt: sed postq̃ induratus erit desperandum ẽ. i. raro sperã dũ. Virgule enim possunt dirigi si distorte fuerint: sed nequaq̃ possunt de facili si sunt trabes facte. Conandũ est igit in iuuentute scãm ↄuersionẽ incipere: et iugũ dñi ab ado lescẽtia portare. sicut legit in tre. Bonuz est viro cũ portauerit iugũ dñi ab adolescentia sua. Nam que quis mala in adolescẽtia di dicit: vt plerunq̃ pseuerando vsq̃ ad finez vite deducit. Vñ dicit in Job, ossa ei' reple buntur vitijs adolescẽtie sue: et cũ eo in pul uerem corruent. Durum enim est malã cõ suetudinez q̃ est altera natura exuere: et aliã nouaz induere. sicut legit in libro Judicũ. Nõ dimiserũt adinuẽtiones suas: et viã du rissimam per quaz ire ↄsueuerant. Ideoq̃

multū est monacho cauēdum: ne apphēdat ꝯsuetudines sclariū ſm dcū in Leuit. Iux ta ꝯsuetudinem terre egypti in qua habita stis nō facietis: ⁊ iuxta mores regionis cha naan: ad quā ego itroducturus sum vos nō agetis: nec in legitimis eorū ambulabitis. Faciat sibi igit monachus ꝯsuetudinem bo nam ꝯtra ꝯsuetudinē malam: affectū ⁊ dele ctationes cum dei adiutorio imutando: dele ctationes ⁊ affectus optimos apphēdēdo: sicut btūs Bern. Ad exuendū se de serui tutis necessitate: ad carnis sue dn̄antē ꝯsue tudinē accingat: necessitatē sibi faciens cō tra necessitatē ⁊ affectū sibi formans contra affectū: donec plenam mereat hīc delectatio nem ꝯtra delectationē. ¶ Circa scḋm impe dimentū qḋ est monasterij laxitas pōt consi derari breuiter: q vix aut nunq̄ serpēs di mitteret suam pellē: nec per ꝯn̄s renouaret iuuentutē: nisi ingrederet arctum foramen: Sic ⁊ monachus in laxo monasterio actus sclariū: vix dimittit: ⁊ sic per ꝯn̄s viam que est angusta ⁊ arcta eterne vite amittit. sicut dn̄s in Matth. Intrate ergo per angustā portā: quia lata est via ⁊ spaciosa: que ducit

ad perditionem: ⁊ multi sunt qui intrant per eam: ꝙ angusta porta ⁊ via que ducit ad vitá: ⁊ pauci sunt qui iueniūt eā. ℭ Tertium est pdicationis siue doctrine raritas. Doctrina spūalis timorē in corde audiētis in pncipio generat: sed post modū aiūm ad spem eleuat. Quantū vo dānum sustineat: qui ad timorē ⁊ spem cor suum nō applicat per se qsqꝫ sapiens videat. Primo qppe nō hꝫ cōmodum sue castigationis. Iteruꝫ nec hꝫ dulcedineꝫ mellis spūalis. De primo in Ecclīastico. Sapiētia filijs vitā spirat: ⁊ sequitur. Timorē ⁊ metum ⁊ pbationeꝫ inducet sup illum: ⁊ cruciabit illū in tribulatiōe doctrine sue: donec tēptet illum in cogitatio nibus suis: ⁊ credat aie illius ⁊ firmabit illum. De scdo habet in puerb. Comede fili mi mel q: bonum est ⁊ fauū dulcissimū gutturi tuo: sed ⁊ doctrina sapientie anime tue quā cum inueneris habebis in nouissimis spem: ⁊ spes tua nō pibit. ℭ Quartū est exēplaris corruptibilitas. Circa qd notanduꝫ ꝙ pdurantes in virijs vitiosi ēt iuitiis coz socijs pbēt multa exēpla magna ppetrandi ptā, sicut legit in Ecclīasti. Qui se iniūgit

fornicarijs neq̃ erit: putredo et vermes here-
ditabit illũ. et extollet in exemplum maius
Dampnabilis vero ẽ qñ maiores qui debent
eẽ exemplũ salutis nõ sumunt ad vtilitatem
suã exemplũ pene in dãnatis sed ipsi faciũt
se exẽplum in dãnationem alijs sicut beatus
iudas in cañ. ait. Sicut sodoma et gomorra
finitime ciuitates simili mõ exfornicate sũt
et abeũtes post carnẽ alterã facte sunt exem-
plum ignis eterni ignem sustinẽtes: similit
et hi qui carnẽ maculant. Et post pauca de
ipsis sequit. Hi aũt queq̃ ignorãt blasphe-
mant q̃cunq̃ aũt naturaliter tanq̃ anima-
lia muta norũt in his corrumpunt. ¶ Ad
qrtũ et vltimũ qd̃ est mala volũtas dici põt
q̃ hoies sue voluntatis sequunt obediẽtiaȝ
diabolice prauitatis. Volũtas enim diaboli
est q̃ miser ambulet in desiderijs suis et cor-
ruat in diuersis pctis. Est eniȝ miser capt⁹
in eius carcere: et ideo facit eũ diuersimode
ruere. Et in via secũ ambulantẽ ꝓfundit: qꝛ
ſm ꝓpriam voluntatẽ vadit. De quibus oi-
bus sequẽtes auctoritates adaptãdo intelli-
gere potes. Apostolus dicit ad Thi. Seruũ
aũt dñi nõ opȝ litigare ſȝ mansuetum eẽ ad

oēs docibilē patientē cū modestia corripien
tem eos qui resistunt veritati. neqñ det illis
deus pniam ad cognoscēdū veritatem: ꝛ re
sipiscāt a diaboli laqis a quo capti tenētur
ad ipsius voluntatē. Et btūs Pet. in can.
Sufficit enim pteritum tps ad voluntatem
gentiū cōsumandā. Qui ambulauerūt in lu
xurijs in desiderijs vinolētijs cōmessatoīb⁹
potationibus ꝛ ebrietatibus ꝛ illicitis ydo-
lorū cultibus in quo admirant nō corruen-
tibus nobis in eandē luxurie ꝯfusionē blas
phemantes. Itē Ecclesiastic⁹. Cum audace
non eas in via ne forte grauet sua mala vi-
tę. Ipse enim fm voluntatem suam vadit: et
simul cum stulticia illius peribis.

¶ Capl'm. ix. in quo agit de obediētia: ꝛ de
his qui sub obedientia degunt.

SUperius put ministrauit dñs dictū
est de duabus pfectionis ptibus. s. de
stabilitate ꝛ moꝝ ꝯuersione. Nūc sequit ter
tia pfectionis ps de obedientia ꝛ eius cōmē
datiōe quā psecuturus sum cū illius auxi
lio: q obediens deo patri vsq ad mortē fuit.
Qui ꝛ in veteri testamēto mādata obedien-
cie dedit: sed in sui sanguinis effusione in no

uo obedientię mãdata cõpleuit. ¶ Intẽdo igit̃ ꝓcedere sic. Primo obedientia deſcri/betur. Scdo qualiter ſit implenda tractabi/tur. Tertio aliqd de eius cõmẽdatione age/tur. Quarto malum inobedientię ac inobe dientis pęna monſtrabitur. ¶ Obedien/tia enim ſic deſcribitur Obedientia eſt vo/lũtas faciendi pręceptum ſupioris. Item. Obediẽtia eſt ſubiectio: qua hõ ſpontaneę dei intuitu alterius hois volũtati ſubdit̃. Itẽ. Obediẽtia eſt obtempatio ſm regulã ſacrę ſcripturę maioribus debita. Itẽ obediẽtia eſt ſpõtaneum ⁊ rõnabile ꝓprie volũtatis ſa crificiũ. Item. Obediẽtia eſt ꝓprie volunta tis abnegatio. Ego aũt dico. Obediẽtia eſt humilis abiectio ꝓprię volũtatis: qua qs ſe abnegat ꝓpter deũ: vt nõ ſuam ſed alterius prõpte ſequat̃ in oibus voluntatẽ. ¶ Hęc enim obediẽtia dꝫ eſſe volũtaria prompta ⁊ integra. ¶ Volũtaria.n. eſt illa obedientia quę ex pura cordis volũtate ꝓcedit. Hęc cõ mendat̃ ab aplo: ꝙ pſtet a peccatis liberati/oneꝫ: ⁊ plenã libertatẽ ↄtra peſſimam ſerui tutem. ad Rom. Gras aũt deo ꝙ fuiſtis ſer ui peccati: obediſtis aũt ex corde in eam fo

mā doctrinę: in qua traditi estis: libati autē a peccato: serui facti estis iustitię. Per hāc icedere: ⁊ deduci obediētię semitā desiderabat Psal. dicēs. Deduc me dn̄e in semitaȝ mandatoꝝ tuoꝝ: qꝛ ipsaȝ volui. Et ꝙ hoc sacrificiuȝ sit volūtarię offerendū. idē Psal. dicit. Volūtarię sacrificabo tibi. De hac ēt btūs Benedictus sic ait. Obedientia quę maioribus ꝑbet: deo exhibetur. Et subiungit. Ipsam cum bono aio a discipulis ꝑberi opȝ: quia hylarē datorem diligit deus. Opȝ etiā ꝙ sit in obediētia volūtaria hylaritas: quę in vultu ⁊ in sermonib⁹ ostendat: qꝛ nō libenter ostēdēti tristitiā impatur. Vn̄ pulchre ait btūs Ber. Serenitas in vultu dulcedo in smonibus multū coronāt obedientiam obsequētis. Nubilosa corpis compositio: ⁊ facies tenebris tristitię obfuscata deuotionē ab aio recessisse significant. Quis eni libenter impat homini tristitiam indicanti. ¶ Debet etiā esse prōpta: qꝛ illā cōmendat psal. dicēs. In auditu auris obediuit mihi. Item btūs Bn̄dictus. Primus humilitatis gradus est obediētia sine mora. De hac etiaȝ prōptitudine volūtarię obediētię bea-

tus Bern. sic ait. Uerus obediēs mādatū nō ꝓcrastinat: sed parat oculos visui: aures auditui: linguā voci: manus opi: pedes itineri: ⁊ sic se totū colligit interius: vt ꝓcipiētis colligat interius volūtatē. Nec discordauit doctrina discipuli. scilicet beati Bern. a sui ⁊ nostri institutione magistri beati Benedicti. dicentis. Mox cum aliquid a maiore imperatum fuerit: ac si diuinitus imperetur morā pati nesciāt in faciēdo. Et post pauca. Ergo hi tales relinquētes que sua sunt: ⁊ volūtatem propriam deserentes: mox ex occupatis manibus: ⁊ quod agebant imperfectum relinquētes vicino obedientię pede iubētis vocē factis sequunt ⁊ veluti vno momento ꝓdicti magistri iussio ⁊ pfecta discipuli opera in velocitate timoris dei ambę res citius explicant: ⁊ sequitur. Sine dubio hi tales illam dñi imitantur sniam: qua di. Nō veni facere voluntatem meā: sed eius q misit me. Sed h ipsa obedientia tūc accepta bilis erit deo: ⁊ dulcis hominibus: si qđ iubetur nō trepide nō tarde aut tepide aut cū murmure vel responso nolentis efficiatur.
¶ Preterea obedientia dꝫ esse integra: vt

nihil minus aut aliter fiat q̄ imperat: sz to
tum illud ꝛ p illum modū quo ꝑcipitur effe
ctu humillimo cōpleat. Sic ille tūc deuotus
populus in libro Josue ad deū dixisse legit.
Oia que precepisti nobis faciem⁹: ꝛ quocū
q̄ iusseris ibimus. Sicut obediuim⁹ in cū
ctis moysi ita obediemus ꝛ tibi. Quicunq̄
ꝯtradixerit ori tuo ꝛ nō obediuerit cunctis
sermonibus quos ꝑceperis ei moriat. Hec
integritas obediētie i psona Josue cōmen
datur: cum de eo in li. Josue dī Sicut prece
perat dn̄s moysi seruo suo: ita ꝑceperat moy
ses Josue: ꝛ ille vniuersa compleuit. nec pre
teriijt eum de vniuersis mandatis eius nec
vnum quidē verbū. Hec aūt obediētia dz
esse adeo itegra: vt q̄uis in his que ꝑcipiū
tur cōtra deū discretio sit seruanda: sicut in
ꝑncipio voluminis potes videre in alijs ta
men oibus dz totam suam discretionem ad
obediendū discipulus captiuare sicut dicit
btūs Ber. Perfecta obediētia ē maxime
in incipiēte indiscreta. Hoc est nō discerne
re: qd aut quare ꝑcipiatur: sed ad hoc tm̄ ni
ti: vt fideliter ꝛ humiliter fiat: qd a maiore
ꝑcipitur. Idē. Nouitius stultus fiat vt sit
sapiēs

sapiens. Et hoc etiã sit ois eius discretio hoc ois eius sit sapia vt in hac parte nulla sit discretio. Consummatam vero: et pfectaʒ obediẽtiam ondit idem btũs Ber. dicens. Discretionis locum fratres in nobis suppleat obedientie virtus vt nihil plus nihil minus nihil aliter q̃ imperatũ sit faciatis. Tanta igitur dʒ esse pfectio in nostra obedientia: vt ꝓpter eius bonum agrediamur etiã impossibilia si a maiore fuerint imperata sicut beatus pater nr̃ dicit. Si alicui fratri aliq̃ forte grauia aut impossibilia iniungunt suscipiat quidẽ iubentis impium cũ omni mansuetudine et obedientia. Et. j. vsq ibi. Ex charitate cõfidens de adiutorio dei obediat. Pares igitur obedientie cũ dei adiutorio ꝯseruemus et voluntarie prompte et integre obedire curem⁹ vt obedienti dei filio in nostra obedientia placeamus eiusq membra obediẽdo vsq ad mortem perseuerãtes efficiamur. ¶ Sane obediẽtium status põt multipliciter cõmendari: et obediẽtia vt res charissima: dʒ charissime obseruari. Quia signũ est maxime dilectionis obseruatio mandatoꝝ in obediẽtis opꝑe. sicut legitur in Joañ.

Qui audit verba mea: et facit ea ipse est qui diligit me. Item. Nius obediētis est domus et mansio trinitatis. in Ioā. Siquis diligit me sermones meos servabit: et pater meus diliget eum: et ad eum veniemus et apud eū mā sionē faciemus. ¶ Est aūt obediētia cōmē dabilis: quia possibilis: quia suauis: seu dulcis: quia triumphalis: quia vitalis: quia placabilis. Per ipsam etiā obediens aliis preficit creaturis: per eam impera dei frater efficit: ad eius preces quasi obediēs inclinat. ¶ Est igitur obedientia possibilis: et si aliqn̄ videat diffi cilis. Nam nūq̄ vltra q̄ hūana nā portare possit: scriptura vel platus pcipit: nec supra hoiem statuit aut iniūgit. Et si aliqn̄ beatus Bn̄. mādat aliqd districtius: vt mores emē demus in melius. sicut legit in Deut. Mā datum h qd̄ pcipitur tibi hodie nō supra te est. neq3 pcul: nec in celo situm: vt possis di cere quis nr̄m ad celū valet ascendere: vt de ferat illud ad nos: et audiamus atq3 ope cō pleamus: neq3 trāsmare positū: vt causeris et dicas. Quis e nobis transfretare poterit matre: et illud ad nos hucusq3 deferre: vt possimus audire et facere qd̄ pceptū est: sed

iuxta est sermo valde: in ore tuo et corde tuo vt facias illum. Item beatus Jo. in cano. Hec est enim charitas: vt mādata eius custodiamus et mādata eius grauia nō sunt. ¶ Itē obedientia est suauis et dulcis: quoniam dominus posuit suaue iugū et leue: nō aspum et difficile sicut legit in Matth. Iugū .n. meuz suaue est: et onus meū leue. psal. Quā dulcia faucibus meis eloquia tua. etc. Et in Ecclesiastico. Agnoscēt qui derelicti sunt: quoniam nihil melius quam timor dei: et nihil dulcius quam respicere in mandatuz domini. Nam habito respectu ad vite eterne perpetuam amenitatem et damnationis perpetue eternam durabilitatem: et intolerabilem acerbitatem: mādata dei: et cuiuslibet sui vicarij: sunt quedam quasi charissimi amici consilia animum sapientis valde dulcorātia dū animū subditi ad vitā adijciunt: et mortē effugere instruunt. Et quoniam hec consilia saporantur: anima his sanis cōsilijs dulcoratur. sicut in Prouer. dicitur vnguētis et varijs odoribus delectatur cor: et boni amici cōsilijs anima dulcoratur. ¶ Itē est obediēcia triūphalis. Nam illū qui libenter obedit deo: eū deus succumbere

in vitiorum bellis de facili nō pmittit sicut Salomon in Prouer. dicit. vir obediēs loquet victorias. In plurali dicit victorias vt obedientiā frequent vincere scias. Qui portat iugum patienter obedientię maior rex est q̃ qui multas expugnat vrbes fortiter. Et qui animi sui dñium p obediētiā meretur expugnato ri mltarum vrbiū antefert: sicut p Salo. in Prouer. di. Melior est patiēs viro forti ꝛ qui dñatur aīo suo expugnatori vrbiū.

¶ Itē obediētia ē vitalis. Ad vitam enim obseruatio mādatorū pparat ꝛ eternę vitę ingressū donat. sicut i Mat. Si vis ad vitā ingredi serua mandatū. Nec mirū si ad vitā ingrediamur p mandatū. Ipsa enim sunt eterna vita: sicut legit in Job. Qui misit me pater ipse mihi mādatū dedit qd dicā ꝛ quid loquar. Scio qd mandata eius vita eterna ē. Et in Prouer. dicit sapia. Fili mi custodi sermones meos: ꝛ pcepta mea recon de tibi. Et sequit. Serua mādata mea ꝛ viues: ꝛ legē meam quasi pupillam oculi tui.

¶ Itē obediētia est placabilis: qr est victima prę alijs deo amabilis. Vñ in li. Regū. Obedientia sacrificijs prefert vbi sic legit.

Nunqd vult dñs holocausta aut victimas: ꝛ nõ potius vt obediat voci dñi? Melioꝛ ē enim obediētia ꝙ̃ victima. ꝛ auscultare magis ꝙ̃ offerre adipem arietum qm̃ quasi peccatum ariolādi ē repugnare: ꝛ quasi scelus ydolatrie nolle acqescere. Obedire nãq; est quasi quoddā sacrificiū salutare in quo nō soꝫ ozō apud deū noscit impetrare ꝙ nō solum ozās obediens exaudit. Sꝫ etiā petitiōis eiꝰ efficacia multiplicatur. Sicut legit in ecclesiastico. Qui obseruat legē multiplicat ozationē. Sacrificiū salutare est attēdere mandatis ꝛ discedere ab omni iniquitate. Obediētia qppe est quidā gladius liberi arbitrij suꝑbiā domās monachū immolādo deū eidē placās de facili sicut dicit btūs Greg. Deū tāto citius quisq; placat quāto repꝛessa arbitrij superbia gladio ꝑcepti se imolat. ¶ Item obediēs alijs ꝑficitur q2 alijs excellentioꝛ efficit ꝛ ē posterioꝛ nullis: caput oībus: nō inferioꝛ alicui: cauda nulli. Hoc expꝛesse in deutero. ꝑbatur. vbi sic legit. Si audieris vocē dñi dei tui: vt facias ꝛ custodias oia mandata eius: que ego ꝑcipio tibi hodie faciet te dñs deus tuus excelsioꝛē cūctis gē

tibus: que versant sup terrā. Item in eodē custodiet te dn̄s in caput: ꝛ nō in caudam: ꝛ eris sup ꝛ nō subtus. si audieris p̄cepta dn̄i dei tui: que ego p̄cipio tibi hodie ꝛ custodieris ꝛ feceris: ac non declinaueris ab eis. Et merito q2 dignus est p2eesse qui discipulus p̄us fuit. Unde Canon. In magistrum nō debet assumi qui formā discipuli nō assumpsit. nec p̄esse dignus est: qui subesse nō nouit. ¶ Creaturis etiā per obedientiā libere imparatur: ꝛ ab eis obediendo paret. sicut p3 in Josue. de quo supius tactum fuit: ꝙ nec vnū verbū de mandatis eius p̄teriit: cui sol obediuit qn̄ sibi impando dixit. Sol cōtra gabaon ne mouearis. Et seqt. Steteruntq3 sol ꝛ luna: donec vlcisceret se gens: de inimicis suis. Nam obediēs ꝛ fidelis trāsplātat arbores: ꝛ mouet montes. sicut legit in Luca. Si habueritis fidē sicut granu3 sinapis ꝛ diceretis huic arbori mō eradicare: ꝛ transplantare: in mare obediet vobis. Et in Math. Diceretis mōti transi hinc ꝛ transibit: ꝛ nihil ipossibile erit vobis. Patet etiā obedientie virtus: in h̄ qd̄ egit beatissimus maurus: qui sicut dī in dyalogo obediens

patri suo et nro sup aquas siccis pedib9 am-
bulauit: et a submersione btm placidu3 libe
rauit. Ego aut non miror: si totus mūdus
obediēti obediat: qui ppter deū se totum al-
teri donat. Et qz nihil sibi de se retinet iuste
oibus creaturis peminere dz. ¶ Obediēs
etiam frater dei efficit. sicut in Matth. dr.
Quicūq3 fecerit volūtaté patris mei qui in
celis est: ipse me9 frater et soror et mater est.
Iste deo valde ppinquus: qui est dei frater
fact9. Nec soror est solum et frater et mater.
Sed est deo intimus et charissimus. sicut le
gitur in Ecclastico. In iudicando esto pu-
pillis misericors: vt pater et pro viro matri il
lorū: et eris velut filius altissimi obediens. et
miserebitur tui magis q3 mater. Hūt eni3
obedientes secū totā trinitaté: et spūm sctm
spāliter et effectū. sic legit in Act. Et nos te
stes sumus hor verbor: et spūs scūs: qué de
dit omnibus obediētibus sibi. ¶ Deus in
super: qz obediés: obediētis pcibus inclina
tur. Obediés. n. quodāmō a deo dñari sibi
permittit dum facit quicqd ab ipso obediē-
tis pcibus postulat: sicut in Iosue legitur.
Stetit itaq3 sol in medio celi et nō festinauit

decũbere spatio vnius diei. Nõ fuit visa an-
tea hac prius ea taz lõga dies obediente deo
voci hois τ ꝓpugnãte pro israel. Hinc bea-
tus Greg. dicit. Si obediẽtes sumus ꝓposi
tis nostris obediet deus orõnibus nostris.
❡ Obediẽtia superius cõmẽdata: videndũ
est de inobedientium culpa vel pena. ❡ Est
sciendũ ꝙ inobediẽs qui vocez dei: vel plati
in obediẽdo nõ audit se mẽbrũ dei nõ eẽ osñ
dit. Deus eius ei maledicit. Tẽporalẽ penã
incurrit. Dignitatẽ amittit. Et execrabilis
fit. Et deus eum eternaliter punit. ❡ In-
obediens τ vocẽ dei vel eius ministri nõ au-
diẽs cũ deo nõ obediat se mẽbrũ non esse dei
demõstrat. sicut Jo. in can. sua ꝓbat dicens.
Nos ex deo sumus: q nouit deuz audit nos.
Et veritas in Joan. Qui ex deo ẽ verba dei
audit: ꝓpterea vos non auditis qꝛ ex eo non
estis. Jdeo a deo dimittitur: suis desiderijs
derelinquit: τ vt alienuz mẽbrũ τ in deũ par
tem nõ habẽs in suis auersionibus ire per-
mittit. Vñ p psal. di. Nõ audiuit populus
vocẽ meã: τ israel nõ intendit mihi. Dimisi
eos ꝫm desideria cordis eoꝝ: ibunt in adin-
uẽtiõib⁹ suis. ❡ Jtẽ inobediẽs maledictio

nem incurrit. sicut Joānes ostendit dicens.
Maledictus vir q nō audierit verba pacti
huius qd pcepi prib9 vestris in die qua edu
xi vos d terra egypti de fornace ferrea dicēs
Audite verba mea et facite oia que precipio
vobis: et eritis mihi in populū: et ego ero vo-
bis in deum. Et in deutero. Maledictiones
incurrit qui legē nō intelligit. vbi di. Si no-
lueris audire vocez dñi dei tui: vt custodias
et facias oia mandata eius et cerimonias q̄
ego pcipio tibi hodie venient sup te oēs ma-
ledictiōes iste. Et maledictus eris in ciuita
te. Ex ista maledictione daf in reprobū sen
sum ita vt inobediens habeaf semper insen-
satus: et reputef quodāmō fascinat9. sicut di
cit apls ad Gal. O isensati galate quis vos
fascinauit veritati nō obedire? ¶ Inobedi-
ens pterea tpalem penam incurrit. Naz ip-
se et sua diripiuntur: vituperio exponif: fabu
la et derisio efficitur: etiā cōpedū pena dā-
natur. Vñ in Thob. di. Qm̄ nō obediuim9
pceptis tuis ideo traditi sumus in direptio
nem et in captiuitatem et mortem et fabulā et
improperiū oibus nationibus in qbus disp
sisti nos. Et in Daniel. Non obediuimus

fuis tuis prophetis q locuti sunt in noie tuo Et sequitur. Nobis aut cõfusio faciei sicut e hodie viro iuda & habitatoribus in hierusalem. Et sicut videmus hodie ad litterã fieri: dignuz est q dñs monachos & psonas in qbus obedientia nõ regnat multis afflictionibus: & diuersis tribulatiõib9 afficiat: & ipsos cum vacẽt occupationib9 atterat: qui ptẽnunt mandatis dñicis & suis supiorib9 obedire. Et possit illis illa Eccli. snia cõuenire. Seruo maliuolo tortura: & cõpedes: mitte illum in opationẽ: ne vacet. Et sequit. q si nõ obedierit. graua illũ cõpedibus. ℭ Inobediens insup amittit dignitatem ppriã: vt pz per Saulẽ cui in li. Regũ: dictum est per samuelem. Faciet tibi dñs sicut locutus est in manu mea: & scindet regnuz de manu tua: & dabit illud pximo tuo dauid: qz non obedisti voci dñi. Iste quã pmereri poterat: amittit gliam dignitatis: & incidit in gladiuz penalitatis. sicut in Iob legitur. Si audierint & obseruauerint: cõplebunt dies suos in bono: & annos suos in glia. Si autẽ non audierint transibũt per gladiũ & in stultitia cõsumẽtur. ℭ Inobediens est execrabilis: vt po

te apud deum excōicatus:cuius oratio non exauditur. sicut legit in Prouer. Qui decli nat aurem suā ne audiat legē oratio ei⁹ erit execrabilis. Exauditur eniȝ certissime oratio obedientis:nec exaudiunt multa oratio-num milia ɔtēnentis. Unde btūs Aug⁹. in li. de ope monachoꝝ. Citius exaudit oratio vnius obedientis:q̄ȝ decem milia ɔtēptoꝝ. Inobedientes aūt apl's ita noiauit:quos vt excōicatos ad coꝝ ɔfusionē vitari mādauit: scribēs ad Thess. Siqs nō obedierit verbo vestro per eplam hūc notate: ⁊ nō cōmiscea-mini cum illo: vt ɔfundat. ¶ Inobediētes etiā puniunt: q: a terra viuentiū: que pmit-tit obediētibus: excludunt. sicut in li. Nu-meri legit. Oēs hoies qui viderūt maiesta-tem meā: ⁊ signa que feci in egypto: ⁊ in soli tudine: nec obedierunt voci mee: non vide-bunt terrā quam iuraui patribus eoꝝ. Qui eniȝ nō obedit voci plati: dānabitur ppetua morte: vt habet in Deut. Qui autem super bierit nolēs obedire: sacerdotis impio: qui eo tpe ministrat dño deo suo: ⁊ decreto iudi-cis morieẗ homo ille: ⁊ auferes malū de do-mo israel. Et aduersarius ei oīs ppl's obe-

dientiū: & sanctoꝝ ciuium. & in eum deseruiant: vt in contumacem: & ꝑteruum: & contēnentem patris & matris imperium, sicut legitur in Deutero. Si genuerit homo filiuꝫ ꝯtumacem & ꝑteruū qui nō audiat patris & matris imperium & cohercitus obedire contempserit: apphendēt: & adducēt eū ad seniores ciuitatis & morieꝛ. Nā & inobediens priuatur celesti gloria. & in interitū pena debeꝛ ei eterna sicut apl's ad Thessa. Qui non obedierint euangelio dñi nostri iesu xpi. dabūt penas in iteritū eternas remoti a facie dñi & gloria virtutis eius. Naꝫ talis luctu & tarda pnia dignus vocē illam dabit penis eternis adiect⁹ de qua Salomon in Prouer. loquiꝛ. Cur detestatus sum disciplinā: & increpatiōibus nō acquieuit cor meū: nec audiui vocem docentiū me: nec magistris inclinaui aurē meā? Pene sum in oī malo in medio ecclesie & synagoge. Vidisti iam obedientiū ꝑmia: acquire obedientiū merita: attēde cōtumaciū supplicia: stude obedientie adherere: inobediētiū sortē fugere. Nam obedientia coronaꝛ: & loco glorie ꝑdicaꝛ: sicut dicit apl's ad Rom. Obedientia vestra in omni

deo divulgata est.

¶ Caplm. x. in quo questio vtrum contéta in regula sint pcepta ponitur & disputatur.

Tribus professionis ptibus: sm qd ministrauit dñs pertractádo premissis. Nunc in vltima particula prime ptis qstio é subijcieda: q in pncipio voluminis fuit totius opusculi pma cá. De hac igit qstione sic qrit: An oia sint pcepta que in ptis nri regula ptinent? vtrûue nihil in ea pcipiatur? Aut aliqua sint monita vel psilia? Item & si dicant oia pcepta: vtrû sint ad penâ eternâ obligatoria? Itê si dicant oia monita vel côsilia an sint in monacho qz in alijs grauiora? Et pterea si aliqua pcepta esse determinent que sunt illa ex quib9 transgressores ad culpam mortalé obligâtur. Postremo si aliq sint consilia culpâ aggrauantia veniale: quâtum aggrauât magis in monacho: qz in alia quacuqz psona? ¶ Sane lz vltra vires estimem hanc qstioné: vt in pncipio tetigi: enodare: cogor tñ frequétibus pulsationib9: prout deus dederit respódere. Et ptestor qp nô respódeo vt magister: sz vt discipulus regulequ minister. Nec mô scholastico disputan-

do: sꝫ mō monastico cōferendo. Et quicqd sim dicturus nō intēdo iudicare de legis no stre virib⁹: qꝛ mihi nō pmittitur: nec licꝫ: sꝫ ꝺm ipsam ꝺmo me⁹ totaliter eē dꝫ. Sanct⁹ enim q eā instituit: tūc de ipsa iudicauit. Sꝫ iam ea cōstituta nil mihi lꝫ ꝯstituere super ea: sicut in li. de vera religione. de legibus se cularium btūs Aug⁹. ait. In istis tpalibus legibus: q̄q̄ꝫ de his hoīes iudicēt: cū eas in stituerint: tñ cū fuerint institute ac firmate nō licebit iudici de his iudicare: sꝫ ꝺꝫ ipsas.

Quod vo tota regula sit p̄ceptū innuit verbū in ipso principio regule positū. Ausculta o fili p̄cepta magistri. Itē ꝛ aliud Ergo pparanda sunt corda ꝛ corpa nostra sancte p̄ceptoꝝ obedientie militatura. Iteꝫ ipse pater ꝛ magister m̄dat: vt in omnib⁹ oēs magistraꝫ sequant̄ regulā: nec ab ea te mere declinetur a quoq̄ꝫ. Igit̄ si in oībus ꝛ ab oībus: regula sequenda est: nec a quoq̄ꝫ temere declināda: nullus ab aliquo institu to regulari excusabit̄: ꝛ in oībus ex p̄cepto debebit seruari. Ergo tota p̄ceptum esse vi det̄. Preterea btūs Bñ. regulares obserūā tias: seruitiū sctm̄ appellat: ꝛ illud etiā mo

machos ꝓfessos fuisse indicat: vbi ipse dicit: propter seruitiū sanctum quod ꝓfessi sunt. Sed qd ꝓfitet quis solēniter vouet: ⁊ si fiat ꝯtra votum solēne: culpam mortalē habet. Ergo facere ꝯtra votum ꝓfessionis: erit causa culpę mortalis. Sed ꝓfessi sumus seruitium sanctę regulę: ergo faciēdo contra erit peccatū mortale. Item si btūs Bñ. vana verba ociosa: ⁊ risum mouentia: eterna clausura dānauit: ⁊ ista sunt in alijs: qui non sunt ꝓfessi regulā: peccatū veniale: sed in monacho dānabile: si illud qd minus videt inesse iest: culpa dānabil: ⁊ illa magis q̄ videt̄ incē inerūt culpa mortalis erit. Sicut ieiunia regulę violare: carnes comedere: ⁊ ꝓpriū hēre. Ergo in alijs quę sunt maiora: q̄ꝫ verba ociosa ⁊ silia: monachus qui cōmittit peccatum mortale incurrit. De ꝓmissis autem btūs Bñ. sic dicit. Scurrilitatē ꝟo vel verba ociosa: ⁊ risuꝫ mouentia eterna clausura in oibus locis dānamus: ⁊ ad talia eloquia discipulum apire os non pmitimus. Item multū facit ad hoc qd scissimus pater nr̄ dicit. Si habita secū deliberatione ꝓmiserit se oia custodire: ⁊ cūcta sibi imperata seruare

tunc suscipiat in ↄgregatione. Cum ergo il-
le qui recipit: se oia custodire polliceatur: si
aliqd ipsoꝝ transgredit: ꝓmissio votũ ⁊ pro
fessio violant. Ergo hoc peccatũ mortale eē
videt. Jtē ex verbis ēt pris nri sumit argu-
mētũ: ꝙ videt esse sup oia argumētũ cũ di-
cit. Suscipiēdus aũt in oratorio corā oibus
ꝓmittat de stabilitate sua ↄuersione moruȝ
suoꝝ ⁊ obedientia coram deo ⁊ sanctis suis.
Et sequit terribile verbuȝ ⁊ valde ꝓfitenti
bus metuēdũ cũ subdit: vt si aliqñ aliter fe-
cerit se a deo dānandũ sciat quē irridet. Jgi
tur cũ deus neminē dānet: sine pctō mortali
⁊ faciens ↄtra regulā subijciat eterne dāna-
tioni tota regula erit tale ꝑceptũ: qđ obligat
ad mortale pctũm. ¶ De iuribus aũt voti
⁊ ꝙ ea q̄ vouemus ex debito teneamur red-
dere: dicit btũs Augu. Sunt q̄dam q̄ nō vo
uentes debemus, quedā etiam q̄ nisi voueri
mus: nō debemus: Sed postq̄ȝ ea deo ꝓmit-
timus necessario reddere ↄstringimur. Ad
idem facit qđ eodem mō est ꝑceptũ de imple
tione voti ⁊ obseruantia iuramēti: sicut legi
tũr in li. Numeri. Siquis viroꝝ votuȝ dño
vouerit aut se ↄstrixerit iuramēto: nō faciet
irritum

irritum verbū suū:sed oē quod ꝓmisit im-
plebit. Nam vouere est ꝯsilij:sed reddere ē
ꝑcepti.vouere voluntatis:reddere necessita-
tis. Vñ psal. Uouete ꝛ reddite dño. Item si
dicimus ꝙ tota regula est ꝑceptū:si nō fiat
habebit suppliciū eternū sicut dicit beatus
Greg. Qd̄ ꝑcipitur imperaꝫ:qd̄ imperatur
necessitas est fieri:si nō fiat:pęnam hꝫ. Au-
gu. Qd̄ cęsar ꝑcipit ferendū est:qd̄ imperat
tolerandū. Itē de consilio ꝛ ꝑcepto ꝛ volūta
te ꝛ arbitrio dicit btūs Greg. Ubi consiliū
datur:offerētis arbitrium ē:vbi ꝑceptū:ne-
cessitas seruiētis. Itē Augu. Quisquis ꝑ-
ceptis dñi nō obtēperat:reus est ꝛ debitor pę
nę. Et paulopost. Precepto dñi nō obedi-
re pctm̄ est:ꝛ ꝯsilio si vti nolueris:minꝰ bo-
ni adipisceris. Dato igiꝫ ꝙ totā regulā ꝓfes
si simus:ꝛ in ꝓfessione votū emiserimus:er
go necessario ad totā regulam obseruādam
tenemur. Cū igitur tota regula sit ꝑceptū.ꝛ
ad peccatum mortale obligatoriū:facientes
contra regulę promissionem incurrunt ęter
nam damnationem.

Q Uod autē illa q̄ ꝑtinenꝫ in regula nō
sint vota vel ꝑcepta:ꝛ ꝑ ꝯsequens non

sint ad penā eternā obligatoria patere vide-
tur ex eo ꝙ btūs Bene. dicit. Osculta o fili
pcepta magistri quasi exponēdo incontinēti
subiungit. admonitionē pij pris libent̄ exci-
pe ⁊ efficacit̄ cōple. Ergo regulā statuit non
pcipiendo: sꝫ poti⁹ admonēdo. Itē ducatus
euāgelij nō est totalit̄ p pcepta: sꝫ est in mul
tis ⁊ fere in oībus p ꝯsilia. Sꝫ btūs Bene.
regulā inducit p ducatū euāgelij: ergo nō cō
tinet tota sub virib⁹ precepti: sꝫ poti⁹ p semi
tas ꝯsilij. Ipse enī sic ait. Succinctis ergo
fide vel obseruātia bonoꝝ actuū lumbis no
stris: per ducatū euangelij pgamus itinera
eius: vt mereamur eum: qui nos vocauit in
regnū suum videre. Preterea si daretur ꝙ
tota regula esset pceptum: eius obseruantia
nō solū esset grauis: sed etiā intolerabilis:
sed btūs Bñ. nihil ꝯstituit graue: nihil aspe
rum: nihil importabile: ergo nō est tota pce-
ptū sancte institutio regule. De his beatus
Bñ. sic dicit. Cōstituenda est ergo a nobis
dñici schola seruitij: in qua institutiōe nihil
asperū: nihil graue: nos ꝯstituturos spam⁹.
Sed siqd restrictius paululum: dictāte eq-
tatis rōne: pp̄ter emendationem vitioꝝ: vel

ꝯseruationem charitatis ꝓcesserit: non ilico pauore perterritus: refugias viam salutis: que nõ est nisi angusto initio incipiẽda. Est igit̃ regula ex rõne equitatis dictata: ad vitioꝝ emendationẽ: ad charitatis ꝯseruationẽ: ⁊ ad vie salutis ostẽsionem. Ergo est potius per monita edita: q̃ꝫ per ꝑcepta totaliter impata. Item si dareẗ ꝙ regula eẽt ꝑceptum data: cuꝫ esset multis importabilis: ⁊ in multis quodãmodo impossibilis: nõ haberet oĩa illa que sunt necessaria in lege condenda. Sed h̃ lex est: vt dicit btũs Bñ. sub qua militare debemus: ergo in ipsa oĩa que regrunt̃ in lege cõdenda inueniemus. Que sunt auteꝫ illa ysidorus exꝑmit dicẽs. Erit aũt lex honesta: iusta: possibilis ẜm naturã: ẜm ꝯsuetudinẽ patrie: locoq̧ ac tẽpori conueniẽs vtilis ⁊ necessaria. Per te aũt videas si oĩa ꝯcurrerent supradicta: si ꝑceptũ esset tota regula. Ad idem etiã facit ꝙ si regula esset ꝑceptũ: iam nõ spũales viros in via paradisi regeret: sed potius laqueis plena: ĩfernalis musipula ꝓfitentes diabolo illaquearet. Sed cum btũs Bñ. oium iustoꝝ spiritu fuerit plenus: nõ est dubiuꝫ: ꝙ fuerit mi-

sericors. ⁊ pius ac benignus: cum ipsa beni gnitas sit spūs sanctus. Nō est igit̄ credendum ꝙ oia ꝑcepit: q̄ nobis agenda esse decreuit: vt stricto gladio: oēs trāsgressores volens iterficere: eterna voluerit morte perire. Nā si sic esset nō esset regula data ex pietate paterna: sed ex crudelitate tyrānica. Nec eēt discretione ꝑcipua: sed penit⁹ indiscreta.

AD ipsam sane q̄ōnē soluēdā: ⁊ ad veritatē viriuȝ regule itelligēdā ꝙ̄ntuȝ possum videre ⁊ cape: tria vident̄ attēdēda esse debere. s. regula dirigēs: ꝑsona suscipiens ⁊ efficacia ꝯn̄s. ¶ Circa primum ꝯsiderandū qd ab ipsa regula supponat̄. Quid in ipsa regula mistro regule abbati. vȝ. cōmittat̄ ¶ Et notandū ad hec ꝙ ꝺm riccardum de scō victore: regula dī eo ꝙ recte regat aut ꝙ recte doceat. Itē ꝺm Ysido. regula dicta est eo ꝙ recte ducat: nec aliqn̄ aliorsum trahat: vel ꝙ regat: vel ꝙ normam recte viuēdi prebeat: vel ꝙ distortū prauūq̄ corrigat. Igitur oportet regulā aliqd ꝑsupponere ad cuius similitudinē sit ipsa regula ⁊ appareat in se recta. Et ista rectitudo ē eēntialis. Oportet enim adhuc ꝙ sit regula recta: ꝙ sit alicui⁹

rectitudinis similitudo expssa. Et h est scó-
rū regulę eēntiale moraliū supponere regu
lam pceptorū. Unde btūs Bene. regulā po
siturus ait. Succinctis ergo fide ꝛ obseruā
tia bonoꝝ actuū lumbis nostris p ducatum
euāgelij: pgamus itinera eius. Ergo regu-
la patris nr̄i pceptorū rectitudinē moraliuꝫ
psupponit. Cum auteꝫ oīs regula debeat ab
alijs regulis: vel statutis: aut obseruātijs di-
scerni: vel distingui: oportet eaꝫ p aliqđ spāle
statutū discerni. Nā omni regulę ē cōe: vt p
tactum est: q vel recte ducat vel recte regat.
Ad hoc aūt q nostra regula discernatur ab
alijs: opꝫ q spāle aliqđ statuatur: ꝛ ppterea
sctūs pater dicit. Instituenda est ergo a no-
bis dn̄ici schola seruitij. Hoc igitur eē regu
lę quasi substātiale aliquorū. vꝫ. spālium in-
stitutio statutoruꝫ. Credo enim impossibile
alias regulā spālē intelligi: nisi contingat p
aliqđ spāle distingui. Preterea qꝛ sicut di
cit btūs Bene. Ois etas vel intellectus pro-
prias dꝫ habere mensuras. Et idem dicit.
Non dicimus: qđ absit: q acceptio psonarū
sit: sꝫ infirmitatum cōsideratio. Ex his col-
ligitur q iuxta differentiā morū ꝛ ꝯsidera-

tionē statutorum: diuersi subditi ꝛ religiosi sunt diuerso modo tractādi: ꝛ maxime in ꝓmotione ꝛ ꝓuisione ꝛ correptiōe. Esset autē impossibile: ad aliquā artē vel regulā vnam reducere hāc varietatē diuersoꝝ regulariū ꝛ singulariū ꝑsonarū. Oportet ergo ꝙ regula totum non statuat: sed abbati qui est minister regulę multa relinquat. Et hͦ intelligo regulę esse quasi accidētale. Accidit enī ei nō ꝓpter se: sed ꝓpter diuersoꝝ differentiam subditoꝝ. ¶ Colligas ergo ex ꝑmissis ꝙ quędam sunt regulę essentialia: ea. vz. q̄ supponit. Nōnulla quasi substātialia: ea. s. q̄ immobiliter statuit. Cetera quasi accidētia: ea. s. q̄ abbatis ministerio vel arbitrio derelinquit. vidisti q̄ sunt illa q̄ supponit: moraliū. s. regulam ꝓceptorū: ꝛ illud vt ꝑdixi est quasi essentiale. Quę sunt aūt illa q̄ immobiliter statuit: pz ex textu regulę: ꝛ maxime: ex modo ꝓfessionis emissę. ¶ Sed circa ꝑsonā regulam suscipientē tria sunt cōsideranda. Personę discretio. Regulę electio. Et facta ꝓmissio vel ꝓfessio. ¶ Discretio. Quia nisi esset ad minus ita discreta ꝑsona: ꝙ actu vel habitu: ad qd se obligat ꝓfi

tendo intelligeret: iudicio meo illa professio nó valeret. Dicit enim Aug⁹. Nullius crimen maculat nescienté. Ita etiã nullũ votuʒ obligat ignorãtem. ¶ Ité ꝯsideraꝛ electio. Quia nisi ꝑsona voluntaria modo aliq̃ eét: ꝓfessio non teneret. Dicit.n. btũs Aug⁹. Illud qđ voti est suaderi pót: impari non pót. ¶ Cõsideraꝛ insuꝑ ꝓfessionis emissio siue sit discursu tꝑis tacita: siue per solénem expressam ꝓfessioné. Quia nisi altera eaꝝ adesset: regula nó ligaret. Unde btũs Bñ. Si habita secũ deliberatione ꝓmiserit se oia custodire: vſqꝫ ibi. Sciés se iam sub lege regule ꝯstitutũ: ꝙ ei ex illa die non liceat egredi de monasterio: nec collũ excutere: de sbiugo regulę. quã sub tã morosa deliberatione: licuit aut excusare: aut suscipe. ¶ Cum auté ꝓfitens: sicut ex ṽbis regulę pꝫ: nihil aliud voueat: nihilqꝫ deo ꝓmittat nisi stabilitateʒ: moꝝ ꝯuersioné: ꝛ obediétiã iudicio meo: de vi regulę ad aliud nó obligaꝛ. Et pręter illa tria necessario ad aliud nó tenetur. Pręterqꝫ ad ea quę regulę minister ꝑcipit iuxta ipsam: ꝛ ad illius statuʒ ꝑcipit ꝛ apponit obseruãtiã. Hoc.n. ꝙ abbas nó ꝑter deũ vel

ↄtra ꝑcipit: ꝛ ꝓfitēs in ipsa obedīētię ꝓfessi/
one includit. De his ita dicit beatus Ber/
nardus. Nihil mihi ꝑlatus ꝓhibeat de his
quę promisi. Nec plus exigat ꝙ̄ ꝓmisi: ni/
si mea voluntate: non augeat ad vota mea:
nec minuat sine certa necessitate. ¶ Ex his
vt arbitror: vterqꝫ pōt aduertere: ꝛ plene in
telligere: quid habeat regula ꝑcepti: ꝛ quid
ꝑ modū ꝑcepti sit in ea ita obligatorium: ꝙ
eius transgressio adducat: ęternuꝫ interitū.
¶ Circa tertiuꝫ ꝛ vltimū inter tria ꝑncipa
lia superius posita. vꝫ. efficaciā cōsequētem:
video ꝙ triplex potest esse efficacia regulę. s.
Instructio imperitorū. Correctio delictorū.
Et acquisitio meritorū. ¶ Regula vero est
instructio imperitorum. Vñ dr̄ regula: eo ꝙ
recte doceat. Regula dr̄ correctio delictoruꝫ.
Vñ regula dicit̄: eo ꝙ recte dirigat. Regula
etiā est acquisitio meritorū. Vñ regula dici
tur eo ꝙ recte ad gratiā ꝛ gloriam pręmio/
rū ꝑducat. De ꝑmo btūs basilius in regula
monachorū. Oportet ante oīa summam dili
gentiā adhiberi: ꝙ possint ad oēm virtutuꝫ
exercitium ꝓbabiliter institui tā in intelle/
ctu ꝙ̄ i opere ꝙ̄ ēt in verbo. De scđo qđ est

correctio delictorũ dicit ibidem btũs Basi/
lius. Iniungenda est cura ab his q psunt p
merito etatis aut delicti: correptionis men/
suram singulis adhibere. Et qui seruẽt eos
pmum oium a sermonibus ociosis: ab ira/
cundia: ⁊ incitamentis gule: ⁊ a cunctis in/
decẽtibus ⁊ inordinatis moribus. Est etiaȝ
postremo acquisitio pmiorũ: ⁊ meritoruȝ: vt
sm h sit regula quasi regiminis gratia: vel
quasi regalis gloria. Quia per grãm merito
rũ ducit ad gloriã pmiorũ: vnde cuȝ dixisset
btũs Bene. Per ducatum euãgelij perga/
mus itinera eius: per qd innuit acqsitioneȝ
ex regula meritorũ: subsequẽter adiũgit: vt
mereamur eum qui nos vocauit in regnum
suũ videre: p qd innuit gloriam pmiorum.
¶ Et ad clariorem intellectũ eorum trium q
monachus pollicet dico: q si monachus gi/
rouagus vel apostata efficit stabilitatem de/
serẽs quã pmisit. vel si oio mores regulares
abijcit: ⁊ ad sclariter viuẽduȝ se dederit. vel
si abiecto obedientie freno pmisse: per cam/
pos pprie volũtatis currit: vt abbati ⁊ regu
le: nec subdi: nec obedire velit: ipsum esse vo
ti transgressorem: ⁊ pacti puaricatoreȝ ⁊ in

hoc statu saluari non posse: ⁊ eũ in statu salvãdoꝝ non esse. ¶ Adijcio etiam quod abdicatio ppꝛietatis: ⁊ obseruatio ꝯtinentie salutaris: in moꝝ ꝯuersione includunt. Que plene non seruaret: si is qui ppꝛij coꝛpis potestatẽ non habet ppꝛietatẽ de rebus: oino non abdicaret: ita quod nullam rem retineat monachus: nisi qđ abbas dederit: aut sciẽter pmiserit. Nec põt ꝯtrahere mr̃imoniũ: aut sine trãsgressione voti ꝯtinẽtiã violare. ¶ Pꝛemissa igit tria in pfessione discrete scripta: ⁊ expsse noiata dico sbalia: ⁊ trãsgressoꝛem: vt pdixi ad culpã moꝛtalez obligatoꝛia. Et alia dico non esse sub viribus pcepti. Nec pfitentẽ dico ex voto: ad eoꝝ plenam obseruãtiam astringi. Nam alia: pter illa tria: volũtatem nobis sancti patris: ⁊ viuẽdi noꝛmaz rectissimã mõstrãt. Et ñ lz nos deo maxime obedire teneamur: non tñ in oibus que ipsius indicant volũtatem: ex pꝛecepto astringimur. imo sunt aliqua ꝯsilia: nõnulla monita: ⁊ aliqua sunt pcepta. Per modũ igit illum quẽ retinet euãgelica regula, pcedit regula monastica. ¶ Silr illa que recipiunt abbatis vbuz: non debent respici vt pceptũ.

Quedā.n.dicit monēdo:q̄dā ēt ꝯsulēdo:ꝛ nōnulla p̄cipiēdo. ¶ Attēdendū est igit in regula dirigēte:ꝛ in abbe mādāte:quo affectu ꝛ aqua intētiōe:ꝛ per quē modū p̄cipit:ꝛ ſm h̄ maioꝛ vel minoꝛ tranſgreſſio:vel culpa debet. De hoc dicit btūs Ber. Inter p̄ceptores:cuius imminebit nobis reuerētioꝛ auctoritas eius grauioꝛ formidet offenſio:aut maioris mandati trāſgreſſio damnabilioꝛ eſtimet. Melius eſt enim obedire deo q̄ hoībus. Et in hoībus melius magiſtris q̄ diſcipulis. Maioꝛibus mādatis maioꝛ:minoꝛibus minoꝛ opera ꝛ cura debet Poꝛro maioꝛa minoꝛaue mādata dixerim:ſm q̄ maius vel minus velle ꝯſtiterit illum:q̄ p̄cipit ſiue hoīem:ſiue deū. Idē. Nō pari culpa negligunt:que nō pari mō p̄cipiunt:nec pari pena pūiunt. ¶ In his ēt regularib⁹ obſeruātijs:q̄ nō ſunt de tribus in ꝓfeſſione diſtincte exp̄ſſis:ꝛ ſi nō habeāt culpā moꝛtalē ꝛ per cōſequēs eternā dānationem:poſſunt tū habere grauē trāſgreſſionem. Nā q̄ ſunt maioꝛa:erunt in igne purgatorij quaſi ligna. Que ſunt mediocria. Sicut ferrū erunt in purgatoꝛio ꝯſumēda:Locuniq̄ ſti

pulę tenebũt minora: iuxta illud apostoli ad Corin. Siquis supędificat supra fundamẽtum hoc aurũ argentum: lapides ꝓciosos ligna: ferrũ stipulã. vniuscuiusq; opus manifestum erit. Dies enim dñi declarabit: q2 in igne reuelabit vniuscuiusq; opus quale sit ignis ꝓbabit. ¶ Causa vero exempli inter maiora regulę istituta ꝓter tria ꝓdicta: ⁊ in eis vt est ꝓmissum inclusa: sunt esus carniũ sine necessitate: vel reparationis vtilitate vel superiore mãdante. Hoc nisi ex cõtẽptu frequẽter ⁊ indifferenter ex cõsuetudine peteretur peccatũ mortale non iudico nec ad pęnã mortalẽ obligare credo. Sʒ ꝓ certo si frequẽtatio eius sine causa rõnabili vt dictum est sit: sicut ligna longũ cruciatũ habebit delinquẽs: tñ quasi per ignẽ saluus erit. Fractio vo silẽtij post completoriũ: loquacitas: scurrilitas: ⁊ verba mouẽtia risum: cũ suis sĩtibus: credo esse de mediocribus: quę tardius q̃ stipula: citius tñ in igne ꝯsumentur q̃ ligna. Sed ⁊ risus nõ multuʒ imoderatus: nec cuʒ exaltatione vocis emissus: ⁊ locutio illis qbus aliqñ lʒ horis: ⁊ illis qbus ꝑmittit in locis: aliquãtuluʒ imoderata: ⁊ ex va-

nitate verbiq qualitate: aut quãtitate verba ociosa: citius q̃ ꝑmissa: vt estimo: puniētur. ⁊ iuxta modū stipule facilius succendētur. ¶ Sane verba que ꝑmisi: nō sic attēdas ꝙ maiora minora: vel mediocria magis contēnas. Duz.n.in hoc corpe sumus: quasi in naui positi nauigamus: ⁊ ideo timēduz est naufragiū: ⁊ totale piculuz nauis: circa tria in pfessione ꝑmissa. Nam ꝑma post naufragiū non semp inuenit tabula: nisi per dei misericordiaz ꝓcedat. Scissionē etiam faciunt maiora post ꝑmissa in nauicula nostra magnā: ⁊ ideo circa illa debemus hre mētez attentā. At q̄ essent mediocria facerēt: ⁊ si nō maxima in naui foramina: tñ magna. Sentina etiam est pscrutāda in minimis: ne forsitan paulatim: lꝫ tarde qd absit: pereat nr̃a nauis. Nam si primum sit irremediabile: ⁊ repentinū periculum: cito tamē nauis submergitur p scdm. Nonnunq̃ etiam ex tertio: ⁊ lꝫ tardissime aliquando submergetur ex quarto. Quo circa minimas etiā obseruātias studeamus obseruare: ⁊ de nostra salute semp solliciti nihil vilipendamus nihil in cōtemptum vel cōsuetudinem reducamꝰ

¶ Colligas ergo ex pmissis q distincte p missa sunt vt pcepta. Maiora vero post ipsa sunt monita locūq habēt directiōis z cōsilij media z minora. Maiora vero pmissa ad culpā obligant mortalē. Monita vero z psilia pniam habēt pculdubio leniorez fm pmissam superius distinctionem. Sz magis ponderant z grauiora sunt in religiosa psona: q in quacūq alia: vtpote q monachus magis dz eē pfectus z ideo magis ad monitiones ad directiones z ad consilia est astrictus. Illa ergo cōcedo argumēta: q pbāt q nō oia que cōtinent in regula sunt precepta.

Ad primū aūt qd ad ptrariam partez pbandā inducitur: q cia esse precepta vident ex eo q in principio regule dr. Ausculta o fili pcepta magistri: dico q nō hoc verbū ex psona beati Bene. q se magistrū appellet. Et h ex eo qd postea subiungit patet. Admonitionez pij pris libent excipe. Neq enim se piū patrē appellat: qui pcēm iactantiam fugiebat. Sed pium z magistrū: xpm dicit: sicut in verbis in eodem prohemio plene ostendit. Ad illud qd dicit. Ergo ppparā da sunt corda z corpora nostra: scē obedien-

rie pceptorũ militatura: pōt dici q̄ de obedientia dicit: de qua expsse ibidem loquitur. ¶ Ad illud qđ subinducit. In oibus igit oēs magistrā sequantur regulam ⁊c. potest responderi q̄ illa cōclusio q̄ tota regula sit pceptum nullatenus pōt sequi. Nam monachus nō profitet regulam. s3 stabilitatem ⁊ obedientiā ⁊ morū ꝯuersionem ẜm regula3 sicut dicit beatus Ber: Nemo cū pfitetur spondet regulam: s3 determinate ẜm regulā suam qsq3 ꝯuersionē: suāq3 ꝯuersatione3: se se dirigere pollicet. Itē pfessio sic se habet. Promitto nō qdem regulā. Sed obedientia3 ẜm regulā. Ex his igit dico q̄ in alijs: que in pfessione non exp̄munt: monachus sequit regulā: vt magistrā docētem: ⁊ ad rectitudinē dirigētem: ⁊ salubria monētem: ⁊ vtilia ꝯsulētem: nō vt iubētem: mādātē: vel pcipiētem. ¶ Ad illud qđ inducit: q̄ regulares obseruātie seruitiū sanctū appellant: ⁊ tñ illud monachi pfitent: vbi dicit pp̄ter seruitium sanctu3 qđ pfessi sunt. Dico q̄ in verbo illo sumit pars pro toto: q2 vbi dicit h̄ nobis de obedientia loquit: ⁊ sub rubrica de obedientia ꝯtinet. Unde sic verbu3 illud in

telligit. Propter seruitium sanctū qđ pro/
fessi sunt. i. ꝑpter obediētię sanctę seruitutē
de qua faciūt monachi ꝑfessionem. Ex quo
pꝫ ex pmissis non seq̄ ꝯclones. ¶ Ad illud
qđ scurrilitas: ꝛ verba ociosa ęterna clausu
ra dānant: ꝛ ideo si h minima sunt dānata
multo fortius maiora: ꝛ ideo dānabiliora.
Rn̄deo ꝙ btūs Bn̄. ostēdit in discipulo tā
tam pfectionē esse debere: ꝙ ista minora de/
bet sicut dānata vitare. Hoc etiam dicit: vt
discipulū tacendo: ꝛ nō fatue loquendo pro
fessionem acq̄siturū ostendat. Et ad illa no
uitium instruat: nō vt eternę dānationi ip/
sum supponat. Quis. n. dubitat maius pec/
catum esse murmurare: vel silentium post
completorium frangere: q̄ꝫ vnum verbum
ociosum vel iocosum: locis ꝛ horis quibus
potest solui silentiū: ꝓferre. Sed de murmu
ratione btūs magr̄ nihil pcipiēdo dicit. sed
monitionē facit: vbi ait. Hęc an̄ oīa admo/
nētes: vt absq̄ murmurationibꝰ sint. Item
ꝓ murmuratione ꝛ silētij post cōpletorium
fractione: pius pater penā indicit tēporales
in regula. Ergo pꝫ ꝙ nō obligat ad ęternaꝫ
damnationē. ¶ Ad aliud insuper argumē
tū: qđ

tū:qđ ex eo verbo inducitur:qđ in regula di
cit. Si habita secū deliberatiōe pmiserit se
oia custodire. Rñderi pōt q large sumitur
verbū pmittēdi: vt nō importet obligationē
voti. Et erit sensus si ostēderit se omnia vel/
le custodire.i.suam voluntatē ad oia custo/
dienda p posse dirigere. Nullus enim ita i/
caute emittit suam professionem:q ita pmit
tat omnia custodienda: et totius regulę ob/
seruationē:q in nullo vltra transgrediat:q
in regula ptinet. Vñ beatus Ber. Nemo si
caute pfitetur:pollicet in nullo se vltra trāś
gressurum. ¶ Et ad ista rñdēdo repetas q
monachus nō pfitetur regulā:sz pfitet tria
sm regulā. ¶ Ad aliud vero qđ ad idē for/
tius inducit. Suscipiendus aūt in oratorio
etc. vsqz ibi. Et si aliqñ aliter fecerit adeo se
dānandū sciat:quē irridet: est rñdenduz q
ita est illud verbū intelligendū. si aliqñ alit
fecerit.i. si directe ptra professionem venerit.
Nec dī ptrarium facere pfessioni p trans/
gressione cuiuslibet statuti vel verbi:in nr̄a
regula cōtenti. Sed si ptrarium pmissiōi fe
cerit:de stabilitate apostatando:vel cōtra re
gulam et superioris pceptuz vagando:vel se/

culariter oino viuendo: vel obedientiam cō-
tēnendo. Et p̄ h̄ intelligas R̄n̄sum auctori-
tatibus Augustini. Sūt q̄dam q̄ nō vouen-
tes debemus rc̄. Et huic qđ legit in leuiti.
Siquis virorū votū vouerit dn̄o rc̄. Et ver-
bo psal. Vouete rc̄. Et auctoritati bti Gre.
Qđ p̄cipit imperatur. Et beati Aug. Que
cesar precipit ferenda sunt. Et ad illud. vbi
ꝯsilium dat. Et ad illud vltimū. Quisquis
p̄ceptis dn̄i nō obtēperat rc̄. Quia cum tota
regula: vt p̄monstratū est nō ꝯtineatur in vo
to: neqꝫ oia q̄ ibi ꝯtinentur sint sub p̄cepto: ꝛ
p̄ ꝯsequēs nō incurrant penam eternā q ce-
tera: p̄ter tria in aliquo trāsgrediunt: nec vt
p̄uaricatores pacti vel voti merito puniunt.
¶ Sane in hac mā magister Guilelm⁹ de
petra alta sic dicit. Notandū q̄ tria timēda
sunt in trāsgressionibus minoꝝ mādatoꝝ
s. ꝯtemptus vsus vel ꝯsuetudo ꝛ obstinatio.
Pōt aūt distingui dupl̄r ꝯtēptus. s. ꝯtēpt⁹
psone supioris: ꝛ ꝯtēptus statuti. Et ꝯtēpt⁹
statuti est duplex. s. contemptus mandati: ꝛ
contemptus remedij. Contemptus persone
superioris est irreuerentia potestatis. Con-
temptus statuti est in illo: qui mente relaxa

ta:sine freno currit per campos licētię trās/
gressiones non reputans: de remedio nō cu/
rans. Unde Salomon in Prouerb. Im/
pius cum venerit in profundum malorum
contemnit. Preterea beatus Bernardus
vt mihi videtur de hac materia optime di/
xit. Parcienda inquit est nobis in duo hęc
vniuersalis obseruantia regularis: in prę/
cepta scilicet et remedia. Pręceptis instrui
tur vita: contra peccata. Remedijs restitui/
tur post peccatū innocentia. Sic ergo vtraqz
complectitur ista nostra professio: vt profes/
sus quisqz: cum in aliquo regularium man
datorum deliquerit: si ad remedium ęque
regulare confugerit: et si conuincitur trans/
gressor mandati: non tamen est pręuarica/
tor pacti. Solum itaqz censuerim fregisse vo
tum: violasse propositum: pactum pręuari/
casse: qui et pręceptuz contempserit et reme
dium. Nam illum sane dico securum: qui
etiam si interdum obedientię limitem prę/
terijt: cōsilium non respuit penitentię. Hęc
ergo generalis regula sit. Uniuersoruz quę
per se: aut ppter se: nec bona: nec mala sunt:
aut diuina institutione: aut propria cuiusqz

professione fixa non sunt: vt non iussa quidem licite vtrumlibet vel admittantur: vel omittantur: iussa vero sine culpa non negligantur: sine crimine non contēnant. Ubiq3 enim ꝛ culpabilis neglectus: ꝛ contemptus damnabilis est. Differunt aūt q2 neglectus quidam langor inertie est: ꝯtemptus vero superbie tumor. Idez. Nōnulla vaniloquia: seu stultiloqa ꝛ queçūq3 ociosa dicta vel facta vel cogitata venialia nō criminalia reputantur excepto cum per contemptuz vertuntur in vsum ꝛ consuetudinem.

Finit prima pars huius Speculi.

¶ Secunda pars incipit.

Am dn̄o pmittente q̄ circa p̄mam partē huius speculi requirenda videbant: suz: vt potui: ꝓsecutus. In qua: q̄ professio monastica exigit videre potest monachus sollicitus ⁊ attentus. Nūc secūdā particulam que temere ꝓfitentes redarguit: ⁊ vtilia ꝓfitentibus inserit: ptractandaz aggredioꝛ: vt mihi deus dederit. ¶ Que diuidit in duas partes. Quarū prima continet: q̄ in pꝛofessione requiruntur. Secūda que in male viuente in monasterio rephendūtur.

¶ Capitulum pꝛimum in quo agit de duobus que in pꝛofessione requirunt. ad hoc. s. quod debito modo fiat.

T nota: q̄ q̄dam in professio
ne requirunt: q̄ ante et post: et
in ipsa vnū emittitur necessa-
ria: et vtilia valde eē videtur:
ad hoc q̄ pfessio debito mō
agatur. Requirit eniz q̄ ad
illam: veniatur volūtarie. Et q̄ ipsa fiat dis-
crete. ¶ Circa primum notandū est pmo q̄
liter voluntas diffinitur. Secūdo qđ bonuz
opus ex voluntate attēditur. Tertio q̄ ē ac-
ceptabile qđ volūtarie impendit. ¶ Cōside
ra igit q̄ beatus Augu. volūtatē sic diffinit.
voluntas est animi motus: ad aliqđ bonum
imitādum vel adipiscendū. Hec aūt diffini
tio satis pz in bona volūtate. Nam mot9 ani
mi voluntarius in bonū ad hoc. s. qđ est ma
lū nō imitatur: sed vt ipsum fugiat: et vt ali-
quid boni vel ipm sūmum bonū: vt adipisca
tur desiderat. Oportet ergo q̄ bona volūtas
figat suū desideriū de sūmo bono: et abhorre
at per ꝯñs: qđ suadetur ex desiderio malo: et
ab hoc ordinet animi motus: et disponat in-
trinsecus hō totus. ¶ Qđ aūt bonuz opus
ex volūtate attendat: ex verbis beati ambro-
sij pbat. Nō satis est inqt bene velle: sed ēt

bene facere. Nec satis est iterum bñfacere: nisi ex bono fonte .i. ex bona voluntate pficiscat. Nullus nisi volūtarie pmitias sue conuersionis deo iubet offerre. Sicut in Exodo dicit. Separate apud vos primitias dño. Ois volūtarius: et prōpti animi eas offerat dño. Perfecto .n. corde et volūtate ppria debem' nos officijs diuinis astringere: sicut David Salomoni in Paralypo. dī dixisse. Salomon inquit fili mi scito deū patris tui: et serui ei corde pfecto: et voluntario aio. Nam si quis volūtario aio et puro corde deū querendo pfitet: eum pculdubio inuenire meret. Unde in Paralyp. legit. In omni .n. corde suo iurauerūt: et in tota volūtate quesiuerūt eum. et inuenerūt. Certe qui pgregationi religiosoꝝ se iūgit: et huius seculi mala detestādo: et abhorrendo fugit: et bonā voluntatem bñs regulares obseruātias appetit': et alios sibi: et se illis: in solidū firmamentū pstituit vt et ab alijs adiuuet eius ppositū: et ipse sit alijs quodāmodo firmamentū. Unde legit in li. Macha. Congregata est ad eos synagoga iudeoꝝ: et omnes volūtarij legē appetētes: et oēs qui fugiebāt a malis additi sunt

illis: & facti sunt eis ad firmamētū. ¶ Ad tertiū dici pōt: q̄ ita bonū opus acceptabile est ꝯfitentis: sicut ꝓcedit ex mente volūtaria offerētis. Vñ btūs Hiero. dicit. Dñs nō ea que offerunt: sed voluntatē offerentiū respicit. Nam si bona volūtas in offerente votū dño habeat: illa que respicit ad orietē diuie gratie porta offerēti quasi singulariter aperitur: prout de hoc in Ezechi. dicitur. Cum autem princeps fecerit voluntariū holocaustum: aut pacifica voluntaria domino: apietur ei porta q̄ respicit ad orientem. Adeo autem volūtarius & hilaris dz offerre dño se & suaq; nulla reseruet in aio volūntas aut tristitia. Qui enim dat hilariter suū munus: hunc acceptabilē hz deus: sicut dicit aplus. ad Corin. vnusq̄sq; det prout destinauit in corde suo: nō ex tristitia nec ex necessitate: hilarem enim datorē diligit deus. Et nota q̄ mala volūtas hoīem damnat: & bona eum a penis liberat. Hoc btūs Augu. nobis indicat. Quis inquit nesciat nec dānari hominē nisi merito male voluntatis: nec saluari: nisi habuerit bonā volūtatē. Iustitia enim non ꝯsumat in opere: vbi nō est bona voluntas in

mente. vnde Crisosto. ait. Justitia ex opere nō ↄsumatur: nisi ꝛ voluntas affuerit. Secū dū enim illud qḋ est ꝓmpta est volūtas deo amabilis ꝛ accepta: sicut dicit apl's ad Corin. Si enim voluntas ꝓmpta est: ſm id qḋ h̕z accepta est: nō ſm id qḋ nō h̕z. ¶ Sequitur de professione q̄ sit discreta. Quia bona volūtas nō est sufficiēs ꝓfitētis: nisi adsit intelligentię cautela ꝛ rō discretionis: ne forte honorādo scōs: ꝑmo in eo qḋ vouit ruina paretur: nō cōplendo qḋ incōsulte ꝓmisit. Vñ in Prouer. dī. Ruina est hoīum: deuotare sanctos ꝛ postea retractare. Expone deuotare. i. de voto suo honorare. Ad hoc igit̃ ꝓfitē dū rōnabiliter: ꝛ deliberādū sapiēter īdulget̃ a regula tp̄s. vt iformet̃ iteri ad caute ꝓmittendū nouitij itellect⁹. Ad hāc qppe cautelā ē sollicitudo vtilis: vt totū op⁹ agat̃ cū iudicio rōnis: sic̄ btūs Greg. dicit. Illa ꝑposi toꝝ sollicitudo ē vtilis illa ē cautela laudabilis in qua totū ratio agit. Hoc ↄsiderās prudēter beatissimus pr̄ noster: indulsit pulsanti ꝑseueranter ꝓbatiōis tp̄s: ꝛ ↄsulit difficultatem ingressus: ac illatas iniurias per quatuor aut qnq3 dies patiēter portanti in cella

hospitũ morã aliquibus diebus vult ↄcedi: at exeuntē cellam hospitũ: cellam vult ingre di nouitiorũ. Et apponas mentē quãtã con/ sulit sollicitudinem. Primo enim duos mē ses: ꝛ postea sex indulget ad deliberationeȝ: ꝛ vltimo quatuor añꝗȝ emittat ꝓfessionem. Hec omnia prudenter ꝛ caute ad deliberan dũ largit᷑: sicut hoĩa ex regula cõceduntᷣ: vt interim semitas consilioꝝ per quas se iturũ ad deũ sciat. Et ne pedes eius incaute offen dãt: pedum positionē palpebꝛe ↄsiderãdo ꝓ/ cedãt. sicut legit᷑ in ꝓuerb. Palpebꝛe tue ꝓ/ cedant tuos gressus. Qđ. n. diu est delibera/ tum: postea celeriter est agendũ. vt dicit. Sa piens. Diu delibera: ꝛ cito fac. Nõ. n. ↄsilia: ꝛ opa nr̃a sunt ꝑcipitanda: sed consulte ordi nanda. Et ne viuendi ordo corrũpat᷑: tẽpus deliberãdi ꝛ indutie indulgent᷑: vt Calixtꝰ papa ait. Nos tpe indigemus: vt aliqd ma/ turiꝰ agamus. Nõ ꝑcipitemus ↄsilia ꝛ opa nr̃a: ne coꝝ ordinationē corrũpamus. Ser/ mo. n. qui per maturitatē est oportunus est: ad ꝓferendũ optimus. Et cogitatiões absqȝ ↄsilio de facili dissipant᷑: sicut ꝛ vbi sunt plu res ↄsiliarij ↄfirmãt᷑. Vñ ꝑ Salo. di. Dissi

pant cogitationes vbi non est ꝯsiliuꝫ:vbi ꝟo sunt plures ꝯsiliarij ꝯfirmant. Et post pau ca sermo opoꝛtunus:optimus est. Nec cum deo loq temere:sed prudēter ꝛ mature debe mus. Vñ Ecclīastes dicit nō temere qd lo/ quare:neqꝫ coꝛ tuū sit velox ad ꝓferēdū ser monē corā deo. Opꝫ preterea:ꝙ eius qui ha/ buit ad deliberādū tp̄s:sit infoꝛmat᷒ interim intellect᷒:ꝛ sic eius ꝓmissio sit volūtate fide lis ad ꝑseuerandū:ꝛ ſmone discret᷒ ad pꝛo/ fessionē emittendā. Aliogn vnde deo crede/ ret placere:infideliter ꝛ stulte facta ꝓmissio displicet. sicut dr̄ in Ecclīastico. Displicet enim deo stulta:ꝛ infidelis ꝓmissio. Nos.n. illa quecūqꝫ:dum vixerimus facturi sum᷒ intelligere prudenter debemus. Vñ legit in ꝓuerb. Sapiētia callidi est:itelligere viam suā. Doct᷒ nāqꝫ ꝛ infoꝛmat᷒ intellect᷒ liben/ ter exsoluit:qd vouerat spōtaneus:vt sic itel ligat quod in Exodo legitur. Mulierres docte:reddūt que vouerant:sponte cūcta tri buētes. ¶ Et nota ꝙ onus illd toto tpe est poꝛtādū:ꝛ ē antea q̄tū pōderat:ꝯsiderāduꝫ ꝛ sic. vt in li. Numeri legit. vasa ministerij iubente aaron ꝛ filijs eius:poꝛtabūt filij ger

soni: & scient singuli cui debent onerí manci/
parí. Sunt quippe gersonite portātes onera
dñi cenobite. Ipsi enim sunt quātū ad mū/
dū in loco religionis aduene & psone a mū
do eiecte. vñ gersonite aduene ibi vel eiecti
interpretant. Quia & a mūdo vt aduene ad
religionis insulā deportant: & separati a mū
di puersationib⁹ expellunt. Onus igit tante
& tam durabilis inuitationis dz puidere sa
piens intuitu rationis. Et pterea vt prudē/
ter intelligat: quacunqꝫ parte se vertat: debꝫ
eē expectationis deliberatio longa. Que quí
dē dz esse oculis prudentis vt gēma gratissi
ma: pstolans expectatio q̄cunqꝫ se vertit pru/
denter intelliget. Sic enim & prudens intel/
lectus ē regi regum quasi minister: sicut in
Prouer. dī. Acceptus ē minister regi intel
ligens. Propter pmissa igitur regula noui
tio frequēter legit. vt lex sub qua militatu/
rus est: plene intelligat. Et sic qd habet in
deutero. prudenter implebit. Custodite inqt
verba pacti huius: & cōplete ea: vt itelligatis
vniuersa q̄ facietis. Sed inter ista notandū
q nō est temerarius iudicandus: si aliquis
cōsiderans sibi imminere naufragiuꝫ & mor

tis eterne periculū:qui forte experientiā peni tētie apphendat in seculo:vt iā offerat suum sacrificiū deo tēpoꝝ moras rumpit: seqꝫ deo cōmittit. Quia eius inspiratio de intellectu plenius puidit. ꝛ h forsitan in oratione obtinuit. De h legit in Job. Spiritus enim in omnibus hoibus: ꝛ inspiratio omnipotētis dat intelligentiā. Est enim proculdubio veritatis intellectus: in eo qui ponit fiduciā totam in deo. sicut legit in li. sapie. Qui ꝯfidūt in domino intelligent veritatem.

¶ Caplm. ij. in quo ondditur quāta repꝛhensione sit dign⁹: q iam professus male in monasterio conuersatur.

Dictis superius q̄ in profitente reqrūtur. Nunc quanta repꝛhensione sit dignus subiungit: q iaꝫ professus male in monasterio conuersat. Qui enim conuertitur: aut turpē vitā ante ꝯuersionem duxit: ꝛ post ꝯuersioneꝫ turpiter viuit. Aut in seculo bn̄ vixit: ꝛ in monasterio male viuit. ¶ Qui vo in seculo bene vixit: ꝛ innocētiā ibi seruauit: redarguēdus est fortiter ꝗ in religione viuat repꝛhensibiliter. Quasi. n. mari huius mūdi vitauit picula: sine nauis suffragio: ꝛ

in naui religionis graui pit naufragio. Ab
utit.n.in supbiam penitentie munere: qd ei
dñs misericorditer dedit. Et vbi est locus re-
cóciliationis: et thesaurus redéptionis: iraz
diuine iustitie sibi thesauricare nõ timuit.
Ex aromatũ cella diuersa vite ac deuotióis
odoraméta sibi debuit acqrere et augere: ip-
se vo eádez cellá fetétibus venenosis et mor
tiferis rebus nõ expauit implere. Et vbi di
rũpenti vincula sua: sacrificiũ laudis imola
re debuit: ibi pro laudibus ptumelias exol-
uit. Ubi etiá ppetrata in seculo mala: vel ne-
gligentias debuit corrigere: ibi nõ timet tur
pia ppetrare. Item si in seculo male vixit: se
posuit in religióis carcere: vt ibi deberet pec
cata lugere. At vbi dz placare dñz carceris:
ibi iungit peccata peccatis. Per q̃ ad colluz
ppriis manibus ponit funem: vt ad feralis
patibuli ducat suspésionez. Et si forte funez
ipsum ingrediédo religionez rupit: maiora
doribus flagitia ppetrádo funẽ ipm refecit.
¶ Et nota q aggrauat peccatũ mortale in
monasterio pucrsantis: voti spótanea pmis-
sione: Loci scitate: Bonoz societate: Bene
viuédi opportunitate: Bñficij receptióe: Et

sancta tractãdi ꝑsumptione. ¶ Uoti autem ꝑuaricatio post longã deliberationẽ: spontaneç emissi: aggrauat ꝓfitentis peccatũ: quĩ corde pertinaci reddere ꝯdicit deo vota suas queç distinxerũt labia sua. Regula.n. oibus ꝓposita est: sed non nisi volẽti assumere imposita. sicut dicit btũs Bern̄. Regula beati Bñ. omni homini ꝓponit: imponitur: nulli supple nisi volenti. Et nota q̃ talis est: promissor largus: redditor auarus: mẽdax manifest⁹: diuisor pessimus. Deo.n. sua dedisse videtur: se vo diabolo. Et q: spũi scõ mẽtitur: mortem meret eternã. Unde in actibus de anania ꝛ saphyra legit. Naz ananię dixit petrus: Cur tẽptauit sathanas cor tuũ mentiri te spiritui scõ: nõ es mentitus hoibus sꝫ deo. Audiens aũt ananias h̄ verba cecidit ꝛ expirauit. Hic irritum votũ faciẽs deo: merito dãnatur ꝛ irridetur ab eo. Un̄ beatus pater noster verbis ꝓfessionis ꝑmissis subiũgit. Qd si aliter inquit aliq̃n fecerit a deo se dannandũ sciat quẽ irridet. Tali ꝛ similibus in Prouer. dĩ. Despexistis oẽ ꝯsiliũ meũ: ꝛ increpatiões meas neglexistis. Ego aũt in interitu vestro ridebo ꝛ subsanabo cũ

tis sue: sedebitis et vos sup sedes. xij. etc. vsqz ibi. Centuplū accipiet et vitam eternam pos sidebit. Cum oia ppter eū dimisisset: ipsum fatue dimittendo, debēt ad cor reuerti et conqueri lamētando frequēter illud dño dicēdo. Omnia simul in te vno habentes: te nō debuimus dimittere a nobis. Naz in voti puaricatione deuz dimittimus: nec recuperamus amissum quē in voti conuersiōe habebamus ad oia. ¶ Loci etiam sanctitas aggrauat peccatū in monasterio male cōuersantis. Quia monasteria multa habēt priuilegia sanctitatis. Ibi enim est corpus dñi verū in sacramētis: et corpus dñi mysticuz in bonis psonis. Necnon et corpa scōr in altaribus et sepulturis. Quis posset cogitare quot corpa scōr sunt sepulta in locis religiosis: et maxime in monasterijs maximis et antiquis: qui bñ seruauerūt regulā inter frēs suos se pacifice ac humiliter habuerūt: bona opa sua pro viribus occultātes: soli deo noti esse studentes: et crucem xpi per lōga tpa portando obierūt: successoribus exēpla scīssima relinquendo et vitā suaz laudabilr finiēdo. Qui oībus et nobis ignoti fuerunt traditi sepul

turis. Quos quotidie calcamus immundis pedibus nostris. Affectiões sordidas ꝛ morituras habentibus ꝛ in ipsis diu permorā tibus. Nōne debent mereri verbum illud dominicum dictum moysi nostris in cordibus in Exodo. Solue calciamenta de pedibus tuis. Locus eniꝫ in quo stas terra sancta est. Et ne longe exempla petantur: si diligenter ꝛ attente considerantur patris nostri reliquię corporis: ꝛ illius beatę sororis. Necnon ꝛ suorum corpora successorum: diuersis locis sepulturę monasteriorū tradiorum: Ac etiam sanctorum ipius patris: ꝛ etiam aliorum: quos ei tradidit dominꝰ successores: ac ponderis religionis fortissimos portitores: quanta reuerentia esset illę locus excolendus: quantum immundę conuersantibus terribilis ꝛ tremendus. Nōne via recta tendens ad cęlum fuit ab illo discipulo ostensa: ꝛ angelicis preconijs commēdata. Hęc est via ait qua vir domini Bñs ad celum ascendit. Ut tanq̄ nouissimum omittatur: quod a beato Cesario de insula lirmēsi scribitur. O beata lirium insula: quę lꝫ sis parua ꝛ plana: magnos tamen ad celos mit-

tis mõtes. Quis demũ cogitare posset: quõ I cluniaceñ. monasteriuȝ ad celos miserit sanctos: viuentes ceteris occulatos: ⁊ mortuos modernis ignotos. Hec omnia aggrauant male in monasteriis conuersantes: ⁊ sanctitatem eorum quos calcant minime attendentes. Sunt enim antiqua loca quedam: dei ciuitas gloriosa: que tales in pauimentum tanquam preciosas continet margaritas. Domus enim religionis ē domus maiestatis diuine: quã murus pnie ⁊ pbationis nostre cingit. Unde ps. Replebitur maiestate eius ois terra. i. ita. s. scã ↄuersatione. Est etiam domus religionis porta glie domus maiestatis diuine. Quia ibi est sonus oronis deuote ⁊ plenus suauitate dum diuina maiestas ibidem a fidelibus adoratur. Et ideo dom⁹ oratiõis ppie appellatur in matth. Dom⁹ mea: domus orationis vocabitur. Hec domus pro mansione sua a domino eligitur: ⁊ ideo priuilegium ei conceditur: q̄ salus ibi manentibus a domino largit. Unde in Luca. ad çacheum a domino dicitur. Hodie in domo tua oportet me manere. Et post pauca. Hodie salus mundi huic domui facta ē.

dis calore spiritus sancti soluit: et in es du-
ctile conuertitur. Ibi celesti conuersatióe si-
mili modo habet proprie locum saphyrus:
et que ibi videntur humiliora: sunt auro p̄-
ciosiora. vt de his omnibus intelligant que
in Job. his verbis leguntur. Habet argen-
tum venarum suarum principia: et auro lo-
cus est: in quo conflatur. Ferrū de terra tol
litur: et lapis solutus calore in es vertitur.
Et post pauca. Locus saphyri lapides ei⁹:
et glebe illius aurum. Est nihilominus ter
ra conuersationis sancte benedictionis lo-
cus: nam ex rore diuine gratie: et ex charita
tis pinguedine benedictione abundat: vt in
ea laudabiliter viuens fructus benedictio-
nis colligat: et bene conuersanti monacho il-
lud Genesis cōueniat. In rore celi et in pin
guedine terre erit benedictio tua. Hec eniz
benedictio est hereditas beati Bn̄dicti pro
prie que dat in eius terra laudabiliter con
uersanti: ad quam quilibet monachus voca
tur: qui eius regulam imitando sequitur.
Unde cōuenit ei et similibus: quod in Can̄.
beati petri scribit. In hoc vocati estis: vt be-
nedictionem hereditate possideatis. Ecōtra

sanctos in ea gescentes vituperant male sibi
dem conuersantes: et ideo excōmunicantur
quodāmodo: quoniam a visione glorie ex-
cludūtur. sicut in Ysa. legitur. In terra san
ctorum iniqua gessit: et non videbit gloriam
dei. Locus insuper religionis porta que du
cit ad vitam dicitur: quia ibi consiliorum al-
titudo seruatur. sicut in Matth. dicit. In-
trate per angustam portam: quia lata porta
et spaciosa via que ducit ad pditionē: et mul
ti sunt qui intrāt per eam. Quā angusta por
ta: et arta via que ducit ad vitā: et pauci sunt
qui inueniūt eam? Terribilis est aūt hec por-
ta demonibus: amabilis celum petentibus.
Per hāc enim descendūt ad religiosos ag-
mina angelorum suo deserētiū ministerio abū
dātiam grārum: et sancte aie ascendūt ad pa
triam beatorum. Et q̄ cōmendabilis sit iacob
in Geñ. dicit. Quā terribilis est locus iste?
nō est hic aliud: nisi domus dei: et porta celi.
Sed qñ ista porta cemento diuine grē: per
scās obseruātias conglutinādo est firmata. et
postmodum per malos habitatores sublato
cemēto destructa: lugēdū est multa cōpassio
ne de talis porte diruptione. Uñ di in Jere.

Luxit iudea et porte ei⁹ corruerūt. ¶ Tertiū qd aggrauat pctm̄ in monasterio peccātis: et male ꝯuersantis: est bonorum societas. Malus.n.in societate bonorum est: sicut diabolus iter agmina angelorum. sicut legit in Job. Quadā die cum assisterēt filij dei corā dn̄o: astitit inter eos ēt et sathan. Iste est ēt iudas a dn̄o electus: inter discipulos pessime conuersatus quem peccatis suis domin⁹ diabolum appellauit dicens. Nonne ego vos.xij. elegi et vnus ex vobis diabolus est. Sibi nāq; debetur suspendium infernale: quoniā est inter sanctos animal singulare. Bonus eni opera sua exercet in vinea saluatoris: et malus ibi obtinet locum vastatoris: sicut dicit psal. Exterminauit eam aper de silua et singularis ferus depastus est eā. Talis est eniꝫ filius diaboli: cum alij sancti socij eius sint filij dei: sicut dicit apostolus ad Corinth. Fidelis deus per quē vocati estis in societatem filij dei. Et ideo non est mirum si ipsi sunt amabiles ad inuicem: cum maiorem charitatem habeāt ad inuicem: q̄ꝫ fratres carnales: sicut legitur in Prouer. Vir amabilis ad societatem magis amabilis est q̄ꝫ frater.

agētes supuacue: dicit. An nō superuacue: et iniq agit: q nō mō fructuosius sz etiā iocun dius fuire deo poterat ꝙ mūdo? Vñ cuz sicut dz in Eccl. oi negocio sit tps et oportunitas. sicut querunt suas oportunitates sancti vt gratiam: et auxilium dei inueniāt: sic q̄runt sua mébra diaboli: vt oē bonū in se: et et in mébris dñi occidāt: et pdāt. Quādo tibi oportunitatez btōꝝ. De ipsa.n.dicit apl's ad Heb. Adeamus cuz fiducia ad thronū gr̄e eius: vt mi̅sicordiā ꝯseq̄mur: et gr̄am inueniamus in auxilio oportuno. Quādo etiā tibi oportunitatē maloꝝ. De iuda legit̄ in luca. Querebat oportunitatē vt traderet euz sine turbis. ¶ Aggrauat.n.qnto pctm̄: bñficiū. Victū.s. et vestitū a deo recipiētis: et male cō uersando in monasterio ip̄m ad mortē ipu gnātis: mortiq tradētis. Vñ iterari pōt ver bū saluatoris in luca ꝯq̄rētis. Ecce manus tradētis me: mecū est in mēsa. Et ps. dicit. Si inimicus me⁹ maledixisset mihi suppor tassem vtiq. Et si is qui oderat me: sup me magna locut⁹ fuisset: abscōdissem me forsitā ab eo. Tu vo vnanimis dux meus: et notus meus. Qui simul mecū dulces capiebas ci

bos. Hic talis dux est in bonorum societate: ut esse deo coniunct⁹ bona familiaritate. Et videt dare osculū amoris: dum dat osculū pditio nis. Cui in luca ipropat snia saluatoris di cēs. Juda osculo filiū hois tradis? ¶ Item sexto: pctm̄ in monasterio male cōuersantis aggrauat ex eo: qz idignissime: et pollute scā tractat et sumit. Uoce deo laudes canit: et opi bus maledicit. Sacrm̄ qd vitā pstat ad mor tē suā recipit et dispēsat. Attendere. n. debe ret: quare ei sic deus ad mortē irascit: cu eius mūditie diuine oculis respicere dedignat. si cut in Abachuc legit. Mūdi sunt oculi tui ne videas malū: et ad iniqtatē respicere nōn poteris. Pessimus est. n. ille cui dñs per bñ ficia: manū ondit: et ipse malas vias seqndo dñm nō intēdit. Uñ qnto ad faciē dñi mini strādo indignus stat freqntius: tāto ptra se irā dei puocat duri⁹. Ut ei pueniat qd in ip so pqrēdo dicit dñs. Expādi manus meas tota die ad pplum incredulū: qui gradit in via nō bona: post cogitatiōes suas: pplsq qui ad iracūdiā puocat viz: ante faciē meā sem per. Et cū ipse: ab imaculato deo esset elect⁹ a vindictā assumēdo de eo: mōstrat deus pba

biliter esse scūs. De his autez dicit aplš ad Eph. Elegit nos dñs: vt essemus sci imaculati in aspectu ei⁹. et in leuit. di. Scificabor i his qui appropinquat mihi. Expone scificabor. i. scūs apparebo in eis: q mihi appropinquāt indigne vindictā sumēdo de ipsorū peccatis. Melius eēt tali scā tractare dimittere penit⁹ q̄ꝫ qꝫ ea tractare p̄sumeret immundus criminib⁹: et pollut⁹. Dicit btūs Aug. Meli⁹ est spūalia penitus obmitti: q̄ꝫ impure tractari. Deberet enim ꝯsiderare mortez subitaneā quā incurrit ille: q idigne tetigit mistica sicut in li. Regū. legit. de oça. Quia enim imūdus archā tangere p̄sumpsit: morte subitanea expirauit. Si igit ita tactū arche mistice ab imūdo terribiliter vindicauit, qd facturus est de illo: q ad verū corpus et sanguinē immūdus accedit? Vñ valde timenduꝫ est qd domin⁹ in leuitico dicit. Ois hō q accesserit ad ea q̄ ꝯsecrata sunt: in quo est immūditia corā dño pibit. Itē in exodo. Sacerdotes q accedūt ad dñm scificent: ne pcutiat eos. Nō est mirū si deus velit habere ministrū mūdū: et ppriū punit p̄sumētē indignū et extraneū accedentē: ad sibi minis

vita nō discordet cū vox vitam nō remordet dulcis est simphonia. Et btūs Bñ. cū puritate psallere docuit. Ipse enim sic dicit. Cōsiderem⁹ ergo qualit̄ nos oporteat in domo dñi ꝛ in ꝯspectu deitatis: ꝛ angelorū eius eē: ꝛ sic stemus ad psallendū: ꝙ mens nr̄a ꝯcordet voci nr̄e. Attēdas tñ ad ista: qꝛ lꝫ in ore imūdo fiāt sordide laudes: nō tñ debēt eas silere imūdi ꝛ pctōres. Uñ per btm̄ cesariū dr̄. Nō dꝫ cessare qlibet ēt pctōr a laudibus q̄uis expleri neq̄at qd̄ sentit. Laus. n. diuina pctōres ad deū dirigit: ꝛ per qd̄ iter sit ad euꝫ eūdū ondit. Uñ ps. dicit. Sacrificiū laudis honorificabit ꝛ illic iter est: in quo ostendam illi salutare dei.

Finis scd̄e partis huius Speculi

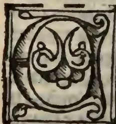
Pars tertia huius Speculi.

Ecūda huius pte speculi ptra ctata vt potui i qua temere ꝓfitētiū: ꝛ male ꝓ viuētiuꝫ ꝓfessoꝝ: repꝛehēsiones quasdā iserui. Nūc icipio tertiā ptem ꝛ vltimā: ꝯtra negligentes ꝓfessos: ad eos exhoꝛtādos repꝛhēdēdos: ꝛ vt ꝓcedāt in meli⁹ stimulādos. ¶ Pꝛimo qdē abbatē: qui locū dei tenet in subditos: aggrediēs defectū in eo boni exēpli. Et coꝛrectionis negligētiā cum suis repꝛhēsionibus apponēs. Nimiā tpaliū sollicitudinē esse culpabileꝫ: ꝛ spūaliū omissionē ondens eē repꝛhēsibilē: ꝛ in his vnaꝫ ꝑticulā extimo terminādam. ¶ Scdo negligētiam ꝓuidēdi ꝯuētui arbitroꝛ detestādā. ¶ Tertio negligētiā ꝓuidendi infirmis: paupib⁹: ꝛ hospitib⁹ demonstro dānādā. ¶ Quarto indiscretiā expōnē fra-

trū pro rebus tpalibus ostendo piculosam.
¶ Quinto lectionis omissionem iudico valde damnosam.

¶ Cap. j. in quo defectū boni exēpli in plato τ correctionis negligētiam detestat: ostendens nimiam tpalium sollicitudinē τ spūalium omissionem esse culpabilem.

Circa pmā pticulā hui⁹ ptis in qua defect⁹ boni exēpli in abbate piculosus ońdit nō imerito a bn̄ ɔsiderātibus attēdit: qđ offm̄ tenet abbas in monasterio τ quez locū. ¶ Et nota q ipse dz hēe offm̄ solis vel lucis: Pris: Pastoris: Et doctoris. De his to tā to cuz maiori timore loq psumo: q̃to me ipsuz ex ore meo: alios iudicādo: vl' istruēdo ɔdēno. Iſtē omissis abbib⁹: de q̄z numero suz idign⁹ solos videar subditos tangere τ nō in h speculo vbi se ɔsiderēt abbatib⁹ mīstrare subiungit inter ppietates alias q̄liter sol clar⁹ τ lucidus debeat eē abbas. ¶ Ipse enim abbas qn̄ ad amandū deū adaptat τ disponit sol clarus τ lucidus efficit τ habet: sicut in li. Iudic. v. Qui diligūt sic sol in ortu splē

ritate. Sic ergo claritas sctitatis dz esse bonis dulcis: et delectabilis sicut legit i eccle. Dul ce lumē: et delectabile oculis videre solem. Nec solū bonis debet eē delectabilis et placi dus imo etiā malis dū tolerant: bonoꝝ suo rū cōtcaturus: sicut legit in luca. Eritis filij altissimi qz ipse benignus est sup ingratos: et bonos et malos. Et in matth. Sitis filij pa tris vestri: qui solē suū oriri facit sup bonos et malos: et pluit super iustos et iniustos. Nā dū modo mali nimiū eos supportādo: nō ef ficiant deteriores: vitiosis pcēdo vt possit fa cere meliores: seq dz ꝯsiliū sapiētis eum dis crete monētis. Tādiu ingratos feras: donec gratos feceris. Jngratis enim ꝑlucere dz ꝑ latus: et eis dz eē bñficus, vt sit irreꝑhensibi lis: et subditi materiā nō habeant in q̄relis: sicut dicit apl's ad phil. Oia facite sine mur murationib⁹ et hesitatiōib⁹: vt sitis sine q̄rela et simplices: filij dei: sine reꝑhensione in me dio nationis prauę et puersę: iter q̄s luceris sicut luminaria in mundo. Magis. n. illu mināt facta: q̄ꝫ verba. Et ideo q̄s ꝑcellit ab bas sctitate et famę claritate: dz illuminare exēploꝝ vitate. Ut sicut dicit pr̄ nr̄. quę agē

da sunt potiꝰ factis: q̄ verbis demōstret: iuxta
ↄsiliū sapiētis dicētis. Lōgum per pcepta:
breue ⁊ efficax per exēpla. Et nota q cū tria
necia sint in prelato: q ipse .s. pascat subditos
exēplo verbo: ⁊ charitatiuo subsidio. Et ad exē
plū sit necia mūditia vite. Ad vbū: sciētie.
Et ad subsidiū charitatiuū: pitia puidētie.
Dū vite mūditia deficit in statu plationis:
grauiꝫ eclypsim patiꝫ tertia ps solis. Et ex
illa pcussione supiorꝫ: g̃uis seqꝫ pcussio subdi
torꝫ. sicut legiꝫ in Apoc. Et pcussa est tertia
ps solis: ⁊ tertia ps lune: ⁊ tertia ps stellarꝫ
ita vt obscurareꝫ tertia ps eorꝫ. Et qd seq̄
tur de solis pcussiōe: ⁊ dura ipiꝰ obtenebra
tione. legiꝫ in Johele. Sol ↄuteꝫ in tenebras
i. ostēdeꝫ exēpli obscuritas in platis. Et lu
na in sanguineꝫ. i. pcti fetiditas in subditis.
Ascēdit aūt fumꝰ teterrimꝰ ad solē platōis
obscurās eū de iferiorib̄ꝰ: ⁊ pfūdis: pcedēs
de puteo fluxibilitatis carnaliū desideriorꝫ
⁊ voluptatū: post casuꝫ qui est de vtutibꝰ: ad
vitiorꝫ statū. sicut legiꝫ in Apoc. Vidi stellā
de celo cecidisse in terra. V sqꝫ ibi. Et ascen
dit fumꝰ putei: sicut fumꝰ fornacis magne:
⁊ obscuratꝰ est sol: ⁊ aer de fumo putei. Qñ

do ptingit abbatẽ descẽdere a mẽtis purita
te: z defectũ pati in exẽpli charitate: studeat
nubilũ exẽpli boni ipediẽs remouere: fulgo
rẽ puritatis ascẽdere: z charitatis recupare
ardorẽ. Nã opante diuina grã: posset adhuc
ↄsumare debita deo sacrificia. Et q ꝑus fuit
nubilosus p suos defect⁹: posset fieri lumino
sus: z deo accept⁹. Et tũc eidẽ posset ↄueni-
re. qđ legit in li. mach. Tps affuit quo sol re-
fulsit: qui prius erat in nubilo: accensus est
ignis magnus: ita vt oẽs mirarent. ¶ Itez
abbas qui habet ꝑesse ipsa nois ↄuenientia
dici ꝑpe: z eẽ sic btũs Bñ. ait. Xpi. n. vices
in monasterio agere credit: qñ ipsius vocat
prẹ noie dicẽte aplo. Accepistis spiritũ ado
ptionis filiorũ: in quo clamamus abba pat.
Paternitas aũt abbatis ostẽdit in affectio
ne amoris: vt dicit filius in Joã. Ipse eniz
pr amat me. Itẽ in Joã. Pater amat filiũ
suũ. Item idẽ pr dicit in matth. Hic est fi
lius me⁹ dilect⁹ in quo mihi cõplacui. Pr
enim dz moueri p filij dilectionẽ: ad oẽm fi
lij afflictionẽ ei tanq̃ filio ꝓuidendo eiusq̃
defect⁹ inq̃tũ cũ deo põt tolerãdo sollicitẽq̃
supplẽdo: exẽplo scti Job dicẽtis. Oculus

possunt subditi gemēdo dicere. Pupilli fa/
cti sum⁹ absq̧ pře. Nec ē abbati modicū pe
riculū dādo subditis mortis exēplum. Nā
dū ipse agit mala opa dat exemplū subditis
faciēdi similia: vel peiora. sicut legit in Joā.
Quecūq̧ př fecerit: hec similit̄ ⁊ filius fecit.
Ipse nō dz vocari př: sz filiorꝝ poti⁹ přicida:
q mittit ad filios mortis exēpla. De quo le/
git in matth. Tradet frater fratrē in mortē
⁊ př filiū. Sz nota ꝙ licet sit studēdū přı vt
fili⁹ habeat viscera přna: nō tñ eius affectio
dz eē fatua. Nō enim est fili⁹ semp osculan
d⁹: sz frequēter verberib⁹ castigād⁹. Quia
⁊ ipsa pena castigatiōis: ē idicatiua přnę af
fectiōis. Hz enim castigationem religiosus
amor ⁊ plagā dulcedine plenā. Vñ btūs am
bro. dicit. Nō osculat̄ semp př filiū: sz aliqñ
castigat. Qñ ergo castigat̄: q diligit̄: tūc cir/
ca eū pietas exercet̄. Hz. n. amor plagas su
as: quę dulciores sunt: cum amarissime in/
ferūtur. Dulcior est. n. religiosa castigatio
ꝙ̄ blāda remissio. ¶ Hz abbas pterea pa/
storis offm̄: vt nō solū sbaꝫ pro sustētatione
monachorꝝ tribuat: sed ēt ipsaꝫ aīam pro eis
tpe psecutiōis exponat. iuxͣ vbuꝫ saluatoris

in Joã. Bon⁹ pastor aiaȝ suã ponit pro oui
bus suis. Talis pastor daṫ a deo ꝓprie. sicut
in Ezec. Suscitabo sup ea pastorē vnū: qui
pascet ea: Fuū meū dauid ipse pascet ea: ⁊ ip
se erit eis in pastorē. Canonic⁹. n. ingressus
est boni pastoris indicatiuus. Nam nō per
ostiū: s; aliūde itrātes nō sūt pastores: s; fu
res potius ⁊ latrones. sicut ait dn̄s in Joã.
Qui nō itrat per ostiuȝ in ouile ouiū: s; aliū
de ascēdit: ille fur est ⁊ latro. Qui ṽo itrat
per ostiuȝ pastor est ouiū. Job lege: ibi inuē
nies signa boni pastoris: signa furis ⁊ latro
nis: signa mercēnarij gregē ꝑsecutionis tp̄e
deserētis. S; attēdēdū ꝙ bon⁹ pastor d; ꝓce
dere per ꝯuersationē: ⁊ oues seq per imitatōeȝ
ꝯtinuā: vt ibidē in Jo. legiṫ. Cū ꝓpas oues
emiserit an̄ eas vadit. Et oues eū sequunṫ:
q; sciūt vocē ei⁹. Uerū merito sup pastores
sicut legiṫ in Zach. irasciṫ de⁹: qm̄ pctis exi
gētib⁹ multi sunt hodie qui vocanṫ ꝓlati: vel
abbes: qui sunt q̄dā simulachra: non pastores.
Nō. n. faciūt debitas visitatiōes: nec salubri
ter reqrūt tpaliū: ⁊ spūaliū dispsiones. Da
ti sunt ad sua desideria facienda: ⁊ bona oia
dissoluēda. Nō hn̄t ṽbi ⁊ vite ṽitatē: lupis

ifernalibus cōmissum exponūt gregē suū3.
Per hypocrisim sunt pastori similes: sed
sunt idolū: vite aiam non habētes. De his
potest intelligi: quod legitur in Zacha. Su-
me tibi vasa pastoris stulti: q2 ecce ego susci-
tabo: supple pmissiue pastorē in terra: q dere
licta nō visitabit: z dispersū nō qret: z ptri-
tū nō saluabit. Et id qđ stat non enutriet et
carnes pinguium comedet z vngulas eorū3
dissoluet. O pastor z ydolū derelinquēs gre
gē: vtinā timeas ne dom⁹ ei⁹ opa inutilia red
dat. Nā sepe z rōnē eius infatuat vt sibi qđ
post pdicta sequit̃ ꝯueniat. Gladius sup bra
chiū ei⁹: z sup oculū dextrū eius. Brachiū
ei⁹ ariditate siccabit̃ z oculus dexter eius te
nebrescēs obscurabit̃. ¶ Js etiā q assumit̃
in abbatē nō solū d3 se exhibere p̄lem: z pa-
storē s3 ꝯuenit eū eē doctorē: sicut dicit btūs
Bñ. Oportet eū esse doctum lege diuina: vt
sciat z sit vñ pferat noua z vetera. Et idem.
Cū aliqs suscipit nomē abbatis duplici d3
doctrina suis preesse discipulis. i. oia bona z
scā factis ampli⁹ q̄3 vbis oñdat. Et capaci-
bus discipulis mādata dñi verbis pponat.
Duris vo corde z simplicioribus⁹: factis suis

Illis aũt h ignosci nõ poterit: q hñtes a quo discerent: opaȝ nõ dederũt. Postq̄ etiã ab/bas est ordinat⁹: dȝ inq̄ʒtũ põt lectõni eẽ attẽ/tus. Nã cui cõmittit doctrinę exhortatio mã/dat in lectõne attẽtio. Vñ apl's ad Thim̃. At/tẽde lectõni ⁊ exhortatiõi doctrinę: ⁊ semp̄ ma/ne in his. Ignorãtia nãq̄ ꝑlatoꝝ: mr̄ est er/roꝝ. Vñ legit in ꝯsilio toletano. Ignorantia mr̄ cũctoꝝ erroꝝ: maxime in sacerdotibus dei vitãda est: qui offm̃ docẽdi in populo dei sũpserũt. Et post pauca. Sciãt aũt sacerdo/tes scripturas scãs ⁊ canones: ⁊ oẽ opus eo/rũ in ꝑdicatiõe: ⁊ doctrina ꝯsistat: atq̄ ędifi/cẽt cũctos: tã fidei scia: q̄ʒ opum disciplina. Sȝ dȝ notare q̄ docẽs sacrã scripturã nõ dȝ ĩtellectũ tm̃ recipe a seipso: sed dȝ ꝑus sacrã scripturã audisse a magr̄o Ea. r. rõne vt scri/ptura nõ solũ ſm suũ ꝓpriũ igeniũ exponat. Sȝ iuxta ꝓpriũ sensuȝ ab auditorib⁹ intelli/gat. Vñ per Clemẽtẽ papã dr̄. Lex dei cuȝ legit: nõ ſm ꝓprij igenij ṽtutẽ: sed ſm suam ĩtelligẽtiã legat vel doceat. Sũt. n. ṽba mul/ta i scripturis diuinis quę pñt trahi ad euȝ sensũm quẽ sibi vnusq̄sq̄ spõte ꝑsumit: sed nõ opȝ. Nõ. n. sensum extrinsecus alienũ ⁊

exneuz debetis q̄rere: vt quoq̄ mō ip̄m scri-
pturaꝝ auctē ɔfirmetis. Sz ex ipsis scriptu
ris sensuz v̄itatis opz cape. Et iō opz ab eo
sciaz discere scripturaꝝ: qui eā a maioribus
ſm veritatē sibi traditā fuat: vt ⁊ ipse possit
eā quā recte suscepit cōpetēter asserere. Vn̄
Hiero. ad rusticū. Sic viue in monasterio
vt cleric⁹ effici merearis: multo tp̄e disce: q̄
postmodū doceas. Idē eidē. Nō p̄us miles
sis: q̄ tyro. Nec prius magr̄ sis q̄ discipu-
lus. Et post aliq̄. Nec ip̄e te doceas: ⁊ absq̄
doctore ingrediaris viā quā nunq̄ igressus
es. Incōueniēs. n. ē ⁊ dānosuz: ꝙ tūc oporte
at abbēz rudē eē discipulū: qn̄ ip̄z est neces-
sariū eē magr̄m. Talis igit̄ dz esse in p̄latū
assumpt⁹: q semp̄ sit ad docēdū parat⁹. Nec
tūc icipiat discere: qn̄ oz docere. vn̄ magister
Gratian⁹. Hinc etiā vectes qbus archa por
tabat̄: iugit̄ anulis erāt inserti: vt cuz archa
eēt portanda: nulla fieret mora de introdu
cēdis vectibus: qr p̄dicatores: per quos cir
cūfert̄: sacris lr̄is semp̄ debēt isistere ne tūc
q̄rant discere cū alios ex offō debent docere.
Notabis igit̄ ⁊ colliges: ex p̄missis: ꝙ p̄lat⁹
dz habere cōpetētē sciam: anteq̄ verbū dei

aliis pdicet Sz dz habere nihilomin⁹ sciaz vitá p quá subditoꝝ vita exéplis informet. Et ꝯscia bona é necessaria pp ipsum: fama vero scá est necessaria pp subditū: sicut dicit btūs Aug⁹. Nolo vt aliqs ex vobis īueniat male viuédi occasioné. Prouidem⁹ eni bona vt ait apl's nó solū corá deo: sed etiā corā oībus hoībus. Propter nos ꝯscia nr̄a nobis necessaria é pp vos fama nr̄a nó pollui: sed pollere dz in nobis. Due res sunt ꝯscia ⁊ fama. Cōscia necessaria est tibi: fama ꝓximo tuo. Est igiť discipulis ꝑlati vita ad bonuz ⁊ ad malū q̄dā magistra. Et qđ a ꝑlatis agitur facile trahiť a subditis in exéplum. Et ꝓpterea memorię est cōmédádū illud beati Gregorij terribile verbū. Prelati īnqt tot mortib⁹ digni sunt: quot pditiōís exépla ad subditos trásmittūt. Consideret igiť abbas suos ędificatiuos ostédere in publico: ⁊ carnis desideria reꝓmere in occulto ne sit reꝓhésibilis in eo qđ ꝑdicat: Instructioné recipiés saltē a gallo: ⁊ si eā recipere distulit a paulo dicéte. Corp⁹ meū castigo ⁊ in seruituté redigo: ne forte cū aliis ꝑdicauerīz ipse reprob⁹ efficiar. Gall⁹ eni sese prius alis ver-

iudico deferēdā. Nec circa h q̄ pmisi mo dicū valet ⁊ facit: qd nr discretissim⁹ de abbate: ac ei⁹ discreta correctiōe scripsit ingēs. Semp superaltet mificordiā iudicio: vt idē ipse ꝯsequat. Oderit vitia: diligat frēs. In ipa aūt correctiōe prudēter agat: ⁊ neqd nimis: ne dū nimis cupit eradē eruginē: frangaꝶ vas. In qb⁹ nō dicim⁹: vt pmittat nutriri vitia: sȝ prudēter: ⁊ cū charitate amputet: vt cuiqȝ viderit expedire. Idē. Neqȝ dissiꝶet pctā delinqntiū: sȝ mox vt cepint oriri: radicit⁹ ea: vt pualet: amputet. Memor periculi hely sacerdotis de sylo. ¶ Attēdendū sane est: ne qñ aliqd districti⁹ agiꝶ: vltio sit nō ex motu furoris: sed castigatio pcedēs ex çelo charitatis. sic̄ dicit Gre. Necesse est vt qdā lānis: qdā vo vberib⁹ corrigant: ⁊ cū paulo districtius agiꝶ: ex charitate agēdū est: ⁊ nō ex furore: qz ipsi h pstaꝶ qui corrigiꝶ: ne gehēne ignib⁹ tradaꝶ. Propter h aūt itelligo charitatē ⁊ mificordiā eē debē nō nimis remissam: sed prudētē poti⁹: ⁊ discretā. Nā vni⁹ fatua libatio: posset esse multoꝝ pditio Unde btūs Amb. Est iniusta mificordia. Deniqȝ in lege scriptū est de q̄dā: nō misere

beris illi⁹. Et. j. vsq ibi. Nōne innocētem tradit exitio: qui libat multoꝝ exitia cogitā tē? Et ifra. Facilitas. n. venie incētiuū tri buit delinqndi. Jtē decretū dicit. Ferro ne cesse est vt abscindant vulnera: que fomen toꝝ nō sentiūt medicinā. Qui. n. pcit indis crete vni flagitioso: multoꝝ interitus: ꝛ con taminatōis est occasio. Vñ Hieronymus. Que est ista misēcordia: q̄ ista bonitas: vni parcere: ꝛ oēs in discrimen inducere. Pol luit. n. ex vno pctōre ppl's: nā sic ex vna oue morbida tot⁹ grex inficit: sic etiā vno forni cāte: vl' aliud scel⁹ quodcūq cōmittēte plebs vniuersa polluit. ℂ Ve ꝝ abbas qñq dimit tit corrigere delinquētes q2 pigritie deditus negligit vigilare. Et q2 vitiosus sit se reph̄ē sibilit viuere. Et q2 min⁹ vitiosis human⁹: eos cū potuit omisit punire. Et q2 terrenis nimis attētus: scādala timuit incurrere. Et q2 nimis tacit⁹: malis q̄ pmisit inualescere: bñ neq occurrer. ℂ Circa pmū notādū q pigritie somn⁹ ē in plato dānabilis ꝛ dāno sus. Nā eo dormiēte venti tēptationū in mo nasterio fribus non desunt: demones portas aperiūt. Malū semē i mētib⁹ ponūt. Ma

teriaꝫ clausurę materialis vel spūalis diri műt. Et monachi pestilētiales morbos icurrűt. Quia nō desunt vēti tēptationū. Est.n. abbati sollicite vigilādū: ⁊ inualescēte ꝓcella orādū ⁊ dño illud Matth. dicēdū. Dñe salua nos. perim⁹. Ne forte si inualuerit in eo negligētię torpor: sit sic ille sopitus gubernator cui dr̄ in Prouer. Eris q̄si dormiēs ī medio maris: ⁊ q̄si sopit⁹ gubernator amissoclauo. Necesse.n.ē ppl̄m corruere: vbi cō stat gubernatorē dormiēdo nō eē. In Prouer. vbi nō est gubernator ppl̄s corruet. Idō ꝑlatus somno dedit⁹ repꝑhēdit. ⁊ illud marci.ei a dño dr̄. Symon dormis? Demones ē portas aperiűt: cū ianitorē. i. abbatē: p negligētiā sciűt dormire. Cui dñs vigilias indicit. Ipse.n. in marco dicit. Dedit ptātēꝫ seruis suis cuiusqꝫ operis: ⁊ ianitori ꝓcepit vt vigilet. Si etiā demones abbatē dormire sentiāt: malū semē ī mētib⁹ monachoꝝ dormiētiū semināt vt legit in Mar. Dū ħ̄o dormirēt hoies inimic⁹ semiauit çiçaniā imedio tritici: ⁊ abijt. Materia etiaꝫ destruit clausure spūalis: nōnunq̄ꝫ etiā rumpit ⁊ materialis: vt legit in Prouer. Per agruꝫ pigri hois

trāsiui et p vineā viri stulti et ecce totū reple
uerāt vrtice operuerūt supficiē, eius spine et
maceria lapidū destructa erat. Preterea pa
rati sunt morbi pestilētiales corrūpentes hu
mores spūales. Et idō dicit qdaz sapiēs. Tm̄
hz platus negocii: quātū medicus in pestilē
tia. Et in Apoc. plato dr. Esto vigilās et cō-
firma cetera q̄ moritura erāt. ¶ Scdo pla-
tus nūcq3 rephendere omittit: qr nō irrephen
sibilit viuit. sicut btūs Bern̄. dicit. Nemo
fideliter rephēdit: in quo se esse irrephensi-
bilē non ↄfidit. Timet enim peccātes rephē
dere: ne illud euangelicuz sibi dicant in fa-
cie. Hypocrita eijce primū festucam de ocu
lo tuo. Necq3 enim pōt esse sanuz verbū: et ir
rephensibile: nisi sit grauitas in corpe et in-
tegritas in mente: bonū exēpluz in ope. Ad
hoc enim thimotheus instruit cum sibi per
aplm̄ scribentē dicit. In oibus teipsum pre
be exēplum bonoz opum: in doctrina: in in-
tegritate: in grauitate: in verbo sano et irre-
prehensibili. Idcirco vt abbatis sit sana pre
dicatio necessaria est in eo iterior purgatio:
et tūc demum pōt esse sana alioruz correctio.
De his beatus Greg. ait. Reuocent intus

et tunc

itaq3 ad ꝯscientiā: vt prius ꝓpria corrigant & tunc aliena reprehendāt. Et idē sup illo verbo. Jesus inclinās se digito scribebat in terra. dicit. Cum cuiuslibet ꝓximoꝝ errata cōspicimus: nō hec antea reprehendēdo iudicemus: q̄ȝ ad ꝯscientiā nr̄am humiliter reuersi: digito eam discretionis solerter exculpemus. Et quid in ea ꝯditori placeat: siue displiceat examinatione dirimamus. ¶ Tertio ꝓlatus nimis vitiosis humanus falsam sibi curialitatē assumit: & vt eis non displiceat delinquētiū culpas ferire omittit. Iste non est delinquētis fidelis amicus: sed crudelissimus inimicus. Nec dȝ iudicare maliuolus: q2 corrigit: imo debet reputari aduersarius: q2 vulnus non secādo putrescere derelinquit. Unde beatus Aug⁹. dicit. Nō vos iudicetis maliuolos: qn̄ crimen alteri⁹ iudicatis. Magis quippe nocentes nō estis iudicādo crimen: q̄ȝ si fratres vestros: quos iudicādo corrigere potestis: tacendo perire ꝑmittitis. Si enim frater tuus vulnus habet in corpe: qd̄ vult occultari: dum timet secari: nōne a te crudeliter syleref: & misericorditer indicaref. Quanto ergo debet potius

manifestare ne deterius putrescat in corpe. Item Aug⁹. Melius est cu3 severitate di ligere: q̄3 cū lenitate decipe. 7c. Usq3 ibi. Et qui freneticū ligat. Et qui letargicū excitat amb ob⁹ molestus existit: 7 tñ ambos amat. Prelat⁹ vo qui nō h3 verā charitatē: 7 pretendit ad subditū falsam humanitatē: si quā q3 ipsum arguit tepide rep̄hēdit: sicut in li. Regū legit̄ de hely. Qui dicebat filijs suis. Quare fecistis res huiusmodi quas ego audio? Et qd ei accidit 7 filijs terribile ē subditis: 7 horribile ipsoꝝ p̄latis. ¶ Quarto q terrena diligit subditos non corrigit scandalū timēs icurrere vel possessiōes amittere caput tremulū cū caym noscit̄ habere. i. in mēte trepidare ꝑpter possessiōes ne ab eis abijciatur: vel etiā ne corporaliter affligat̄. Et iō cū caym p̄dictus dum trepidat in suo corde tremulo semp clamat illud Geñ. Ecce eijcis me hodie a facie terre 7 a facie tua: abscondar. 7 ero profugus: 7 vagus in terra: Ois q inuenerit me occidet me. Ipse vero fratricida pessimus: q deberet eē fratris custos fidelissimus: de pctis fris interrogat⁹: Rñdēdo illud Gene. videri vult excusatus. Nun

quid custos fris mei sum ego? Ipse dimittit corrigere: q2 scandalū timet incurrere. Qui nō deberet plus diligere pximū q̃3 deū: nec magis timere scandalū q̃3 mortis eterne peri culū. Talis plātatio inordinati amoris τ vi lissimi timoris a diabolo plantat̃ in corde. τ ideo nō erigit̃: s3 eradicari meretur. sicut in matth. xv. Scis q2 pharisei audito h̃ verbo scādaliçati sunt. R̃ndit τ dixit eis. Ois plā tatio: quā nō plātauit pr̃ meus celestis eradi cabit̃. Sinite illos: ceci sunt: τ duces cecorū. ¶ Quinto dimittit platus corrigere: q2 per misit mala inualescere: qbus neqt occurre re. Debet āt abbas obuiare initijs: nec radi ce3 pmittere crescere vitijs: sicut btūs Bñ. ait. Mox vt ceperint oriri vitia: ea vt pua let radicit9 amputet. Sūt eni vitia i ipso suo ortu dū sunt nouella vt nō figant radices nō nutriēda: s3 totis viribus extirpāda. Sicut pmi mot9 sunt in pncipio tenēdi τ ad xp̄m viriliter allidēdi. Uñ dicit psal. Btūs q te nebit: τ allidet puulos suos ad petrā. Uñ no ta: q9 nō posset plene hbrox populus liberari: nisi ꝯstringeret iniquox puulos: τ primogeni tos primitus occidi. i. cox vitia in ciue exor

dio extirpari. Nã sicut legit in Exo. israeli ticus populus est in morte pmogenitorũ a pharaonis tyrannide liberatus. Pbhas est et z ab hoste doceri. z ideo sicut pharao pce pit occidi paruulos hebreorũ: ita nos a nobis subditis debemus euellere initia vitiorum. Serpens enim ille callidus z antiquus: sua lubricitate itrat de facili totus: z ideo capite est cauẽdus. sicut dicit btũs Hiero. Lubri cus est antiquus serpens: z nisi capite tenea tur: statim totus illabit. Et ideo dicit poeta. Principijs obsta: sero medicina paratur. Cum mala per lõgas ꝯualuere moras. Ex tinguendus est enĩ modicus in scintilla ne magna virtutũ incendatur silua. sicut dicit btũs Jacobus. Modicus ignis magnã sil uam incendit. Et Eccliasticus. A scintilla vna auget ignis. Debet etiã multũ attende re plātus: ne non redarguẽdo z sic quodã- modo: cõsentiendo sit alienis vitijs occupa- tus: siue maculatus. Unde dicit btũs Aug. duobus modis nõ te maculet malus: si con sentias: z si redarguas. z post pauca. Neq3 ergo ꝯsentientes sitis malis: vt approbetis: neq3 negligentes: vt non arguatis. ¶ Verũ

in correctionibus faciendis ꝛ penis infligẽ-
dis: debet abbas delinquẽtes ducere per gra
dus: quos in capitulis de excõmunicatione
culparuꝫ: ꝛ qualis debeat esse modus excõ-
municationis: ꝛ quinqꝫ sequẽtibus capitu-
lis beat⁹ enumerat Bñdictus. Nisi sit ma
teria furiosa: ꝛ infirmitas adeo periculosa:
ꝙ sine maximo dãno non possit differri: vt
oporteat ipso die mederi. Et hoc habet lo-
cum in illis ꝯtagiosis vitijs: vbi nõ est opus
fomentis: sed insistendum est euacuationi-
bus: vel repentinis abscisionibus. Tũc eniꝫ
pre oculis habito solo deo abbas debet vti cõ
cesso sibi arbitrio. sicut dicit beatus Bene-
dictus. Secundum modum culpe excõmu
nicationis vel discipline: debet extendi men-
sura. Qui culparum modus in abbatis pen
deat arbitrio.

SEquitur de vltima particula ꝑme par
tis: scilicet de nimia temporalium sol-
licitudine: ꝛ spiritualium omissione. ¶ Cir
ca hec cõsiderari potest ꝙ abbas nimis sol
licitus de temporalibus: ꝛ nihil vel paruꝫ de
spiritualibus: merito videtur eẽ gibbosus:
qui dum celum respicere nequit: terrena so-

la respicit: spiritualia non attendit. Unde beatus Gregorius dicit. Gibbosus est quē terrenę sollicitudinis pondus deprimit: ne alta unquam respiciat. sed solum his quę in infimis calcantur intendat. Et post pauca qz cogitatiōis statū erigere nō valet: quē terrenę sollicitudinis usus curuum tenet. Nos vero cū deus sit ps hereditatis nře: de deo pn cipaliter debem⁹ curare. Uñ btūs Ambro. Cui portio de⁹ ē nihil dz curare nisi deū. Et post pauca. Qd. n. ad alia officia ꝯfert h relī gionis cultui atqȝ huic offō nřo decerpit. Et btūs Hiero. Nihil minus securi⁹ est ꝙ pp nūmum deū cōtēnere. ¶ Debet autē sollicitudo eē abbatis nō tm̄ vt bñ ꝑsit: sȝ vt bñ ꝓsit. Uñ apl's ad Rom̄. Qui ꝑest in sollicitudine Idē. In sollicitudine nō pigri. Illā tm̄ sollicitudinē dz excutere :: quam de fallacia huius seculi ꝯstat eē. Qd si fuerit in abbate ꝟbū dei suffocat in mēte eius: sibi parans afflictiōis multiplicem luctū: ⁊ tā ei ꝙ subditis modicū vel penitus nullū fructū: vt dicit saluator in matth. Qui aūt seminat in spū. Hoc est qui ꝟbū dei audit: ⁊ sollicitudo huius seculi ⁊ fallacia diuitiaꝝ suffocant ꝟbū

sine fructu efficitur. Item in luca. Quod aut
i spinis cecidit hi sunt q audierunt:sz a sollici
tudinibus:et diuitijs et voluptatibus vite euntes
suffocant.et nõ referunt fructu. Sollicitudo
enim plati e vt nõ sit merc:et pncipalit tepo
ralis. Et si tpalia ei cõcedantur ad vsuz sic
eis vtat:vt nõ 9sideret dãnu trãsitoriu: sed
eternu. Is eni tẽporalibus:et mundanis dz
vti:sz sollicitudine nimia prohibetur abuti.
Vñ apls ad Corinth Qui vtuntur hoc mun
do:tanqz non vtant. Preterit enim figura
huius seculi:volo aut vos sine sollicitudine
etc. Ideoqz abbas dz sua affectione a sollici-
tudine mundanorũ excutere:et oroni deuote
intendere. Ad qd apls eu intẽdẽs pparare
ad Philip.ait. Nihil solliciti sitis:sz in oi
orone:et obsecratiõe:cu gratiarũ actiõe:peti-
tiões vestre innotescãt apud deũ. ¶ Nimia
enim sollicitudo mũdanorũ e valde dãnosa:
qñ est in mẽtibus platorũ. Ipsa enim platũ
affligit:quiescere nõ pmittit. Et quicquid co-
gitat totuz perit:et qd magis timuerat h in
currit. De pmo dicit in Ecclesiastico. Pec
catori autem dedit afflictionem et curã sup-
fluã:vt addat et tradat et congreget ei:q pla-

cuit deo. Sed hoc vanitas et cassa sollicitudo mẽtis. De scdo in Jere. Pre sollicitudine quiescere nõ potuit. De tertio in Prouer. Expectatio sollicitorum peribit. De quarto in Jerem̃. Gladius quem formidabatis apphẽdet vos: et fames pro qua solliciti estis adherebit vobis. Ideoqꝫ a nobis debemus nimias sollicitudines temporaliũ excutere: et in deum proijcere. sicut dicit beatus Pet. Omnem sollicitudinẽ vestram proijcientes in eum: quoniã ei est cura de vobis. ¶ Inquantum enim possumus tẽporalia per vicarios dispensemus: et in his que dei sunt: per nosipsos pro viribus itendamus. Illa enim agenda sunt per vicarios: ista autem per nosipsos. Et ne consumamur stulto labore vtamur si vnqꝫ possumus iethro consilio: quod moysi in Exo. dedit: quãdo sibi dixit. Non bonam rem facis: stulto labore consumeris: et tu et iste populus qui tecum est. Ultra vires tuas est negocium: solus illud non poteris sustinere. Sed audi verba mea atqꝫ consilia: et erit dñs tecũ. Esto tu populo in his que ad deum pertinent: vt referas que dicũtur ad eum. Ostendasqꝫ populo cerimonias

& ritū colendi: & viam per quam ingredi de-
beant: & opus qđ facere. Prouide autē de
omni plebe viros potentes timentes deū: in
qbus sit veritas: & qui detestentur auaritiā.
Et constitue ex eis tribunos & centuriones
& quinquagenarios & decanos: qui iudicent
populum omni tempore. Et post pauca. Le-
uiusq; tibi sit partito in alios onere.

¶ Cap. ij. in quo prelati negligentiam pro-
uidendi conuentui necessaria detestatur.

Inter ceteras nāq; sollicitudines quę
abbati debent incumbere: debet esse nō
minima fratribus suis in necessaria proui-
dere. Nā cum ipsi domino seruientes sint
pondus & ęstus portātes: & vt boues assidue
triturantes: durum est eos fame affligi: & vt
necessaria non habeant ora claudi. Et qui-
bus imponuntur regulę onera: & adhiben-
tur disciplinarū flagella: non debent esse de-
terioris conditionis q̄ serui: asini vel iumē-
ta. De quibus dicitur in Ecclesiastico. Ciba-
ria & virga & onus asino. Panis & discipli-
na & opus seruo. Est enim quoddā magnū
homicidium: subtrahere taliter laboranti pa-
nē necessariū, sicut dicitur in Ecclesiastico.

Qui aufert in sudore panem: quasi qui occi
dit proximum suũ. Cum igitur beatus Be-
nedictus. Ad tantã perfectionem regulam
deduxerit: quod nihil proprij monachus ha-
bere possit. Et ad tantam paupertatem de-
duxerit eum: quod non licet sibi habere graphium:
nec voluntatem in sua potestate: nec corpus
proprium lõge ab amore paterno: a quo mo
nachus omnia sperare debet: vniuersa pro deo
dimittenti necessaria nõ ministrare. Ipsam
autem paupertatem. et regulę perfectionem
idem pater sanctus ostendit dicens. Prçci
pue hoc vitium peculiare radicitus ẽ amputã
dũ de monasterio: ne quis prçsumat aliquid
dare aut accipere sine iussione abbatis: nec
aliqd habere proprium: nullam rem oĩno neque
codicẽ neque tabulam: neque graphium: sed ni
hil omnino. Quippe quib' nec corpora sua
nec voluntatem licet habere in propria potesta
te. Omnia vero necessaria: a patre monaste-
rij sperare. ¶ Debet autem subditis neces
saria ministrare abundanter: hilarit: eque
liter: et prudenter. ¶ Circa primum vero
notandum quod in claustralibus propter conti-
nuum laborẽ: quem sustinẽt in seruitio xpi:

multuz habūdat passio iesu xpi cuius et mē
bra sunt ipsi. Et ideo pcipue circa tales de
bent habūdare plati consolationibus. Et vt
ipsi possint ad superna liberius eleuari: debz
spes per psentium subsidia roborari. Sicq
potest quod dicit apostolus ad Corinth. as
sumi. Sicut habundant passiones xpi in vo
bis: sic habundet in vobis consolatio vestra.
Et post pauca. vt spes vestra firma sit in vo
bis: scientes q sicut socij passionuz estis: ita
et consolationum eritis. Debet enim ad sub
ditos habere largas manus: vt iuxta Greg.
necessitatem patientibus occurrat: alienam
inopiam: suaz credat: q si h nō habet: vacuū
episcopi nomen tenet. Habundās namq et
habens abbas etiam modica debet dare af
fluenter liberaliter et libent. Super his quē
amabat Thobias filium informabat dicēs.
Si multum fuerit tibi habundāter tribue:
si exiguū fuerit: etiā exiguū libenter impar
tiri stude. Procurātes enim in domo domi
ni ciborum largitatem: benedictionem pro
merentur a deo: et bonorum multiplicatiōez:
sicut legitur in Malach. Sit cibus i domo
mea et probate me super h dicit domin9. Si

non aperiero vobis catharactas celi. et effu-
dero vobis benedictionem vsque ad abundan-
tiam. ¶ Item debet ministrare fratribus hi-
lariter. De hoc dicit beatus Bene. de cellera-
rio. Fratribus constitutam annonam: sine
aliquo typo vel mora offerat vt non scandali-
zentur. Idem. Cui substantia non est que tri-
buatur: sermo responsionis porrigatur bonus:
quia scriptum est. Sermo bonus super da-
tum optimum. Nec solum hylaritatem vo-
luit habere in dando: sed etiam humilitatem
in petenti irrationabiliter denegando. Cum
enim dixisset. Fratres non contristet. Sub-
iungit. Siquis frater ab eo aliqua irrationa-
biliter petierit: cum humilitate male petenti
deneget. Nec solum debet dare liberaliter sed
hilariter. Unde apo. ad Corinth. Hilarem
enim datorem diligit deus. Et ecclesiasticus.
In omni dato hylarem fac vultum tuum.
Debet etiam dare celeriter. Unde in Pro
uerb. Ne dicas amico tuo vade et reuertere:
et cras dabo tibi: cum statim possis dare.
¶ Debet etiam ministrare equaliter: vt sit
in eis omnis comunio: et nulla personarum
acceptio. Nec enim debet esse: vt illi qui sunt

extra habeant abūdanter: ⁊ illi qui sunt in/tus: egeant inhumaniter. Nam ꝙ equalis sit cōmunio: habet lex quam David in lib. Regum statuit dicens. Equalis enim erit portio descendētium: ⁊ remanentiū ad sarcinas. ⁊ similiter diuident. Et factum est hoc a die illa: ⁊ deinceps constitutum ⁊ prefini/tum: ⁊ quasi lex in israel. Illi enim qui ex/eunt administrationem: seu terrena agēda: ad quietem: ⁊ necessaria intrinsecis ꝓcuranda descendunt: de quiete contemplatiue: ad prelium actiue. Illi autem qui remanserūt in claustro: sunt quasi custodes sarcinaruꝫ: in dulci marie ocio. Istis ⁊ illis ꝓuideat superior: nō vt vnus ebrius sit: ⁊ alius esuriat. Nam tales apo. ad Corinth. cōdēnat. Omnia enim debent esse cōmunia: si sunt dispensatores vere sancti. sicut in illa congregatio/ne: in qua fuerunt rectores apostoli. sicut le/gitur in actibus Apo. Multitudinis cre/dentiū erat cor vnum ⁊ anima vna nec quisꝙ eorum que possidebant aliquid suuꝫ esse dicebat: sed erāt illis omnia cōmunia. Et post pauca. Neqꝫ enim quisꝙ egens erat: inter illos, Sed hec proh dolor nō est hodie in om

tibus monasterijs dantibus occasionez ma lis administratoribus prelatis. Unde cum appellatus fuisset quidam frater respōdit notabiliter. Nos sumus quidez fratres: sed scutelle non sunt sorores. Audiui etiam di/xisse quendam monachū de quadā re. Hoc est meum: et ei a quedam de ministratorib⁹ est responsum. Nil proprium: procul hoc vi/tium: cōmunia queq3. Sed replicatū est per alium. Sic loquimur: sed non fruimur cō/munibus eque. Videtur autem his singula ritatibus dare occasiones: ergo fatue multipli camus procuratores. Nā cum in cōgregatiōe: cui⁹ saluator fuit abbas: nō nisi vnic⁹ dispen sator extiterit: et ille vnicus etiā latro fuerit. Nos econtrario multiplicam⁹ dispēsatores immo verius dissipatores. Et quanto poni/mus plures tanto multiplicamus latrones. Ipsi enim sibi pciosiora volūt retinere et vix viliora fratribus ministrare. Hoc autem fa ciendo regem sodomorum sequūtur: imitan do que in Geñ. abrae dicit. Da mihi aīas: cetera tolle tibi. ¶ Porro licet dictum sit q omnes debent recipere equaliter: dico ta/men id debere fieri prudēter sicut dicit pius

magister noster. Diuidebatur singulis pro/
ut cuiqꝫ opus erat. Ubi non dicimus (quod
absit) vt ꝑsonarum sit acceptio sed infirmita
tum consideratio. ꝛc. Ipse enim abbas ma/
gis dꝫ ad fratrum infirmitates: qꝫ ad inui/
dorum pessimas volũtates. respicere. Unde
pater idem dixit. Ita ꝛ abbas consideret in
firmitates indigentium: non malam volun/
tatem inuidentiũ. Esset quippe ita indiscre
tum: omnia dare vni: sicut impiuꝫ dare nul
li. Liberalitas dispensatoris debet habe//
re discretionem tam rerum: qꝫ personarum.
Unde dicit beatus Gregorius. In ipsa au/
tem liberalitate modus est adhibendus re/
rum: ꝛ personarum: Rerum: vt non omnia
vni: sed singulis quędam ꝓstentur vt pluri/
mis. Personaꝝ: vt primũ iustis: deīd: pecca
toribus. Et beatus Ambrosius. discretam
liberalitatē cōmendans. ait. Perfecta libe/
ralitas fide: causa: loco: ꝛ tempore comenda/
tur. Item pulchra liberalitas ē in ipso quo/
qꝫ dato pauperis mensuram tenere: vt habũ
des pluribus nec consequendi fauoris gra/
tia vltra modum fluere: vsqꝫ ibi. sacerdoti/
bus ꝓ cōuenit. Et infra sequitur Impēsas

misericordię frequentare quantuȝ oporteat largiri peregrinis: non superfluas sed competentes. Suadeo igitur abbati non esse in prouidendo conuentui negligentem: sed diligentem. Nō auarum: sed largum hylarem ac benignum. cum discretione: ꝛ ęqualitate debita diuidenteȝ: vt inter seruos dei nullus sit egens in necessarijs. Amputetur etiaȝ in superfluis quod est nimis. Eligat fideles ꝓcuratores. non nutriat ꝓ posse latrones. Fratres vitent murmurationeȝ. Dispensatores murmurandi: non prebeant occasionem.

¶ Capl̄m. iij. in quo negligentiam prelati infirmis pauperibus ꝛ hospitibus prouidēdi damnat.

SAne circa infirmos debet etiaȝ eē maxima sollicitudo abbati: quod pōt colligi ex verbis beati Benedicti. Et h̄ tam ex illis quę incumbunt abbati mediate: q̄ȝ ex illis quę incūbunt immediate. De his eniȝ quę immediate incūbunt cum beatus Benedictus dixisset. Infirmorū cura ante omnia ꝛ super omnia adhibenda est: vt sicut re uera christo: ita eis seruiatur: quia ipse dixit. Infirmꝰ fui: ꝛ visitastis me. ꝛc̄. vsq̄ȝ ibi.

In his

In his copiosa merces acquiritur: subiungit. Ergo cura maxima sit abbati: ne aliq̃s negligẽtiam patiant. De his enim quę mediate ad eum ptinere possunt idẽ pater ait. Curam maximã habeat abbas ne a cellerarijs aut seruitoribus negligant infirmi: qa ad ipsum respicit: quicqd a discipulis delinquit. Et iterũ de cellerario dicit. Infirmoꝝ infantum: hospitũ: pauperũq; cum omni sollicitudine curam gerat. ¶ Abbas quidem multũ meret infirmis fratribus puidẽdo: ⁊ subsidijs misericorditer visitãdo. Naz ex alijs opibus misẽcordię charitas eius ostendit: sed ex hoc pręcęteris ↄfirmat. Unde in Ecclesiastico dĩ. Non te pigeat visitare infirmum. Ex his enim dilectione firmaberis. Apl̃s etiam inter cętera de qbus p̃latos monuit: de ppꝛijs etiam laboꝛibus susceptionez ⁊ puisionẽ infirmoꝝ induxit ingens in actibus. Omnia ostẽdi vobis: qm̃ sic laboꝛãtes opoꝛtet suscipe infirmos: ac meminisse verbi dñi iesu: qm̃ ipsę dixit. Beatius est darez q̃ accipe. Et q̃uis aliqui visitationez infirmoꝝ abhoꝛreant: seipsos tamẽ ad hoc disponere debent: vt in his non sibi placeãt: ⁊ quę

ad ędificationem ptinent faciẽdo intendãt: eosdem infirmos psonaliter visitãdo: ꝛ infirmitatem patiẽter portãdo. Unde apl'us ad Roma. Debemus aũt firmiores imbecillitates infirmoꝝ sustinere: ꝛ non nobis placere. Unusquisq; nostrum ꝓximo suo placeat in bonũ ad ędificationẽ. ¶ Abbas nãq; debet oium infirmitates in se portare: vt possit aĩas lucrifacere xo: ꝛ multos ad salutẽ adducere. Unde apl's ad Corinth. ait. Factus sum infirmus: vt infirmos lucrifacerẽ. Factus sum oia oibus: vt oẽs facerem saluos. Nam ipę portando opꝛibus misericordię infirmitatẽ corporaliũ cõpassione: debet anxietatem infirmoꝝ in mentis intimis supportare: ꝛ cõpassionem ipsam magis exemplis: q̃ vbis ostẽdẽ. Ut recte possit cũ aplo illud ad Cor. dicẽ. Quis ĩfirmat: ꝛ ego non infirmor? Quis scandalizat: ꝛ ego nõ vror? ¶ Si enim abbas debet omnes fratres appellare: ꝛ omnes vt fratres amare. Nunq̃ enim melius potest ostendi debitum fraternitatis q̃ tempore tantę necessitatis, sicut legitur in Prouer. Frater in angustijs comprobatur. Unde si ipse est bonus pater dꝫ susci

pere vulnera filiorũ: et in se portare magnã partem dolorum. Et quos ipsi mittũt patiẽdo clamores: debet in proprios recipere dolores. vt sic ipse quodammodo propter filij vulnera videatur ligatus: vt ipsis prouideat sollicitus et attentus. sicut de bono patre dicit Ecclesiasticus. Pro animabus filiorũ colligauit vulnera sua: et super omnem vocẽ turbabantur viscera eius. ¶ Malus autẽ abbas patris vacuum nomen portans: et solam similitudinem nobilitatis ostendens: et veritatem ex compassione nullam retentans ostendit se durum ad proprios filios: ac si nõ essent sui sicut structio affectus suos. Cui merito adaptatur quod in Job legitur. Penna structionis: similis est pennis herodij: et accipitris: quãdo derelinqt in terra oua sua. Et post pauca. Obliuiscitur qd pes conculcet ea: aut bestia agri conterat. duratur contra filios suos quasi nõ sint sui. Quid facturus erit in iudicio: qñ filij cõquerent de duro patre: nõne merito a dño dãnabitur: et inferni cruciatibus deputatus erit: iuxta domini sententiam. Quia qui misericordiam nõ fecit: iudicium sine misericordia fiet ei.

DIcto superi⁹ q̄ nō debeat esse negligē
tia circa īfirmos: subijcitur hic rubri
ca de negligentia non adhibenda circa hospi
tes ꝛ pauperes suscipiendos: ꝛ de adhibēda
diligentia circa eos. ¶ Hanc negligentiam
abbas nō posset habere: si diligēter: vellet cō
siderare: q̄ diligenter: hospitibus ꝛ pauperi
bus prouideri per patrem nostrum pręcipi
tur: ꝛ quantum meritum: eisdem prouiden
do: acquiritur. Ipse enim de hospitum susce
ptione ꝛ de honoris eisdem exhibitiōe ꝛ pau
perum recreatione capitulum per se cum di
ligentia edidit. Et q̄ ęqualiter christus in
eis suscipiatur ostendit. Omnes superuenie
tes hospites: tanq̄ christus suscipiantur: qr
ipse dicturus ē: hospes fui: ꝛ suscepistis me.
Et omnibus ꝯgruus honor exhibeatur: ma
xime domesticis fidei: ꝛ peregrinis. Et ita
vsq̄ ibi. Pauperum ꝛ pegrinoꝝ maxime su
sceptionum cura sollicite exhibeatur: qa in
ipsis magis suscipitur christus. Nam diui
tum terror ipsę sibi exigit honorem. Et quā
ta sit eis familiaritas exhibenda: idem pa
ter ostendit. Quia mēsa abbatis eis cōican
da dicens. Mensa abbatis cū hospitibus

τ peregrinis sit semper. Meritum enim tm̄ in hospitum susceptione acqritur: q viri hospitales deo: τ angelis placidi τ amabiles efficiuntur. Unde apostolus ad Hebre. Charitas fraternitatis maneat in vobis: τ hospitalitatem nolite obliuisci. Per hanc autem placuerunt quidam angelis hospitio recẽptis. ¶ Pauperibus τ afflictis soluendum est debitum flebilis cõpassionis. iuxta illud sancti Job dicentis. Flebam quõdam super eum qui afflictus erat: τ compatiebatur anima mea paupi. Maior enim cõpassio pauperibus debetur: quia raro ex corde eis miseretur. Sicut enim diuites multos inueniunt amicos: ita pauperes habent sibi etiam carne pximos inimicos. Unde in Prouer. Etiam proximo suo pauper odiosus erit. Amici vo diuitum multi. Et idcirco miserẽti pauperi beatitudo promittitur: τ despicienti peccati contagium cumulatur. Unde ibidem sequitur. Qui despicit proximum suum: peccat. Qui autem miseretur pauperi: beatus erit. Abbas autem vt benedictionem mereatur: debet ad misericordiam esse pronus: τ ad elemosynã munificus. vt in Pro

uerb. legitur. Qui pronus est ad misericordiam benedicetur. De panibus enim suis dedit pauperi. Uidetur enim religioni magnam gratiam facere deus: quando multis frequentantur pauperibus: et quando prouidetur pluribus. Eos enim reliquit saluator discipulis et eos imitantibus religiosis: dicens in Marco. Pauperes semper habebitis vobiscum: me autem non semper habebitis: et cum volueritis potestis eis benefacere. ¶ Unde nota quod munificus ad pauperes: est mercator sapiens: pro re modica magnum thesaurum in celis reponens: et vitam eternam acquirens. Unde in Mattheo Da pauperibus: et habebis thesaurum in celo. Pauperes etiam cum sint deo proximiores: si nostri fuerint oratores familiariter diuinas loquentur ad aures. Unde in Ecclesia. Deprecatio pauperis ex ore vsque ad aures veniet. ¶ Prelatus vero qui hospitalitates non sectatur: rapinas committere conuincitur: quia quicquid vltra necessaria retinuit: pauperibus quorum erat subtraxit. Et secundum hoc nota cum gratiano dicente secundum Hieronymum. Aliena rapere conuincitur qui vltra sibi necessaria retinere p

batur. Et subiungit. Ac si se per opera pie- tatis instituat: vt etiam presentis vite subsi- dia et eterne vite premia a deo percipiat. vtrū- que enim pietati promittitur. Unde apostolus ad Thimoth. dicit. Exerce te ipsum ad pie- tatem. Nam corporalis exercitatio ad modi cum vtilis est: pietas autem est vtilis ad om nia habens promissionem vite que nūc est: et future. ab hac si quis alienus fuerit: in sa cerdotem ordinari non poterit. Si enim vi- dua in ecclesia recipi prohibetur: que pau- peres non recipit hospitio: que pedes sancto rum nō lauit: que omne bonum opus nō est executa: multo magis sunt prohibendi a sa- cerdotio: qui ab opere pietatis probant̄ alie- ni. ¶ Attendamus igitur quantum pecca- tum est rapinas de rebus pauperum cōmit- tere: eis victum subtrahere: viscera pietatis claudere: necessitatem patientibus non suc currere: dicēte canone. Qui negat misericor diam necessitatem patientibus: ipsum xp̄m negat: et Ambrosius. Quisquis enim pascē do seruare hominem poteris: si nō paueris: fame occidisti: Et hiero. Qui clementiā nō habet: nec indutus est viscera misericordie

ꝛ lachrymarum: ꝗuis spiritualis sit: nõ adimplet legẽ christi. Ob h̄ suadeo tibi abbas: vt bona ecclesię: quę vt dictum est sunt pauperum. xp̄o in pauperibus impendas. victũ eis nõ subtrahas: te ipsum misericordem ꝛ hospitalem exhibeas. Officiales ad id volũtarios ꝛ informatos assumas. Deum in hospitibus honores. In pauperibꝰ adores. In misericordię operibus glorifices: te ipsum prębe pietatis executorem pauperum amatorem elemosynarum largitorem: fidelẽ bonorum dispensatorem. vt onere deposito carnis celestem gloriam ingrediaris. Et a xp̄o quẽ susceperas: audire merearis. Quia sup pauca fuisti fidelis: intra in gaudiũ dñi tui.

¶ Caplm̄. iiij. in quo indiscretam pro temporalibus fratrum expositionem periculosam ostendit.

Circa aliam particulam huius tertię partis: quę illam negligentiam reprehendit abbatis: qua monachos leues minus ꝙ probatos: mundo indiscrete exponit. Notandum ꝙ h̄ est primo contra cenobitarum statum. Secũdo saluti contrarium animarum. Tertio videtur h̄ esse tribus professio

nis partibus derogatum. ¶ Quod istud sit contra cenobitarum statum: expresse potest videri. Innuit enim beatus Benedictus quod non separationes quam .xij. in monasteria esse debeant nec pauciores simul etiam dormiant. Et propterea vbi maior est numerus: decanos precipit per abbatem ordinari. Unde recte potest considerari: quod cum decanus debeat esse super .x: et ita est .xj. et prepositus supra decanum et ita est .xij. non debet esse minor numerus in monasterio congregatus. Preterea beatus Benedictus iudicat sarabaytas. Nec appellat cenobitas illos qui bini aut terni sine pastore sunt aut certe singuli. non dominicis sed suis ouilibus inclusi. vnde satis potes perpendere: sed considera: et attendas: quantum distat iste status a sanctissimis cenobitis. ¶ Item tales disperguntur: et lupis infernalibus exponuntur: quorum est rape: et oues christi dispergere. Unde in Joan. lupus rapit: et dispergit oues. Non pro modico: vel multo: aut aliquo temporali lucro illi qui sunt lapides sanctuarij maxime minus in monasterio probati: per mundi plateas deberent disponi. Istam dispositionem et damnabilem expositionem. Hic

erãt omnes discipuli pariter in eodem loco vsq; ibi. Apparuerũt illis dispartite lingue tanq; ignis: seditq; supra singulos eorũ. Et repleti sunt omnes spiritusctõ. Ouicula sine pastore lupi ẽ pda. Idcirco: vt est pdictum: oues congregat bonus pastor ne solas inueniat dissipator. sicut legitur in Eze. visitabo oues meas: & liberabo eas de omnibus locis in quibus disperse fuerant. Et in Ioã. saluator. Alias oues habeo que non sunt ex hoc ouili. vsq; ibi. Et fiet vnum ouile & vnus pastor. Dispersus nãq; exercitus facile vincit: qm̃ societate mutua nõ iuuatur. Et ideo dicit in Eccle. Veh soli: q: cuz ceciderit nõ hz subleuantem se. Vñ Berñ. cuidam moniali que sola cupiebat manere. Agnosco inqt filia: agnosco: & vtinam tu agnoscas serpentinum virus fraudulẽti dolũ versipellis astutiam. Et si sola ouicula vmbras penetras: pda vis esse lupo. Sz audi me filia audi fidele consilium. Nolite separare a grege: ne qñ rapiat: & non sit qui eripiat. ¶ Nõ sit etiam contra illa tria que sunt in professione contẽta attende superius: vbi agitur de illis trib⁹: & inuenies quomõ dispersio stulta: poterit eẽ

instabilitatis causa. Et qui non habet impe
rantem: nō pōt se dicere obedientem. Et qui
in seculo habitās seculariter viuit: mores ve
raciter non ꝯuertit. Suaderē igitur cessan
tibus causis: ꝛ impedimentis magis diuer
sas ecclesias ꝑuas: vnam conuentualem fie
ri: vel vbi non esset facile: partem clericis de
seruiētibus in illis: ꝛ partē monasterio reti
neri: ꝙ̄ vel minus doctos: ꝛ probatos mona
chos mūdanis periculis exponi: vel vbi pau
ci sunt ad h ydoneitate monasterio bonas per
sonas expelli. Et pro illis paleis colligēdis:
consilio: auxilio: ꝛ exemplo nudari.

Quia quę vltimo dicuntur solet esse vt
tenacius memorię commēdentur hor
tor in hac parte vltima speculi: tam patres ꝙ̄
fratres: sacrę paginę insistere lectioni. Quę
quidem est omnibus salubris ꝛ necessaria:
ꝛ nulli monacho negligenda. ¶ Et notādū
circa h: ꝙ sicut cum oramus ipsi cū deo loqui
mur sic dū sanctam scripturā legimus deus
nobiscū loquit. Idcirco sicut beatus Bene.
nos attentos esse monuit ad deuotionem ora
tionis: ita nos occupatos eē voluit in studio
lectionis. Non enim congruum esse videtur

totum tempus in psalmodia occupare: orando: ꝛ cum deo loquendo: ꝛ nonnunq̄ itẽdere lectioni: voluntatem domini: ꝛ eius benepla/citum audiendo Sicut enim deus in audiẽdo nõ est surdus orantẽ: sic nec in docendo ẽ mutus legentem. Beatus autem Bene. ad tria voluit monachum occupari: q: idẽtitas esset mater fastidij. Certis enim horis laudibus eum occupat regula diuinis: vt his deũ laudãdo ꝛ in spiritu: ꝛ veritate veraciter deũ adorando: diuinum adiutorium suscipiat. Alijs horis volens eum labori manuum insistere ad ociositatem excutiendum ꝛ necessitatibus corporis prouidendum vt labores suos comedẽdo verus monachus: ꝛ beatus fiat. Nõnullis etiam horis mandat lectioni vacare debere: vt mentez reficiat: ꝛ qui ignorabat que deo placent: vel displicent: vtrunq̄ legendo videat. Et que deo sunt placita faciat: ꝛ peccata: que deo displicent: non cõmittat. Negligẽtia etenim orõnis: facit vt quasi deũ excõicatuz reputemus: in locutione sibi nõ cõicãdo: sed ꝛ negligẽtia lectionis ostẽdit: vt quasi aures nr̃i cordis obturemus de audiẽdo vite mãdatis: ꝛ eius bñplacitis nõ

curādo. Hec duo vo pdicta in ꝯspectu dñi sunt ꝯiūcta. Et qui nō audierit: nō audiat. Et qui lectiōi intētus nō fuerit: oratio eius execrabilis habeat. sicut legit in ꝓuer. Qui declinat aurē suā ne audiat legē: oratio eius erit execrabilis. ¶ Vñ nota q lectio cecitatem mētis expellit. Intellectū ignorāti tribuit: Langorē mentalē sanādo deprimit. Famem spūalē remouēdo reficit. ¶ Circa primum ꝯsiderandū q cecus nullā sciam hñs: est quasi discretione carēs: que ꝑbet aie: vt auriga ducatū: quā etiā pater nr matrē appellat virtutū. Rex.n. honorabilis deus non cecitatē elegit in mōacho: sed habētē discretionis habitū: vel iudicium diligit. Vñ psal. Honor regis iudicium diligit. Nec est acceptabilis cecus regi regū: vtpote inutilis. Sz qui eius mādata vidēdo intelligit est ei gratus: et acceptabilis. Unde in ꝓuer. Acceptus est minister regi intelligēs: iracūdiam eius inutilis sustinebit. Nam qui obscuratū hñt intellectū in tenebris ambulāt: et cecitatē cordis patiunt: et a via dei per ignorātiā alienātur. Et hoc per verba apli dei: ad Ephe. colligunt. Hoc inqt igit dico: et testificor in dño.

vt iam nō ambuletis: vt gētes ambulant in vanitate sensus sui: tenebris obscuratū3 hñ/tes intellectū: alienati a via dei: per ignorātiā que est in illis: ꝓpter cecitatē cordis ipsoꝝ. Et qđ malū ex cecitate ista ꝓueniat imedia te seqtur. Qui desperantes semetipsos tradide rūt impudicitię: in operationem immūditię: omnes in auaritiam. Hanc quidem cecita/tem deus illuminat dum per lectiones ser/mones suos declarat: ꝛ paruulorum sensui intellectu3 spiritualem pstat sicut dicit psal. Declaratio sermonum tuoꝝ illuminat ꝛ in/tellectū dat paruulis. Cecitatē aūt spūalem habentes ꝛ intellectualibus oculis carentes dñs in marco repꝛhendit dicēs. Nōdu3 eni3 intelligitis: nec cognoscitis adhuc: cor vestrū cecatū habetis: oculos habētes nō videtis: ꝛ aures habentes nō auditis. Vñ nota. ꝙ vbi non est scia ibi sunt sordes peccatorū ꝛ imū/ditia: sicut legiť in Ose: Nō est scia dei in ter ra maledicta ꝛ mēdaciū ꝛ homicidiū ꝛ fur tum ꝛ adulteriū imūdauerūt: ꝛ sanguis san guinē tetigit. ¶ Circa h etiā nota ꝙ igenio/sus nō d3 a lectione cessare imo d3 talentum sibi creditū multiplicare: vt magis itellect•

pficiat:nec igenio tardus:vt p legēdo ꝛ opeꝛaꝫ lectioni dando ꝛ scripturā scām adamādo:quē nō hꝫ intellectū:acquirat. Amoꝛ. nꝫ diuini verbi:virtutē acqrit intelligendi. habenti enim vnū mirificū deus dat reliquuꝫ. Vñ sup illud marci. Qui hꝫ dabit ei:ꝛ q nō hꝫ etiaꝫ qꝺ videtur habere:auferet ab eo:dicit beda. Tota intētione verbo qꝺ auditis reminiscendo ꝛ scrutando operam date. Quia q amoꝛem habet verbi:dabitur etiaꝫ sensus intelligendi:qꝺ amat. Et qui verbi amoꝛem non habet audiendi etiā si naturali ingenio: vel litterarū sibi callere:videt exercitio nulla verę sapiētię dulcedine gaudebit. Et post pauca. Nōnunqꝫ lectoꝛ ingeniosus negligēdo se pꝛiuat sapientia:quaꝫ tardus ingenioꝛ sed studiosus:elaboꝛando degustat. ¶ Pꝛęterea lectio in qua sermo dñi est mentales infirmitates sanat:ꝛ a moꝛte spirituali liberat psal. Misit verbū suum ꝛ sanauit eos ꝛ eripuit eos de interitu eoꝛum. Nulla enim medicina carnalis infirmitatem sanat mentalē:ſꝫ verbū dei tm̄ sanat interioꝛē hoīem. Vñ in li. Sapię. In memoꝛia enim sermonoꝛū tuoꝛum exterminabant:ꝛ velociter sanabantur:ne

tur:ne altera incidentes obliuionem nō pos-
sent tuo vti adiutorio. Etenim neqꝫ herba:
neqꝫ malagma. sanauit eos: sꝫ sermo tu⁹ dñe
qui sanat omnia. Multa eni꞉ ꝯsilia salutis
sunt in sacra scriptura: Et ideo salus dꝫ reꝗ
ri in ea: vt dr̄ in ꝓuerb. Ibi salus: vbi multa
consilia. Cōsequens igr̄ esse videt: vt vbi nō
sunt ꝯsilia: ibi salus nulla. ¶ Itē. fames spi
ritualis est verbi dei carentia: quā deus con
tra pctōres imittit ex indignatione sua mul
ta: de hoc dicit in amos. Ecce dies veniunt di
cit dñs: ⁊ emittam famē in terra: non famē
panis: nec sitim aquę: sed audiendi verbum
dñi. Sed qui in messe sacrę scripturę ꝯgre-
gat sapienter ab hac fame liberatur miseri
corditer: sicut legit̄ i ꝓuer. Nō affliget dñs
fame aiam iusti. Et ita vsqꝫ ibi. qui cōgre-
gat in messe: filius sapiēs est. Diuitię nāqꝫ
sacrę famem istam excludere possunt: ⁊ re-
gales delitias in se intendētibus impendūt.
Aser enim diuitię interpretatur. de quo in
Gen̄. legitur. Aser pinguis panis eius: ⁊ ꝓ-
bebit delitias regibus. In hac enim est cib⁹
deliciosus vitę. s. ⁊ intellectus. Iste panis sa
crę scripturę est sine labore paratus: delecta

biliter cōditus omnem suauitatem saporis continens: ꝛ interioris hominis voluntati deseruiens. Non est autem hec delectatio terrestris: sed cibus in via celestis. De hoc in li. Sapiētie legitur. Panem de celo paratum p̄stitisti eis sine labore: omnem delectamentum in se habētem: ꝛ omnis saporis suauitatē. Et post pauca. Et seruiens vniuscuiusqꝫ volūtati: ad qd̓ quisqꝫ volebat ꝯuertebatur. Nec mirum si est delectabilis sacre scripture panis: seu lectio. Nam, eius recta expositio: est mentis oculorum apertio: ex qua sequitur diuina cognitio. Unde in Luca. Factum est dum discumberet cum illis: accepit panem ꝛ benedixit. Usqꝫ ibi. Apti sunt oculi eorum: ꝛ cognouerunt eum in fractione panis. ¶ Ad premissa vero notare possumus ꝙ ex defectu ꝛ negligentia lectionis: Consequitur vilipensio grauium peccatoꝝ: Cōculcatio sacramentorum: Omissio maximorum. Et appciatio minimorum. ¶ Circa primum expertus sum ꝙ in quibusdam regionibus: ꝛ religionibus nonnulla peccata grauissima propter ignorantiam sacre scripture: ꝛ canonuꝫ sunt reputata minima vel

nulla. Inter quę dum symonię flagitiũ nõ cognoscebatur: monachos recipiendo: beneficia conferendo administrationez spiritualem fratribus cõmittendo: non vitabat publice: sed cõmittebatur. Hoc autem scelus ita grauissimum esse noscitur: q perpetrantes per sacros canones heretici iudicantur. Ipsa symonia heresis appellatur: ꝛ inter excepta crimina numeratur. Intãtũ q quilibet ad testificandum contra symoniacum: ꝛ etiam meretrix admittatur. Lege decretũ ꝛ decretalium de symonia rubricam: ꝛ inuenies h pessimum ꝛ detestabile vitium a deo ꝛ sanctis patribus ꝛ a summis pontificibus grauiter persecutum pęnis. ꝛ sententijs. Ad quidem nõ bene intelligit qui sacris scripturis: ꝛ sanctorum canonũ lectionibus non intendit. Cuius detestationem ille potest considerare: qui lectioni instando diligenter vult attendere filium dei contra illos ementes ꝛ vendentes: quasi totam suam mansuetudinem deposuisse: ꝛ flagellum de funiculis ad illos flagellandos fecisse eorũ cathedras euertendo: eorum pecuniam effundendo: ipsos a templo patris expellendo ac eos latro-

nes publice appellando. Quis dum hoc dili‑
genter attenderet legendo: in tam detestandū
facinus incidere ausus esset? Posito autem
exemplo de symonia in sacra scriptura: sin
gula vitia sub penis et terroribus maximis
a deo phibita et sentētijs in eo prolatis acer‑
rime iudicatur: qui non legit: vel a predicato
re non audit: plene non considerat nec atten
dit: et in ipsis ea vilipēdēs offendit. ¶ Pro
uenit etiam conculcatio sacramentorum: ex
omissione lectionis ob defectum deuotionis.
Quia sumentes vel conficientes virtutem eo
rum veritatem non agnoscunt et ideo ad ea
irreuerenter et non purificati accedūt. Nō
enim attendunt ad sacramentum altaris: q
sit in eo sacramentaliter corpus verum: et ve
rus saluatoris sanguis: et plenitudo diuini‑
tatis cum veritate humanitatis. Quod si le
gerent: et periculum indigne sumentium: et
conficientium attenderent: non irreuerenter
nec impurificati accederent. Sunt enim illi
qui hec non considerant nec attendūt: sicut
animalia discretione carentia: qui nec in sa‑
cris inspiciunt dignitatem: nec in rebus opti
mis preciositatem. Tales porcis et canibus

comparantur quibus preciosa dari et sanctissima prohibentur in matth. Nolite sanctum dare canibus: et margaritas nolite spargere ante porcos. Consideretur igitur ex sacra lectione dignitas sacramentorum: et utilitas eorundem. Et qd digne sumens sacramenta altaris: efficitur de corpore sancte matris ecclesie: et peccatis non impedientibus christo mirabiliter unitur: et unus cum eo spiritus efficitur: et qui ad hoc accedit indign'et et irreuerenter seipsum occidit crudeliter. Dum sibi iudicium manducat: quia hoc propter ignorantiam non diiudicat. Et quantum in ipso est: mortem procurat saluatoris. Unde apostolus ad Corinthios. Quicunque manducauerit panem hunc: et biberit calicem domini indigne: iudicium sibi manducat: et bibit non diiudicans corpus domini. Ibi glo. Ambro. Mortis christi penas dabit: et ac si christum occiderit: punietur. Quid enim aliud est sacramentum dominici corporis indigne: vel irreuerenter sumere: qd ipsum pedibus irreuerentie conculcare? Ideo saluator conqueri potest de tribus: ut de inimicis mortalibus, secundum illud psalmiste

Conculcauerunt me inimici mei tota die. Unde ecclesia sanctorum potest conquerendo illud dicere domino: quod dicitur in libro Mach. Conculcauerunt sancta tua domine: et contaminata sunt. Hoc autem: vt pretactum est: non faceret: qui dignitatem sanctorum sacramentorum attenderet: et eorum vtilitatem ac preciositatem sacris lectionibus didicisset. ¶ Preterea ex omissione lectionis ignorantia talis accidit: quod quis minima magna: et maxima minima esse credit. Templum enim domini sanctum quod sumus nos: et christi sponsa que est fidelis anima polluitur: et propter ignorantiam scripturarum de ipsius immunditia non curatur. Diabolus enim qui est adulter animam illuminatam per assiduitatem lectionis: non de facili trahit ad consensum pollutionis. Ipse autem vt trahat ad actum immunditie: obseruat caliginem ignorantie. sicut legitur in Job. Oculus adulteri obseruat caliginem dicens: non me videbit oculus. Hoc igitur maximum ab ignorante reputatur minimum: quod ignorante anima que fuerat christi sponsa: viliter prostituatur: et ipsius

adulteri meretrix efficiatur. Nec est modi
cus error: quod parietes materiales multa cu/
riositate depinguntur: et vilipensis spiritua
libus curiose ornantur. Ut magis legat cu/
riosus monachus in parietibus: quam in codi/
cibus. In quo si non puderet curiositatem:
tederet vtinam expensarum sumptuositatem.
Que enim essent pauperibus eroganda: et
in charitatis operibus expendenda: ponun
tur in parietib⁹ fatua curiositate omissa ne
cessaria sancta et vtili charitate. Hoc repre/
hendit beatus Bernardus inquiens. O va/
nitas vanitatum: sed non tam vanior quam insanior.
Fulget ecclesia in parietibus: et in pauperi/
bus eget. Suos lapides induit auro et suos
filios nudos deserit. De sumptibus ege/
norum seruitur oculis diuitum: inueniunt
curiosi quo delectentur: et non inueniunt mi
seri vnde sustentetur. Idem. In claustro co
ram legentibus fratribus quid facit illa ri/
diculosa monstruositas: misericordia quidem
deformis formositas ac formosa deformitas.
Quid immunde symie: quid feri leones: quid
maculose tigrides quid milites pugnantes
quid venatores tubicinantes? Uideas sub vno

capite multa corpora ꝛ rursus in vno corpore multa capita. Tā multa deniq̄ tanq̄ mira diuersarum formarum apparet ibi varietas vt magis libeat legere in marmoribꝰ q̄ in codicibus. Totumq̄ diē occupare: singula ista mirando: q̄ in lege domini meditando. Proh dolor si non pudet ineptiarū cur non pigeat expensarum. Idem. Oratorium immense altitudines immoderate lōgitudines: superuacue latitudines sumptuo se depolitiones curiose depictiones dum in se orantium, retorquent aspectum impediūt ꝛ affectum. Attende igitur si illa non videntur consideratione debita ex quibus anima christi sponsa deo subtrahitur: vt ab inferna li adultero corrumpatur. Et illa maxima negliguntur que animā ad deo placendum componunt: ac hospitium mentis ad dei habitationem ordinant ꝛ disponunt. Quā maxima est iactura ꝛ q̄ fatua ꝛ periculosa cura. Minima curiose componere: ꝛ multis sumptibus adornare que solos oculos pascant corporis: ꝛ ex quibus sumptibus fatuis subtrahitur victus egenis. Quantus est illuminationis defectus ꝛ q̄ stulta ignorantia

quia quis delectatur in superuacua & vana pictura: & nulla delectatio apponit in sacra scriptura. Suadeo enim non curare de istis minimis & intentionem ponere in perpetuis & magnis. Illa quidem admonet sacre scripture lectio pro nihilo ducenda & hec omni amoris studio amplectenda. Quo circa lectionem ama: studium frequenta: in ipsis te occupa: vanitates deuita: in ipsa lectione te ipsum debita consideratione circumspice: saluatorem tuum tota intentione contemplare. Ut quem vides nunc in enigmate per scripture speculum: videas facie ad faciem in eternum. Amen.

¶ Explicit Speculū. D. Bernardi abbatis casinēsis de his ad q̄ in ꝓfessiōe obligat̄ monachus exactissime reuisuz

¶ Incipit priuilegium. D. Urbani pape scdi de corpe sancti Bndicti: qualiter vere requiescat i monasterio Casinési: et qualr ab eodé btissimo bndicto fuerit libat⁹: et q̃lr ét ↄsti tuit q nullᵘ alio eũ eé dicat vel credat. Et eiusdé priuilegij per Clemété. iiij. ↄfirmatio

Clemens episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filijs abbati et conuentui monasterij casinensis ad romanaʒ ecclesiam nullo medio pertinétis. Salutem et apostolicaʒ benedictionem. Priuilegium felicis recordationis Urbani pape scdi predecessoris nri. qd monasterio vestro cócessum: nobis tu fili abbas humilr pñtasti: diligéter inspeximus. Et quia illud incepat nimia vetustate consumi: tenorem ipsius de verbo ad verbum: presentibus fecimus annotari: qui talis est.

Urbanus episcopus seruus seruorum dei: omnibus ecclesie catholice filijs redéptoris nostri sanguine preciolo redemptis. Salutem et apostolicam benedictionez. Scriptuz est.

sine penitētia sunt dona ꝛ vocatio dei. Illud ḡo donum quod deus omnipotens beatissimo patri Benedicto: ꝛ per eum suo casinensi concessit cenobio: nulla potest ratione conuelli: nulla violentia ꝑmutari: quin ipse omnium monachorum pater: ꝛ eius iam dictū casinense monasterium caput omniū perpetuo habeatur: ꝛ merito: Nam ex eodem loco de Bñdicti pectore monastici ordinis veneranda religio: quasi de paradisi fonte manauit: quem etiā idem venerabilis pater virtutibus ꝛ sua corporali requie: memorabilē toto orbe effecit. Cuius dum sacratissima limina more prędecessorum nostrorum ipso die vigiliarum eiusdē patris visitassemus: consuetudinario lateris dolore attracti ad extrema deuenimus. Quūq₃ salutis spes iā funditus nobis adimi videretur: ꝛ de corporali eiusdem patris in eodem loco pręsentia in animo nostro dubietas versaretur: nocte qua eiusdē patris agebatur solēnitas. Idē sanctus Benedictus nostrę exiguitati visibiliter apparens dixit. Cur de nostra corporali pręsentia dubitas? Quem dum qs esset interrogassem: rñdit. Ego sum frater Bñ

dictus huius Casinēsis cenobij custos ⁊ ha
bitator in sempiternū: Quare aūt tu me hic
dubitasti quiescere? Id ne ampli⁹ dubites:
meūqꝫ hic sororisqꝫ meę corpusculū quiesce
re credas. Hoc tibi signū erit. Quū pmum
nocturnale officiū pulsatuꝫ fuerit: vlterius
dolore isto non laborabis: ⁊ his dictis dispa
ruit. Adueniēte aūt hora: iuxta qḋ sanctus
dñi dixerat: sanitati pstinę redditi cuꝫ epis
⁊ cardinalibus deo ⁊ scissimo ɔfessori Bñ
dicto grates pmaximas referentes: eiusdeꝫ
festiuitatē digna cuꝫ veneratione pegimus.
Obquā rem rogamus ⁊ obsecramus in do
mino iesu: qui pro nostra salute incarnaris
⁊ mori dignatus est: ⁊ ex auctoritate beati pe
tri aplorū principis: cuius vice Ro. ecclesię
psidemus: ⁊ in virtute spūs sancti pręcipi
mus: ne qs vlterius falsam beati pris Bñ
dicti translationē celebrare psumat. Cōtra
dictoribus huius nri aplici ɔstituti diuinuꝫ
iudicium intētantes: ⁊ anathematis iudicio
innodantes. Et qꝛ ex dispensatione sacri se
dis beati Petri aplorꝫ principis: cui deo au
ctore licet indigni administramus: toti⁹ do
minici gregis curam gerere pastorali sollici

tudine cōpellimur: Casinensi cōgregationi diuino cultui perpetuo mancipate tanto nos plus debere cognoscimus: quanto per patrē Benedictū: nos pristine sanitati redditi sumus: et illos ab omni seculari ingetudie cōuenit esse remotos: quatenus fidelis mens expedita impedimentis mūdialibus: interius et exterius insistat creatoris sui laudibus: et nos sanctorum orationū suffragijs onere subleuemur. Quocirca sequentes statuta predecessorum nostrorum: confirmamus in perpetuum sancto casinensi cenobio quicquid a temporibus iusti et iustiniani imperatorum vsque ad hunc diem eidem loco per totum orbem terrarum oblatum: concessum: vēditum: vel cōmutatum est: siue que amodo et in futurum tempus iuste atque canonice poterit adipisci. Confirmātes insuper omnia priuilegia romanorum pōtificum: precepta imperatorum: regum: marchionum: ducum: principū: et oblationes quorūque fidelium: beato Benedicto: et per eum suo casinensi cenobio concessas. Si qua in crastinum ecclesiastica secularisue persona nostre constitutionis paginā sciēs contra eam temere venire tēptauerit: secun-

do ⁊ tertio cõmonita: si non satisfactione cõgrua emendauerit: potestatis: honorisq; sui dignitate careat: reũq; se existere diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat: Et altissimo ⁊ sacratissimo corpore ⁊ sanguine domini dei: ⁊ domini redemptoris nostri iesu christi aliena fiat: atq; in extremo examine districte vltioni subiaceat. Cũctis autem eandem iuste seruãtibus sit pax domini nostri iesu christi: quatenus ⁊ hic fructum bone actionis percipiant: ⁊ apud diuinum iudicium eterne pacis pmia inueniãt. Dat. Capue kal. aprilis: per manus Joãnis cardinalis inditione. xiij. Anno dñi. M. xciij. Pontificatus vero domini Urbani secundi anno nono.

Venetijs impressum q̃ diligentissime per Nobilem virum Lucantonium de giunta florentinum felicibus diui martyris Georgij auspicijs. Anno incarnatiõis dominice: quingentesimoquinto supra millesimum. Tertio idus martij.

